GIULIO LEONI

CRIMELE MOZAICULUI

POLIROM

THRILLER

Colecţia THRILLER este coordonată de Bogdan-Alexandru Stănescu.

Giulio Leoni, *I delitti del Mosaico*

© 2006 by Editura POLIROM, pentru prezenta traducere

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4, P.O. Box 266, 700506
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, P.O. Box 1-728, 030174

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:

LEONI, GIULIO

Crimele Mozaicului/ Giulio Leoni; trad. de Dragoş Cojocaru. – Iaşi: Polirom, 2006

ISBN (10) 973-46-0264-0; ISBN (13) 978-973-46-0264-3

I. Cojocaru, Dragoş (trad.)

821.131.1-31=135.1

Printed in ROMANIA

GIULIO LEONI

CRIMELE MOZAICULUI

Traducere din limba italiană
de Dragoş Cojocaru

POLIROM
2006

Giulio Leoni s-a născut la Roma, în 1951. După o licență în Litere, a fondat și a condus revista *Symbola*, dedicată literaturii experimentale. Colaborează la numeroase alte publicații, printre care se numără *Il Falcone Maltese*, un periodic familiar iubitorilor genului *noir*. Considerat unul dintre cei mai buni scriitori de romane istorice din Italia, Leoni reușește să îmbine într-o manieră surprinzătoare și atractivă intriga polițistă și atmosfera de epocă, fapt care îi atrage, pe lângă succesul de librărie, aprecierea unanimă a criticilor: *Dante Alighieri e i delitti della Medusa* (2000), primul roman al trilogiei dantești din care face parte și *Crimele Mozaicului* (2004), a fost recompensat cu Premiul Tedeschi. Scris într-o manieră care amintește de *Numele trandafirului* al lui Umberto Eco (cu care, de altfel, a și fost comparat), romanul de față este un excelent thriller istoric, tradus deja în 15 țări.

La puțin timp după ce este ales prior al Florenței, în anul 1300, Dante Alighieri este chemat să ancheteze două crime suspecte, victimele fiind un maestru pietrar, arhitect și mozaicar, și un spițer, amândoi, pare-se, depozitari ai unui secret al Templierilor. Asemeni maestrului Ambrogio, poetul va recompune, la rândul său, un mozaic alcătuit din mărturii, informații, indicii și dovezi care nu-și găsesc confirmarea decât în confruntarea directă cu asasinul. Cursul anchetei îl silește să ia contact cu diferite medii sociale, de la cel al tavernelor și bordelelor la cel al curții Papei Bonifaciu VIII. Dante va afla adevărul cu riscul propriei vieți, coborând pentru prima oară în Infern (așa cum o va face mai târziu în *Divina Comedie*), numai pentru a descoperi că răul este mai aproape decât ne-am putea imagina.

Pentru Anna

Prolog

San Giovanni d'Acri, zorii zilei de 28 mai 1291

Un şuierat străbătea văzduhul, ca şi când toţi şerpii pustiei şi-ar fi ridicat capetele din nisipuri. Proiectilul scânteie în vârful parabolei, nemişcat pe cerul luminat de prima lucire a zorilor. Apoi, după o clipă ce părea să nu se mai sfârşească, îşi reluă zborul şi se zdrobi, cu un bubuit, de turnul cel mare de deasupra porţii. Un roi de schije din piatră şi cărămizi explodă de jur-împrejur, în timp ce zidurile cetăţii vibrau, zguduite din temelii de violenţa ciocnirii.

Unghiul exterior al turnului, surpat pe o înălţime de două etaje, se înclină încetişor şi începu să se prăvălească, trăgând după sine grinzile tavanelor. Urletele de groază ale oamenilor care cădeau în abisul ce li se deschisese sub picioare acoperiră, pentru câteva momente, huruitul prăbuşirii, iar apoi, întreaga parte superioară a edificiului se năruí peste zidul de centură, deschizând o breşă în apropierea porţii. Un nor imens de praf se ridică, acoperind dărâmăturile, în vreme ce un al doilea proiectil cobora, cu şuieratul său infernal, dispărând sub stratul cenuşiu.

De această dată, nici o bubuitură nu însoţi sosirea pietroiului, ci doar un vuiet atenuat de moloz. Acum, în locul ţintei nu se mai găseau decât vidul şi devastarea provocate de prima lovitură.

De partea cealaltă a porţii, la câteva zeci de coţi depărtare, unul dintre posturile de observaţie se cutremurase, ca şi când s-ar fi găsit pe punctul de a se prăbuşi la rândul său.

— Au folosit din nou drăcia aia, frate! zise unul din cei doi bărbaţi aflaţi înăuntru, ridicându-se anevoie de la pământ şi dând fuga să iscodească, prin deschizătură, proporţiile dezastrului. Zidul nu va mai ţine multă vreme.

Celălalt rezistase zguduirii apucându-se de greoaia masă de stejar pe care se pregătise să scrie ceva. În mod mecanic, îşi scutură de pe haine urmele de var, în timp ce privirea îi alerga către spărtura deschisă în perete. Fusese, însă, doar o distragere de o clipită. De îndată, se aplecă la loc peste hârtiile întinse dinaintea sa. Îşi trecu mâna peste ochi, încercând să îndepărteze oboseala nopţii de nesomn. Apoi mai aşternu câteva cuvinte. Când îşi ridică din nou chipul, peste privirea sa se coborâse un văl de disperare.

— Raportul e gata. Dar e zadarnic, dacă nu ajunge în mâinile sale, murmură el. Suntem pierduţi. Totul e pierdut şi zadarnic.

— Nu! strigă tovarăşul său, înşfăcându-l de umeri şi scuturându-l. Nu, nu e totul pierdut!

Se opri dintr-odată, parcă răzgândindu-se.

— Noi suntem, într-adevăr, pierduţi, dar mai e o speranţă pentru ceilalţi, continuă el agitat. E o corabie jos, în port. Dacă Ospitalierii mai izbutesc să ţină parapetul preţ de un ceas, până când se ridică mareea...

— Norocul nu ne era scris în stele, frate. Dar poate că ai dreptate, să mai aruncăm o dată zarurile... răspunse bărbatul aşezat la masă, arătând spre o casetă întărită cu balamale de fier, care se afla deschisă pe podea.

Grăbit, cu ajutorul tovarăşului său, îşi depuse scrierea înăuntru, după care o închise cu o curea din piele.

Pe masă era o spadă lungă, cu garda după modelul cruciat, vârâtă în teacă. O luă şi dădu să şi-o încingă la şold. Dar mai apoi se răzgândi şi se îndreptă grabnic spre uşă, urmat de celălalt, care ţinea caseta strânsă sub braţ.

De cum ieşiră, fură izbiţi de vacarmul nebun al bătăliei. Răpăitul tobelor însoţea asaltul sarazinilor asupra ultimului bastion aflat încă în posesia creştinilor, Volta d'Acri. Străbătură o porţiune de ziduri, printre creneluri. Sub ochii lor, în valea nisipoasă, asediatorii îşi reîncărcau cele două catapulte

uriaşe. Zeci de bărbaţi, biciuiţi până la sânge de eunucii din garda personală a sultanului, încercau să împingă maşinăriile înalte ca nişte turnuri spre o nouă linie de tragere.

Cel mai vârstnic se opri o clipă, urmărind scena cu atenţie.

— Vor să lovească portul. Să ne grăbim.

Totul se precipita într-un haos de strigăte, comenzi şi înjurături. Grupuri jigărite de oameni înarmaţi dădeau năvală spre breşă, în timp ce, în sensul opus, bărbaţi, femei şi copii, panicaţi, se agitau încoace şi încolo, încovoiaţi sub desagi şi provizii, căutând o scăpare imposibilă.

Între timp, după ce părăsiră povârnişul fortificaţiei, cei doi bărbaţi se afundară în labirintul de străduţe care diviza centrul aşezării. Înaintau cu repeziciune, căutând să-şi deschidă calea prin mulţimea îngrozită care se îndrepta spre locul de debarcare. La capătul unui coborâş, zăriră portul interior, ocrotit de un zid aflat încă în picioare. Era acolo o corabie, aşa cum nădăjduiseră. O galeră neagră, înclinată spre tribord, cu chila atingând fundul din pricina mareei scăzute încă. Pe vela strânsă pe lângă catarg se deslușea roşul crucii. La pupa flutura un stindard negru, abia estompat de albul unui cap de mort. O mişcare convulsivă însufleţea puntea. Pe podeaua de scânduri, întreg echipajul, înarmat, era pregătit să respingă, prin lovituri de vâsle, masa de fugari ce căuta cu disperare să urce la bord.

Amândoi se aruncară în apa scăzută, făcându-şi loc cu forţa printre fugari, strivind şi călcând în picioare trupurile celor ce alunecaseră pe fundul mocirlos. Înaintară cu dificultate până când ajunseră în dreptul flancului, chiar sub sculptura de la prora. Vârful unei lăncii le trecu primejdios pe lângă creştete, printre strigătele de ameninţare.

— Nu vrem să urcăm! Dar luaţi asta, pentru numele lui Dumnezeu! strigă cel mai vârstnic dintre cei doi, în timp ce tânărul ridica deasupra capului caseta, cu forţa pe care i-o dădea disperarea.

Într-un colţ al punţii de la prova era un mic grup de refugiaţi, înveşmântaţi în straie nobiliare, ce se zgâiau năuciţi la cumplita scenă.

La acel strigăt, unul dintre ei se dezmetici. Părăsi femeia pe care o strângea în braţe, apropiindu-se de bord. Se întinse în jos şi izbuti să înşface caseta din mâinile tânărului.

— Ce trebuie să fac cu ea? întrebă.

— La Templu. Să ajungă acolo, răspunse bărbatul, arătând spre stindardul de la pupa.

— Ce-i înăuntru?

Se pare că nobilul se pregătea să adauge ceva, însă glasul său fu înăbuşit de un sunet neaşteptat. Cu o trosnitură, coca galerei se urnise, ridicată de valurile suitoare. Apoi, se lăsă din nou pe fund, scârţâind din toate încheieturile. În momentul acela, şuieratul şarpelui se repetă, urmat, într-o clipită, de bubuitura unei enorme coloane de apă şi de mâl, la câteva braţe de flancul corabiei. Valul dezlănţuit de izbitură scufundase zeci de refugiaţi, în mijlocul înfricoşătoarelor urlete de panică, urnind încă o dată chila navei din mâl.

Tânărul izbuti să revină cu capul la suprafaţă, trăgând anevoie aer în piept. Îşi căută cu disperare tovarăşul, dar nu se zărea nici urmă de el printre trupurile ce se zbăteau împrejur.

— Ce-i înăuntru? strigă încă o dată bărbatul de pe galeră. În jurul său, marinarii se apucaseră să facă pârghie cu vâslele pe fundul mării, începând să împingă ambarcaţiunea spre larg.

— Adevărul! mai avu timp să murmure tânărul, în vreme ce un al doilea şuierat străbătea văzduhul pe deasupra creştetului său.

1

Florența, 15 iunie 1300, pe la miezul nopții

Umpluse mai multe coli de hârtie cu grafia lui subțire, în timp ce lumânarea se consuma pe masa de scris. Se scurseseră probabil câteva ceasuri bune de când începuse să-și redacteze lucrarea. Se opri pentru a reciti tot ceea ce scrisese.

Se simțea istovit, migrena îi zvâcnea în tâmple, somnul era încă departe.

— Cu siguranță, așa e. Ipoteza contrară sfidează rațiunea și evidența, murmură el, trecându-și mâna peste frunte.

Pe masă se aflau un urcior plin și două cupe. Turnă apa într-una dintre ele până când se revărsă, făcând pe jos o baltă. De acolo, pârâiașul prinse să curgă peste podeaua din cărămizi, urmându-le neregularitățile și infiltrându-se într-o crăpătură din pardoseală, unde se făcu nevăzut.

— Coboară. Coboară cu necesitate, zise cu voce tare.

I se păru că, în fața lui, o umbră încuviința din cap.

Afară, ceva curmă tăcerea deplină a nopții. Niște pași greoi, din ce în ce mai aproape, însoțiți de un zgomot metalic. Ca și când cineva ar fi agitat niște table. Sau ar fi vânturat niște spade. Mâna îi alergă la daga pe care o purta mereu asupra sa, într-un buzunar ascuns în interiorul hainei.

Oameni înarmați, în spatele ușii lui, la acea oră. Cât timp se scursese de la dangătul clopotului care dăduse stingerea? Se simțea dezorientat.

Căută cu privirea un semn care să îi redea sentimentul timpului, însă, dincolo de fereastra îngustă, cerul negru nu

arăta încă nici o urmă a zorilor. Se ridică în tăcere şi stinse lumânarea, pitulându-se lângă uşorul ferestrei. Îşi ţinu răsuflarea, încordându-şi auzul spre a surprinde cel mai mic zgomot.

Dincolo de uşă, zăngănitul continua, ca şi când soldaţii s-ar fi agitat aşteptând ceva anume. Mâna lui Dante se strânse pe mânerul armei. Auzi două lovituri înăbuşite în uşă, iar apoi un glas aspru îi rosti numele.

— Messer Durante?

Dante Alighieri îşi muşcă buzele, neştiind ce-i de făcut. San Piero ar fi trebuit vegheat, mai ales pe timp de noapte, de garda Prioratului. Ceremonia în decursul căreia fusese învestit în funcţia de prior abia se sfârşise, iar pungaşii aceia deja trădau?

— Messer Durante, eşti acolo? Deschide.

Nu putea şovăi. Poate că era nevoie de autoritatea lui pentru binele public. Se grăbi să-şi pună bereta cu văl lung şi să-şi tragă pe degetul arătător inelul de aur cu stema crinului, apoi îşi netezi grijuliu cutele hainei ce imita toga romană, precum văzuse la statuile din Santa Croce, şi ridică zăvorul.

— Ce vrei, nemernicule? întrebă pe un ton aspru.

Dinaintea lui apăru un bărbat scund şi bondoc, cu o cămaşă din zale de fier care îi cobora până sub genunchi. În locul obişnuitei tunici cu însemnul crinului, purta o a doua armură din plăci metalice unite prin legături din piele, cu capul ascuns de un coif de luptă cilindric, după uzul cruciaţilor. O spadă se odihnea în teaca legată de umăr printr-o curea şi două pumnale îi străluceau la brâu.

— E interzis umblatul prin oraş după stingere. Numai banditii şi hoţii de buzunare se hazardează să încalce hotărârea şi îşi primesc pedeapsa cu spânzurătoarea. Sper că ai socotit bine urmările, continuă poetul pe un ton ameninţător.

Celălalt rămase fără cuvinte. Nu părea un individ primejdios, în pofida aerului său marţial. În timp ce îi vorbea, Dante nu pierduse din vedere mâinile acestuia, una ocupată cu un opaiţ, iar cealaltă dezarmată, pe lângă trup. Ar fi fost uşor de atacat. Între marginea coifului şi cămaşa de zale era

o crăpătură de un deget. Iar deschiderea frontală a vizierei, deşi mai greu de atins, oferea un spaţiu prin care se putea administra o lovitură mortală, implântându-i lama în ochi.

— Sunt *Bargello*. Mă aflu aici din motive ce ţin de datoria mea. Şi de a dumitale, dat fiind că ai fost ales prior şi, pentru două luni, vom depinde cu toţii de domnia ta.

Glasul omului căpătase un ton plângăreţ, în timp ce căuta să se iţească în toată modesta sa statură.

Dante se aplecă spre el, încercând să îi citească trăsăturile chipului, ascunse sub coif. Prin crăpătura în formă de cruce se întrezăreau un nas pronunţat şi doi ochi mici şi apropiaţi, ca de şobolan.

Acum îl recunoştea. Era într-adevăr *Bargello*, şeful forţelor de poliţie ale Comunei. Un tâlhar în fruntea altor tâlhari.

Îşi slăbi strânsoarea pe mânerul dăgii.

— Şi prin care vrăjitorie s-ar putea asemui îndatoririle noastre?

— În biserica San Giuda, lângă zidurile cele noi, s-a consumat o crimă.

Dintr-odată, bărbatul se arătă şovăielnic dinaintea priorului.

— O crimă care... probabil că reclamă prezenţa autorităţii Comunei, bâigui el.

— Cine a fost ucis?

În loc de răspuns, *Bargello* îşi deznodă anevoie legăturile din piele de la coif. În cele din urmă, izbuti să-şi smulgă de pe cap greoiul acoperământ, de sub care se ivi jilav de sudoare.

— Nu ştim încă. Dar e mai bine să vezi cu ochii dumitale. Vii?

— Povesteşte-mi ce s-a petrecut.

— Păi, e ceva... ceva straniu, ceva nefiresc...

Dante începea să îşi piardă răbdarea.

— Lasă-mă pe mine să judec ceea ce este sau nu este straniu. *Omne ignotum pro magnifico*, precum spuneau străbunii noştri. Totul ne poate surprinde, dacă nu cunoaştem.

Îl bătu pe umăr.

— Dumneata nu eşti, cu siguranţă, cel mai nimerit pentru a recunoaşte ceea ce se întâmplă potrivit firii şi ce împotriva

ei. Numai studiul neostenit şi conştiinţa deplină a ceea ce este, dimpreună cu ştiinţa a ceea ce nu este, îl îndreptăţesc pe înţelept să traseze hotarul dintre lucrurile obişnuite şi cele de-a mirării. Există un pasaj din Lucan, în această privinţă, asupra căruia s-ar cădea să meditezi.

— Da, pricep, murmură celălalt.

— Aşadar, povesteşte-mi ceea ce este, nu ceea ce ţi se pare.

Bargello îşi mai şterse o dată faţa de sudoare.

— Un bărbat. Mort. La San Giuda. În biserică. Ucis, cred.

— Şi pentru ce vrei să informezi asupra acestui fapt autoritatea supremă a Comunei? Oare instrucţia criminală nu ţine de funcţia dumitale?

— Da, firește... dar... ce mai încoace şi-ncolo, aş prefera să vezi cu ochii dumitale. Te rog.

Această din urmă solicitare părea să-l fi costat mult. Dante îl ţintui cu privirea, în timp ce o grimasă îi încreţea colţurile gurii sale subţiri.

— Nu cu ochii se vede, *Bargello*, ci cu mintea. De mintea mea ai dumneata nevoie. Dumneata, ca şi ceilalţi orbi. Ai făcut bine că ai venit la mine. Şi mulţumeşte-i sfântului Ioan Botezătorul, ocrotitorul nostru, al tuturor, care a voit ca eu să fiu prior, dacă împrejurările sunt într-atâta de obscure precum spui.

— Aşadar, vii? repetă omul, cu un ton al glasului care îi trăda nerăbdarea. E nişte apă, aici, pe jos, adăugă el apoi, arătând spre pardoseală.

Dante nu îi răspunse, absorbit de propriile gânduri. Îşi întoarse privirea către fâşia de cer aflată dincolo de ferestruică, fixând stelele şi desenele lor de pe bolta cerească. Straniu fel de a-şi începe mandatul în fruntea Comunei. Semnele rele îl nelinişteau.

Se scutură, ridicându-şi fruntea dintr-odată, şi apucă sceptrul aurit pe care îl lăsase pe cufăr.

— Să mergem, porunci, luând-o înaintea lui *Bargello* peste prag.

Străbătură lungul portic, unde dădeau uşile chiliilor. Dante se gândi la ceilalţi cinci priori, cu siguranţă cufundaţi în somnul tulbure al minţilor slabe, somn populat cu fantasmele

preacurviei şi ale lăcomiei. Apoi se opri, reţinându-l cu mâna pe *Bargello*.

— Pentru care motiv m-ai căutat pe mine?

Celălalt îşi drese glasul. Părea stânjenit.

— Fiindcă mi s-a spus că ştii carte mai multă decât oricine. Eşti poet, nu? Ai scris o operă.

— Şi la ce te-aş putea ajuta eu, un poet?

— E ceva nebunesc în moartea asta.

Dante hotărî să nu ia în seamă jignirea. Ce i-ar fi putut răspunde acelui idiot?

— Se spune că, dintre priori, domnia ta eşti cel mai nimerit... continuă *Bargello*.

— Nimerit să ce?

— Să... să cercetezi prin lucrurile secrete.

Căpetenia gărzilor rosti aceste vorbe pe un ton aparte, de admiraţie şi totodată de suspiciune. Secretul e anticamera crimei, credea el, pesemne, în mintea lui cea simplă, se gândi poetul. Poate că îl considera şi pe dânsul un potenţial criminal. Când va fi terminat cu funcţia actuală, va trebui să se ferească de omul acela. Însă, deocamdată, acesta părea să aibă cu adevărat nevoie de ajutorul lui. Îşi sucea mâinile cu nervozitate, schimbându-şi ritmic greutatea de pe un picior pe altul.

Îşi reluă drumul, iar *Bargello* îl urmă în tăcere.

Traversară marea piaţă de pământ bătătorit, iluminată de strălucirea lunii pline. Pe jos era încă plin de rămăşiţele caselor ce aparţinuseră familiei Uberti, distruse după înfrângerea ghibelinilor la Benevento. Pentru mai mult de treizeci de ani, ruinele slujiseră drept carieră de piatră pentru edificarea noilor construcţii din oraş. În faţa lor, în penumbra abia îmblânzită de lucirea lămpilor cu ulei ce ardeau în partea dinspre Ponte Vecchio, din teren, se înălţa contrafortul lateral al turnului lui Farinata, şeful casei.

Ruinele răsăreau din pământ ca nişte uriaşi dinţi sfărâmaţi. Acea esplanadă răvăşită urma să devină adevăratul centru al oraşului, în proiectele administratorului drumurilor. Mai încolo, se zărea masa întunecată a noului Palat al

priorilor, de acum aproape finisat, cu turnul său nemăsurat. Un uriaş adormit, asemenea unui titan fulgerat de Jupiter, cu braţul întins pentru a lovi cerul. Cine ştie câte pietre ghibeline, încă mânjite de sângele lor, nu fuseseră incorporate în zidurile sale?

Oare nu aceeaşi mândrie ridicase turnul Babel? Tot oraşul părea căzut pradă freneziei. Să distrugi şi să reconstruieşti. Să-l dobori pe cel ce urcă şi apoi să încerci să îl domini cu o nouă înfumurare, în vreme ce invidia se strecoară în inimi ca un şarpe.

Dante se întoarse către *Bargello*.

— Abaţia San Giuda, ai spus... Dar nu e una dintre parohiile din prima centură. E în afara zidurilor.

Era tare departe, dacă nu îl înşela memoria, cu mult dincolo de poartă, pe drumul spre Roma.

— Era sediul unei chinovii de călugări augustini, cu mulţi ani în urmă. Se vorbea despre ea la Santa Croce, la lecţiile franciscanilor...

Bucuria acelor zile îi reveni în minte pentru câteva clipe.

— Credeam că e abandonată, conchise.

— Aşa şi este. Sau, mai bine zis, era. Augustinii au părăsit-o cu mulţi ani în urmă, şi de atunci a căzut în ruină. Mai apoi, o congregaţie a hotărât să o restaureze. Am auzit că va fi sediul studiului florentin.

— Adică *Studium*?

— Da... aia e.

— Dar la Florenţa nu există universitate, replică poetul, surprins.

Bargello ridică din umeri:

— Oricum, acolo vor să o facă. Vino, o să mergem până acolo cu carul meu.

La colţul cu Via dei Tintori poposise o căruţă solidă, cu patru roţi. Cei doi urcară pe capră, ocrotiţi de un acoperământ din cânepă, în timp ce escorta se aşeza în partea din spate. Sub acea învelitoare, căldura era sufocantă, însă, cel puţin, poetul nu era silit să stea cot la cot cu zbirii.

Vehiculul înaintă huruind pe caldarâm, tras de un cal care devia continuu, la rândul său prea puţin convins de acea

cursă nocturnă nefirească. Podeaua se hurduca pe dalele ce pavau strada, fără ca benzile din piele prin care era suspendată să poată atenua smuciturile.

Migrena lui Dante se înrăutăţea în acele zdruncinături chinuitoare. Prin deschiderea laterală, zări cum se perindau faţadele aspre ale vechilor ziduri, apoi carul o coti spre râul Arno, până la rampa care ducea spre Ponte alle Grazie. Aici, fură opriţi de garda cartierului, care supraveghea tranzitul. *Bargello*, după ce se lăsase recunoscut la lumina torţelor, dădu ordin să fie îndepărtat lanţul care bloca accesul către arcadă.

De cealaltă parte a râului, văzduhul părea mai întunecat, pe măsură ce se îndepărtau de centrul oraşului. Pavajul se termină brusc, iar roţile scrâşniră pe pământul bătătorit. Edificiile zidite lăsaseră locul unei mulţimi de cocioabe din lemn, care străjuiau drumul spre Roma asemenea unei gloate de cerşetori zdrenţăroşi. Doar din când în când, monotonia peisajului era întreruptă de umbra mai masivă a vreunei capele ori de spaţiile deschise ale unor podgorii şi ogoare. De acum, luminile de pe Ponte Vecchio rămăseseră o amintire şi bezna cea mai deplină domnea asupra întregului cartier, îmblânzită numai de nimbul lunar.

În timp ce înaintau prin tenebre, Dante simţea o prezenţă în preajma lor. Perfidă, apăsătoare ca pătura de ceaţă gălbuie care se ridica din pajiştile ierboase, părea să alunece pe lângă car, întrupându-se pe măsură ce se adânceau în acel cartier periferic. Era răul. Acel rău venit dinafară, care se îndesase în jurul oraşului, iar acum îl sufoca în strânsoare.

— Cine e mortul? întrebă el deodată.

Abia în clipa aceea îşi dădu seama că identitatea acestuia nu îi fusese dezvăluită. Cineva coborâse în neant şi nici măcar numele nu îi era pomenit cu o vorbă de milostenie. Făcu pe furiş un gest de rugă fierbinte.

— Nu... nu ştim. Aşteaptă. Vei vedea cu ochii dumitale.

Dante fu cât pe ce să stăruie, dar apoi ridică din umeri şi tăcu. Dacă era chemat ca să formuleze o explicaţie a celor petrecute, prefera să îşi facă o idee nemijlocită asupra faptelor, fără a se încrede în impresiile nesigure ale altora. Se

întoarse cu gândul la chilia sa de la San Piero, la scrierile pe care le întrerupsese. Se lăsă în voia mişcării roţilor, căutând să îşi destindă trupul ostenit.

Biserica se ridica la cel puţin o milă la sud de râu, într-o zonă de câmp deschis, acum ajunsă de cel de-al treilea brâu de ziduri. La început, trebuie să fi fost o parohie pe drumul spre Roma. Afară se găseau îngrămădite materiale de construcţie, unelte de tâmplărie şi scânduri.

O parte din absidă fusese încorporată în zidul noului bastion, în timp ce vechea clopotniţă fusese întărită la bază printr-un contrafort şi readaptată ca turn de observaţie. Edificiul purta semnele altor transformări, numeroase, suportate de-a lungul secolelor, care îi confereau aspectul unui straniu complex, în acelaşi timp religios şi militar. Un portal cu arc ogival era flancat, pe faţadă, de două ferestruici cruciforme, tipice pentru un stil mai din vechime. Dante ascultase descrierea unor structuri similare de la pelerinii care se întorceau de dincolo de mare.

Cineva, în trecut, încercase să blocheze accesul printr-o palisadă, care, însă, în mai multe locuri, apărea ridicată sau smulsă. De dincolo de poarta larg deschisă, se apropia lucirea tremurătoare a unor torţe în mişcare.

— Acolo, înăuntru, a fost găsit trupul, zise *Bargello*, cu nările dilatate de mirosul unui pericol neaşteptat.

Dante văzuse o expresie asemănătoare la vitele duse la tăiere. Nu îl considera un laş. În bătălia de la Campaldino, cu unsprezece ani în urmă, îl văzuse ţinând piept la asaltul aretinilor, atunci când cavaleria inamică se aruncase asupra rândurilor lor destrămate. De ce acum îi era frică dinaintea porţii unei biserici?

Durerea din tâmple îi reveni într-o explozie violentă. Îşi înăbuşi un nou atac de greaţă şi îl dădu la o parte, scârbit, pe omul care încă şovăia. Voia să rezolve chestiunea cât mai grabnic, pentru a se putea refugia, în sfârşit, între pereţii chiliei sale, în căutarea odihnei. Păşi prin naosul cufundat în tenebre, îndreptându-se spre grupul de bărbaţi cu torţe care se deslueşea pe fundal.

— Priorule.. aşteaptă! Opreşte-te!

Din spate, glasul lui *Bargello*, alterat de spaimă, părea să vină de la mari depărtări. Neîndoielnic, durerea era cea care îi modifica percepţiile. Nu întotdeauna un suflet întărit de virtute şi cunoaştere poate supune fragilitatea trupului umil, se gândi el cu amărăciune.

Parcursese vreo douăzeci de paşi, când, din nou, glasul îl chemă.

— Aşteaptă, opreşte-te!

Dar, de astă dată, sunetul părea diferit, de parcă i s-ar fi adăugat un ecou. Mai făcu vreo câţiva paşi, clătinându-se, pradă ameţelii. Încerca senzaţia că nu era singur, aceeaşi senzaţie pe care o experimentase cu câteva ceasuri în urmă, în chilie.

— Ce... şopti deconcertat, în timp ce o lumină strălucea în jurul lui.

Simţi cum o mână îl înşfacă de braţ.

— Opreşte-te, aici e moartea!

Cel care îl ţinea era un tânăr înarmat, cu plete blonde care ieşeau de sub coif. În mână ţinea o torţă, de unde provenea nimbul de lumină care îl învăluise. Părea ieşit din neant. Continuând să-l strângă de braţ, coborî flacăra, făcând lumină dinaintea picioarelor. Pentru o clipă, Dante surprinse reflexul albastru al privirii lui, după care îşi întoarse şi el privirea în jos şi se îngrozi.

Se afla pe buza unei prăpăstii. Nivelul naosului era despicat dintr-o parte în cealaltă. Un abis se căsca în mijlocul pardoselii, ca şi când o greutate enormă s-ar fi precipitat de sus, sfărâmând dalele de piatră pentru a-şi deschide calea spre măruntaiele pământului. Lucifer căzut din cer. Numai două scurte pasaje, de-a lungul pereţilor laterali, de nici măcar un braţ lăţime, rămăseseră intacte.

Încă un pas şi s-ar fi prăbuşit violent. Îşi trecu mâna peste frunte, ştergându-şi sudoarea, iar apoi se lăsă în genunchi, pentru a-şi reveni. Avu nevoie de cel puţin un minut înainte să simtă că îşi recăpăta puterile. Migrena dispăruse. Se întoarse către salvatorul său, însă tânărul se făcuse nevăzut. Atunci

se apropie cu grijă de marginea gropii, încercând să aprecieze cât era de adâncă. Probabil că în locul acela fusese o criptă. Ori biserica fusese clădită peste o construcţie precedentă, o mare vilă romană, cu bazinele ei pentru păstrarea apei.

Îşi ridică din nou privirea peste gol, spre absidă. Lângă el, simţi răsuflarea gâfâitoare a lui *Bargello*, care îl ajunsese din urmă.

— Messer Durante... din fericire, te-ai oprit la vreme.

Lui Dante i se păru că surprinde o notă falsă în îngrijorarea lui. Îl dădu la o parte cu un gest brusc al mâinii şi se lipi de perete, străbătând cu grijă traseul îngust de-a lungul prăpastiei.

Putea deslui limpede micul grup de bărbaţi înarmaţi care stăteau rezemaţi de peretele absidei, cu torţele ridicate, în faţa unei structuri de stâlpi ce se pierdea în întunericul din înalt. Parcă încercau să lumineze o figură din faţa lor: un bărbat înalt, indiferent la agitaţia celorlalţi. Stătea cu capul îndreptat spre naos, ca şi când ar fi scrutat în tenebre, aşteptând sosirea cuiva.

Era ceva nefiresc în nemişcarea lui. Parcă un linţoliu îi acoperea trăsăturile, făcându-le nediferenţiate. Bărbatul stătea în picioare, cu mâinile împreunate la spate.

Dante era stupefiat. Pe chipurile zbirilor care se înghesuiau împrejur îşi citea propria incredulitate. Bărbatul părea să fie, în acelaşi timp, victima şi martorul mut al crimei.

Bargello se trase şi mai aproape. Parcă îşi căuta ocrotirea, asemenea unui câine îngrozit de tunet.

Dante parcurse grăbit ultimii paşi. Smulse cu hotărâre torţa din mâna unuia dintre zbiri şi o apropie.

Mortul era rezemat de unul dintre stâlpii de susţinere ai schelei. Era îmbrăcat în nişte veşminte uzate şi cenuşii, iar mâinile îi erau legate la spate. Picioarele îi erau depărtate, iar genunchii uşor îndoiţi, ca şi când s-ar fi pregătit să facă un salt. Capul şi grumazul erau acoperite cu un strat de var ce îi reproducea în mod grosolan fizionomia.

Dante îşi reprimă instinctul de a-i sări în ajutor: nemişcarea sa nega faptul că ar fi putut exista în el măcar o scânteie de viaţă. Mâinile legate de stâlp şi rigiditatea stratului

de tencuială, care se întărise, îl menţineau într-o poziţie dreaptă, puţin aplecat în faţă, aidoma unei macabre statuete de la prora unei corăbii. Caron, luntraşul umbrelor, l-ar fi putut folosi ca ornament pentru barca lui, se gândi.

— Înţelegi acum de ce ar fi oportun să se ocupe autoritatea supremă a Comunei. Ar trebui să chemăm... ar trebui chemată Sfânta Inchiziţie. Diavolul locuieşte în biserica asta pângărită... bâigui *Bargello*.

De câte ori îşi pusese întrebări în privinţa perfidiei omeneşti, îşi zise poetul. Acum o avea dinainte, în forma sa cea mai abjectă.

— Ai procedat cu înţelepciune atunci când m-ai adus aici, rosti el agale. Cât despre Inchiziţie, deocamdată las-o în afara acestei chestiuni. Oricum, vom avea timp să o convocăm dacă voi considera că e oportun şi necesar.

Se dădu mai aproape de trupul mort. Pe când era în viaţă, trebuie să fi fost cam la fel de înalt ca el. Părea să-l studieze, ascuns îndărătul măştii sale. Însă cum îşi putea învinge propria greutate, spre a rămâne în picioare? Ceru un pumnal unuia dintre soldaţi şi, din câteva lovituri hotărâte, reteză frânghiile care îi ţineau legate mâinile.

Braţele omului alunecară înainte cu o mişcare înceată ce părea să imite mişcarea vieţii. Dar trupul rămase ridicat, stârnind exclamaţiile celor prezenţi, care se cruceau.

Dante întinse mâna şi îi atinse masca. Tencuiala era complet uscată, tare ca piatra. Părea un var de zidărie neobişnuit, ca şi când mâna asasinului ar fi introdus în amestec şi o componentă mai rezistentă. Lovi coaja întărită de-a lungul cefei mortului, în mod repetat, producând o serie de mici crăpături, aşa cum văzuse cândva că se proceda în varniţa de la ţară. Metalul încă fumegând ieşise, încetul cu încetul, din temniţa sa de ţărână, în timp ce acoperământul se desprindea sub ciocan.

Capul începu să apară. Ascunsă în tencuială, o frânghie trecea pe sub bărbia omului, strângându-i gâtlejul de stâlp. Acesta era secretul care îl menţinea drept. În spatele său, *Bargello* slobozi un oftat de uşurare.

Coaja continua să se desprindă, începând cu porţiunea unde stratul era mai subţire, scoţând la iveală şuviţe de păr cenuşii. În faţă, însă, rezista, ca şi când gheara unui diavol ar fi înşfăcat faţa celui ucis, pentru a-l reţine în împărăţia umbrelor.

Potrivit unei credinţe populare, cea de-a doua moarte, aceea a sufletului, sosea la numai două ore după cea dintâi, aceea a simţurilor. Iar în intervalul acela era încă posibil ca cel dispărut să fie rechemat la viaţă, prin riturile necromantice de rigoare. Poate că asasinul voia să fie sigur că nici măcar un vrăjitor nu-i va putea şterge cu buretele lucrarea, se gândi poetul.

De acum, ceafa era descoperită aproape în întregime. Mai trase încă o smucitură hotărâtă şi simţi sub degete o mişcare, atunci când strânsoarea cea puternică începu să cedeze. Apoi, masca se desprinse dintr-odată, scoţând la iveală, în lumina torţelor, chipul mortului.

În spatele poetului se înălţă un murmur de groază, provenit de la oamenii ce se apropiaseră pentru a-i pândi mişcările. Îi simţi cum dau înapoi. *Bargello* slobozise şi el un geamăt, crucindu-se.

Numai Dante rămase nemişcat, aidoma omului dinaintea lui, care îl fixa cu ochii căscaţi. Strângea în mână masa concavă care, până în urmă cu câteva momente, ascunsese acea grozăvie. Se simţi tentat să o aşeze la loc, pentru a înlătura ceea ce văzuseră cu toţii, înăbuşindu-şi cu greu impulsul de a nu sări îndărăt.

Parcă un lepros îl invita să danseze în braţele lui.

În jur, se dezlănţuise o mişcare haotică. Lăsând deoparte orice reţinere, zbirii se buluceau spre prăpastie, riscând să fie înghiţiţi de aceasta, în încercarea chinuită de a o ocoli. Mai întâi, comandantul lor dăduse să îi urmeze, dar mai apoi, probabil redescoperindu-şi vremelnic demnitatea, se oprise în faţa gropii. Dante dăduse şi el înapoi, însă numai pentru a ridica de jos una dintre torţele scăpate de soldaţi. Îşi acoperi faţa cu vălul beretei, pentru a-şi proteja nasul şi gura de miasme, şi ilumină iarăşi mortul.

Încetul cu încetul, inima începea să îi bată regulat. Varul săpase răni în carne, producând niște brazde stacojii, iar când fusese înlăturat, smulsese fâșii de piele și peri de pe față, devastându-i trăsăturile și făcând-o se semene cu chipul acoperit de plăgi al unui bolnav. Dar mâinile și gâtul păreau neatinse, lipsite de ulcerații. Făcându-și curaj, ridică mâneca tunicii până la cot. Nici acolo nu exista nici o urmă de molipsire.

Probabil că varul fusese turnat pe fața omului cât timp acesta era încă în viață, arzându-l, și se întărise însoțindu-l în spasmele agoniei. Pe timpul examinării, Dante lăsase să îi cadă vălul din dreptul gurii. *Bargello* interpretă acest lucru ca pe ceva liniștitor și, cu grijă, încetișor, prinse a se apropia la loc.

— Nu e...

— Nu, fii sigur. Nu e nici lepros, nici ciumat. Dimpotrivă, stând și judecând după cum arată mușchii, trebuie să fi fost sănătos tun atunci când a murit.

Bargello părea să fi depășit prima spaimă și se zgâia la gura căscată a cadavrului.

— Fireşte! exclamă. Îl recunosc.

— Știi cine este?

— Da. Acum știu, chiar în condițiile astea... E Ambrogio, meșterul din Como.

— Un *magister cum macinis*?

Dante privi în jur. Proiectul de restaurare a bisericii trebuie să fi fost într-adevăr ambițios, dacă se gândiseră să apeleze la un meșter din Como. Se încruntă, preocupat. Era un fapt cu totul și cu totul neașteptat și sosea într-un moment cum nu se putea mai prost. Peste toate tensiunile care zguduiau Florența, acum mai venise și moartea unui membru al celei mai însemnate corporații de constructori din Italia septentrională. Și, pe deasupra, în felul acela oribil. Ce se va întâmpla, oare, atunci când confrații săi vor descoperi totul?

Dacă aceștia erau implicați, trebuia să se pregătească pentru ce era mai rău. I se părea că un vânt înghețat măturase dintr-odată aerul sufocant din biserică.

— Un constructor..., șopti.

— Da, un arhitect, preciză *Bargello*. Şi, de asemenea, un mare mozaicar. El era cel însărcinat să conducă lucrările de restaurare a bisericii... Cum crezi că a fost ucis?

Dante nu răspunse imediat. Mai degrabă s-ar fi întrebat pentru ce. Dar, în fond, întrebarea nu era nelalocul ei. De câte ori felul cum s-au petrecut unele fapte nu dezvăluie, oare, şi cauzele acestora? Indică o sfâşiere pe ceafă.

— Poate că a fost atacat pe la spate şi a leşinat. Apoi, l-au sufocat.

— L-au strangulat?

— Nu asta i-a pricinuit moartea, zise poetul, cercetând funia care îi menţinea capul în acea poziţie nefirească.

Nu era strânsă atât de tare încât să îi împiedice respiraţia. Şi, într-adevăr, pe gât nu exista decât o uşoară urmă roşiatică.

— În timp ce şi-a pierdut cunoştinţa, atacatorul i-a legat mâinile la spate, prinzându-i gâtul cu funia, care, mai apoi, i-a folosit drept suport cadavrului. Poate că voia să-i smulgă o mărturisire. Apoi a vărsat peste el varul, care s-a întărit, preschimbându-se într-o mască funebră. Priviţi.

Din amorfa masă cenuşie a măştii, păru să le sară în ochi amprenta unui chip omenesc răvăşit de agonie, cu gura închisă şi cu dinţii strânşi într-o muşcătură bestială. Pe suprafaţa de tencuială se puteau zări câteva smocuri de păr cenuşiu şi fragmentele de piele rămase prinse în cavitate atunci când coaja fusese smulsă. Capul mortului parcă se afla acolo, sub ochii lor, îngheţat de privirea cumplită a unei Gorgone.

Abia atunci, poate pentru a-şi dezlipi privirea de acea grozăvenie sau pentru că o scăpărare a torţei azvârlise un fulger de lumină pe un perete, atenţia lui Dante se opri asupra marelui mozaic aflat în spatele celui ucis.

Ridică torţa, plin de curiozitate. Lumina alunecă peste un pumn de pietre de mozaic multicolore, căzute sub schelă. Pe perete se zăreau urme din aceeaşi tencuială din care fusese făcută masca.

— A fost asasinat cu materia operei sale, murmură.

Se dădu câţiva paşi îndărăt, pentru a surprinde mai bine ansamblul. Pe perete trona figura maiestuoasă a unui bătrân

cu o musculatură puternică. Era înalt de vreo şase braţe, cu chipul întors spre dreapta sa, cu gambele uşor flexionate, ca şi când trupul acela ar fi fost gata-gata să o pornească spre un lucru pe care îl văzuse pe neaşteptate. Braţul drept era întins înainte, parcă anticipând mişcarea următoare. Măiestria artizanului parcă izbutise să surprindă, chiar într-un material prea puţin flexibil cum e piatra, emoţiile acelei fiinţe.

La început, i se păru că uriaşul purta o haină multicoloră, asemănătoare cu aceea a figurilor alegorice din sacrele reprezentaţii. Însă trupul însuşi era alcătuit din pietre de culori diferite. Capul fusese realizat din plăcuţe de aur fin, smălţuite cum se cuvine pentru a reda adâncimea ochiului, relieful părului şi detaliul grimasei de durere ce părea să îi marcheze faţa bărboasă. Pieptul şi braţele erau din argint, iar abdomenul, până la zona inghinală, era din plăcuţe de cupru bătut, în timp ce gamba stângă, ce părea să susţină greutatea corpului, plasată în acea poziţie de pornit la drum, era alcătuită din fragmente de fier. Dreapta, abia îndoită spre a sugera păşirea, era constituită dintr-un material roşiatic nemetalic, probabil din teracotă.

În mai multe locuri ale figurii, anumite grupuri de piese fuseseră înlăturate, ca şi când artistul s-ar fi răzgândit.

— Aşadar, aceasta era opera la care lucra maestrul Ambrogio, în timp ce era pecetluit de suflarea morţii, zise Dante gânditor. Dar de ce...

— Ce înseamnă asta? îl întrerupse *Bargello*. Se uita în sus intimidat, ca şi când enormitatea figurii ar fi alungat din mintea lui mărginită prezenţa cadavrului.

Dante azvârli o privire spre dânsul, în sfârşit binevoitoare.

— E reprezentarea unui pasaj din istoria sacră, un episod care îl priveşte pe Nabucodonosor, regele păgân, şi statuia care i-a apărut în vis şi care simbolizează omenirea în căderea ei de la vechea epocă de aur şi până la cea prezentă, alcătuită nu din metal, ci din prea umila materie a ulcioarelor.

De cele două părţi ale colosului, artistul trasase, în cărbune, profilurile unor turnuri, ziduri şi temple, ca şi când uriaşul ar fi fost pe cale să părăsească cetatea aflată la stânga

sa pentru a se duce într-una mai mare, la dreapta. Dante se apropie de aceasta din urmă pentru a o ilumina mai bine, atras de un amănunt pe care îl surprinsese prin pădurea de turnuri şi cupole ce răsăreau din cuprinsul centurii de ziduri crenelate. Era imaginea unei mari fortăreţe pe care o văzuse în timpul călătoriei sale în capitala creştinătăţii: Castelul Îngerului, clădit peste rămăşiţele gigantice ale mormântului lui Hadrian. Profilul său nu lăsă loc de îndoială, cu toate că era abia schiţat.

Spre Roma îşi îndrepta paşii marea figură de pe mozaic. Omenirea îndurerată şi coruptă de păcat, care se pornea către cetatea sfântă. Poate pentru a dobândi iertarea cu prilejul marelui an jubiliar, *Centesimus*, proclamat de Bonifaciu al VIII-lea pentru a celebra noul secol.

Îşi coborî din nou torţa asupra mortului rămas în picioare dinaintea propriei opere, de parcă ar fi vrut să şi-o revendice cu mândrie pentru eternitate. Simţea că trebuie să fi existat o legătură între figura reprezentată pe perete şi grozăvia acelei crime.

— Ai fost omorât sub mozaic nu dintr-o întâmplare, şopti la urechea maestrului din Como. Trebuie să fie aici ceva legat de uciderea ta.

Bargello încerca să deslușească acele cuvinte şoptite. În jurul colosului, o mare porţiune de perete fusese deja pregătită pentru continuarea lucrului. Mozaicul ar fi trebuit să fie cu mult mai larg, odată terminat.

Poate că motivul crimei nu rezida în ceea ce fusese expus, ci în partea rămasă în mintea mortului. Dante aruncă o privire rapidă de-a lungul perimetrului absidei, căutând ceva. Nu era nimic, cu excepţia câtorva plăcuţe făcute grămadă.

— Căutaţi peste tot, le porunci zbirilor. Pânze, planşe desenate... Trebuie să existe cartoanele model ale mozaicului.

Oamenii începură să se învârtă cu torţele ridicate, conduşi de *Bargello*, care era fericit că se îndepărtase de viul care vorbea cu morţii. Între timp, poetul se apucase din nou de studiat peisajul dindărătul picioarelor figurii. Mica cetate din stânga părea unul dintre numeroasele orăşele cu turnuri

din reprezentările peisagistice care împodobeau toate bisericile din Italia, de când moda frescelor prinsese rădăcini. Îi lipsea orice amănunt care să o facă de recunoscut. Numai o poartă, aflată pe mijlocul scurtei împrejmuiri zidite, se deosebea prin cele patru capete de leu care o surmontau.

Chiar în locul acela se găseau câteva semne, zgâriate pe suprafaţa tencuită. Se aplecă să le observe cu luare-aminte. Între timp, *Bargello* se întorsese din recunoaştere.

— Nu e nimic, priorule. Doar ruine şi unelte de lucru. Nici o hârtie, nici o pânză.

Pe Dante îl stingherea prezenţa acelui imbecil. Se răsuci brusc pe călcâie, întinzându-i torţa. Măcar aşa avea să fie de folos.

Omul o luă deconcertat şi rănit în mândria sa. Dar curiozitatea era mai puternică.

— Zici că meşterul a fost legat de stâlp când încă era viu? Dar de unde ţi-ai dat seama?

Dante îi arătă scrijeliturile de pe pereţi, îndărătul trupului.

— Fiindcă în locul acesta, deşi cu mâinile legate la spate, a izbutit să scrie ceva şi trebuie să fi fost încă în viaţă ca să facă una ca asta.

Bargello apropie torţa de perete ca să poată vedea mai bine. Pe zid, într-o încurcătură de striaţii roşiatice, în nişte caractere nesigure şi aproape ilizibile, trasate sub imboldul disperării cu un obiect tăios, mâna lui Ambrogio săpase nişte semne asemenea unor litere: „IIICOE".

Dante se aplecă din nou să examineze semnele săpate superficial pe tencuială, probabil cu muchia unei plăcuţe.

Bargello îi urmărise atent mişcările, aplecându-se la rândul lui să privească inscripţiile. Apoi se ridicase la loc.

— Da, văd... Şi cum interpretezi asta, messer Alighieri?

— În nici un fel. Poate că e un număr în caractere romane, nouăzeci şi şase, urmat de un alt cuvânt, pe care maestrul n-a avut puterea să îl completeze. Dar nu sunt sigur.

De altfel, ideea că scrijelitura aceea fusese practicată în timpul crimei era doar o presupunere. Putea fi vorba despre o simplă însemnare pentru lucru, care se afla acolo de zile

întregi. Rânduiala gândurilor lui începea să naufragieze într-o furtună de ipoteze.

— Cine a descoperit cadavrul? întrebă el după o clipă de reflecţie.

— Un cioban în trecere, care căuta o oaie rătăcită. Sau poate că intrase ca să fure ceva. A dat alarma. Era îngrozit.

Dante îşi roti încă o dată privirile în jur, absorbit. Durerea de cap se înteţea la loc. Junghiurile dinapoia ochiului erau străpungătoare. Ameţelile reîncepuseră şi ele să se facă simţite. Avea nevoie de aer şi de odihnă. Nu mai era nimic de făcut acolo, înăuntru, îşi zise.

— Dă poruncă oamenilor dumitale să aibă grijă să desprindă trupul şi să îl transporte în camera celor morţi în singurătate, de la Ospedale della Misericordia. Foloseşte carul cu care am venit. Eu mă voi întoarce pe jos. Lăsaţi la poartă dispoziţie să pot intra.

— Dar nu e cel mai nimerit... pe timp de noapte.

— Clopotul de dimineaţă a sunat de o bucată de vreme. În curând se va crăpa de ziuă. Am nevoie să răsuflu. Să mă gândesc.

Ieşi din biserică străbătând înapoi drumul din jurul abisului. Pe margine avu o ameţeală, pe când trecea pe buza hăului, şi se clătină. De data asta, nu mai era nici o mână care să-l ajute.

Se spune că omul drept se recunoaşte după felul cum păşeşte, adică lipsit de şovăială. Se spune că nu există mai mult de doi oameni drepţi în fiecare oraş şi că nimeni nu le dă ascultare.

Îi reveni în minte tânărul care îl salvase. Ar fi dorit să îi mulţumească, însă, printre feţele marcate de osteneală şi de teamă pe care le zărea în preajmă, nu era nici urmă de el.

Ajuns în prag, îl salută pe neaşteptate pe *Bargello*, lăsându-l interzis în mijlocul oamenilor săi. Oare imbecilul acela se aştepta să îi arate vinovatul aşa, pe nepusă masă? Privirea sa dezamăgită lăsa să se creadă că era chiar aşa. O tresărire de orgoliu îl zgudui pe Dante. În fond, nenorocitul

acela nu se îndepărtase prea mult de adevăr. Dacă mintea i-ar fi fost mai puțin tulbure, își zise el strângându-și tâmplele, poate că ar fi fost în stare să pună în legătură elementele pe care le adunase, dându-le un contur.

Însă un glas lăuntric îi șoptea că ar fi fost nevoie de mult mai mult de un ceas pentru a descoperi adevărul.

— Mâine. Mâine vom mai vorbi despre asta. Cu toții avem nevoie de lumină, își zise el.

Afară îl întâmpină prima sclipire a zorilor. Privi înapoi. Liniile severe ale bisericii apăreau acum perfect lămurit, le putea recunoaște. Era ceva pervers în zidurile acelea. Ca și când mâinile care transformaseră edificiul de-a lungul veacurilor, lăsându-și fiecare urma sa, ar fi însemnat pietrele cu stema propriei ticăloșii.

Destinul își lasă amprenta asupra locurilor, ca și asupra vieților oamenilor, se gândi.

Și, asemenea vieților, și pietrele pot fi clădite întru rău.

Voia să fie lăsat singur. Simțea nevoia să respire, în speranța că aerul de afară îi va domoli spasmele. Se gândi la mica rezervă de aconit pe care o avea în chilie, dar se îndoia că ar fi fost suficientă pentru a-i potoli durerea. Iar, la ora aceea a dimineții, era cu neputință să găsești deschisă prăvălia unui spițer.

Îi reveni în minte unul dintre actele lui publice, săvârșit cu ceva vreme în urmă, pe când făcea parte din Consiliul Celor O Sută. Dintotdeauna se mândrise cu memoria lui. Chiar și în clipa aceea, ar fi putut recita cărți întregi din *Eneida*. Parcă avea și acum în fața ochilor actul acela. „Cu licența priorului acestei Arte... se acordă dreptul de a ține prăvălie... meșterului Teofilo Sprovieri, medic și spițer, născut la San Giovanni d'Acri, și provenit de acolo..."

Prăvălie și laborator pe Via Lunga, în apropiere de Porta Romana. L-ar fi scos din pat. La urma urmei, omul acela îi era îndatorat. El era prior. Putea încălca ora stingerii. Putea orice. Și apoi, mai era și membru în breasla spițerilor. Un confrate l-ar fi întâmpinat cu brațele deschise.

Un leac... un leac și puțintel aer proaspăt, și avea să își învingă durerea.

Mărşăluitul până la Porta Romana nu îi prii, precum sperase. De acum, toate umorile trupului parcă îi înnebuniseră. Era istovit, cu părul şi cu barba năclăite de sudoare. Descoperi că se rătăcise prin labirintul de străduţe care se ramificau ca o pânză de păianjen în spatele bisericii Spirito Santo, imediat după poartă. La o cotitură, dădu peste un cleric burtos care înainta poticnit în sens contrar, suflând din greu, cu aerul nesănătos al cuiva constrâns să recurgă adesea la doftorii şi la tot soiul de filtre. I se păru că acesta voia să îl evite şi surprinse o izbucnire de teamă în expresia lui fugară.

— E o prăvălie de spiţer pe aici, prin preajmă. Unde e? exclamă poetul retezându-i calea şi aţintindu-şi asupra lui ochii injectaţi de sânge.

Clericul păli. Îi fixă perplex veşmintele, iar apoi chipul răvăşit. Dante îşi potrivi bereta pe cap şi cutele hainei, înainte de a-şi repeta întrebarea, aproape strigând.

— Acolo... pe stânga. Taman în spate la Fontana della Morte... bâigui omul, indicând direcţia cu o mână tremurătoare.

Dante se îndreptă într-acolo, satisfăcut de efectele pe care însemnele autorităţii sale le produceau asupra concetăţenilor. Se întoarse să se uite după bărbatul care se îndepărta grăbit, fericit că scăpase de un nebun îmbrăcat în prior.

Păşea împiedicându-se continuu de pietrele neregulate. De acum, junghiurile din tâmple îi întunecau vederea, preschimbând pavajul accidentat într-o ceaţă de scânteieri. Nici el n-ar fi putut spune cum ajunsese la fântâna construită din blocuri cenuşii, străjuită de resturile unei statui romane. Peste secole, corodarea şi neglijenţa atacaseră chipul femeii din marmură, transformându-l într-o mască înspăimântătoare. Se aplecă să bea o gură de apă îngheţată.

Apoi şezu o clipă pe margine, pentru a-şi recăpăta suflarea. Chiar şi aici, moartea pândea pe la spate, ca o prezenţă ticăloasă, mângâindu-l cu privirea ei oarbă.

Ce idee bizară, o prăvălie de leacuri într-un asemenea loc. Ori poate că alegerea era motivată de vreo înţelepciune secretă? Grija şi Moartea, nedespărţite precum cele două

feţe ale aceleiaşi monede în geografia acelui oraş, la fel cum erau şi în aceea a vieţii...

Mai făcu câţiva paşi de-a lungul unei străduţe care dădea într-o parte a piaţetei şi recunoscu de departe poarta cu uşorul pe care fuseseră încrustate însemnele Artei. Străbătu ultima bucată de drum parcă prin vis.

În ciuda orei, prăvălia era deja deschisă. Pe uşă răzbătea în afară o lumină pâlpâitoare, ca şi când înăuntru cineva s-ar fi deplasat purtând o lampă.

Locul avea înfăţişarea aparte a unei biblioteci. De-a lungul tuturor pereţilor erau rânduite nişte rafturi înalte, ocupate cu şiruri ordonate de vase şi recipiente din sticlă şi din ceramică pictată. Pe marele banc central, acoperit de o placă din marmură, zăceau câteva mojare de diferite dimensiuni, din piatră, din bronz şi din lemn, şi apoi o serie de plite pe care fierbeau ulcele şi retorte din cupru, emanând un subţirel abur aromatic. Un cuptor dintr-un material refractar emitea, pe fundal, o blândă lucire roşiatică.

Lângă banc, poetul văzu un bărbat ce părea să aibă aceeaşi vârstă ca şi dânsul, care îl privea curios, în timp ce se îndeletnicea cu pisatul unor ierburi uscate într-un mojar. Era zvelt la trup, cu părul negru ca pana corbului şi cu ochii întunecaţi, uşor alungiţi, precum orientalii. Privirea îi era vie, inteligentă, cu ceva felin în mobilitatea sa. Pupilele îi emanau o uşoară fosforescenţă, în lumina felinarului aşezat pe banc.

— Cu ce ţi-aş putea fi de folos, messere? întrebă, după ce îşi plecase capul în semn de salut.

Din mişcarea ei, lumina dezvăluise o ţesătură deasă de brazde pe fruntea lui. În loc să îi răspundă, Dante se uită în jur. Exista, în mediul acela, un plăcut sentiment de linearitate şi de ordine, de echilibru al formelor şi de logică în întrebuinţarea spaţiilor.

Se simţi îmbărbătat. Nu nimerise în văgăuna unui impostor. Acolo, înăuntru, străluceau lumina intelectului şi amprenta înţelepciunii noii ştiinţe. Locul acela părea cu adevărat un simbol al vremurilor noi, al limpezimii gândirii susţinute de raţiune, potrivit şcolii de la Paris. Locul acela era... da, *modern*.

— Rădăcină de aconit şi praf de măceş. Şi infuzie de cimbrişor, şi piper boabe, şi scoarţă de salcie proaspătă, zise el în cele din urmă.

Celălalt îl fixa, continuând să piseze încetişor în mojar. Părea să reflecteze asupra semnificaţiei acelei cereri.

— Stranie combinaţia asta pe care mi-o ceri domnia ta. De parcă ai dori, în acelaşi timp, să îţi contractezi şi să îţi relaxezi măruntaiele. Şi mi se pare că subestimezi cât de primejdios e aconitul. Cine ţi-a prescris această poţiune?

Exista o umbră de suspiciune în glasul acela, care, totuşi, suna politicos.

— Sunt Dante Alighieri, prior al cetăţii, răspunse poetul dintr-odată şi simţi cum se prăpădeşte de un nou val de durere. Şi sunt meşter spiţer şi expert în artele medicale. Ştiu bine că aconitul poate produce moartea... În timp ce vorbea, se apropiase de banc şi apucase unul dintre pistilele din bronz. Nu am de gând să mă omor, ci numai să înlesnesc, prin luarea acestui leac, ieşirea bilei din vârful vaselor sale, ca să se ducă, odată cu afecţiunile ei, pe căile naturale. Aşadar, dă-mi ierburile astea blestemate, înainte să te înşfac de gât!

Se căi de îndată pentru acel gest de mânie, grăbindu-se să îşi lase mâna în jos. Spiţerul urmărise cu atenţie acel raţionament chinuit. Nu părea jignit de tonul său arogant. Dimpotrivă, părea bucuros.

— Dante Alighieri, zise el deschizându-şi braţele. Cât de fericit mă face vizita neaşteptată a domniei tale! Dumneata, maestrul cuvântului poetic, în prăvălia mea! Îţi aminteşti de mine? Sunt Teofilo Sprovieri. Ne-am cunoscut ca studenţi, cu câţiva ani în urmă, la Bologna... Îţi aduci aminte? repetă el cu un dram de dezamăgire, văzându-l perplex.

Dante nu îşi amintea nimic. Apoi, în mintea lui apăsată de durere, numele acela deşteptă un ecou. Cu ani în urmă, pe când compunea versurile de dragoste pentru Beatrice, în timpul scurtei sale perioade de studii universitare...

— Da... acum da. Iartă-mă. Durerea pe care o încerc mi-a întunecat trăsăturile chipului dumitale.

Spera ca aceste cuvinte să fi fost îndeajuns. Însă celălalt, în loc să se ducă spre rafturile cu medicamente, se apropie de el şi mai mult.

— Care este natura răului care te mistuie? îl întrebă, ca şi când ar fi încercat să pătrundă, prin poarta ochilor, în suferinţa lui.

— Bila neagră, revărsată în vene. Îmi arde fruntea ca o lavă aprinsă, răspunse Dante anevoie.

O străfulgerare luci în ochii lui Teofilo.

— Poate că dispun de ceva... de un leac nou, zise el. Părea fericit că avea ocazia să-i fie de folos unui bărbat atât de preţuit şi, în acelaşi timp, să se evidenţieze ca maestru al artei medicale. Ai încredere în mine, messer Alighieri, şi îngăduie puţinei mele ştiinţe să adauge un grăuncior la a dumitale, care e mai mare.

Într-un ungher al prăvăliei se găsea un lădoi din lemn masiv, cu muchiile întărite prin benzi metalice şi închis cu un lacăt de siguranţă cu cheie dublă, aidoma celor de la sipetele celor mai mari agenţi de schimb valutar din Florenţa. Spiţerul scoase dintr-un scrin două chei de fier şi se apropie de uşiţa blindată, introducând una în broasca superioară.

Chiar pradă chinurilor care acum aproape că îl orbeau, Dante observă cu uimire acea capodoperă a artei mecanice. Încuietoarea era concepută în aşa fel încât, pentru a o deschide, trebuia să se acţioneze în mod alternativ cu fiecare dintre cele două chei, învârtind-o pe prima cu o rotaţie completă, pentru a o introduce mai apoi pe cea de a doua şi a proceda, în sens invers, repetând mişcarea de atâtea ori, că i se păru că nu se mai termina nicicând.

Până la urmă, cu o pocnitură, dintele ascuns al încuietorii slobozi arcul de oţel al lacătului, iar Teofilo deschise larg uşiţa cea grea a lădoiului.

De unde se afla, poetul nu vedea limpede ce se găsea înăuntru. Avu senzaţia că celălalt îi făcea anume paravan cu propriul trup. Izbuti să zărească doar un teanc de scrisori legate cu o panglică, în fund, şi, pe o poliţă din lemn, un flacon cam de mărimea unei măsuri de vin, aproape plin cu un lichid verzui şi sigilat cu un dop din metal.

— Iată leacul despre care ţi-am vorbit. Un remediu împotriva oricărei dureri a fragilului trup omenesc. Chiar şi suferinţa sufletului e învinsă de acest elixir liniştitor, explică Teofilo în timp ce închidea lădoiul.

Depuse cu cea mai mare grijă flaconul pe banc. Dante credea că ştie despre ce era vorba. Şi la Florenţa se auzise despre o iarbă adusă în Europa de nişte cruciaţi întorşi de peste mare. Era iarba zisă a Asasinilor, adepţii sceleraţi ai cumplitului Bătrân de pe Munte; avea puterea să adoarmă simţurile şi să potolească emoţiile, să şteargă amintirile şi certitudinile. Despre ea scriseseră vechii greci, numind-o lotus. Ştia că era folosită şi în oraşul său.

— Cred că îţi cunosc deja remediul, messer Teofilo, însă mă gândesc că lotusul distilat nu e tratamentul cel mai potrivit pentru reechilibrarea umorilor pervertite.

— Oh, nu, maestre, nu din ierburile Libiei e scos leacul acesta, replică spiţerul pe un ton enigmatic. Pentru o clipă, păru să nu mai vrea să adauge nimic, dar apoi se hotărî: originea sa e cu mult mai îndepărtată. Nu provine din nisipurile aride ale maurilor, ci dintre hotarele luxuriante ale unui pământ pe care nici măcar Alexandru cel Mare nu le-a putut trece. Acum doi ani, în cetatea Alep, un călător mi-a dăruit puţinul pe care îl vezi aici. Ducea cu sine nestemate şi mătăsuri, dar acesta era bunul său cel mai ieşit din comun. Mi-a spus că se numeşte *chandu*, în limba primilor săi descoperitori.

— Şi ce conţine?

Teofilo nu răspunse de îndată, ca şi când s-ar fi gândit la ceva.

— Ai spus că nu e din lotus, ci că provine din pământuri îndepărtate, îl zori Dante. În mintea lui, îşi făcuse loc o intuiţie. Oare să fie vorba despre... meconiu?

— Meconiu? repetă încet spiţerul.

— Substanţa care se extrage din macul de la Răsărit, despre care scrie Plinius cel Bătrân. Aceea cu care marele împărat Marcus Aurelius îşi alina chinurile şi grijile cârmuirii.

— Văd că ştiinţa îţi este pe măsura faimei dumitale, messer Alighieri, se mărgini să răspundă celălalt, cu o expresie

indescifrabilă. E bunul meu cel mai de preţ. Cel mai secret. Şi mi-ai face cinste dacă, acum, vei fi dumneata cel care va profita de el.

Scoase dintr-un sertar un tub de sticlă şi, după ce deschise recipientul, aspiră o mică parte din conţinut, pentru a o vărsa mai apoi într-o fiolă. Alunecând pe pereţii de sticlă, picăturile acelei substanţe păreau străbătute de o strălucire luminoasă, în timp ce un miros aspru se răspândea în aer.

Poetul întinse mâna, înfrângându-şi ultimele perplexităţi. Durerile de cap izbeau din nou ca nişte ciocane. În clipa aceea, ar fi făcut orice, numai să învingă durerea. Dar Teofilo părea să dorească să mai ţină o vreme fiola.

— Să respecţi aceste doze, a căror regulă exactă se naşte dintr-o experimentare atentă şi uneori nefastă a efectelor sale asupra corpului omenesc. Zece picături provoacă stupoare şi calmează durerea cea mai scăpărătoare, cum e aceea care arde uneori în cavitatea dinţilor, în canalele auriculare sau în circumvoluţiunile creierului, ca în cazul dumitale. Douăzeci de picături şi mintea se scufundă într-un delir de vedenii năvalnice. Vălul pe care Dumnezeu l-a aşezat peste ruşinile noastre cele mai tainice se sfâşie şi intelectul raţional pătrunde în împărăţia sufletului. Mintea capătă darul blasfemiator al unei puteri profetice inspirate nu de Dumnezeu, ci de diavolul verde care o stropeşte. În acest stadiu, excitaţia e atât de intensă, încât corpul poate fi făcut bucăţi de instrumentele unui chirurg sau de pumnalul unui asasin fără ca suferinţa să îl distragă pe visător de la viziunile sale.

În timp ce omul vorbea, numele mixturii stârnea ecouri în capul poetului.

— Dacă nu m-aş teme să atrag asupra mea mânia Sfintei Biserici, aş spune că străbunii cei dintâi ai omenirii au smuls această *chandu* de pe copacul Binelui şi al Răului, mai zise spiţerul. Aşadar, întoarce-te la reşedinţa dumitale şi serveşte-te de ea potrivit instrucţiunilor mele. Pe la ceasul al nouălea, suferinţa dumitale va fi dispărut.

— Dar peste cele douăzeci de picături? întrebă Dante. Cunoştea deja răspunsul.

— Să nu faci asta. Niciodată. Peste cele douăzeci de picături se deschid, poate, porţile Paradisului, însă nimeni nu a vizitat vreodată Paradisul, în viaţă fiind. Dincolo de această măsură nu există altceva decât moartea.

Dante străbătu bucata de drum până la mănăstire apelând la ultimele sale puteri. La San Piero nu era nimeni la poartă, nici pe scări. Până şi garda părea să se fi evaporat, după noaptea aceea infernală. După ce se grăbi să ajungă în cameră, diluă zece picături din medicament într-o cană de apă. Dar apoi mai adăugă încă cinci, înainte de a se arunca, fără să se dezbrace, pe lădoiul înalt care îi slujea drept pat. Nădăjdui că vorbele lui Teofilo fuseseră adevărate.

La început, nu resimţi nimic deosebit. Prima lumină a zorilor intra pe fereastră cu o intensitate constantă. Doar zgomotele străzii păreau atenuate, ca şi când un covor de fetru ar fi fost întins peste pavajul de piatră. La ureche îi ajungeau glasuri neclare, o şuşoteală nelămurită. Parcă trecătorii de jos, de pe stradă, s-ar fi înţeles între ei. Cu siguranţă, se răspândise deja vestea că Dante Alighieri, prior florentin, poet, locuia acolo.

Încercă o dorinţă neaşteptată de a se arăta la fereastra chiliei pentru a le mulţumi, dar se simţea doborât de slăbiciune. Membrele refuzau să i se supună. Tot trupul parcă i se restrânse la unica insulă a minţii, înconjurată de o mare clocotitoare de nimic, o mică stâncă pe o rută abandonată de orice corabie, părăsită până şi de cântecul sirenelor.

N-ar fi ştiut să spună de când dura acea tăcere deplină. Simţea în tâmple şuieratul surd al sângelui. Toate umorile se precipitau înlăuntrul lui. Din când în când, i se părea că se găseşte pe buza unei cascade uriaşe care se prăvălea spre măruntaiele pământului. Era copleşit de bubuitul propriului său trup.

Apoi, dindărătul uşii închise, desluşi un uşor târşâit. Oameni care se înghesuiau încercând să nu se facă auziţi, înăbuşind cu mâna sunetul glasurilor, ca să nu îl deranjeze. Dar ora era târzie şi afară îl aşteptau cardinalii care veneau să îl anunţe că era timpul alegerilor. Oare unelteau ceva pe

ascuns? De ce nu fusese convocat la conclav? Totuşi, el urma să fie cel care va decide cine va fi succesorul lui Bonifaciu. Ba chiar, tocmai lui urma să îi fie oferită cârja de episcop, iluminat de Har...

— Intraţi! strigă el către uşa care vibra, în timp ce o urzeală de lumini scăpărătoare se strecura prin crăpături. Printre plăcile din lemn, căpătau treptat formă acele litere de foc, literele morţii, „IIICOE".

Lumina picura prin toate crăpăturile uşii. Apoi explodă asemenea unui fulger care îţi ia ochii, în timp ce uşa se rotea în balamale. Gura unui vulcan sau gura iadului însuşi, se căscase asupra camerei sale. O figură întunecată, care se contura în contra luminii, se apropie cu paşi lenţi de patul pe care Dante era întins.

Era o femeie, învăluită într-o largă tunică din mătase albă, verde şi stacojie, ale cărei forme atrăgătoare transpăreau pe sub vălurile străbătute de lumina cea orbitoare. Continuă să înainteze până când atinse culcuşul cu gambele, iar poetul simţi căldura trupului care se apleca peste el, deschizându-i şireturile hainei şi întinzându-şi pântecul spre chipul lui.

Chiar atunci, pântecul acela îşi dezvălui rana care îl brăzda, o despicătură sângerândă, imundă. O pădure vie păru să se ridice în jurul chipului femeii şi o împletire de şerpi şuierători se năpustiră spre Dante, care încercă să se tragă înapoi, ridicându-se în capul oaselor şi rezemându-se de spătarul patului, ca şi când ar fi voit să se afunde în peretele dinapoia lui pentru a scăpa de făptura infernală care venea să îl persecute.

Pleoapele Meduzei, desfigurate de lepră, începură încetişor să se ridice, în timp ce un urlet înfricoşător sfâşia tăcerea, izbindu-l în creieri ca o lovitură de mai.

2

16 iunie, pe la ceasul al nouălea

Dante se deşteptă tresărind, acoperit de o sudoare îngheţată. Ecoul strigătului răsuna încă între zidurile camerei. Lumina orbitoare din vis lăsase locul strălucirii soarelui, acum sus pe cer.

Se ridică împleticindu-se, cu mintea încă răvăşită. Apoi îşi luă capul în mâini, încercând să se clatine. I se păru că abia revenise la suprafaţa unei mări populate cu monştri. Dar flacăra din tâmple dispăruse. Un extraordinar sentiment de bunăstare îi răzbătea prin toate fibrele şi orice atom de durere se risipise.

Odată cu bunăstarea trupului, vioiciunea şi virtuţile minţii îşi recăpătaseră vigoarea. Faptele petrecute peste noapte îi erau cum nu se poate mai limpezi în memorie, ca şi când abia ar fi ieşit din biserica crimei. Chipul torturat al mozaicarului îi stătea din nou dinaintea ochilor şi parcă îl chema la acţiune, de parcă i-ar fi fost o rudă care îl obliga la răzbunarea sângelui.

Cu siguranţă, conştiinţa era cea care îl îmboldea: ca prior al Florenţei, nu era oare ca un tată pentru concitadinii săi? Sângele lor nu era şi al lui? Trebuia să acţioneze fără preget, fără să menajeze pe nimeni, urmând tot ceea ce îi sugerau raţiunea şi conştiinţa.

Îşi făcu apariţia în portic, făcându-i semn străjerului care supraveghea chiliile.

— Secretarul Prioratului este? Convocaţi-l de îndată la mine, porunci el.

În loc să se grăbească să se supună, bărbatul îl fixa făcându-i semne din ochi.

— Mai adineauri a venit unul, Manetto, când dormeaţi. Iar domnia ta dormi adânc, priorule.

— Messer Manetto? Ce voia?

— Te căuta pe dumneata. Un individ răutăcios, acru ca o lămâie. A zis ceva despre nişte conturi. A zis că are să se ducă la fratele dumitale, dacă nu plăteşti.

Dante simţi cum ia foc. Cămătar blestemat. Să vină după el de-a dreptul la Priorat! Şi câinele acela de poliţai care îl tot fixa rânjind.

— Fă repede ce ţi-am cerut, porunci el sec.

Observă plin de ciudă expresia plictisită a omului care se îndrepta fără grabă de-a lungul scării, iar apoi se întoarse în chilie şi se aşeză la masa de scris, în aşteptare. Privirea îi căzu peste grămada de file la care lucrase pe timpul nopţii, înainte să intre în împărăţia tenebrelor.

Dizertaţia pe care voia să o supună senatului universităţii din Padova, când avea să îşi termine mandatul, se intitula *Întrebare despre apă şi pământ*. După laurul poetic, această mică lucrare avea să îi ofere glorie eternă printre înţelepţi.

O scrisese pentru a combate afirmaţia ilogică şi nelegiuită că, în orice punct al globului, apele s-ar putea ridica deasupra pământurilor ieşite la suprafaţă şi că, în emisfera australă, ar fi putut exista şi altceva în afară de ocean.

Acele teorii erau nebuneşti, şi totuşi nu puţini le susţineau, invocând drept dovadă izvoarele de munte. Să te încrezi în atari argumentări ar fi echivalat cu a admite că, pe undeva, apa ar fi putut curge în sus.

Pe masă se mai aflau încă ulciorul şi cupele pe care le umpluse pe timpul nopţii. Fu ispitit să repete experimentul, însă ulciorul era gol. Nimănui nu părea să îi pese de serviciul la Priorat, se gândi el iritat. Dar, în fond, era inutil. Era suficientă autoritatea lui Aristotel pentru a combate o asemenea sminteală, semn negreşit al decăderii ştiinţei.

Secretarul era un om de vârstă mijlocie, chel cu desăvârşire. Apăru în uşă cu o carte sub braţ. Paginile erau strânse între două plăcuţe din lemn împodobite cu icoane de sfinţi.

— Doreai să mă vezi, messer Alighieri? Îmi închipui că vrei darea de seamă asupra finanţelor Comunei. Am adus cu mine...

— Mulţumesc, messer Duccio, răspunse Dante retezându-i vorbele. Vom avea timp pentru asta. Dumneata ţii socoteala pentru lucrările înfăptuite la noua centură de ziduri?

— Da, firește. Dar, pentru acestea, e nevoie de un alt registru...

— Cine restaurează San Giuda? Şi pentru ce?

Omul îşi scormoni o clipă prin memoria bine rânduită. Apoi începu, ca şi când ar fi citit dintr-o arhivă nevăzută:

— Biserica şi edificiile anexe le aparţineau augustinilor. Dar, ulterior, ordinul le-a abandonat. Au rămas nelocuite pentru mai bine de cincizeci de ani, iar apoi au fost preluate în proprietatea Comunei, ca *res nullius*. Anul trecut, a venit de la Roma cererea de a concede edificiul ca sediu pentru *Studium*-ul general.

— De la Roma?

— Da, printr-un trimis al senatului Urbei. Călugării de la San Paolo fuori le Mura au făcut o cerere în acest sens; ei intenţionează să o întrebuinţeze ca sediu capitular pentru universitate. Papa Bonifaciu vrea ca, în toate oraşele creştine, să se dezvolte dragostea pentru ştiinţă. La Roma a dat deja impulsul pentru *Sapientia*, cea dintâi universitate a învăţaţilor din Urbe.

— Bonifaciu e în spatele *Studium*-ului? întrebă Dante alarmat. Cine a fost angajat ca mozaicar?

— Această sarcină i-a fost încredinţată lui Ambrogio, meşter din Como, care locuieşte la călugării de la Santa Croce.

— Cine plăteşte lucrările?

— Nu Comuna... Cred că, nemijlocit, colegiul *Studium*-ului.

— Care va să zică membrii colegiului didactic au atâţia bani?

Secretarul ridică din umeri.

— Unii dintre ei sunt celebri în breasla lor... Poate că de acolo scot mari câştiguri ori poate că dispun de alte venituri. Messer Teofilo, de pildă, cu prăvălia lui, nu e sărac deloc, dacă e să ne gândim la cât costă doftoriile spiţerilor ăstora blestemaţi...

Dante ridică fruntea ca ars, făcând un pas spre secretar, care dădu înapoi intimidat. Pe dată, îşi aminti şi el că priorul aparţinea şi el Artei spiţerilor. Îşi muşcă limba blestemându-se singur, în timp ce încerca să găsească un remediu la ceea ce spusese. Dar poetul se gândea la altceva.

— Teofilo? Vrei să spui Teofilo Sprovieri, cu prăvălie la fântâna Morţii? El e unul dintre membrii *Studium*-ului?

Dintr-odată, îi revenise în minte chipul inteligent al spiţerului, acum însă într-o altă lumină. Mai sinistră, dacă avea de a face cu acel butoi de ipocrizie de papă.

Celălalt aruncă cu repeziciune o privire prin hârtii, înainte să încuviinţeze.

Între timp, Dante reflecta în tăcere. Până la urmă, îşi aminti de messer Duccio, care continua să strângă registrul de parcă ar fi fost averea familiei.

— Poţi pleca. Dar o să am nevoie de serviciul dumitale. Un raport amănunţit asupra membrilor acestui *Studium*: cine sunt, de unde vin, partidul lor politic, ce păcate au, ce vini ascunse ori vădite. Totul.

Omul ieşi.

Dante era perplex. Privi în jur, oprindu-se distrat asupra puţinelor obiecte din chilie, fără a izbuti să îşi concentreze atenţia asupra nici unuia. Ideea că Bonifaciu organiza o universitate la Florenţa, pe care mai apoi ar fi urmat să o domine prin intermediul acoliţilor săi, îl îngrijora.

Ieşi în cadrul uşii, chemându-l din nou, cu un gest grăbit, pe străjerul care se rezemase de o coloană a claustrului. Acesta îi adresă o privire plictisită, pufnind ostentativ înainte să se urnească. Două misiuni în intervalul a numai câteva minute trebuie că erau prea inoportune pentru unul ca dânsul.

Dante îl aşteptă impasibil până când se apropie îndeajuns, iar apoi îi administră un dos de palmă violent.

— Leneș blestemat, vreau ca ordinele mele să fie executate iute ca gândul. Ba chiar mai grabnic, dacă e cu putință. Și trebuie să fie cu putință pentru tine, dacă vrei să rămâi sănătos, șuieră el, lipindu-i un șut, în timp ce omul se rotea pentru a scăpa de mânia lui.

Străjerul se grăbi să facă semn din cap că da, încă năucit.

— Firește... firește... la porunca dumitale.

— Cheamă doi polițai ca să mă însoțească de îndată la Santa Croce.

Bărbatul încuviință din nou din cap, în timp ce își freca obrazul. Poetul îl văzu alergând spre camerele de gardă. Dar mai înainte îi simți privirea asupra gâtlejului, tăioasă ca un pumnal. Poate că trebuia să fie mai precaut, își zise. Nu avea să fie prior pentru totdeauna.

Era zi de târg în spatele zidurilor vechi. Dante se hotărâse să străbată străzile îmbâcsite de tejghele pentru a scurta traseul. Însă ar fi făcut cu mult mai bine dacă ar fi cotit-o spre malul râului Arno, descoperi el nemulțumit, căci astfel ar fi evitat acea grămadă de oameni fetizi și de mărfuri dubioase. Cavaleri și târfe, nobili și borfași, încâlciți într-o îmbrățișare hidoasă pe străzile orașului cândva devotat sfântului Ioan.

Simțea cum o mânie surdă îi clocotea în piept, dinaintea acelui spectacol degradant.

— Încercați să rămâneți pe lângă mine! le strigă el polițailor care îl urmau.

Dar, în ciuda urletelor și a lăncilor amenințătoare ale acestora, îi pierdu aproape imediat în mulțimea de capete care pluteau în valuri de la un zid de case la celălalt. Parcă Florența întreagă își dăduse întâlnire în acel labirint de străduțe dintre baptisteriu și biserica franciscanilor, incluzând aici și animalele de povară.

Înainta anevoios, încercând să-și deschidă drum prin înghesuială și să se țină pe cât posibil pe marginea străzii, spre a evita abundentele excremente de cal. Se gândise că însemnele prioratului aveau să fie suficiente pentru a-i deschide calea, însă, după ce pierduse contactul cu garda

înarmată, bereta şi bastonul aurit nu păreau să exercite nici un efect asupra maselor. Dimpotrivă, parcă atrăgeau obrăznicia sfruntată a plebeilor. Deja în două rânduri abia izbutise să evite două jeturi de urină provenite de pe la ferestre şi începea să nutrească bănuiala că, în spatele acelor atentate, exista o intenţie ultragiantă.

Încercă să memoreze casele din care proveniseră cele două aruncări. Văgăuni de-ale câinilor acelora de Donati, duşmanii lui. Avea să găsească el, în curând, o modalitate de a se răzbuna. Profitând de adăpostul provizoriu oferit de tejgheaua unui zaraf, se ridică pe vârfurile picioarelor, uitându-se după poliţai. Dar nătărăii se vede treaba că dispăruseră.

Tresări. Cineva îl apucase de o mână. Căută să se elibereze din strânsoare smucindu-se, dar cel ce i-o strângea rezistă cu o forţă nebănuită.

— Un bănuţ!

— Ce naiba vrei de la mine, babo? îi strigă poetul femeii care îl reţinuse.

Acoperită de zdrenţe, cu părul lung şi alb despletit peste spatele cocârjat, îşi ţinea capul plecat, ca şi când n-ar fi cutezat să îl privească în faţă.

— În schimbul sorţii tale.

— Ai tu grijă de soarta ta, vrăjitoareo. Că ai nevoie.

— Un bănuţ. Un bănuţ pentru soarta ta, îi repetă ea încă o dată.

Tonul glasului ei era ferm şi sonor, în ciuda înfăţişării ei decrepite. Între timp, îi deschisese palma cu forţa şi parcă îi scruta în ea. Acum, mulţimea aluneca pe lângă ei, deschizându-se asemenea unui val în faţa unei stânci marine, ca şi când toată lumea s-ar fi temut să îi atingă.

În sfârşit, îi fuseseră recunoscute însemnele prioratului, speră poetul.

Privirile trecătorilor, în realitate, erau aţintite asupra femeii. Pe ea încerca toată lumea să o evite.

— Dă-mi drumul. Nu cred în pălăvrăgelile tale.

— Un bănuţ ca să afli când o să fii pierdut.

— Cine vrea să mă pierd?

— Tu. Tu încerci să te pierzi.

Dante încercă încă o dată să își elibereze mâna, însă femeia nu cedă.

— Ai descoperit chipul omului mort, mai zise ea.

— Ce...

— Dar omul mort nu o să-ți vorbească.

Dante era deconcertat. În mod mecanic, duse mâna la punga legată la brâu și luă un bănuț de aramă.

— Spune-mi despre omul mort.

— El îi va călăuzi pe cei vii.

— Îi va călăuzi? Încotro?

— Spre tărâmul celorlalți morți. Nu ar fi trebuit să îi descoperi chipul.

Dante era deconcertat. Bătrâna se exprima într-un fel obscur, ca toți ghicitorii. Dar avea aerul că știa ceva despre drama din noaptea precedentă.

— De ce îmi spui asta?

— Pentru ca durerea să te lovească.

Deodată, femeia îl slobozi din strânsoare și făcu un pas înapoi, fiind imediat înghițită de masele în mișcare.

Luat prin surprindere, Dante șovăi o clipă în plus până când se hotărî să o urmărească, dar orice efort al său fu spulberat de bariera de trupuri, devenită de nepătruns.

— Cine-i femeia aceea? îl întrebă pe un zaraf care ședea în dreptul tejghelei. Era sigur că asistase la scenă. Cine e? Vorbește, ți-o poruncește un prior al Florenței!

Bărbatul nu părea prea impresionat.

— E doar baba Martina. E nebună, să nu o bagi în seamă. Și-a pierdut amândoi copiii la Campaldino.

Dante rămase nemișcat pentru încă o clipă, în timp ce mulțimea reîncepuse să îl înghiontească în mișcarea ei frenetică. Acea referire la mozaicar trebuie că fusese o întâmplare. Ori poate că unul dintre polițai povestise ce văzuse în biserică, iar zvonul se împrăștiase. Ridică din umeri și purcese grabnic la drum spre mănăstire. Se blestema în sinea lui pentru că plecase urechea la una dintre multele disperate care se dădeau drept magiciene și fermecătoare. Florența era plină de ele, cum pline de ele erau și bolgiile infernului.

Soarta pentru un bănuț...
La naiba!

În sfârșit, izbuti să ajungă până la Santa Croce. Meșterul din Como fusese găzduit în mănăstirea franciscanilor, în aripa pe care călugării o puneau la dispoziția pelerinilor.

Părintele stareț nu se miră prea mult când îl văzu că sosește. Nici când află de moartea oaspetelui său nu păru prea tulburat. Poate că acel calm al său era o consecință a imposibilității unui suflet deprins să se confrunte cu fragilitatea vieții omenești. Ori poate că se obișnuise cu prezențele trecătoare prin acel edificiu, iar moartea, la urma urmei, era un fel de plecare, ca atâtea altele. Însă Dante rămase cu bănuiala că și el putea să fi aflat deja, la fel ca baba din piață.

— A intrat cineva în chilie? întrebă el.

— N-am văzut pe nimeni. Dar ușa nu e supravegheată. Vino, îți voi arăta unde locuia meșterul Ambrogio.

Chilia era situată în fundul unui coridor îngust, care dădea direct în claustrul dinăuntru. Un unghi al colonadei se deschidea spre intrarea laterală a bisericii. Oricine ar fi putut intra fără să fie observat, profitând de afluxul neîntrerupt al credincioșilor.

Mobilierul era unul elementar: o scândură mare îi slujea drept pat și o scândură mai mică, rezemată de zid, drept masă de scris. Pe ea se găseau o cutie din lemn plină cu cărbuni pentru desen și câteva borcănașe din teracotă pentru cerneală. Probabil că una dintre călimări se răsturnase, producând o pată pe lemn, care fusese apoi ștearsă în grabă cu o cârpă lăsată pe jos. Printre hârtii se găsea o scrisoare de însărcinare, cu sigiliul papal, care îi poruncea meșterului să se deplaseze la Roma pentru executarea unor lucrări de consolidare în complexul mănăstiresc de la San Paolo fuori le Mura. Nu era datată, dar părea recentă.

— Ambrogio a fost la Roma înainte să vină la Florența?

— Cred că da. Vorbea despre orașul sfânt ca și când l-ar fi cunoscut foarte bine.

Dante examină din nou documentul. Acest amănunt îi întărea ideea pe care şi-o făcuse de la bun început: aceea că mozaicul ar fi putut fi un soi de celebrare a anului *Centesimus*. Se întrebă iarăşi ce-o fi fost prevăzut pentru partea rămasă neterminată.

— Ai observat ceva ciudat în purtarea lui? Se temea de ceva? Părea îngrijorat? îl întrebă pe stareţ.

— Nu, n-aş zice. Era foarte absorbit de munca lui... Lăsând la o parte treaba cu scrisoarea.

— Care scrisoare? Asta? zise poetul, arătându-i contractul.

— Nu, nu aceea. În urmă cu două săptămâni, m-a întrebat dacă nu cumva vreun confrate de-al nostru pleca spre Nord. Voia să îi încredinţeze un mesaj pentru tovarăşii săi din Artă. Poate o comunicare... cine ştie.

— Iar mesajul a plecat?

— Da, chiar în acele zile, un părinte care ne vizitase trebuia să plece la Mantova. Meşterul i-a predat o scrisoare închisă.

— Şi nu ai idee despre ce era scris în ea?

Călugărul ridică din umeri. Lângă scândură se afla un cufăr deschis, plin cu planşe şi cu pergamente umplute cu planuri arhitectonice: detalii de arce şi de şarpante din grinzi, scheme de decoraţiuni mozaicate şi proiecte pentru pardoseli aruncate laolaltă fără nici o socoteală. Nici un meşter din Artă nu şi-ar fi ţinut vreodată atât de rău instrumentele meseriei. Cineva trebuie că scotocise pe acolo, fără să se mai îngrijească să le repună în ordine. Ce anume putea fi atât de interesant prin lucrurile mortului? Poate că ceea ce căutase el însuşi în biserică: planurile complete ale mozaicului.

Se aşeză pe pătuţ, punându-se pe examinat desenele cu minuţiozitate. Spera să găsească cel puţin o schiţă pregătitoare, dacă nu cumva de-a dreptul marele mozaic în detaliu. Dar nu exista absolut nimic despre lucrarea ce constituise mobilul crimei.

Poate că cel care cotrobăise prin lucrurile mortului găsise ceea ce căuta.

Era pe punctul de a renunţa, când ridică spre lumina ferestruicii una dintre ultimele foi de pergament. Pe ea era o minunată schemă pentru un vitraliu în policromie,

care îi atrăsese atenţia. Dar mai era ceva, după cum descoperi întorcând foaia.

Lumina razantă ce provenea de la fereastră scosese în evidenţă o ţesătură de semne subţiri. Pipăind cu delicateţe suprafaţa, i se păru că simte brazdele lăsate de un vârf ascuţit. Cineva trebuie că ştersese ceva, răzuind suprafaţa foii.

Mânat de curiozitate, se ridică şi se apropie de cutia cu penele de scris. Aşa cum sperase, se găsea acolo şi o bucată de cărbune de desen. Se apucă să îl treacă peste suprafaţa pergamentului, prin uşoare apăsări succesive. În spatele lui, părintele stareţ îşi lungea gâtul, încercând să priceapă ce tot făcea acolo.

Încetul cu încetul, ca prin farmec, redeveni vizibilă urma primului desen. În mozaic nu era înfăţişat bătrânul pornit la drum, precum sperase el, ci altceva şi mai surprinzător.

Era vorba despre o corabie, o galeră, pavoazată la castel prova ca de sărbătoare. Se recunoşteau în mod limpede rândurile de vâsle, vela pătrată întinsă în vânt şi o a doua velă desfăşurată într-o poziţie neaşteptată sub chilă.

Dante îşi ascuţi privirea, spre a surprinde mai bine fiecare amănunt. Poate că era vorba doar despre o primă schiţă. Desenatorul se gândise să situeze corabia mai jos pe foaie, iar apoi îşi modificase proiectul iniţial, deplasând desenul spre în sus.

Dar detaliul nu părea nicidecum o consecinţă a faptului că autorul se răzgândise. Vela apărea legată de chilă printr-o reţea de sarturi, ca şi când Ambrogio ar fi voit să indice posibilitatea sa reală de manevră.

Era absurd. O glumă.

Dar pentru ce să se slujească de un material atât de preţios ca pergamentul? Şi apoi, nu auzise niciodată că cetăţenii oraşului Como ar fi fost interesaţi de construcţiile navale. Erau arhitecţi şi meşteri pietrari de renume. Şi Arnolfo di Cambio se folosise de ei, pentru toate construcţiile sale din Florenţa.

Mai exista un amănunt, observă el, în timp ce le poruncea poliţailor să adune materialul şi să îl transporte la San Piero. Pe cer, deasupra prorei, era vizibil un mic semn. O minusculă

stea cu cinci colţuri şi un cuvânt: Venus, steaua Venerei, planeta luminoasă care stăpâneşte cel de-a treilea dintre cele nouă ceruri cristaline.

Împături la loc pergamentul cu grijă, încercând să facă astfel încât umbrirea cărbunelui de scris să nu se altereze.

Se pregătea să părăsească încăperea, când privirea îi poposi din nou asupra cutiei cu penele de scris. Lângă borcănaşele din teracotă se găsea o fiolă din sticlă, care îi scăpase la prima examinare. Era goală, dar, când o duse la nas, simţi de îndată mirosul aspru şi inconfundabil de *chandu*.

Îi promisese lui Teofilo că se va întoarce să îl viziteze. Se hotărî să onoreze acest angajament. Neîntârziat.

Când ajunse în dreptul uşii, îi zări pe cei doi poliţai cum soseau cu sufletul la gură. Scânteierea din ochii lor era dovada unui răgaz pe la vreun han, profitând de confuzia creată. Strânse din dinţi pentru a-şi înfrâna înjurăturile care îi urcaseră pe gâtlej.

3

În aceeaşi zi, pe la amiază

Spiţerul părea bucuros să îl revadă.

— Îmi dau seama că te-ai însănătoşit, messer Durante. Aşa cum ţi-am promis, spuse el cu o mândrie prost disimulată.

— Iar aşa cum ţi-am promis şi eu, revin să te omagiez şi să reînnoiesc vechea prietenie.

— Mă bucur. Aşadar, doftoria mea şi-a făcut efectul scontat.

— Pe deplin, şi îţi mulţumesc încă o dată pentru asta. A avut acelaşi efect şi asupra celorlalţi care s-au folosit de el?

— Ce vrei să spui? întrebă Teofilo, dintr-odată circumspect îndărătul cordialităţii sale.

— Ambrogio, meşterul din Como. Nu a recurs şi dânsul la licoare?

Spiţerul lăsă să se scurgă câteva momente înainte să răspundă.

— Da, firește, zise el apoi, ca şi când ceva i-ar fi revenit în amintire.

— Era şi dânsul afectat de o durere insuportabilă? întrebă Dante.

Încă o dată, Teofilo nu răspunse imediat. Apoi încuviinţă din cap.

— Deşi nu de aceeaşi natură cu a dumitale. Există dureri ale trupului şi dureri ale sufletului, iar pentru unele spirite, acestea din urmă sunt mai cumplite decât primele.

— O durere a sufletului... poate iscată de imensitatea misiunii sale?

Teofilo îl fixă cu un aer întrebător.

— San Giuda, Marele mozaic de pe absidă, continuă poetul. L-am văzut. E atât de mare, încât te face să îţi îngheţe sângele în vine.

— Ambrogio e un artist desăvârşit, un maestru în meşteşugul lui. Stă în firea celor mari să se confrunte cu operele măreţe şi să se mistuie în această încercare. Pentru mine, a fost o bucurie că i-am putut fi de folos. Îmi este tare drag.

— Cum l-ai cunoscut? întrebă Dante, frapat de faptul că spiţerul vorbea despre mort fără nici o emoţie. Oare nu era la curent cu crima?

— Face parte din micul cerc al celor care îmi sunt tovarăşi de când am ajuns în oraşul dumitale. Oameni de studiu, de a căror prietenie mă consider onorat... ca şi de a dumitale.

— Un cerc de oameni de studiu aici, la Florenţa? Trebuie să fii tare norocos, messer Teofilo. Eu, care chiar m-am născut aici, nu am izbutit nicicând să găsesc mai mult de cinci oameni vrednici de stimă. Iar trei dintre ei au murit.

Celălalt zâmbi.

— Oh, nu e vorba, firește, de Academia lui Platon! Suntem doar un mic grup care se reunește din când în când, pe timp de seară, după ce ne-am dus la bun sfârşit meseriile noastre, ca să vorbim despre subiecte virtuoase. Încercăm să împărţim între noi acea pâine a îngerilor pe care fiecare a scos-o din propriile studii. Suntem cu toţii maeştri în artele noastre, ajunşi la Florenţa pentru *Studium*-ul general.

Dante îşi menţinu un aer indiferent.

— Nu credeam că la Florenţa există o universitate.

— Şi totuşi ea există. Cel puţin în pergamente şi în actele prin care regele Carol a instituit-o cu mai bine de treizeci de ani în urmă. Dar, în curând, va apărea alcătuită din oameni şi din lucruri, în toată splendoarea sa. Acum, lecţiile noastre se ţin în sedii provizorii în cele patru colţuri ale oraşului, însă, peste puţin timp, *Studium*-ul va dispune de un sediu definitiv.

— Am auzit de un plan, în acest sens. Nu e vorba tocmai despre San Giuda, vechea parohie de lângă zidurile noi?

Teofilo încuviinţă din cap. Nici acum nu făcu nici o trimitere la cele petrecute. În privinţa tragediei, părea să fie cu totul în necunoştinţă de cauză.

— Un colegiu de învăţaţi, în oraşul meu... Aş fi într-adevăr onorat să mă confrunt cu voi toţi asupra oricăreia dintre ideile moderne şi să supun puţina mea ştiinţă aprecierii ştiinţei voastre, reluă Dante. De altminteri, ar fi destul de nepoliticos din partea uneia dintre autorităţile supreme ale Comunei să nu aducă un omagiu bărbaţilor care se încumetă să dea strălucire Florenţei.

Spiţerul rămase tăcut preţ de câteva clipe, mijindu-şi ochii. Câteva clipe care lui Dante i se părură prea lungi. Dar mai apoi pe chip i se deschise acel zâmbet cordial pe care îl mai văzuse, ştergând masca felină de cu câteva momente în urmă.

— Sunt sigur că ar fi cu toţii onoraţi de o vizită a prinţului poeţilor toscani şi că nu vei găsi cu totul inutil pentru spiritul domniei tale dacă vei lua parte la una dintre întâlnirile noastre. Când vei veni?

— Chiar azi, dacă nu vă e cu supărare. Cuvintele dumitale mi-au aprins dorinţa în suflet. Dacă asta nu intră în conflict cu planurile voastre, se înţelege.

— Nu, dimpotrivă. Azi e o zi mai bună decât altele. Tocmai aveam de gând să ne adunăm. Te aştept la asfinţit în taverna din spatele fântânii celei mari, pe drumul spre Roma. E taverna lui Baldo, cruciatul. Vă veţi găsi în al Treilea Cer.

— Al Treilea Cer?

— E un fel de a spune pe care îl folosim între noi, o glumă de oameni învăţaţi. Dar domnia ta vei înţelege cu siguranţă. Iubirea de cunoaştere care ne însufleţeşte atunci când ne apropiem de învăţătura îngerilor e atât de mare, încât fiecăruia dintre noi i se pare că urcă în cerul Venerei. Dar nu e numai asta. Vei vedea.

Dante rămase în tăcere, căzut pe gânduri. Poate că era doar o întâmplare faptul că Ambrogio fusese ucis în timp ce se afla la lucru pentru *Studium*. Dar, se mai gândi el, poate că doar puţinătatea simţurilor noastre ne împiedică să recunoaştem urzeala dindărătul aparentului hazard al evenimentelor. Ar

fi vrut să îl mai întrebe ceva pe spiţer, dar mai înainte prefera să reflecteze. Va mai fi vreme, mai târziu. Ieşind, se mai opri o dată în dreptul uşii.

— Messer Teofilo?

— Spune, rogu-te.

— Ce e în poţiunea dumitale, magicul *chandu*?

— Nu ştiu, messer Alighieri. Cine mi-a dăruit-o nu mi-a dezvăluit acest lucru.

— Şi nu ai încercat...

— L-am studiat cu grijă. Însă nu am izbutit să înţeleg nimic, în afară că e compus din cinci substanţe diferite.

Dante clătină din cap. Avea senzaţia că omul acela îl minţea. Pentru o clipă, şi-l imagină în butuci, în subteranele de la Stinche. Oare cât ar fi rezistat la tortura cu frânghia, apărându-şi secretul?

Şi cât rezistase meşterul Ambrogio, protejându-l pe al lui?

4

În aceeaşi zi, pe la asfinţit

O placă smălţuită din aramă, agăţată de portic, îi atrăgea pe băutori în taverna numită „Pe drumul Ierusalimului". Emblema reproducea un blazon nobiliar fantezist: pe fundal erau reprezentaţi şase cavaleri înarmaţi greoi, schiţaţi de un penel fără pretenţii; în prim-plan, în partea de jos, figura un cap sângerând de sarazin retezat dintr-o lovitură, ce părea să se zgâiască la fiece muşteriu cu nişte ochi căscaţi. Imaginea era tăiată la jumătate printr-o cruce roşie.

„Asta merită câinii aceia de mauri", se gândi Dante privind-o. Era singurul lucru din preajmă care se bucura de aprobarea sa.

Taverna fusese clădită închizând cu nişte ziduri din piatră ecarisată arcada de susţinere a unui mare edificiu datând din epoca romană. Undeva deasupra, zidurile, care la origine trebuie că fuseseră impunătoare, apăreau înjumătăţite de o prăbuşire străveche. Numai un colţ al fostei construcţii, rămas în picioare şi transformat într-un masiv turn crenelat, mai oferea o idee asupra înălţimii iniţiale. Restul era în ruină, iar peste acele rămăşiţe, ca peste un trunchi veştejit, îşi făcuse cuibul acel fragment de Răsărit sub semnul cetăţii sfinte.

Era ceva sordid în acea clădire şi în cocioabele din lemn care o înconjurau. În jur, pajişti întinse curmau partea clădită a oraşului, ce reîncepea abia dindărătul zidurilor. Dante îşi făcu ochii roată, supărat. De ce nişte oameni de învăţătură

învățătură trebuiau să își dea întâlnire într-un loc ca acela, în loc să se adune într-una dintre mănăstirile aflate în interiorul vechii centuri de ziduri? Ce îi putea atrage, dacă nu dorința de a se afla la adăpost de privirile și de onestele curiozități ale cetățenilor? Ce era de ascuns într-un *Studium*?

Chiar și numele acelui loc părea inoportun: după înfrângerile repurtate peste mare și lenta recucerire a Palestinei de către mameluci, numele Ierusalim devenise un simbol sacru și totodată dureros, cu siguranță nepotrivit pentru emblema unei taverne.

Urcă treptele scâlciate ale porticului, îndreptându-se spre poartă. Dinăuntru provenea un zgomot confuz de glasuri, ca și când s-ar fi aflat acolo un număr mare de persoane, în ciuda orei târzii. Parcă nimeni nu se temea de ora stingerii în orașul acela, se gândi iritat poetul. Împinse ușa cu un gest hotărât și intră, deschizându-și drum printre servitori și printre mușterii, care se îngrămădeau în cuprinzătorul spațiu dintre mesele așezate de-a lungul perimetrului sălii. În centru, trosnea focul dintr-un vas cu jăratic, pe ale cărui flăcări ațâțate continuu bolborosea un ceaun mare din aramă și se roteau frigările cu carne, învârtite de câțiva țânci nenorociți, ghemuiți pe pardoseală. Sclavi cumpărați pe câțiva bănuți de la vreo familie săracă de pe la țară, își zise Dante dezgustat.

Aerul era îngreunat de fumul adunat de la opaițe și de la foc, zăbovind o vreme pe sub căpriori înainte să se risipească printr-o deschidere din tavan. Glasurile, sunetele surde ale veselei și strigătele îl făcură să se teamă că îl va apuca din nou durerea cumplită de cap. Toată vânzoleala aceea îi aminti de piața de dimineață.

Tocmai se gândea să plece când un glas îl opri.

— Vino, messer Alighieri, pe aici! Ia loc în cel de al Treilea Cer!

Poetul se răsuci. În stânga lui, în colțul cel mai din fund al sălii, spițerul, șezând printre alți bărbați, se ridicase în picioare și îl saluta cu brațul, făcându-i semn să se apropie.

Dante se îndreptă într-acolo cu o încetineală studiată. Voia ca mişcările să îi fie impregnate de acea *gravitas* pe care anticii o considerau a face parte din firea înnăscută a înţelepţilor. Astfel, avea să aibă prilejul de a examina grupul care şedea în jurul mesei.

Simţea că orice amănunt al propriei persoane, de la veşminte la modul de a păşi, făcea obiectul unei estimări. Necunoscuţii şedeau în jurul unei mese mari şi păreau ocrotiţi de o barieră nevăzută, care împiedica pe oricine altcineva să se apropie. În ciuda aglomeraţiei, într-adevăr, locurile cele mai apropiate erau, în mod ciudat, neocupate, iar puţinii muşterii care se aşezaseră în preajma lor păreau mai tăcuţi şi mai dichisiţi decât ceilalţi.

În afara veşmintelor pe care le purtau, de o croială excelentă, tacâmurile însele depuneau mărturie pentru condiţia lor superioară: le fusese întinsă o faţă de masă largă, din pânză curată, iar limbile de foc din vasul de jăratic se oglindeau în farfuriile şi în paharele din cositor, rânduite cum se cuvine. Nu se zărea nici urmă de blide grosolane din lemn, abia scobite cu dăltiţa, în care li se serveau bucatele celorlalţi clienţi, după cum nici urmă de băncuţe, înlocuite pentru ei cu nişte jilţuleţe meşteşugite, cu spătar înalt.

Teofilo continua să îi facă semn cu mâna, în timp ce restul rămăseseră nemişcaţi. Îl aşteptară pe poet să se apropie pentru a se ridica toţi deodată, înclinându-şi fruntea într-o plecăciune mută, măsurată, dar politicoasă.

Dante îşi plecă şi el fruntea, uluit: întregul *corpus* al artei fiziognomoniei era acolo, dinaintea ochilor săi. Câinele, vulpea, maimuţa, leul, în chip de oameni, îl fixau atent. Şi calul, şi acvila...

Până în acea zi, nu i se mai întâmplase niciodată să găsească o atât de precisă corespondenţă între speciile de animale şi diferitele caractere omeneşti, despre care citise în cărţile anticilor. Grupul acela eterogen constituia aşadar societatea înţelepţilor despre care vorbise spiţerul. Probabil că nu erau mulţi asemenea înţelepţi la Florenţa, şi totuşi nici unul dintre chipurile acelea nu îi era cunoscut. Trebuie că erau străini, ca Teofilo, se gândi el, trecându-i în revistă.

— Cât de bucuroşi suntem cu toţii să te putem vedea aici, messer Durante, îl scutură glasul spiţerului, care apoi li se adresă celorlalţi: Alighieri, poetul. Maestru şi prieten al meu.

Dante se feri cu un semn. La rigoare, nu ar fi avut dreptul la titlul de maestru, întrucât nu desfăşurase niciodată vreo activitate în învăţământ. Dar, în sinea lui, se simţea măgulit: era drept ca profunzimea ştiinţei să fie recunoscută.

— Eu sunt cel care îţi mulţumeşte pentru invitaţie, messer Teofilo. Şi pentru tovărăşia voastră, căreia sper că nu îi voi displăcea.

— Ce tot spui, maestre! Va fi o cinste pentru noi toţi să pătrundem în intimitatea domniei tale, începând cu cel ce se află imediat la dreapta.

Spiţerul arătă spre un bărbat înalt şi bine legat, care depăşea cu mai bine de o palmă capetele tuturor celorlalţi. Ochii blânzi ai câinelui îi luceau pe chip, pe sub pleoapele greoaie.

— Augustino di Menico, filosof natural, cunoscător al celor mai ascunse taine ale Creaţiei. Abia s-a întors după o şedere de câţiva ani în îndepărtata şi necredincioasa cetate Tripoli, unde s-a aplecat asupra scrierilor păgânilor, pentru a le reda în limba noastră. Expert în alchimie şi mare cunoscător de limbi străvechi, ca de altminteri şi vecinul său, Antonio da Peretola, jurist şi notar, ilustru expert în ambele Drepturi, continuă el, îndreptându-şi degetul spre un chip cu trăsături ascuţite şi echivoce, ca ale unei vulpi.

Bărbatul răspunse cu o plecăciune ceremonioasă.

— În serviciul Curiei romane, îmi închipui, zise Dante încercând să îşi ascundă răceala.

— Şeful Cancelariei Sanctităţii Sale. Cândva, confirmă vulpea.

Însemnele şi prestigiul rangului său erau dezvăluite de lanţul greu de aur şi de inelele ce îi împodobeau degetele, ca şi de luxul ostentativ al hainei negre, ţesute cu fire de aur, care sărea în ochi în comparaţie cu sobrietatea celorlalţi.

— Bruno Ammannati, maestru în ştiinţele despre Dumnezeu, reluă Teofilo, arătând spre un al treilea bărbat ce rămăsese deoparte, ca şi când rasa franciscană pe care o

purta i-ar fi impus o anumită rezervă, mai cu seamă în locul acela hărăzit plăcerilor. Un chip mobil şi perspicace, asupra căruia maimuţa lăsase amprenta limpede a inteligenţei, dar şi a ambiguităţii.

Dante nu fu uimit să găsească un cleric în tavernă: pesemne că, în afară de Bologna, fraţii petrecăreţi se răspândeau şi prin restul Italiei, se gândi măsurându-l din creştet până în tălpi. Era suficient să azvârli o simplă privire ca să observi că schima purtată de el era cu mult mai rafinată decât a confraţilor săi. Teologul, chiar dacă îi intuise neîncrederea, nu arătă nici un fel de adversitate, ci, dimpotrivă, îi răspunse la salut cu o politeţe accentuată.

— Iar acesta este Iacopo Torriti, roman. Ultimul care ni s-a adăugat, geometru şi arhitect.

— Şi matematician, se grăbi să adauge omul, uşor înţepat.

Dante îşi aminti că auzise de el: era unul dintre asistenţii marelui Arnolfo di Cambio şi venise cu el de la Roma, când începuseră lucrările pentru noua catedrală. Îl măsură din ochi cu repeziciune, parcurgându-i profilul alungit şi dizgraţios. Măreţia calului se distingea în formele prelungi ale membrelor şi ale feţei, cu o forţă reţinută ce părea mereu pe punctul de a se manifesta în toată puterea ei. Mâini ce păreau născute ca să înşface piatra. Şi poate că nu numai piatra.

Cel de-al şaselea membru al grupului se apropie înclinându-şi fruntea şi anticipând prezentarea lui Teofilo. Era un bărbat vânjos, cu o claie deasă de păr cenuşiu, înnodat la ceafă, având gura bine conturată şi ameninţătoare a leului.

— Mă numesc Veniero Marin. Sluga dumitale, messer Durante. Şi sper să mă cinsteşti cu prietenia dumitale la fel cum m-au cinstit aceşti înţelepţi, după ce corabia mea m-a părăsit pe aceste ţărmuri, cu toate că nu le pot opune nici o învăţătură anume, zise el cu dulcea cantilenă a graiului veneţian. Ştiinţa mea e aceea a mării, iar puntea unei galere îmi e catedra. Locuri de unde se naşte adesea o viziune diferită asupra lucrurilor de pe uscat.

Dante resimţi o simpatie instinctivă faţă de acel bărbat cu o purtare atât de sinceră. Trebuia să fie de vârsta lui, chiar dacă faţa săpată de vânt era sculptată cu o reţea de

riduri care îl făceau să pară mai vârstnic. Reprezenta o notă de căldură în acea adunare de personalităţi reci şi pedante.

— Ştiinţa vânturilor şi a mărilor se învecinează cu aceea a mişcării astrelor. Ca şi aceasta, se nutreşte cu calculul precis şi cu dreapta măsură a lucrurilor, îi spuse surâzând, pe când celălalt îl măsura cu ochii săi limpezi. Ca în ştiinţele mai faimoase, dar, cu siguranţă, nu şi mai vechi. Oare nu şi-a ales însuşi Mântuitorul nostru cei dintâi tovarăşi dintre oamenii velei şi ai vâslei?

— Messer Veniero nu e pescar, ci a fost un valoros căpitan al marinăriei Serenissimei, preciză Teofilo, ca pentru a-şi recupera îndatoririle de maestru de ceremonii, pe care tovarăşul său i le suflase cu impetuozitate. Dar a avut nişte neînţelegeri cu Republica şi a trebuit să ceară azil. Astfel se explică prezenţa sa printre noi, atât de departe de mare...

— Mai spune că mă aflu aici ca să scap de mâna călăului, îl întrerupse veneţianul, al cărui chip îşi pierduse pe dată veselia care îl însufleţea.

Dante primise cu stupoare acele vorbe grele. Veniero îi surprinse întrebarea nerostită.

— Nu se cuvine, pentru un om al mării, să-şi oprească prea îndelung privirea asupra femeilor de pe uscat, nici măcar în serenissima Veneţie. Şi cu atât mai puţin asupra soţiei unui membru al Consiliului. Nouă ne sunt rezervate doar sirenele oceanului, cu cărnurile lor care miros a peşte, exclamă el, izbucnind într-un hohot de râs zgomotos.

Părea să îşi fi recâştigat buna dispoziţie, dar în ochi îi adăsta o umbră.

În sfârşit, la capătul mesei se găsea un bărbat cu plete negre şi dese, care îi cădeau peste umeri. Ochii acvilei scăpărau pe chipul său tânăr, însă deja marcat de veghea studiului ori de o tainică nelinişte. Aştepta nemişcat, ca unul dintre marile mozaice bizantine pe care Dante le văzuse în delta Padului. Asistase la prezentări în tăcere, fără să îşi dezlipească nici o clipă privirea de pe faţa poetului.

Vorbi fără să aştepte ca Teofilo să îl introducă.

— Şi totuşi domnia ta mă cunoşti, messer Durante, iar eu te cunosc pe dumneata. Cu toate că e pentru prima

oară când paşii noştri se încrucişează. Eu sunt Francesco, de la Ascoli.

La auzul acelui nume, Dante făcu o mişcare de surpriză. Ceilalţi afişau, la rândul lor, cel mai mare respect cu putinţă.

— Messer Cecco a fost ales rector al *Studium*-ului, se mărgini să spună Teofilo.

Francesco Stabili, cunoscut sub numele de Cecco d'Ascoli. Se spunea că toată cunoaşterea stelelor se afla în mâinile lui. Cel mai însemnat astrolog al vremii, potrivit discipolilor ştiinţei sale.

Îşi deschise braţele, iar poetul îi răspunse cu aceeaşi căldură, îmbrăţişându-l cu putere.

— Oh, eu te cunosc cu siguranţă, messer Cecco, şi salut în domnia ta marele medic şi astrolog, zise cu sincer entuziasm.

— Iar eu salut în domnia ta poetul cel nespus de dulce, deja mare printre cei mari, îi răspunse celălalt cu un surâs, strângându-l în braţe la rândul său. De multă vreme îmi doream să te întâlnesc. În întreaga Italie nu se vorbeşte decât despre dulcele vostru stil nou şi despre dulceaţa lui. Dacă ar fi în viaţă împăratul Frederic, cu siguranţă ar voi să te asculte, spre a-şi mai uşura, cu versurile dumitale, din povara grijilor domniei.

— Dacă împăratul Frederic ar fi în viaţă, te-ai afla acum la curtea lui, spre a-i lumina calea domniei cu ştiinţa domniei tale. Dumneata, elevul lui Guido Bonatti, răspunse Dante înclinându-se.

— Maestrul ştiinţei cerurilor, adăugă Cecco pe un ton respectuos, îndreptându-şi în sus degetul arătător.

— Şi al riturilor magiei, răspunse poetul arătând în jos.

— Dacă doreşti.

Dante mai aşteptă o clipă înainte să se desprindă din îmbrăţişare, iar apoi se aşeză pe singurul scaun liber, cu siguranţă pregătit pentru el, lăsându-se pe spătar.

Grupul acela de oameni ar fi trebuit să dea viaţă universităţii din Florenţa, se gândi el, şi nici unul dintre ei nu era florentin. Iar moartea îi vizitase deja.

— Aşadar, acesta e cel de-al Treilea Cer. Cerul spiritelor iubitoare. De înţelepciune şi de învăţătură, după cum mi-a

dezvăluit Teofilo, zise el mai apoi, fără a i se adresa nici unuia în mod deosebit. Dar pentru ce aţi ales un loc atât de ciudat ca să vă adunaţi? Ştiu că încă nu dispuneţi de un sediu pentru *Studium*. Însă, cât timp vor fi durând lucrările de restaurare, Comuna v-ar fi acordat, cu siguranţă, o sală la San Piero. Sau capitulul vreunei mănăstiri...

I se păru că surprinde o iute privire de înţelegere între cei de faţă.

— Dacă vei avea răbdare o clipită, vei înţelege de îndată, messer Alighieri, zise spiţerul arătând spre fundul sălii, unde vânzoleala părea să se înteţească.

De câteva momente se auzea un sunet firav de darabană, lent şi senzual, acompaniat de freamătul metalic al unor mici ţimbale de bronz. O figură feminină îşi făcuse apariţia, în mijlocul ovaţiilor celor prezenţi. De îndată, o pădure de mâini şi de trupuri, de jur-împrejur, se apucase să se agite haotic, cu strigăte şi exclamaţii vulgare, acompaniate de zgomotul farfuriilor din lemn, izbite ritmic de mese. O muzică ce, din când în când, o acoperea pe cealaltă.

Dante îndreptă spre Teofilo o privire întrebătoare.

— Ea e Antilia, dansatoarea care a dus până la Roma faima tavernei lui messer Baldo, îl lămuri spiţerul, cuprins şi el de o bruscă surescitare.

Poetul privi în jur. Care va să zică spelunca aceea era renumită până la Roma? În ce se transforma oraşul lui? Nu Florenţa lui, ci oraşul celălalt, necunoscut, ivit pe nepusă masă în afara centurii vechilor ziduri, un nou Babilon, lipsit de măreţia celui din vechime. Cu idolii lui noi... precum acea dansatoare, venită cine ştie de unde, o vagaboandă cu ochii vopsiţi.

— Antilia? Un nume curios, nu e cuprins în canonul sfinţilor noştri, se mărgini să observe.

— Antilia nu ar intra în canonul sfinţilor nici dacă s-ar numi Maria Magdalena, crede-mă, zise râzând Veniero.

— Dar, cu toate că e în afara canonului, cred că i-ai aprecia şi dumneata înzestrările vădite şi pe cele oculte, adăugă Teofilo cu o expresie ironică.

Dante îi asculta distrat. Continua să fixeze fundul sălii, cu spectacolul său necuviincios, încercând să surpindă vreun amănunt prin bariera de trupuri. Se uita la figura aflată în centrul unei asemenea atenţii, o femeie cu tenul închis şi cu membrele impunătoare.

Se auzi un strigăt de durere, urmat de o explozie tunătoare de râsete. De cealaltă parte a sălii, un bărbat vânjos, fără un braţ, cu singura sa mână, îl înşfăcase de vintre pe un muşteriu aflat într-o vădită stare de ebrietate. Sărăcuţul ţipa ca un porc dus la tăiere, pe când celălalt îl târa spre ieşire.

— Şi în seara asta, prietenul nostru cârciumarul a trebuit să recurgă la priza cruciatului, zise Bruno, făcându-le cu ochiul celorlalţi.

— Priza cruciatului?

— Nu cunoşti această delicioasă *trouvaille* care provine de peste mare, messer Alighieri? interveni Veniero. E unul dintre multele meşteşuguri pe care ni le-au predat maurii, odată cu comentariile lor la Aristotel. Atunci când ai noştri, încărcaţi cu armurile lor, au ajuns pentru întâia oară pe ţărmurile Asiei, au semănat spaima şi zăpăceala printre acei fii ai Satanei, care i-au crezut invulnerabili. Dar minţile lor perfide au intuit în curând că în platoşele creştine exista un punct slab, cu rezultatele pe care ţi le poţi închipui, şi pentru care ai avut parte de o mostră chiar adineaori. În ciuda beteşugului său, Baldo izbuteşte, cu această priză, să dovedească oameni mai vânjoşi decât el şi să păstreze în cârciuma lui o ordine de invidiat.

Între timp, o tobă puternică se adăugase celorlalte instrumente, acoperindu-le. Părea un semn, întrucât dansatoarea începu să se îndrepte spre dânşii cu un pas regal. Despica pădurea de mâini precum figura de la prova unei galere. Chipul ei, pe jumătate ascuns îndărătul unui văl, vădea întregul său dispreţ faţă de acele manifestări de admiraţie.

Şi totuşi, Dante deslușea ceva fals în dispreţul acela, în felul ei de a se oferi privirilor ca şi când ar fi fost silită. Era încredinţat că, în sinea ei, era, dimpotrivă, măgulită de chiar acele gesturi faţă de care se prefăcea scârbită şi că juca un rol.

Muzica ritmată a tobelor şi a talgerelor crescu şi mai abitir. Antilia continua să se apropie, parcurgând un larg arc de cerc prin spaţiul rămas liber dintre mese. Treptat, curiozitatea iniţială a poetului se preschimba într-un subtil fior de plăcere, pe măsură ce femeia se apropia de ei, ignorând plebea ce părea să o idolatrizeze.

Dansatoarea se ascundea sub un văl subţire şi preţios de mătase, brodat în ochi de păun, care îi conferea graţia fermecătoare a unei păsări minunate. Dante era sigur că nu mai văzuse nimic asemănător în cârciumile din Florenţa.

Acum, ajunsese în dreptul mesei lor şi se oprise, legănându-şi uşor şoldurile şi scuturând tăbliţele rotunde din metal pe care le ţinea legate la încheieturile mâinilor. Îi fixa cu nişte ochi cum nu se poate mai negri, ca două pietre de onix. Îşi plecase capul, îndoindu-şi voluptuos pe spate gâtul împodobit cu o cascadă de cercuri subţiri din aur. Apoi îşi mişcă umerii ca şi când ar fi fost pe punctul să plece, agitându-şi bustul şi şoldurile splendide, până când întregul trup prinse a i se ondula pe gleznele subţiri, prinse şi ele în cercuri de aur. Făcu o primă rotire, apoi o a doua şi o a treia, în timp ce braţele se ridicau până la înălţimea feţei, în parodierea unui ofertoriu.

Dante îi fixa chipul magnific, cu trăsături orientale, cu multă iscusinţă machiat cu un strat subţire de carmin, care îi conferea strălucirea unei statui de aramă. Era ceva în mişcările ei care îi amintea de o panteră, ca aceea pe care o văzuse, cu ani în urmă, în menajeria ţinută de ambasadorul sultanului. Dansul acela părea să fie celebrarea unui rit. Un rit blasfemiator, prin evidenta nerușinare a oficiantei, şi totuşi înţesat de o stranie spiritualitate.

Era fascinat de ea. Dacă vreo creatură dansase vreodată în paradisul terestru, trebuia să o fi făcut în felul acela irepetabil. Aşa trebuie să fi dansat Lilith, aşa se pierduseră oamenii în primul lor templu. Expresia Antiliei pierduse orice urmă din lascivitatea cu care îşi oferise trupul privirilor. Acum, pe chipul ei era doar un surâs ceresc. În locul acela sordid al plăcerilor, ajunsese oare cu adevărat un mesager al Domnului, se surprinse pe sine poetul că se gândea,

unul dintre îngerii care păşiseră pe străzile Sodomei, intangibili până şi în toiul delirului iscat de dorinţele imunde?

Antrenate de rotirea din ce în ce mai rapidă, poalele mantiei începuseră să se ridice şi să se lărgească sub forma unei extraordinare corole care se tot deschidea sub privirile spectatorilor, amuţiţi dintr-odată, în timp ce muzica se răspândea într-un crescendo frenetic, punctat de ropotul percuţiilor.

Dante simţea cum creşte valul dorinţei pe care toţi bărbaţii de faţă o proiectau asupra ei. Se ridicase şi el, imitându-i pe ceilalţi fără să îşi dea seama, ca şi când o putere l-ar fi silit să urmeze ascensiunea mantiei, care acum dezvăluia întreaga splendoare a trupului. Pe muşchii încordaţi ai pântecelui vibra doar un cercel de aur susţinut printr-un lănţişor.

Zeci de ochi fixau buimăciţi puful subţire care desena cu dulceaţă arcuirea pântecelui. Femeia continua să se învârtă, extatică, contopită într-un nor din ochi de păun. Deasupra capului, braţele îi vibrau de încordare. Părea că momentul acela nu se va mai sfârşi niciodată. Apoi, brusc, muzica se opri, în aceeaşi clipă în care dansatoarea îşi curmă dintr-odată rotirea vertiginoasă, aparent fără nici un efort, ca şi când nu ar fi cântărit nici cât un fulg. Mantia îi căzu la loc peste trupul gol, ascunzându-l privirilor. Ea îşi strânse vălul peste şolduri, rămânând îndelung nemişcată, spre a-şi recăpăta suflarea, părând că nu îşi dădea seama de frenezia pe care o deşteptase în cei de faţă.

Dante rămăsese şi el împietrit. Îşi închise grăbit gura, pe care trebuie că o ţinuse deschisă de-a lungul întregului spectacol, cuprins de o ruşinare subită. Cu siguranţă, urmările medicamentului numit *chandu* fuseseră cele care îi provocaseră unui prior, membru al Consiliului Florenţei, o reacţie tipică pentru oamenii simpli, îşi zise el. Se aşeză la loc zăpăcit, sperând că nimeni nu băgase de seamă.

Teofilo fu cel care curmă tăcerea.

— Domnia ta vei înţelege acum de ce obişnuim să ne referim la mica noastră tovărăşie cu numele de adepţi ai celui de-al Treilea Cer, zise el ţinându-şi privirea aţintită asupra femeii care se îndepărta spre fundul sălii, cufundată

încă într-o tăcere ireală, pentru a se face mai apoi nevăzută îndărătul unei perdele ce ascundea o uşă. Cu toţii îşi reluară vorbele şi râsetele, însă fără veselie, ca şi când fiecare trebuia să izbândească într-o bătălie secretă împotriva demonului desfrânării.

— Înţeleg, murmură Dante. Şi nu e greu de închipuit ce fel de sentimente de iubire aduce zeiţa în rândurile voastre...

Era uluit, acum, când surescitarea se stingea şi redevenea stăpân pe propria minte. O curvă, acela era numele tutelar al viitoarei *Universitas* a cetăţii sale! O târfă triumfătoare, ce umbla slobodă prin cârciumi, fără veşmintele şi semnele infamiei sale. Cineva avea să plătească, la Comună, pentru această evidentă corupţie. Ce minunată alegorie a timpurilor, îşi zise, înghiţindu-şi zâmbetul batjocoritor care îi urcase pe buze. O prostituată înălţată la cerul zeiţei iubirii.

Glasul sonor al lui Veniero i se vârî printre gânduri. Acesta părea să îi fie cel mai pe plac dintre toţi.

— Ce părere ai, messer Durante, despre ceea ce ai văzut? Nu crezi că ştiinţa acestor maeştri străluceşte şi în înţelepciunea cu care urmăresc frumuseţea, care e o parte atât de însemnată a lumii create? V-o spune unul care a experimentat frumuseţile din mai toate porturile Mediteranei.

— Cine e femeia aceea? întrebă poetul, încercând să insufle întrebării un ton indiferent.

În glasul şi în privirea lui Agostino lucea scânteia dorinţei.

— A sosit la Florenţa nu de mult, din tărâmuri îndepărtate. Ai văzut cum arată? Se spune că s-a numărat printre refugiaţii de la San Giovanni d'Acri care au scăpat de masacrul acela cumplit. Singură, fără nimic altceva în afară de frumuseţea ei unică. Acolo trebuie că a învăţat mişcările acestui dans, ce nu are nimic de a face cu cântecele şi cu dansurile noastre ţărăneşti.

— Nu pare născută din oameni latini.

— Nu. Poate că părinţii săi ei erau nişte greci din Bizanţ. Sau evrei. Sau sclavi capturaţi în Anatolia. Nici ea nu ştie ori nu vrea să spună.

— Ei bine, messer Alighieri, interveni Bruno Ammannati fixându-l cu o privire şireată, ca şi când ar fi voit să îl

stârnească. Nu răsare şi în domnia ta dorinţa de te apropia de aula noastră de învăţătură?

Dante era sigur că, dincolo de aparenta lor detaşare, cu toţii aşteptau răspunsul lui cu sufletul la gură.

— Aula voastră pare o curte a iubirii, mai curând decât o adunare de învăţaţi, răspunse el pe un ton evaziv.

— Femeia pe care ai admirat-o e pricina acestui lucru, messer Alighieri, zise Antonio da Peretola. De altminteri, nu par făcute anume pentru ea chiar versurile domniei tale, pe care îmi face cinste să mi le amintesc?

Voi, care ştiţi vorbi despre Iubire,
să ascultaţi balada mea smerită
spunând de-o doamnă mândră, neclintită,
ce inima-mi răpi, spre-a ei cinstire.

Dante se aprinse, recunoscând începutul uneia dintre cançonele pe care i le închinase Beatricei. Era indignat că cineva o putea considera potrivită pentru a cânta frumuseţea pământească a unei dansatoare. Era gata-gata să reacţioneze cu vehemenţă, dar se înfrână. Poate că Antonio nu voise să îl jignească, ci, dimpotrivă, să îi aducă un omagiu.

— De altminteri, marele Solomon şi-a plecat înţelepciunea la dorinţa reginei din Saba, şi a făcut-o fără să şovăie şi fără să-şi piardă nimic din propria-i slavă, interveni Iacopo, arhitectul, pe un ton aluziv. Poate că aici vei găsi alte sugestii spre a-ţi îmbogăţi laurul poetic.

— Dacă asprimea dregătoriei mele nu m-ar ţine, cu îndatoririle ei, departe de dulceaţa conversaţiilor despre iubire, răspunse Dante.

— Dar nu numai despre iubire sunt subiectele noastre, interveni senin Cecco d'Ascoli. Un rod al ştiinţei e dezvăluirea a ceea ce gelozia Naturii ascunde intelectului nostru. Cercetarea misterului e adevărata misiune a înţeleptului... şi scopul unui *Studium*.

— Dar, dintre toate subiectele, nici unul nu pare atât de vrednic de a fi analizat prin lucrarea răbdătoare a intelectului

nostru cum este iubirea, stărui Iacopo. Iar dumneata, messer Alighieri, vei fi de acord.

Cu toţii încuviinţară, gata să comenteze cuvintele arhitectului, pe care păreau să le împărtăşească. Lui Augustino, mai cu seamă, parcă îi tot venea să spună ceva.

— Nimic la fel ca iubirea. Nici crima? întrebă Dante pe neaşteptate, luându-i-o înainte.

Nimeni nu reacţionă la vorbele sale. Apoi, tăcerea fu curmată.

— Crima? întrebă Bruno. Crezi că o crimă ar putea constitui, într-un fel sau altul, obiectul cunoaşterii? Cum e cu putinţă, câtă vreme i se opune cu desăvârşire, messer Durante, după cum susţineau Socrate şi Platon?

Dante îşi plimbă privirea peste ei.

— Crima e o faptă rea, însă nu e străină de virtuţile sufletului. Ne urmăreşte de la prima obrăznicie omenească, din Eden. Şi de la prima omucidere, atunci când Cain şi-a poftit fratele pe păşune.

Se opri o clipă, pentru a cântări efectul afirmaţiilor sale.

— Dar mă gândesc şi că nu există mecanism al minţii pe care raţiunea şi virtutea să nu îl poată descifra. Pentru că cel care ucide lasă pe trupul victimei amprenta propriului suflet, odată cu aceea a mâinilor. Iar victima îşi cheamă la sine călăul, printr-o atracţie tainică şi misterioasă. Astfel, omul viu şi omul mort sunt unul oglinda celuilalt.

— Sunteţi sigur? zise Ammannati.

— Sigur. Daţi-mi o victimă şi vă voi arăta vinovatul, aşa cum marele Arhimede putea ridica pământul întreg cu un singur punct de sprijin.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că fiecare victimă îşi alege propriul călău şi creează condiţiile crimei, care se dovedeşte a fi modelată după el, nu după asasin. Victima e legată de ucigătorul ei precum stelele de cerul lor. Aşa cum în mişcarea cerească, potrivit lui Ptolemeu, aparentele inversiuni ale corpurilor pe fundalul Primului Mobil se recompun în ordonata interconexiune a epiciclurilor, tot astfel, cele mai infime mecanisme

ale asasinului rămân legate de orbita vinilor sale, calculabile cu precizie de mintea care nu greşeşte.

Poetul simţea asupra sa privirile atente şi perplexe ale tuturor.

— Întrucât nu doreşte răul, puterea lui Dumnezeu ne luminează minţile pentru a-l combate, încheie dânsul.

Păreau interzişi, iar Dante se întrebă ce pricepuseră din raţionamentul său. Puţin, era sigur, poate cu excepţia lui Cecco, astronomul. Se relaxă pe scaun, savurând perplexitatea pe care le-o vedea zugrăvită pe chipuri. În fond, nu era prea dificil să tratezi cu aceşti străini, chiar dacă de o anumită cultură.

De astă dată, Augustino fu cel care curmă tăcerea.

— După cum vorbeşti, messer Alighieri, s-ar zice că interesul domniei tale în privinţa crimei nu se mărgineşte la pasiunea intelectului, ci că îi urmezi meandrele şi pe cărările lumii. Acum, că eşti prior, vei avea poate prilejul să cercetezi vreuna dintre acele crime despre care ne-ai vorbit cu atâta patimă, zise pe un ton nevinovat. S-a comis oare vreo crimă? continuă el zâmbind, ca şi cum ar fi azvârlit la voia întâmplării o ipoteză absurdă.

— Chiar asta s-a întâmplat. Iar crima pe care o cercetez pluteşte pe urmele voastre.

Asupra cuvintelor sale se lăsă o tăcere subită. Până şi zgomotele tavernei se domoliseră. Cu coada ochiului, Dante văzu cum şi Baldo, cârciumarul, se apropiase de locul lor. De la acea distanţă, părea cu neputinţă să le fi putut asculta spusele, şi totuşi nu exista nici o îndoială că îi urmărea cu luare-aminte.

— În biserica în care îşi va avea sediul viitorul *Studium* a fost asasinat un om, cu o cruzime nemaipomenită. Meşterul Ambrogio, mozaicarul.

Nici o reacţie nu urmă vorbelor sale. Dante trecu în revistă acele feţe inexpresive, de care părea să se fi lipit o mască a indiferenţei. S-ar fi aşteptat la un gest de milă, de înfiorare. Măcar de stupoare. Acel zid al nimicului era, oare, dovada vie a netulburării aşezate a înţeleptului ori un indiciu că ştiau

ceva? Oamenii aceia aveau cunoştinţă de cele întâmplate. Iar unul dintre ei, mai mult decât ceilalţi.

La un moment dat, vraja se rupse, iar chipurile celor de faţă se însufleţiră dintr-odată cu expresiile uimirii şi ale compasiunii la care se aşteptase, în timp ce un cor de exclamaţii reproducea şi în acel colţ de sală atmosfera din restul tavernei.

— Ambrogio... mort? zise în cele din urmă Cecco d'Ascoli. Cum? Şi de ce?

Părea cutremurat, însă Dante simţea o notă falsă în emoţia lui.

— *Bargello* şi oamenii lui bâjbâie prin beznă, spuse.

Aşteptă o clipă înainte să continue, fixându-i rând pe rând pe bărbaţii aşezaţi în jurul mesei. Era din ce în ce mai convins că erau la curent cu asasinatul şi că se prefăceau din cine ştie ce pricini nebănuite.

Cu siguranţă, ideea că acei înţelepţi ar fi putut avea de a face cu o crimă atât de cumplită părea absurdă. Dar de câte ori nu cunoscuse duplicitatea cea mai imprevizibilă în purtarea oamenilor?

— Nu mi-ai răspuns, messer Alighieri. Cum a murit meşterul Ambrogio? îl mai întrebă o dată Cecco.

— Ambrogio a fost coborât de viu în mormânt – priorul descrise pe scurt scena crimei. Dar poate că victima a avut vreme să îşi compună propriul bocet, fie şi în nişte semne ambigue, conchise el.

— Nişte semne? Care?

Dante îşi înmuie degetul în cupă, unde mai rămăsese nişte drojdie de vin, şi trasă pe masă literele scrijelite pe zidul bisericii. Apoi se opri dintr-odată.

Un fragment al viziunii provocate de leacul cel misterios pe care îl avea de la spiţer se suprapusese peste amintirea a ceea ce văzuse în biserică. Un amănunt pe care mintea lui trebuie că îl surprinsese pe neştiute, sugerându-i-l în vis, dar care acum apărea în toată lumina certitudinii. În timp ce era încă zguduit de această descoperire, auzi glasul îngrijorat al lui Teofilo.

— Maestre, te simţi rău?

În loc să răspundă, puse la rândul său o întrebare.

— Câţi dintre voi îl cunoşteau pe mozaicar?

Ceilalţi schimbară o privire rapidă. Tot Teofilo fu cel care răspunse:

— Cred că pot vorbi în numele tuturor, messer Durante. Fiecare dintre noi l-a cunoscut pe meşter şi cu toţii îl cinsteam pentru cât era de mare.

Omul vorbise pe un ton senin, însă expresia lor neliniştită dovedea că fiecare dintre ei fusese atins de întrebare, mai ales prin ceea ce se putea subînţelege.

— Ne-ai spus ceva despre modestele concluzii ale anchetatorilor, reluă Teofilo. Dar ale dumitale?

— Mai întâi şi-ntâi, nu sunt cu mult mai ascuţite, deşi capacitatea mea de analiză e, cu siguranţă, cu mult mai adâncă decât a neciopliţilor anchetatori aflaţi în serviciul lui *Bargello*, răspunse poetul.

Poate că era o impresie, dar i se păru că acele cuvinte fuseseră întâmpinate cu uşurare.

— Până cu o clipă în urmă, adăugă el şi se opri un moment. Când mâna luminoasă a Minervei mi-a limpezit mintea.

— Ce vrei să spui? întrebă Teofilo.

— Ceea ce acum mi se pare evident – Dante îşi purtă iarăşi degetele, cu încetineală, peste urmele lăsate pe masă. Nu vi se pare că Ambrogio ar fi putut scrijeli trei scurte trăsături verticale, urmate de începutul unui alt cuvânt, pe care n-a mai izbutit să-l ducă până la capăt? Că s-ar fi străduit, aşadar, să scrie III COELUM, „al treilea cer"?

Din nou, tăcerea urmă cuvintelor sale.

— Ciudată coincidenţă, nu-i aşa, messer Alighieri? zise în cele din urmă Augustino pe un ton indiferent.

Dante se hotărî să rămână în joc. Dacă voiau ca el să se descopere, era mai bine să o facă imediat.

— Aş aduce o jignire inteligenţei domniilor voastre dacă m-aş gândi că nici unul dintre voi n-a ajuns, înaintea mea, la aceeaşi ipoteză.

— Dar ce se poate scoate din această ipoteză? întrebă din fundul mesei Iacopo, cu glasul său neplăcut.

Fără să îi lase lui Dante răgaz să răspundă, Cecco d'Ascoli interveni în discuţie.

— Da, messer Alighieri, şi eu cred că scrierea aceea nu e întâmplătoare şi ajunsesem şi eu la concluzia dumitale. Dar dacă e să acceptăm ipoteza că Ambrogio a invocat cel de-al Treilea Cer, a făcut-o oare pentru a solicita pedepsirea noastră ori pentru a ne cere să îl răzbunăm? Şi, în primul caz, a intenţionat să ne învinuiască pe toţi ori doar pe unul ascuns printre noi? Iar în al doilea caz, împotriva cui ar trebui să se îndrepte mânia noastră?

— Şi dacă, în sfârşit, *tertium datur*, nici unul din cele două cazuri nu ar fi cel just, interveni Bruno, iar cel de-al Treilea Cer ar fi fost evocat nu de meşter, ci de asasinul său, şi s-ar referi, ca atare, la o cu totul altă împrejurare, sub care cer trebuie să situăm agonia muribundului? Ce părere aveţi, prieteni? conchise teologul, fără a se adresa, însă, nimănui în mod deosebit.

— De această stâncă se zdrobeşte corăbioara înţelegerii noastre, murmură Augustino.

Înainte să vorbească, Dante aşteptă, adâncit în gândurile sale. Planul trasat de interlocutorii săi era exact. Mai scrută o dată chipurile care îl fixau. Dindărătul acelui zid de politeţe, cineva îi azvârlea o mănuşă de provocare.

Dar el era gata să o ridice.

— Asasinul crede că va scăpa ascunzându-se în spatele acestei enigme bolnave. Dar Florenţa mi-a pus în mână spada justiţiei, iar eu nu o voi depune înainte de a-i fi retezat capul, zise el, scandând fiecare cuvânt.

Cu toţii păreau să fie de acord şi îl priveau impasibili, ca nişte motani bine hrăniţi. Lui Dante îi aminteau de acei samsari din breasla lânarilor pe care îi zărise de atâtea ori pe străzile Florenţei braţ la braţ cu muşteriii şi, pentru o clipă, fu cuprins de îndoială.

Clopotul de stingere sunase de ceva vreme, când îşi luă rămas-bun. Dar nimănui din jur nu îi păsa de stingere, de parcă toată lumea din acea cârciumă s-ar fi bucurat de un permis de liberă trecere. În dreptul uşii se încrucişă cu

cârciumarul, care avea aerul că aşteptase momentul acela pentru a se apropia de el. Părea nerăbdător să îi spună ceva, dar se mărgini la o plecăciune stângace şi la câteva vorbe de salut bolborosite. I se păru că, în timp ce vorbea, nu scăpa din ochi grupul celui de-al Treilea Cer şi că nici acestora, la rândul lor, nu le scăpa nici un gest de-al său.

Ajunse în locuinţa de la San Piero după ce străbătuse cu repeziciune străzile de peste Arno, pustii odată cu lăsarea nopţii. Pe treptele ce conduceau la chilia lui, puterile îl părăsiră pe neaşteptate. Trupul ceda istovirii acelor două zile îngrozitoare. Fu nevoit să se oprească la jumătatea drumului pentru a-şi recăpăta suflarea. Se aruncă în pat îmbrăcat, mulţumindu-se să îşi dezlege încălţămintea şi să îşi pună pe cap o beretă de noapte.

Se gândi la tot ceea ce văzuse şi auzise. La biserica morţii. La mozaicul pe care Ambrogio nu îl dusese până la capăt. La înfiorătoarea sa mască funebră. Exista oare o legătură între cele două obiecte? Cel iluminat de lumina artei şi cel otrăvit de durere? Şi de ce fusese ucis mozaicarul în felul acela, transformat în însăşi piatra operei sale?

Continuă să îşi pună întrebări fără răspuns, în timp ce aluneca în somn, legănat de un zornăit de plăcuţe din bronz ce încă îi mai răsunau în cap.

5

17 iunie, pe la prima oră

Dante încercă să se ridice din pat, făcându-şi streaşină cu mâna împotriva razelor de soare ce pătrundeau pe fereastră. Visele şi amintirea i se amestecau încă în minte. Pentru o clipă, se temu că scânteile pe care le vedea erau nişte noi efecte ale medicamentului, însă pentru a-şi explica acea moleşeală erau suficiente vinul cel roşu de Perugia şi fumul înecăcios din cârciumă.

Se întinse la loc, cu privirea aţintită pe grinzile tavanului, încercând să îşi stăvilească ameţeala. Camera se rotea de jur-împrejur, precum veşmintele Antiliei. Strânse tare din pleoape, pentru a şterge străfulgerările de lumină îngheţată care îi împungeau creierul, în timp ce greaţa i se domolea. În cele din urmă, se ridică precaut. Trebuia să iasă şi să îşi recapete controlul de sine.

Se blestema pentru că fusese atât de neprevăzător: un prior al Comunei Florenţei ar fi trebuit să se comporte cu mai multă sobrietate, fără să se lase în voia chefuirii. Speră ca ai săi colegi să nu afle niciodată de acea aventură.

Petrecu mai bine de un ceas pregătind actele pentru prima reuniune a Consiliului. Încă îşi mai ticluia în minte *incipit*-ul discursului său, când îi parveni raportul asupra membrilor celui de-al Treilea Cer, pe care îl ceruse. Aşa cum îşi închipuise, oamenii erau cu toţii maeştri în Arte, posesori de licenţe de predare eliberate de universităţi prestigioase.

Cel mai vârstnic era Bruno Ammannati, care locuise vreme îndelungată în Palestina, căutând să îi convertească pe

păgâni, pe urmele întemeietorului ordinului său, sfântul Francisc. Cel mai tânăr era Iacopo Torriti, arhitectul. Ajunseseră la Florența în perioade diferite ale ultimului an și se apucaseră de predat individual, fiecare cu propriul grup de studenți, după ce fuseseră acreditați la Comună și obținuseră licența. Mențineau raporturi cu școlile de pe lângă Santa Croce și Santa Maria Novella, dar nu depindeau de acestea sub nici un chip. Chiar și Teofilo Sprovieri, cu toate că, în majoritatea timpului, își exercita arta în prăvălie, ținea în mod ocazional lecții de farmacie în mănăstirea Santa Maddalena.

Cât despre căpitanul Veniero Marin, se știa că îi frecventează pe ceilalți, dar nu reieșea de nicăieri că ar fi exercitat vreo activitate anume. Nu se cunoșteau sursele sale de existență, dar se bănuia că recurge la împrumuturi cămătărești. Alături de fiecare nume, se menționa și numele străzii pe care locuia respectivul.

— Ești sigur de asta? îl întrebă Dante pe funcționarul care stătea în picioare în fața lui, arătându-i un loc anume din raport.

Omul se aplecă să vadă mai bine.

— Da, priorule. Cu toții au sosit de la Roma.

— Mari călători, s-ar zice. Iar dansatoarea? De ce nu avem nimic despre ea?

— Dar... nu face parte din *Studium*. Nu credeam că te interesează...

Lui Dante i se păru că în vorbele celuilalt exista un subînțeles.

— Totul interesează autoritatea Comunei, îi replică el prompt, cu răceală. Justiția supraveghează orice persoană dubioasă.

Omul ridică din umeri, intimidat de tonul acela inchizitorial.

— Nu... nu știm prea multe despre ea. Se pare că a venit de peste mare. Straja de la Porta al Prato a înregistrat-o când a intrat... acum șaizeci de zile. S-a declarat de condiție liberă și nu...

— Ce?

— Nu reiese că ar practica prostituţia.

— Şi unde locuieşte? Aici nu văd să fie indicat.

— La tavernă... îmi închipui. Nu e supusă nici unei restricţii de deplasare, cu toate că reputaţia ei discutabilă e bine-cunoscută pentru garda cartierului, care e cu ochii pe dânsa, zise funcţionarul, ca şi când ar fi voit să se scuze pentru acea omisiune.

Păru uşurat atunci când poetul îl concedie cu un gest.

Dante repuse actele în scrin, promiţându-şi să aprofundeze acele informaţii. Apoi o porni spre sala de adunare. Păşind de-a lungul porticului, respira adânc aerul proaspăt al dimineţii, adulmecând mirosul focurilor şi al pâinii. Se chinuia să îşi alunge din minte imaginile de peste noapte, încercând să se concentreze asupra dezbaterii care îl aştepta în Consiliu. Trebuia să fie convingător, dacă voia ca speranţele de carieră politică să nu-i fie periclitate.

Avea să înceapă cu celebrarea divinei libertăţi; avea să citeze *Etica* Filosofului, iar apoi *Politica* sa. Însă, printre cuvintele discursului său, se insinuau trupul Antiliei şi masca lui Ambrogio. Şi răul i se revărsa în minte.

Simţi că se poticneşte într-o piedică neaşteptată, care fu cât pe ce să îl răstoarne cu picioarele în sus. Întins pe jos, era un bărbat ghemuit, care încerca să îl reţină cu un glas plângăreţ. Avea capul în parte învelit în zdrenţe, ca pentru a-şi acoperi cine ştie ce desfigurare imundă.

— Un bănuţ, şi o să-ţi dezvălui soarta dumitale!

— Ce? Iarăşi?

Dante îl îndepărtă cu piciorul, aruncându-i câteva vorbe grele. Îi cunoştea mutra, întrucât îl zărise în nenumărate rânduri printre cerşetorii care stăteau cât e ziua de lungă în faţa porţii de la San Giorgio Scheraggio, parohia cartierului său. Era un tâlhar ce fusese deja pedepsit cu tăierea degetelor.

— Dispari sau pun să fii azvârlit în temniţă, la Stinche!

— Soarta dumitale, messere, pentru un bănuţ! îl auzi strigând în continuare, pe un ton obraznic, în timp ce se îndepărta.

Dacă, într-adevăr, ar fi fost de ajuns câţiva bănuţi... Toată lumea era nerăbdătoare să îi prezică viitorul în oraşul acela, îşi zise el ridicând din umeri.

Adunările Consiliului se ţineau în fostul refectoriu al mănăstirii. Când intră, alţi cinci membri se aflau deja în sală, în jurul mesei prelungi, examinând atent un document şi vorbind cu însufleţire.

Când îl văzu că intră, priorul Artei lânii îşi drese glasul. Dante avu impresia că voia să le atragă atenţia celorlalţi, ca pentru a-i avertiza de prezenţa lui. Apoi începu.

— Aici, sub ochii noştri, se află bula pontificală, cu cererile lui Bonifaciu. Nunţiul în persoană, prin intermediul unui însărcinat de-al său, e cel care o supune Consiliului: „Preanobila cetate a Florenţei, mult dragă inimii noastre, pupilă a ochilor noştri şi perlă a domniei noastre..."

Pe Dante îl deranja modul în care ceilalţi îşi treceau bula dintr-o mână într-alta, parcă temându-se să atingă pergamentul ce fusese în mâna papei. Îşi impusese să se folosească mai mult de persuasiune decât de invectivă, dar atitudinea aceea timorată şi gata deja să cedeze îi aprinse mânia. Când documentul ajunse la bărbatul aşezat lângă el, i-l smulse cu un gest repezit, aruncându-l furios pe masă.

— La obiect, messer Lapo. Cunoaştem cu toţii fineţurile prozei lui Caetani. La ce slujeşte acest studiu al cuvintelor sale, de parcă ar fi vorba despre un nou evanghelist? Ce vrea? izbucni el.

Nu ştia nimic despre cereri şi avea neplăcuta senzaţie că ceilalţi îl ţinuseră înadins în necunoştinţă de cauză.

— Nobilul Caetani, Sanctitatea Sa Bonifaciu al VIII-lea, cere sprijin în bani şi armată pentru expediţia sa în Toscana.

În sfârşit, iată despre ce era vorba. Chestiunea îi era cunoscută. Cetatea Lazio, urmând exemplul Palestinei, se răsculase faţă de vicarul papal şi proclamase Comuna liberă.

— În fond, nu cere decât o sută de arbaletieri şi câţiva cai... Poate că vom putea accepta fără să împovărăm prea mult finanţele Comunei... sugeră pe un ton nesigur unul dintre priori.

— Nu finanţele noastre sunt în joc, messer Pietro, răspunse Dante cu asprime, ci libertatea noastră şi a celor ce se încred în Florenţa. Iar acum ar trebui să ne plecăm grumazul sub jugul lui Bonifaciu, simoniacul şi nedemnul?

— Bonifaciu simoniac? Ia seama la ce spui, messer Alighieri, să nu cumva să te căieşti. Şi să nu ne târăşti pe toţi în căderea dumitale. Facţiunea Albă, partidul nostru, nu are nici un interes să...

— Facţiunea Albă e şi partidul meu, ceea ce domniile voastre par să uite. Şi tocmai în interesul său e îndreptată acţiunea mea. Dar mai există un interes şi mai vast, acela pentru salvarea oraşului, după care trebuie să ne călăuzim.

— Dar e vorba despre numai o sută de arbaletieri! încercă să se interpună priorul Artei schimbului pe un ton împăciuitor. Poate că vom fi în măsură să satisfacem cererile lui Bonifaciu fără a-l întărâta împotriva noastră şi fără a ne slăbi mijloacele de apărare...

— Nu vă lăsaţi înşelaţi de numărul aparent neînsemnat, replică Dante. Se pare că nu cunoaşteţi starea de decădere a miliţiilor noastre, după ani şi ani de conducere execrabilă. Dacă, în clipa asta, ar trebui să tragem clopotul de război, cine credeţi că s-ar prezenta pe Câmpul lui Marte? Câteva mii de negustori amărâţi, care nu s-au mai antrenat de cel puţin trei ani, slab pregătiţi, prost înarmaţi, fără ofiţeri, fără doctrină, fără disciplină, fără curaj. Iscusiţi doar în bătaia cu mâinile goale, se poartă cu o ferocitate prostească faţă de cei învinşi, dar nu sunt în stare să reziste ciocnirii cu o armată bine organizată. De când prevederile justiţiei au înlăturat de la conducerea armatei fiii nobilimii, companiile de cartier au încăput pe mâna dărăcitorilor, a parveniţilor, a feciorilor de curvă...

— Messer Alighieri! urlă din partea cealaltă Lapo Salterello, care se ridicase în picioare. Parcă poporul Florenţei nu mai e şi al dumitale, după cum vorbeşti despre el! Ca şi când dumneata nu ai fi fiu de negustori şi de zarafi, ca să nu zic mai rău!

— Blestemat nemernic!

Dante sărise şi el în picioare, cu mâinile întinse spre grumazul lui Lapo. Simţi o mână care îl reţinea, în timp ce restul se interpuneau. Abia izbuti să îl atingă razant, înainte să îi scape cu un ţipăt sugrumat.

— Zgârii ca o mâţă, messer Durante! scânci el, trăgându-se de nasul dungat în roşu.

— Eu lovesc ca un tigru. Las mâţele pentru şobolani ca voi!

Cu inima în frământare, poetul privi împrejur. Probabil că şi dânsul era răvăşit, judecând după sângele care îi bătea cu furie în tâmple. Încetul cu încetul, începu să se destindă, păstrându-şi ochii aţintiţi asupra lui Lapo.

— Da... poate că e mai bine să ne întoarcem la datoria noastră, zise el înşfăcând pergamentul cu degetele care încă îi tremurau de emoţie. Aţi spus că e vorba despre numai o sută de arbaletieri. Însă compania de arbaletieri e singurul corp militar prezent la Florenţa în acest moment. Să îi oferim lui Bonifaciu ar însemna să renunţăm la forţa noastră de apărare şi să îi expunem pe oamenii noştri posibilităţii de a fi cumpăraţi şi preluaţi de Caetani, care ni-i va înapoia ca şerpi aflaţi la porunca lui, gata să ne muşte mâna. Sau ne va sili să căutăm alţii. Gândiţi-vă la muntele de florini pe care va trebui să îi scoatem din sipetele noastre ca să angajăm soldaţi mercenari de la Genova.

Această observaţie deschise probabil breşa. Chiar şi Lapo Salterello, cu toate că îl fixa în continuare chiorâş, părea să ia seama la cuvintele sale.

— Poate că e mai bine să mai reflectăm... Nu e cazul să ne grăbim, murmură messer Pietro.

Deja era ceva, se gândi Dante. Măcar sămânţa îndoielii izbutise să o semene. Ştia că apăsase pe clapa care trebuia, fără a-i mai deranja pe Platon şi pe Aristotel. Cât de sonor era glasul aurului, faţă de acela al virtuţii şi al raţiunii.

— Da, îi putem răspunde papei că îi vom furniza arbaletierii de îndată ce vom fi terminat cu întărirea noilor ziduri, adăugă messer Duccio.

Se ridicase. Ceilalţi se eliberaseră şi ei de angoasa de a trebui să decidă. Acum aveau cu toţii un aer mai senin.

— Aveţi veşti despre Porta al Prato? întrebă Lapo. Se pare că au fost văzuţi apropiindu-se dinspre nord o gloată de leproşi, care se îndreaptă spre Roma. Ei speră ca Jubileul lui Bonifaciu să îi scape de ulceraţii. Şi cine ştie câţi mistificatori şi agitatori nu s-or fi numărând printre ei. E nevoie ca priorul Artei negoţului să dea ordin să se întărească straja, pentru a-i împiedica să pătrundă în oraş.

— Ar trebui omorâţi toţi, zise aspru messer Pietro, însă, îndărătul tonului său feroce, se ghicea teama. Din păcate, sunt ocrotiţi de Biserică.

— Ştiţi ce se spune la Padova, unde lazaretul a fost golit? Că ghibelinii, prin intermediul câtorva călugări vânduţi, au răspândit printre aceşti nenorociţi lăsaţi în voia sorţii zvonul că la Roma îşi vor găsi vindecarea suferinţei. Vor să se folosească de masa asta imundă împotriva cetăţilor inamice.

— Şi mai trebuie să îi mai şi îngrijim pe blestemaţii aceia. La Ospedale Maggiore a fost deja pregătită o subterană pentru dânşii, însă ar putea să nu fie de ajuns. Leproşii îşi ispăşesc păcatele prin răul care îi devorează.

Dante se gândea la altceva. Povestea cu leproşii părea să fie o legendă. Însă ultima afirmaţie îl luase prin surprindere. Era o idee banală, produsul unei minţi obtuze, însă atingea o problemă asupra căreia zăbovise îndelung, pe vremea când studiase filosofie morală.

— Credeţi că răul e cu adevărat pedeapsa pentru o purtare nedreaptă? zise el, vorbind mai curând cu sine. Iar dacă ar fi aşa, ce rău a fost pedepsit prin supliciul meşterului mozaicar, la San Giuda?

Peste sală se pogorî o tăcere plină de stânjeneală. Dante nu se aştepta la nici un răspuns, aşa încât continuă:

— Am aflat că în curând se va deschide şi la Florenţa un *Studium* general. O facultate a Artelor, ca în îndepărtatul Paris. Şi prin voinţa lui Bonifaciu, de-a dreptul. Nu ştiaţi nimic despre aşa ceva?

— Nimic, răspunse messer Pietro, iar ceilalţi scuturară şi ei din cap. Dar, de altminteri, acestea nu sunt chestiuni care îi privesc pe călugări. Comuna nu finanţează acest tip de şcoli, ci doar pe acelea pentru cei ce lucrează în ateliere.

Oricum, e un lucru bun că, în sfârșit, și la Florența va apărea o *Universitas*, fiindcă, în felul acesta, concetățenii noștri nu vor mai fi nevoiți să se spetească pentru a-și trimite copiii la Padova sau la Bologna. Sau în văgăuna aceea de eretici care e Parisul.

Dante îi azvârli o privire piezișă. El studiase la Paris, în tinerețe. Și tocmai la facultatea Artelor, aceea căreia orașul îi datora faima sa de loc al libertinajului. La ce voia să facă aluzie mitocanul acela?

Se ridică brusc, adunându-și hârtiile. Se săturase de o asemenea companie.

În afara Palatului, un om îl fixa de la capătul scării. În ciuda căldurii, purta o tunică albă din lână și avea fața acoperită cu un văl, pentru a o feri de văpaia soarelui, după obișnuința oamenilor deșertului. În timp ce se apropia, își coborî vălul, arătându-și chipul. Era unul dintre membrii celui de-al Treilea Cer: Augustino di Menico, filosoful natural.

Îi ieși în întâmpinare cu expresia afabilă a prieteniei. Dar privirea sa înghețată îi dezmința acea aparentă cordialitate. Dante se puse în gardă.

— Sănătate, messer Alighieri. Eram aici, în piață, ca să mă întâlnesc cu studenții mei, când te-am zărit și m-am întrebat dacă nu ți-ar face plăcere să mă însoțești. În orașul tău, e un lucru rar să te poți bucura de conversația înțeleaptă a unui coleg filosof de statura dumitale. Care, mai mult, a asistat la lecțiile maeștrilor de la Paris.

Se părea că toată lumea era la curent cu studiile sale.

— Poate că ți-ai făcut o idee prea elevată despre maeștrii aceia, replică Dante sec.

Se îndepărtaseră de trepte, îndreptându-se către logia de la Orsanmichele.

Căruțele negustorilor de stofe se opreau în acel loc pentru a-și face plinul, înainte să plece spre târgurile din nord. Căldura chinuitoare fermenta balega zecilor de cai care se perindau prin pasajul acela îngust. Roiuri de muște se roteau înnebunite, strecurându-se chiar și în gurile trecătorilor. În

pofida soarelui torid, strada colcăia de oameni cu chipul acoperit, pentru a se proteja.

— Nu pentru o dispută pe seama părinților științei noastre ți-am solicitat atenția, messer Alighieri, mai zise Augustino, îndepărtând cu un gest un nor de insecte. Ci pentru a mă lămuri ceva mai bine cu privință la ce crezi despre crima pe care ești chemat să o judeci.

Dante nu îi răspunse de îndată. Se întreba de unde atâta interes. Poate simpla curiozitate, poate umbra vinovăției. Se hotărî să îi cânte în strună.

— Nu erau multe indicii la locul morții. Nimic altceva în afară de ceea ce v-am povestit.

— Cu adevărat, nimic altceva? Augustino părea dezamăgit. Mă gândeam că mintea dumitale superioară o fi surprins vreo lumină acolo unde puținătatea noastră bâjbâie prin beznă. Dar poate că judecata mi-a fost determinată de zvonurile despre domnia ta.

Dante strânse din dinți. Apoi își depărtă privirea, ca și când ar fi fost interesat de oamenii din preajmă.

— Mi-am format totuși o impresie, zise el apoi, fixându-l iarăși.

— Care?

— Că voi toți știți deja multe despre acele fapte, poate chiar totul.

Augustino nu reacționă de îndată.

— Îmi închipui că ai examinat cu atenție mozaicul la care lucra meșterul, zise el după o scurtă pauză.

Dante alungă o muscă ce îi poposise pe obraz.

— L-ați văzut și domniile voastre?

— Colosul? Da, o dată, la puțin timp după ce Ambrogio se pusese pe treabă.

Augustino nu mai adăugă nimic, așteptând ca poetul să reia discuția.

— Ar părea o reprezentație sacră a visului lui Nabucodonosor, zise Dante prudent.

Nu pomeni nimic despre detaliile operei, nici despre faptul că mai bine de o jumătate din perete rămăsese neterminat.

— E vorba despre un simbol chiar prea transparent, conchise el.

— Lucrarea nu era o simplă transpunere a acestui episod printr-un joc de culori şi de linii. În spatele acestor lucruri era o idee mai complexă, pe care meşterul din Como încerca să o vizualizeze prin arta sa.

— Aşadar, şi dumneata crezi că pentru asta a fost ucis?

— Oare nu-i aşa?

Dante ridică din umeri, fără să răspundă imediat. Augustino părea să se aştepte ca el să mai spună ceva.

— Cred că aşa e... cu siguranţă. Crima se naşte ca răzbunare pentru o acţiune din trecut ori ca preîntâmpinare a unei acţiuni viitoare. Şi, oricum, pentru a elimina acel *proprium*, identitatea cea mai profundă a sufletului. Şi ce altceva mai mult decât propria operă marchează *proprium*-ul unui artist?

Tot mergând, ajunseseră lângă logia unde se afla târgul. Filosoful se opri, aplecându-se spre una dintre ţâşnitorile din bronz ale fântânii în formă de cap de lup. Dante sorbi şi el puţin din apa căldicică. Simţea cum se reaprinde arsura febrei.

— Cred că ai dreptate, reluă Augustino. Poate că Ambrogio a greşit atunci când s-a hotărât să modifice proiectul.

Priorul îşi şterse buzele cu mâneca.

— Care va să zică subiectul lucrării nu fusese hotărât de comitenţi şi deci, în definitiv, de voi, cei din *Studium*?

Augustino îi adresă din nou surâsul său suav. Parcă voia să îi ofere informaţiile picătură cu picătură, spre a-şi păstra un avantaj asupra lui.

— Aşa e. Numai că ideea noastră era iniţial foarte diferită. Eu am văzut schiţa acestei idei în cărbune, pe perete, trasată de un elev al lui Cimabue: un triumf de plante şi animale, un *Arbor vitae* în maniera aceluia magnific din bazilica de la Otranto, jos, în Regat.

— Şi ce s-a întâmplat, mai apoi?

— Meşterul a cerut şi a obţinut să poată schimba subiectul cu un altul, ales de dânsul. A refuzat să se măsoare cu o operă atât de mare. Ori, cel puţin, aşa voia să lase să se înţeleagă.

— Iar domnia ta nu îl crezi?

— Eu am impresia că meşterul Ambrogio nu era un bărbat care să refuze confruntarea, oricare ar fi fost aceasta, în arta lui. Dimpotrivă, avea o opinie într-atât de înaltă despre sine, încât friza blasfemia. Spunea că avea să facă din San Giuda centrul lumii. Nu, eu cred că altele au fost pricinile hotărârii lui.

Dante reflecta în tăcere, jucându-se cu centura. De ce pasajul acela marginal din Sfânta Scriptură ar fi trebuit să îl frapeze pe mozaicar într-o asemenea măsură încât să îl determine să-şi schimbe propriile planuri şi să intre în conflict cu comitenţii? Şi, mai cu seamă, dacă judecata lui Augustino era corectă, de ce ar fi trebuit să renunţe la prilejul de a se măsura cu una dintre cele mai însemnate opere ale creştinătăţii? Ce era atât de important în colosul acela?

Numai Ambrogio ar fi putut răspunde, se gândi el, iar Augustino parcă îi citi gândul.

— Ar trebui întrebat mortul, zise pe neaşteptate. Doar dacă ar fi cu putinţă.

— Şi dumneata crezi că ar fi?

Filosoful nu răspunse, ca şi când ar fi considerat imprudent să se aventureze mai departe pe acea cale. Dar nu îşi pierduse dorinţa de a-l provoca.

— Ar părea cu neputinţă, dar dumneata încerci să îi cercetezi măcar sufletul?

— Morţii se cercetează cu o analiză răbdătoare, messer Augustino. Adunând şi examinând cu luare-aminte urmele lăsate de trecerea lor prin această lume. Cu lumina raţiunii, care, dacă e călăuzită cum se cuvine de virtute şi de cunoaştere, nu se rătăceşte niciodată.

— Cred că ideea dumitale e justă. Dar să fii cu luare-aminte, întrucât sunt alţii care parcurg calea ce duce spre dialogul cu cei morţi în tăcere şi cu alte scopuri. Iar să dai peste ei ar putea însemna o primejdie de moarte. Unii sunt de părere că e mai simplu să-i evoci pe răposaţi prin forţa taumaturgică, smulgându-i din zonele unde se găsesc.

— Acele zone sunt zonele lui Dumnezeu. Vorbeşti cumva despre necromanţie? Despre magia neagră?

Augustino ridică din umeri, fără să răspundă.

— Crezi că sufletele morţilor ar putea fi forţate să vorbească cu vii? Şi consideri că dumneata însuţi eşti capabil de asta ori că ar fi în stare cineva pe care îl cunoşti? adăugă Dante după o scurtă pauză, încercând o lovitură la nimereală.

Augustino pălise. Se zgâia la ceva din spatele poetului, ca şi când ar fi văzut o nălucă. Dante aruncă o privire rapidă înapoi şi descoperi că cineva îi pândea. În momentul acela, în mod ciudat, piaţa era goală, ca şi când toţi locuitorii ar fi fugit dintr-un oraş cuprins de ciumă. Poate că tărâmul morţilor nu era diferit de caldarâmul acela murdar. Augustino părea şi el unul dintre sufletele acelea ale morţilor. Fu nevoit să îşi înăbuşe pornirea de a-l atinge spre a se încredinţa că nu era un spectru.

— Bagă de seamă ceea ce spui. Aici suntem pe pământul Bisericii, reluă celălalt şi arătă spre un şir de călugări care îşi făcuseră apariţia la colţul dinspre Via degli Acciaiuoli.

— Aşadar, pe pâmântul Bisericii nu există necromanţi? îl presă Dante.

— Mai mulţi decât prin alte părţi, probabil.

— Chiar şi în camerele oamenilor Domnului?

— Fratele Francesco a numărat mai mulţi diavoli în consistoriu decât în legiunile iadului.

— Şi în al Treilea Cer?

Augustino nu răspunse. Apoi se strânse în haină spre a se feri de o rafală de vânt umed ce măturase piaţa pe neaşteptate, ridicând un nor de praf. Îşi trase vălul peste ochi.

— *Tibi benedicat Dominus*, frate. Vom avea prilejul să ne reluăm conversaţia când vei reveni la cel de-al Treilea Cer.

Filosoful se îndepărtase în grabă, după ce îl salutase pe Dante cu un semn scurt din cap. În preajmă, vociferările şi zgomotele străzii îşi recăpătaseră intensitatea, dar poetul nu auzea nimic. Se tot gândea la cuvintele lui Augustino, la aluziile lui obscure, la acuzaţia de trufie pe care o îndreptase împotriva mortului.

La urma urmei, ştia prea puţine despre Ambrogio, în afară de faptul că fusese un mare artist. Cine îl putea cunoaşte mai bine decât un tovarăş de breaslă? Figura înaltă, cu

trăsături cabaline a lui Iacopo Torriti îi reveni în minte. Era singurul care îl cunoscuse pe meşterul din Como înainte de sosirea acestuia la Florenţa.

Ori, cel puţin, aşa părea.

Arhitectul era la lucru, pe marele şantier al noii catedrale, în faţa baptisteriului. Dante străbătu cu paşi repezi Via dei Calzaiuoli, ticsită la acea oră cu tejghelele vânzătorilor, care o umpluseră cu corturile lor colorate, lăsând un pasaj îngust pe mijloc, până la Piazza San Giovanni.

Dinaintea porţilor baptisteriului, terenul fusese bătătorit pe mai bine de două sute de braţe, până la vechea centură de ziduri romane. Acolo se înălţau masivele structuri portante, împărţite în trei naosuri străjuite de marii pilaştri. Zidurile exterioare fuseseră ridicate până la marginea ferestrelor, în timp ce, spre transept, structura absidei era aproape completă, cu cele trei nişe ale sale. Acolo, Arnolfo aşezase deja pilaştrii de susţinere ai cupolei care urma să acopere cea mai mare biserică a creştinătăţii.

Poetul intră pe şantier, încercând să evite roabele şi mai ales roţile de scripeţi care se învârteau în jur precum piesele unui model planetar ce o luase razna. În interior, chiar în locul pe care urma să se înalţe viitorul pristol, în centrul geometric al marelui octogon de cărămidă al tamburului cupolei, erau nişte scânduri lungi, rezemate pe cavalete. Îl recunoscu de departe pe arhitect, aplecat asupra unei serii de desene.

Dante ajunse în spatele lui fără ca omul să îşi fi dat seama de prezenţa lui. Se opri pentru o clipă în tăcere, spre a admira măiestria cu care Iacopo delinea, din câteva trăsături de cretă, amănuntul unui arc, explicându-i-l unui maistru-şef aflat în picioare lângă dânsul. Cercul perfect de cer înscris în tambur, care se deschidea deasupra capetelor lor, părea ochiul veghetor al lui Dumnezeu, atent la ceea ce se clădea în numele Lui, astfel încât să nu se mai repete obrăznicia Babilonului.

Apoi arhitectul îşi întoarse capul, dându-şi seama că era şi poetul de faţă. Pentru câteva momente, păru contrariat

să îl vadă, apoi chipul i se lumină într-un surâs palid, în timp ce se ridica în picioare.

— Messer Alighieri, e o cinste să primim un prior al cetății pe umilul nostru șantier. Îmi pare rău că maestrul Arnolfo nu se află aici astăzi, pentru a te cinsti așa cum meriți. Îmi închipui că ai venit ca să inspectezi starea lucrărilor.

— La drept vorbind, pe dumneata te căutam, messer Iacopo. Iar vederea operei voastre atât de impunătoare, adăugă Dante privind în sus, e cu siguranță un îndemn extraordinar de a vă aduce laude, în mod public, lui Arnolfo și dumitale, care îl ajuți.

— Mă căutai? zise celălalt ignorând elogiul.

Părea preocupat.

— Da. Vreau să aflu ceva mai mult despre meșterul asasinat. Cred că dumneata ești cel care îl cunoștea cel mai bine, dintre toți membrii *Studium*-ului.

Iacopo ridică din umeri.

— Desigur, meșterul Ambrogio aparținea aceleiași bresle ca și mine. Deși corporația lui, breasla din Como, e prea puțin înclinată să fraternizeze cu cei ce nu sunt înscriși în ea. Oricum, atât timp cât am împărțit șantierul la Roma, am fost adesea vecini. Dar nu eram prieteni, dacă asta vrei să afli. Și apoi, n-a durat mult. Într-o zi, a plecat pe nepusă masă, întrerupându-și lucrul. Nu mă așteptam să îl regăsesc aici, la Florența.

Dante îl fixă.

— Ce părere ai despre iscusința lui, maestre Iacopo? Era cu adevărat cel dintâi mozaicar din Italia?

Celălalt lăsă să se scurgă câteva momente înainte să răspundă.

— Ambrogio era cu siguranță un maestru în arta lui. Însuși Bonifaciu îi conferise însărcinarea de a decora în mozaic pereții capelei sale sepulcrale la San Pietro, spuse el sec.

— Dar dumneata nu îi aprobai stilul, nu-i așa?

— Vremurile se schimbă, messer Durante. Din Franța sosește o manieră nouă. Meșterul Ambrogio era încă legat de cea bizantină, de repetarea obstinată a formelor fixe. Poate că e un desen potrivit cu maiestatea regilor, dar prea

puţin adaptat vremurilor noi, marcate de creşterea poporului. De altminteri, i-ai văzut mozaicul în biserică. Poate că ai observat asprimea trăsăturii sale...

— Mozaicul întrerupt... Mi s-a spus că proiectul iniţial prevedea o altă temă, o reprezentare a arborelui vieţii ca alegorie a Creaţiei. Ştii pentru ce s-a răzgândit meşterul?

— Nu. Şi nu sunt nici măcar sigur că ar fi început vreodată să lucreze pe acest subiect. La început, după ce a primit însărcinarea, a lăsat să treacă multe zile fără să se apuce de nimic, tot umblând încoace şi încolo prin biserică şi cufundat într-o meditaţie adâncă.

— Ca şi când ar fi fost nesigur ce anume să reprezinte?

— Da. Sau, mai bine zis...

Arhitectul se întrerupsese cu un aer stânjenit, de parcă s-ar fi căit că începuse acea discuţie.

— Sau, mai bine zis?

— De parcă s-ar fi temut.

— De ce?

— Nu ştiu. Dar, despre orice ar fi fost vorba, îl urmărise până aici de la Roma.

Dante reflectă asupra acestor cuvinte.

— Şi crezi că acesta era obiectul reprezentării lui? întrebă el în cele din urmă. Ceea ce voia să dezvăluie în operă?

Iacopo azvârli în jur o privire nervoasă, ca şi când ar fi ars de nerăbdare să se întoarcă la lucru.

— Domnia ta ai o idee despre ce ar putea fi, nu-i aşa? îl presă poetul.

Iacopo nu răspunse, iar el îl înşfăcă de un umăr, zguduindu-l.

— Nu-i aşa? Nu uita, Comuna are mijloace de a-i face să vorbească pe cei care nu vor.

— Umbla un zvon prin bazilica San Paolo, unde am lucrat noi... un zvon pe seama morţii lui Celestin al V-lea... papa sihastru, bâigui Iacopo.

— Firește, îl ştie toată lumea. Asasinat la ordinul lui Bonifaciu.

Arhitectul părea sincer uimit.

— Nu, messer Durante. Cu siguranţă, nu la ordinul lui. La Roma se şuşotea că, atunci când a aflat vestea, Bonifaciu ar fi reacţionat cu o izbucnire de mânie furibundă şi că ar fi ocărât vreme de trei zile moartea care îi smulgea prada.

— Prada? exclamă Dante deconcertat.

— O ştiinţă secretă pe care vechiul papă o învăţase şi acum o ducea cu el în mormânt.

Continua să nu fie convins. Trebuie să fi fost una dintre numeroasele legende care circulau la curtea coruptă a lui Bonifaciu, răspândită de curtenii acestuia pentru a-l salva pe pontif de la infamie.

— Ce se spunea?

— Atât şi nimic mai mult. Poate că Ambrogio mai ştia şi altceva. Şi poate că nu numai el.

Dante încerca să extragă un sens din ceea ce tocmai auzise.

— Nu numai el? La cine te referi?

— În mănăstirea anexată bazilicii San Paolo, pe timpul lucrărilor noastre, erau găzduiţi şi câţiva membri ai Curiei. Un grup de jurişti ce lucrau la o însărcinare particulară pe socoteala lui Bonifaciu...

Un nume îi străbătu mintea priorului.

— Antonio da Peretola, jurisconsultul celui de-al Treilea Cer, era unul dintre ei? Asta vrei să spui?

Iacopo mişcă din cap în semn de aprobare.

— Poate că el vă va putea fi mai de folos, messer Durante. Era, cu siguranţă, mai apropiat decât mine de sursa acelor zvonuri.

Dante făcu un pas lateral pentru a face loc unei încărcături de cărămizi trasă în sus de un braţ mobil legat de o contragreutate. Atenţia îi fu atrasă de maşină, o simplă pârghie a lui Arhimede, realizată însă la o scară gigantescă. Una dintre specialităţile celor din Como.

— Aveţi multe pe aici, după câte văd.

— Întocmai. Sunt însuşi sufletul marilor construcţii.

Poetul privi în jur. Din vechea biserică Santa Reparata nu mai rămăseseră decât urmele zidurilor exterioare, ce urmau să dispară sub noua pardoseală. Îşi ridică ochii, închipuindu-şi ce se va fi ales de acel edificiu, odată terminat.

Un templu de giganți înălțat pentru niște oameni atât de neînsemnați...

Iacopo îi urmărise privirea.

— Când va fi acoperită, la încrucișarea pilaștrilor, va fi biserica cea mai mare a creștinătății. Capodopera lui Arnolfo. Astfel, prin intermediul acestor ziduri, numele Florenței se va răspândi pe toată fața pământului.

— Numele Florenței e de acum bine cunoscut și în iad, messer Iacopo, murmură Dante. E un oraș care urcă spre culmi, dar mai e unul care sapă în adâncuri, ca și când ar voi să-și deschidă drum spre Lucifer.

Celălalt îl privi surprins, în tăcere.

Antonio da Peretola, omul cu față de vulpe, locuia la San Marco, într-o cameră de oaspeți a mănăstirii. Poate că, la acea oră, se întorsese deja de la lecțiile sale din *Schola* franciscanilor, spera priorul.

Într-adevăr, omul era acolo, acoperind cu note un codice gros. În jur, alte volume deschise. Părea cufundat într-o anevoioasă comparare a unor scrieri diferite, asupra cărora adnota glose.

Când îl zări, se opri pe dată, închizând codicele pe care scria.

— Salutările mele, messer Antonio, zise Dante. Și îmi cer iertare dacă venirea mea îți întrerupe lucrarea, adăugă el arătând spre carte.

Celălalt, ridicându-se din scaun, înclină din cap în semn de salut.

— Nu-i nimic ce nu poate fi lăsat pe mai târziu, zise el indicându-i vizitatorului o bancă pe care se grăbise să o elibereze de o grămadă de pergamente.

— De altminteri, exigențele justiției Comunei impun uneori niște purtări suburbane pentru care sper că mă vei ierta, continuă poetul instalându-se comod.

— Dimpotrivă, mă bucur să te văd, messer Durante. Faima domniei tale a ajuns până la Roma, iar versurile dumitale de iubire aleargă chiar și pe buzele celor care, ca mine, se îndeletnicesc cu alte zone ale spiritului. Și tare îmi este drag

să stau de vorbă cu dumneata... „Căci se poate prea bine cunoaşte un om, stând de vorbă cu dânsul, dacă are minte..." Dincolo de plăcuta noastră întâlnire în Cerul al Treilea.

Din nou un citat din versurile lui. Se părea că, într-adevăr, toţi membrii *Studium*-ului îl preţuiau.

Dante roşi, cuprins de o văpaie de orgoliu, şi era cât pe ce să recite şi restul sonetului, dar se înfrână. Ceva din privirea celuilalt îl îndemna să rămână în gardă. Înapoia trăsăturilor de vulpe se ascundeau colţii unui lup. Se mărgini să îi mulţumească scurt.

— Mă aflu aici ca să îţi cer un ajutor pentru cercetarea mea, zise el apoi. Am aflat că, înainte să ajungi la Florenţa, ai trăit la Roma, în mănăstirea de pe lângă San Paolo fuori le Mura.

— Aşa e. Acolo am fost găzduit, de cum m-am întors de peste mare.

— Ai fost şi domnia ta în Ţara Sfântă? îl întrebă Dante surprins.

— Credeam că ştii. Eram în suita cardinalului de Liège, ultimul nunţiu apostolic la San Giovanni d'Acri. La căderea cetăţii, am fugit odată cu el, iar când am ajuns în Italia, papa Bonifaciu a binevoit să se slujească de puţina mea învăţătură pentru mărirea Bisericii.

— L-ai cunoscut pe Ambrogio pe timpul cât ai locuit la Roma?

— Meşterul din Como? Da, dar nu eram intimi. Era angajat pentru nu ştiu ce lucrări în bazilică. Cred că l-am întâlnit de câteva ori, când mă plimbam prin claustru.

Rostise ultima frază pe un ton indiferent, parcă voind să sublinieze superficialitatea acelei cunoştinţe. Însă, în realitate, era cum nu se poate mai atent să îşi măsoare fiecare cuvânt, tensionat ca o coardă de arbaletă. Poate că era numai mentalitatea lui de jurist, atent la nuanţe şi la subtilităţi. Sau apărarea cuiva ce are ceva de ascuns.

Dante se hotărî să abordeze subiectul în mod făţiş.

— Se poate ca meşterul să fi aflat ceva primejdios în timpul lucrului?

— N-am idee. Ceva pentru care să poată fi omorât?

Antonio părea sincer uimit, dar trăsăturile vulpești continuau să transpară.

— Ceva care să fi putut fi dezvăluit în opera lui?

— Mănăstirea de la San Paolo se numără printre proprietățile Commendei templiere de la Roma. Pe atunci, găzduia o comisie de juriști, din care făceam parte și eu, însărcinată de Bonifaciu să pregătească suportul doctrinar al bulei pe care o pregătește. Nu era nimic ce ar fi putut justifica un asasinat.

— O bulă? Pe ce temă? întrebă Dante, devenind mai atent.

Încă o dată, motivul pentru care venise trecuse în plan secundar.

— Supremația puterii spirituale asupra celei temporale. Sau, mai bine zis, rezumarea celei de a doua în prima.

— Pe scurt, justificarea juridică a tiraniei lui Caetani?

Antonio îl fixă în ochi.

— Nu împărtășești justa revendicare a lui Bonifaciu a primatului asupra imperiului? Și totuși, ești din facțiunea guelfă...

Dante nu răspunse. În schimb, arătă spre codicele închis.

— Acolo sunt adunate argumentările voastre?

— Da. Eu eram notarul comisiei, drept pentru care dețin toate actele și transcrierile. Pe baza acestora, pregătesc textul bulei. Dumnezeu le-a dat un soare oamenilor, tronul lui Petru, ca să cârmuiască și să lumineze pământurile imperiului. *Unam Sanctam*: acesta să fie destinul Bisericii și asta stă scris în hârtiile mele, declară juristul cu mândrie, ca și când nu ar fi nutrit nici o îndoială asupra excelenței alternativei pe care o susținea.

— Dar acțiunea oamenilor, luminată de Dumnezeu, i-a alăturat Soarelui spiritual un al doilea Soare, cel temporal, în figura împăratului roman. Se pare că uitați acest lucru.

— Teoria dumitale, messer Alighieri, pune semnul egalității între strălucirea Soarelui creat de Dumnezeu și o lumină care, deși puternică, a fost aprinsă de oameni. Aceasta e o afirmație... – părea să nu găsească termenul adecvat.

— Nesăbuită, poate? șuieră Dante.

Celălalt ridică din umeri.

— Nu, nu nesăbuită: perversă.

— Voi ști să te conving de contrariu. Dar să revenim la Ambrogio... reluă poetul.

Timpul îl presa. Îi părea rău că se lăsase în voia pasiunii politice.

— Știai că primul proiect al mozaicului la care lucra era diferit de cel pe care începuse să îl realizeze?

— Nu. De ce ar fi procedat astfel?

— Speram să știi dumneata. Se spune că motivul ar fi fost legat de șederea sa la Roma. Poate că în acele zile s-a întâmplat ceva la care ai fi putut fi martor și domnia ta.

— Eu mă îndeletniceam doar cu studiile mele, messer Alighieri. Iar domnia ta, care ești de asemenea un om al studiilor, știi bine că aceste activități te izolează și te înstrăinează de lume. Dar, acum, că stau și mă gândesc mai bine, există într-adevăr ceva ce îți pot povesti în legătură cu meșterul dispărut. Se spunea că, odinioară, fusese alungat dintr-o biserică pe care o decora, iar munca îi fusese distrusă, întrucât comitenții își dăduseră seama că îi pictase pe apostoli cu chipurile familiei imperiale, de la Barbarossa până la Corradino. Dar poate că era doar o clevetire...

Dante pricepu că juristul nu avea să îi mai dezvăluie nimic. Poate pentru că, într-adevăr, nu mai știa nimic altceva. Sau poate pentru că orice vulpe își păstrează întotdeauna o cale de scăpare, în fundul vizuinii.

Chipul desfigurat al lui Ambrogio continua să îl bântuie. Și totuși, nu-și putea neglija celelalte îndatoriri.

Medită nemângâiat la toate dovezile de meschinărie la care asistase în adunările florentine; la entuziasmul cu care se aproba confiscarea averii unui învins și la precauția cu care se înfrunta semeția unui egal. Dacă ar mai fi existat măcar doi la fel ca el în orașul acela blestemat...

Dar era inutil să se gândească la asta... Scutură din cap, trecându-și mâna peste fruntea asudată. În minte îi reveni moartea mozaicarului. Iarăși.

Avea să rezolve acel mister. Numai că trebuia să se întoarcă la templul crimei de unul singur.

Prima oară ajunsese acolo odată cu ceilalţi, iar vederea îi fusese tulburată de migrenă. Simţurile îi erau alterate. Nu avusese cum să asculte glasul şoptit cu care locurile îi vorbesc sufletului. Trebuie că neglijase semne şi urme esenţiale. Ce anume nu izbutise să vadă?

În scurtă vreme, după apusul soarelui, avea să poată străbate străzile mai în voie. Rolul său de prior al Florenţei îi conferea dreptul de a se deplasa şi după ora stingerii. Atunci avea să acţioneze.

6

În aceeaşi zi, după ora stingerii

La fiecare cotitură a străduţelor înguste, Dante se oprea cu toate simţurile în alertă pentru a desluşi pasul cadenţat al patrulei. Dar întregul cartier părea cufundat într-o tăcere absolută, curmată doar din când în când de râsetele izbucnite, de ţipetele uşoare şi de şoaptele ce proveneau de la ferestrele de la parter. Ridică din umeri, din ce în ce mai scandalizat de obiceiurile pe care le tot descoperea în oraşul său.

Mintea îi înregistra orice amănunt. Avea să întocmească un raport precis pentru Comună, spre a pune frâu acelei decadenţe.

Se ridicase iarăşi ceaţa, sufocantă. Când ajunse la biserică, se simţea obosit, cu hainele îmbibate de sudoare. Edificiul era cufundat în noapte, o mare masă întunecată ce abia se distingea prin întunericul câmpiei. Doar turnul se deslușea, lămurit, peste discul lunar.

Îşi deschise drum printre dărâmăturile de dinaintea pragului. Înainta pe bâjbâite, prin bezna abia sfâşiată de lumina ce pătrundea prin ferestruici, mângâind cu mâna pietrele peretelui. Îşi amintea bine prăpastia din mijlocul naosului şi o ocoli fără dificultate.

În absidă trebuiau să se mai găsească încă torţele, lăsate acolo de poliţai. Ajuns în hemiciclu, dinaintea umbrei nelămurite a mozaicului, scoase din pungă iasca şi amnarul. Chiar sub schele era o lampă cu ulei, pe care se grăbi să o ridice.

Abia începuse să lovească cremenea, când o izbitură violentă primită în spate îl făcu să strige de surpriză. Cineva,

ieşit din beznă, se ciocnise de el din alergare. Amnarul căzu ricoşând cu un sunet metalic pe pardoseala din piatră, în timp ce el încerca să-şi păstreze echilibrul. Mâna îi fugi spre mânerul dăgii. Dar când reuşi să o scoată, atacatorul misterios dispăruse deja dincolo de gardul de pari. Rămase nemişcat, încordându-şi auzul până la chin, spre a încerca să desluşească vreun zgomot în întuneric.

Parcă nu era nimeni. Se aplecă pe vine să caute pe pipăite amnarul şi lampa, atent la cel mai mic sunet. În cele din urmă, izbuti să le recupereze. Simţi sub degete uleiul opaiţului, care se împrăştiase pe pardoseală, şi speră că mai rămăsese îndeajuns.

Să fi fost un hoţ? Dar ce era de furat dintr-o biserică părăsită? Sau cineva, ca el, venise să inspecteze locul crimei? În timp ce bâjbâia prin beznă după ce fusese lovit, avea senzaţia că, undeva aproape, mai exista şi un al doilea trup. Dar poate că fusese doar rodul imaginaţiei lui.

Între timp, izbutise să aprindă lampa. Apropie micul cerc de lumină de locul exact unde se petrecuse uciderea lui Ambrogio. Mai întâi exploră cu luare-aminte pardoseala; apoi, ridicând mâna care purta lumina, începu să examineze din nou mozaicul neterminat. Flacăra dezvăluia, încetul cu încetul, unele amănunte ale colosului, fără ca vreodată întreaga figură să reuşească să iasă cu totul din tenebre.

Ceva se schimbase. Observă o grămăjoară de plăcuţe şi de praf de var aflată pe jos; apoi, ridicându-şi privirea, zări nişte semne evidente pe suprafaţa desenului, spre centru, ca şi când cineva s-ar fi străduit de zor să îl şteargă. Dar probabil că fusese întrerupt în opera sa de distrugere, pe care o lăsase neterminată. Dante înălţă lampa cât putea el de mult, săltându-se pe vârful picioarelor. Ceea ce la prima vedere părea a fi un păienjeniş de zgârieturi întâmplătoare alcătuia, în realitate, un desen precis: un pentagon.

Acesta îi aminti de pentagrama purtată ca talisman: steaua cu cinci colţuri, simbolul cel mai puternic al teurgiei.

Desenul fusese trasat cu forţă, în grabă. Privi în jur. Către centrul naosului era o scară în cavalet, lăsată deschisă pentru lucrări înainte de tragedie. O trase spre mozaic rezemând-o

de perete şi aşează în vârf lampa, spre a examina mai pe îndelete semnul diabolic. Îşi trecu degetele uşor peste brazdele din var: cineva cu siguranţă tot răzuise peretele cu un vârf de oţel, poate o spadă sau un pumnal. Săltându-se pe vârful picioarelor, izbuti să ajungă până la marginea superioară a inciziei. Cel care scrijelise zidul trebuie să fi fost cam de aceeaşi înălţime cu dânsul.

Văzuse cândva unul dintre acele semne ale răului pe o carte de farmece sechestrată în casa unui om bănuit de vrăjitorie. Acesta fusese prins în timp ce evoca nălucile morţilor şi fusese predat Inchiziţiei, odată cu toate hârtiile găsite. Se spunea că fusese transportat în butuci, într-un car acoperit, direct la Roma. Nimeni nu mai aflase nimic despre el.

Pe vremea aceea, poetul era gonfalonier al poporului la San Piero şi semnase el însuşi procesul-verbal de predare către autoritatea ecleziastică. Dar făcuse aşa încât să păstreze scrierile pentru o noapte la sediul poporului, ca să poată citi Grimorio (Cartea Umbrelor), învăţând astfel tot ce se putea despre diabolicul meşteşug al vrăjitorului.

Cartea era scrisă într-o limbă necunoscută, alcătuită din semne indescifrabile şi din numere, probabil idiomul tainic vorbit de demoni. Nu dedusese mare lucru în afară de senzaţia unei totale confuzii mentale, a unei răsturnări perverse a rânduielii firești în expunerea fiecărui subiect. Doar câteva lucruri apăreau de înţeles: imagini de stele şi constelaţii şi figuri geometrice, dintre care chiar pentagonul ocupa o poziţie însemnată.

El fusese cel care îl interogase îndelung pe omul acela, încercând să îi smulgă o explicaţie. Pusese să fie eliberat din corzile cu care poliţaii se apucaseră să îi disloce încheieturile, însă acesta se mărginise să rostească o cantilenă de neînţeles, acompaniată de un dans straniu presărat cu invocaţii adresate demonilor. Dante îl lovise violent peste faţă, când îşi dăduse seama că îşi trasa împrejur, cu sângele picioarelor rănite, un soi de hotar, ca pentru a se închide în perversitatea lui.

— Mă loveşti pentru că sunt în mâna ta, susurase prizonierul înăbuşindu-şi o grimasă de durere. Dar, dacă ai fi tu

în mâna mea, eu ţi-aş deschide ochii asupra adevărului, în loc să ţi-i închid cu focul, aşa cum faceţi voi cu mine.

— Dacă eu aş fi în mâna ta, ar însemna că lumea s-a răsturnat cu susul în jos şi că legiunea Anticristului călăreşte peste pământ, îi răspunsese poetul sec.

— Şi totuşi, acea legiune duce cu sine taina binelui şi a răului, fructul care ne face să semănăm cu Dumnezeu. Vino şi tu în legiune, al cărei nume este numele stăpânului meu – continuând să amestece vorbe şi bale însângerate, bărbatul se aplecase spre el. Apropie-ţi urechea de gura mea. Îţi voi dezvălui cuvântul care urneşte pietrele şi care deschide poarta spre tărâmul morţilor.

Ochii îi scânteiau în semiîntunericul subteranei. Dante se gândise că erau reflexele torţei pe perete. Sau că luciul nebuniei pusese stăpânire pe dânsul.

Se retrăsese îngrozit, acoperindu-şi urechile cu mâinile, în timp ce omul murmura încă ceva, cu un rânjet înfiorător.

Ani la rând îşi reproşase gestul acela de laşitate. Nu avusese curajul de a-şi pune la încercare propria credinţă. Iar acum revedea acelaşi semn.

Era aşadar adevărat că, la Florenţa, sub privirea oarbă a cârmuitorilor, se ţineau rituri de necromanţie. Dar de ce simbolul fusese trasat pe perete, parcă pentru a contamina alegoria biblică din mozaic, şi nu pe pământ, cum se spunea că îl foloseau vrăjitorii în riturile lor?

Se uită din nou cu luare-aminte spre mozaic. Incizia deteriorase gamba stângă a colosului. Un mare număr de plăcuţe din teracotă zăceau pe jos, în mijlocul varului.

Ceva sclipea printre fragmente. Un tip de pumnal cu lamă scurtă, aşa cum Dante nu îşi amintea să mai fi văzut în Toscana. Părea o reproducere în miniatură a lamei de cosor pe care ţăranii de prin părţile lui îl foloseau la muncile lor câmpeneşti, bună pentru altoitul viei, dar şi, la nevoie, pentru rezolvarea fără martori a vreunei chestiuni de onoare.

Pe mânerul din corn era inscripţionat ceva. Poetul ridică arma spre opaiţ. Era o cruce. Crucea templierilor.

Se uită în jur neliniştit. Nu, nu era vorba despre un hoţ. Abia acum îşi dădea seama că încă nu auzise paşii

agresorului îndepărtându-se spre ieşire. Poate că omul se afla încă acolo, ascuns, gata să lovească. Ridică lampa cât de sus putea, însă lumina ei slabă dezvăluia doar o pădure de umbre. Locul părea pustiu.

Şi totuşi, era sigur că nimeni nu alergase până la portal. Dinaintea lui se întindea groapa întunecată a bolţii prăbuşite. Poate că exista o modalitate de a coborî în prăpastie ori cripta avea o ieşire secretă. Se apropie precaut, ţinând opaiţul mereu deasupra capului.

Pentru prima oară privi cu atenţie dărâmăturile. Pe margine se zărea o grămadă de materiale detritice, fragmente de piatră şi ecarisate ce aduceau cu nişte trepte grosolane. Se apropie pentru a estima dacă pe acolo ar fi putut trece cineva. Cu surprindere, descoperi că nu era vorba despre resturile tavanului, ci de capătul unei scări ce se afunda în întuneric. Strânse daga în pumn şi coborî prima treaptă.

Scara abruptă se desfăşura în spirală de-a lungul pereţilor din tuf vulcanic ale unei mari săpături în formă circulară, ce tindeau să se restrângă pe măsură ce cobora, o pâlnie de întuneric înfiptă în pământul umed, ca şi când o fiară uriaşă şi-ar fi săpat o vizuină, nevoită fiind să scape de lumină.

Se mişca grijuliu, atent să se ţină pe stânga, în timp ce ecoul propriilor paşi îi revenea amplificat de acustica stranie a acelui loc. I se părea că în jurul său mişună o gloată, un murmur de glasuri care se jucau de-a prinselea în prăpastie. În acel vălmăşag, i se păru că distinge un zgomot de apă.

Dintr-o crăpătură a peretelui, un mic şuvoi freatic curgea peste scară, pentru a se precipita apoi în gol. După o clipă de şovăire, Dante făcu un salt peste pârâiaşul mâlos, sperând că treptele nu vor ceda sub greutatea sa. Avea senzaţia că trecea un hotar nevăzut, un avertisment tăcut de a nu merge mai departe. În mişcare, flăcăruia avu o scânteiere, iluminând mai limpede povârnişul.

Flancul săpăturii nu mai era din rocă masivă. Pe suprafaţa acestuia se deschideau zeci de locuri de veci de dimensiuni felurite, un înfiorător stup plin de rămăşiţe omeneşti. Alunecând de-a lungul deschiderilor, lumina lămpii parcă însufleţea acele membre descompuse.

Orbite goale îl urmăreau pe poet şi mâini scheletice se alungeau din nişe, ca şi când o întreagă legiune infernală îl aştepta acolo.

Simţi cum genunchii i se îndoaie.

Probabil că era vorba despre un cimitir uitat. Mai coborî câteva trepte, sugrumat de frică; apoi se opri, căutând să-şi învingă suferinţa care devenise insuportabilă. Din pământul de sub picioarele sale se ridica o ceaţă gălbuie. Toată căldura toridă a verii părea să se fi adunat la faţa locului.

Îşi impuse să-şi învingă teama recurgând la raţiune. Agresorul care îl lovise în naosul superior era o fiinţă corporală, iar faptul că fugise imediat constituia dovada acestui lucru.

Prima dată, atunci când riscase să cadă în prăpastie, se gândise că acea criptă ar fi putut să fie o străveche cisternă romană, pentru păstrarea apei. Dar, mai apoi, probabil că creştinii o transformaseră într-o catacombă aflată în afara zidurilor, departe de privirile păgânilor.

După ce, pe fundaţiile construcţiei, fusese clădită biserica San Giuda, aceste morminte fuseseră uitate până la prăbuşirea bolţii, care deschisese din nou acea gură a iadului.

Ori putea fi vorba despre unul dintre mormintele pe care poporul etrusc le semănase în vechiul regat. Fuseseră descoperite foarte multe asemenea cimitire pe pământurile Maremmei. În orice caz, era opera unor oameni, nu a unor demoni.

Totuşi, dacă iadul avea o formă, se gândi Dante, nu se putea deosebi prea tare de aceea.

Îşi reluă coborârea, întărit de lumina raţiunii. Chiar şi aerul părea să fi devenit mai puţin apăsător, ca şi când un vânticel uşor ar fi adiat dinspre adâncuri.

Scara din piatră se oprea dinaintea unui arc înfundat, închis printr-un zid din cărămizi. Într-o epocă ulterioară, cineva trebuie să se fi hotărât să blocheze acea cale spre măruntaiele pământului, poate pentru a împiedica explorarea să înainteze. Sau pentru a întemniţa nişte forţe care, altminteri, s-ar fi revărsat peste suprafaţa Pământului.

Fundul criptei era constituit dintr-un cerc de cel puţin zece braţe în diametru. Era pavat cu lespezi neregulate din

bazalt, roase de vreme, iar pe mijloc se aduna într-o baltă apa care picura de sus. Pe ultimele trepte cineva lăsase mai multe mucuri de lumânări. Luă unul: fusese fabricat nu demult: ceara era încă moale și emana un parfum vag.

Teama de necunoscut puse din nou stăpânire pe dânsul. Nu era cu putință ca cineva să fi fugit pe acolo. Ridică iarăși brațul, privind în jur cu mai multă atenție. Flacăra continua să tremure. Se îndreptă precaut spre ceea ce părea a fi originea fluxului de aer.

Văzut de mai aproape, peretele se dovedi a fi un zid impunător, construit din stânci neregulate: rămășițele din fundația edificiului mai vechi. Undeva era o zonă de umbră ceva mai întunecată. Nu era vorba, pur și simplu, despre o variație a culorii rocii, ci de o nișă, un pasaj prin care abia putea încăpea un om. Se apropie, încercând să lumineze deschizătura pentru a arunca o privire: dincolo de acea gâtuire, părea să existe o cavitate mai largă, cu pereții regulați.

Hotărî să se aventureze și să treacă de partea cealaltă.

Cu toate că nu îi putea evalua întinderea, era sigur că dinaintea lui se deschidea un spațiu mai vast decât cel pe care îl lăsase îndărăt. Pe măsură ce lampa ilumina noi amănunte, aspectul construcției devenea tot mai familiar. Se găsea într-o galerie săpată în stâncă, largă de cel puțin șase brațe și acoperită de o boltă accidentată. Ici și colo, fără vreo regularitate evidentă, bolta fusese întărită prin pilaștri și arcuri de cărămizi. Galeria dispărea în umbră dincolo de cercul de lumină al lămpii. Sub picioare simțea un mâl vâscos, cu un miros puternic de putreziciune. Trebuia să fie argila de pe malul râului Arno, care urca până acolo atunci când se revărsa. Acum, pe timpul uscăciunii estivale, pe acolo se putea trece.

Continuă să privească în jur, cu uimire. O lucrare impunătoare, demnă de capacitatea vechilor săi constructori, care mai apoi fusese integrată în împărăția răului. Câte asemenea construcții subterane existau pe teritoriul Comunei? Sub câte biserici, sub câte mănăstiri se deschideau cavități asemănătoare?

Lumânările din criptă atestau prezenţe neliniştitoare, rituri îndeajuns de ignobile încât să nu poată fi celebrate la lumina zilei. Poate că şi meşterul din Como luase parte la acele rituri.

Dante mai făcu câţiva paşi. De acum, era sigur că misteriosul vizitator fugise pe acolo. Dar era prea târziu ca să-l mai urmărească. Tocmai când se pregătea să se întoarcă, băgă de seamă că un lucru se mişca în faţa lui. De-a lungul pereţilor şi rezemate de pilaştrii arcurilor zăceau nişte grămezi fără formă, asemănătoare unor legături de boarfe, care, încetul cu încetul, se ridicau de la pământ.

Se lipi se perete, îngrozit.

Aşa îşi imaginase dintotdeauna deşteptarea oştii morţilor în ziua Judecăţii. Dar acea resurecţie avea ceva şovăielnic, de parcă ar fi fost o versiune mizerabilă, o parodie. În locul unor trupuri renăscute, curăţate de păcat, membrele acelea care bâjbâiau spre dânsul în semiîntuneric păreau însemnate de plăgile cele mai înfiorătoare, prost înfăşurate în bandaje impregnate de sânge şi puroi.

Simţi cum inima îi stă în loc. Hoarda leproşilor imunzi nu trebuia să sosească, aşa cum se temeau cei de la San Piero, ci se revărsase deja în măruntaiele Florenţei, profitând de acel drum ferit.

Adunându-şi tot curajul, înaintă ameninţându-l cu daga pe cel mai apropiat. Dar acesta nu îl băgă în seamă. Continua să se apropie, întinzându-şi spre el braţele acoperite de plăgi şi faţa redusă la o mutră tăiată de un zâmbet lugubru.

— Stai locului, demone, sau va fi ultimul pas pe care-l faci pe pământul ăsta! strigă Dante.

— Messer Alighieri, nu mă recunoşti?

Glasul acela îi urni ceva în memorie. În loc de răspuns, priorul ridică din nou arma, retezând văzduhul cu o mişcare circulară, pentru a crea o barieră de oţel între dânsul şi infern.

— Nu-ţi ştiu numele, zise el.

— Eu sunt, messer Alighieri. Giannetto de la San Piero. Giannetto, cerşetorul.

O rază slabă de lumină cădea pe faţa omului, care stătuse locului. Se apucă să-şi scoată de pe cap bandajele însângerate, în timp ce Dante îşi cobora arma încetişor. Era într-adevăr dânsul, acelaşi zdrenţăros peste care dăduse în Palatul priorilor. Omul cu soarta. Între timp, celelalte creaturi îşi opriseră înaintarea, ca şi când şi-ar fi pierdut orice urmă de curiozitate în privinţa lui, şi se ghemuiseră la locurilor lor.

— Bun venit în împărăţia adevăraţilor nevoiaşi, messer Alighieri. Şi domnia ta tot în căutarea unui acoperiş peste noapte?

Omul rânji, scoţându-şi la iveală dinţii sfărâmaţi. Poetul nu îşi vârâse încă lama în teacă. Un sentiment de mânie înlocuise oroarea din urmă cu câteva clipe. Mâinile încă îi tremurau. Se aruncă înainte şi îl înşfăcă pe cerşetor de gât, izbindu-i capul de perete cu violenţă. Doar privirea terorizată a celuilalt, mai curând decât slaba sa cerere de îndurare, izbuti să îl oprească înainte să fie prea târziu.

Îi dădu drumul. Cerşetorul rămăsese rezemat de perete îndurerat şi căuta să-şi recapete suflarea. Dante gâfâia şi el cu suflul retezat. Îşi trecu o mână peste ochi, ca şi când ar fi dorit să şteargă cu buretele cele întâmplate.

— De ce eşti acoperit cu straiele astea murdare? Iar ceilalţi sunt oare...

— Aceia? replică Giannetto, arătând spre trupurile prăbuşite de jur-împrejur.

Câţiva se mai mişcaseră, ridicându-şi capul, dar mai apoi se întinseseră la loc indiferenţi, ca şi când, în locul acela, o încăierare nu însemna un spectacol defel neobişnuit.

— Văd că ai fost înşelat de Arta secretă, continuă el, repunându-se pe picioare.

— Arta secretă?

— Da. Arta Ciompilor, a ultimilor. Nu a fost înregistrată nicăieri, nici măcar pe lista Artelor minore ale Comunei. Şi totuşi, te asigur că există, precum vezi. Poporul gras al Florenţei locuieşte în palatele şi în turnurile lui. Dar pe străzi există o altă curte, ce trăieşte în umbra sa. Noi, care ne ducem zilele cerând de pomană, avem nevoie să simţim lumina harului divin.

Dante mai privi o dată în jur. De multă vreme Florența fusese invadată de roiuri întregi de calici, care se coborâseră peste cetate ca mușteleie pe hoitul unui cal. Pelerini prefăcuți, șchiopi prefăcuți, diformi prefăcuți, orbi prefăcuți, luptători întorși din cruciadă prefăcuți, amestecați cu diformi adevărați și cu șchiopi adevărați, cu nebuni adevărați și cu ocnași adevărați, adunați laolaltă într-o armată de plângăreți, predicatori aventurieri, vestitori de miracole, oameni fără rost și fără alt scop decât acela de a scormoni în vremurile tulburi. Însă nu s-ar fi gândit niciodată că erau într-un număr atât de mare.

Iar în nord, pe timpul călătoriei la Paris, văzuse chiar și lucruri mai rele. Acea drojdie a seminției omenești se reunise într-o ligă îndeajuns de puternică încât să se târguiască nici mai mult, nici mai puțin cu regele Franței asupra posesiunii unor întregi cartiere din oraș. Florența avea să cadă și ea în haosul care se revărsa asupra întregii creștinătăți.

— Dar voi sunteți loviți de boli imunde... Cum e cu putință să vi se îngăduie să cerșiți nestingheriți sub privirile cetățenilor onești? întrebă poetul.

— Nici unul dintre noi nu e cu adevărat însemnat de bolile pe care le vădește. Străjerii o știu prea bine și se mulțumesc să adune în fiecare zi câte un pumn de bănuți ca să ne lase în pace. Crede-mă, messer Alighieri, noi, tâlharii, suntem într-o bună tovărășie în cetatea florinului.

Dante lăsă să îi scape un semn involuntar de încuviințare. Într-adevăr, între oamenii atârnați în spânzurători și gloata care aplauda nu exista o mare deosebire. Poate că mișelul acela i-ar fi putut fi de folos.

— Ai văzut pe careva fugind nu demult? întrebă poetul.

— Am zărit pe cineva coborând din biserică.

— Cine era? Cum era îmbrăcat? I-ai văzut fața?

— Nu, îmi pare rău că nu te pot ajuta. Alerga prin beznă.

— Vreunul dintre ceilalți ar fi putut vedea ceva?

— Nici unul nu stă cu ochii prea mult pe treburile altora, aici, la Artă. Și apoi, se întâmplă des ca cineva să coboare din biserică. Noi nu îi luăm în seamă.

Dante îl înșfăcă de umăr.

— Ce vrei să spui? Lucrătorii ştiu de pasajul acesta?

— Nu există lucrători acolo sus, priorule. Eu am intrat acolo nu o dată ca să cântăresc... situaţia. Singura persoană pe care am văzut-o la lucru era meşterul mozaicar, acela care a murit. Nu se desfăşura nici o lucrare. Ziceam de ceilalţi.

— De cine?

— De bărbaţii care se reunesc în fundul cisternei pentru ceremonie. Credeam că ştii.

— Nu ştiu nimic... Care ceremonie?

— Nu o dată, tot pe timp de noapte, pe fundul catacombei de sub biserică am văzut un grup de bărbaţi care se întrunesc pentru conciliabulele lor. Noi nu ne ducem niciodată într-acolo, ca să nu tulburăm somnul morţilor, dar glasurile lor ajung până aici.

— Ce spun?

— Nu se poate desluşi; vorbe amestecate, discuţii... Uneori se roagă.

Dante îşi mângâie bărbia perplex. Pentagrama desenată în faţa altarului, pentru invocarea diavolilor...

Îşi ridică brusc privirea spre interlocutorul său. Mutra lui Giannetto ieşea dintre bandaje asemenea botului unui şoarece dintr-o gaură în zid. În minte îi încolţi îndoiala că ar fi putut fi vorba despre o înşelătorie. Poate că omul îi istorisea povestea aceea pentru a-i hrăni fantezia. Poate că nu existase nici o ceremonie, iar meşterul fusese asasinat pur şi simplu de unul dintre falşii leproşi, care ieşise din cavernă ca să-l jefuiască. Meşterii din Como erau renumiţi în toată Europa şi se ştia prea bine cât de bine erau remuneraţi. Nici măcar Giotto nu primise niciodată o răsplată atât de mare pentru opera sa.

Poate că Giannetto însuşi, cu aerul său în aparenţă inofensiv, îşi ascundea în bandaje mâinile pătate de sânge. Ar fi trebuit să îi aresteze pe toţi, îşi zise. Acum ştia unde le era vizuina. Avea să se întoarcă.

— Unde se ajunge pe acolo? întrebă arătând cu degetul spre întunericul din faţă.

— Galeria dă spre Arno, undeva pe lângă Ponte Nuovo.

Poetul se rezemase de perete, în tăcere, cufundat în gânduri. Abia după ceva vreme își dădu seama că Giannetto continua să se zgâiască la el. Parcă voia să îi spună ceva, dar nu își găsea cuvintele cu care să înceapă.

— Aș vrea să îți cer un mare hatâr, messer Alighieri.

Omul se freca după ceafă, parcă voind să amintească de loviturile încasate.

— Spune.

— Domnia ta scrii, nu-i așa? Vorbește despre mine, rogu-te.

Mda, își zise priorul. Asta vrem cu toții, chiar și cei mai nenorociți: să nu se stingă lumina numelui nostru. Dacă am putea vizita țara morților, oare nu tot asta ne-ar cere și ei?

— În schimb, o să îți dezvălui ceva ce îți va fi de folos, continuă Giannetto.

Dante îl scrută. Ce lucru de folos i-ar fi putut dezvălui nenorocitul acela?

— Ceva ce te va putea salva, urmă cerșetorul, fixându-l cu privirea lui șoricească.

— Soarta mea? Iarăși?

— Pregătește-te să fugi. Partidul dumitale e pierdut.

Poetul își încordă auzul. Ce putea ști căzătura aceea umană despre politica Florenței?

Celălalt păru să își dea seama de neîncrederea lui.

— Unul dintre soldații pe care îi plătesc să ne protejeze are o rubedenie în armatele papei. Bonifaciu se pregătește să pornească spre orașul nostru cu scopul aparent de a face pace, dar cu țelul adevărat de a prăda și de a răsturna Comuna în favoarea Negrilor. Pentru noi, calicii, orice schimbare a norocului între partide contează prea puțin; dar pentru unul ca domnia ta ar putea însemna viața. Fugi, cât încă nu e prea târziu.

Existau motive de îngrijorare că povestea aceea putea fi adevărată: nu era greu de imaginat fluxul continuu de informații la care putea avea acces un om ca Giannetto, care trăia în stradă. Cu coada ochiului, Dante zări două figuri chircite care se ridicau și se îndreptau spre ieșire. Observă privirea bănuitoare cu care Giannetto le urmărise mișcările. Înainte să dispară, unul dintre ei se întoarse. Pentru o clipă,

i se păru că deslușește un chip cunoscut, dar nu izbuti să își amintească.

— Cine sunt? întrebă.

— Doi pe care niciodată n-aș fi crezut că îi voi vedea aici, la Artă.

— Așadar?

— Nu știu. Dintr-un motiv oarecare, încearcă să se dea drept doi dintre ai noștri. Pe alții i-au păcălit, dar nu pe mine.

Dante încercă să urmărească din ochi siluetele acoperite de zdrențe, dar acestea se făcuseră deja nevăzute în penumbră.

7

28 iunie, dimineaţa

Dante pusese să fie convocat de urgenţă *Bargello* la Palatul priorilor.

Omul îşi făcu apariţia trăgându-şi sufletul, contrariat în mod vădit. Era lipsit de armura lui obişnuită. Părea mai mic.

— Ce este atât de important, messer Alighieri, încât să mă scoţi de la treburile mele? întrebă el de îndată.

Taverna e treaba ta, mizerabile, se gândi poetul, dar se mărgini să îl ignore. Sucea în mâini ciudatul pumnal pe care îl găsise în biserică.

— Există templieri la Florenţa? întrebă el.

— Ce?

— Trezeşte-te, *Bargello*. Ordinul cavalerilor sărmani ai lui Cristos, zis al Templului. Straiele lor albe, cu crucile evidente. Ştii dacă există vreunul în oraş?

Celălalt părea să fi priceput, în sfârşit. Ridică din umeri cu indiferenţă.

— Ah, felul acela de sectă. Erau aşa puternici, iar mai apoi au pierdut Ţara Sfântă, prefăcându-se că voiau să-şi dea viaţa pentru Sfântul Mormânt. S-au îmbogăţit şi făcând negoţ cu maurii. Trufaşi şi obraznici, hrăpăreţi ca nişte evrei, scandalagii... Nu, Comuna nu le-a permis niciodată să se stabilească în oraş. De altfel, cămătari avem deja destui, încheie dânsul cu un rânjet.

Dante nu se putu abţine să nu zâmbească. Pentru prima oară era de acord cu el. Apoi, un gând îi îngheţă sângele în

vine. Oare mişelul acela voia să facă aluzie la calomniile pe seama tatălui său, Alighiero? Strânse pumnii, înaintând spre om.

— Ce vrei să spui? strigă, fulgerându-l cu privirea.

Căpetenia gărzilor dădu înapoi pe dată. Părea sincer surprins de reacţia lui şi chiar înfricoşat.

— Nimic altceva decât am spus, bâigui. Nu există templieri pe teritoriul Comunei. Cel mai apropiat beneficiu al lor se află la Aquila, de unde fac negoţ cu Capitanata şi cu celelalte teritorii ale Regatului Neapolelui...

— Ştiu şi eu că nu s-a înregistrat o prezenţă oficială a Ordinului. Ceea ce vreau să aflu e dacă în cursul cercetărilor voastre nu aţi dat niciodată peste vreo prezenţă ocultă de-a lor, eventual mascată sub alte veşminte.

Era o întrebare fără rost. Omul acela nu şi-ar fi dat seama de o turmă de inorogi care i-ar fi trecut pe sub nas. În schimb, răspunsul lui îl surprinse.

— Nu... dar poate că vreunul există sau cel puţin a existat. Sub alte veşminte, cum spui domnia ta.

— Ce vrei să spui?

— Se spunea cândva că printre franciscani, chiar printre cei florentini, de-ai noştri, ar fi existat un curent, un grup de adepţi ai Imperiului care aderaseră în taină la Ordinul Templului. Dar nu se ştie cu siguranţă. Sunt doar zvonuri. Ar trebui să intrăm în capetele din glugi. Ei se măcelăresc unii pe alţii, însă afară nu transpiră nimic, de parcă îndărătul zidurilor lor ar mai fi încă Francisc şi surioara Sărăcia...

Altceva nu ştia. Dante îl concedie ţâfnos, enervat de impertinenţa lui. Repertoriul acela de fraze gata făcute pe seama călugărilor îl deranja. Numai cine îi frecventase cu asiduitate, asemenea lui, le putea cunoaşte până la capăt perfidiile şi virtuţile. Virtuţi puţine, perfidii nenumărate.

Bargello abia ieşise când străjerul îl anunţă pe Dante că un necunoscut cerea audienţă.

— A spus cine e?

— Nu, dar afirmă că te cunoaşte.

Poetul simți cum i se încordează mușchii maxilarului. Iarăși infamul acela de Manetto, cu pretențiile lui. Privi în jur nervos, căutând o cale de ieșire.

— Nu acum. Cere-i să revină după ședința Consiliului.

— Mereu în grabă, messer Durante, nu? La fel ca în coborâșul de la Campaldino! strigă o voce zeflemitoare.

Dante se întoarse ca un câine călcat pe coadă, gata să își înfigă colții. Se pomeni dinaintea unui bărbat cu un chip larg și surâzător, care îl fixa cu pumnii pe șolduri. Era îmbrăcat cu straie scumpe de călătorie, prea bătătoare la ochi și prea împodobite pentru legile pe care Comuna le emanase împotriva luxului neînfrânat. Totul îl recomanda ca pe un străin, începând cu ușoara inflexiune sieneză.

— Au trecut mulți ani de când nu mi-ai mai văzut fața, dar iubirea m-a preschimbat oare atât de mult încât să mă facă de nerecunoscut? continuă noul venit pe un ton frivol.

Dante îl fixă făcându-și cu mâna paravan împotriva razelor de soare ce pătrundeau prin bolțile porticului.

— Messer Angiolieri... Dumneata ești? Dar nu erai în temniță?

Celălalt izbucni în râs.

— Cu lacrimi amare l-am convins pe bătrânul să-mi plătească datoria la cămătari și am ieșit în urmă cu trei ani. Cât despre mișelul acela pe care l-am atins cu pumnalul, și-a retras infamiile în zornăit de pungă. Dar dacă n-aș fi pus șaua pe cal repejor, aș fi din nou în lanțuri. Zarurile m-au trădat iarăși, iar de data asta, bătrânul nu vrea să audă de vorbă. Mai cu seamă după ce a citit sonetul acela al meu în care ziceam că vreau să-l văd arzând. Abia dacă am avut vreme pentru o ultimă sprinteneală cu Becchina mea, și iată-mă fugar într-a voastră cetate a libertății... în care am aflat că ai întreprins o strălucitoare ascensiune. Ești de-a dreptul prior. Un poet! La Siena nu mai e mult până să ne reteze limba. E chiar adevărat ce se spune? Că o nouă Atenă se ridică pe malurile râului Arno și că aici există mai mulți înțelepți decât în toată biblioteca din Alexandria?

Dante deschise gura să spună ceva, dar fu de îndată oprit de celălalt, care își reluă vorba cu entuziasm.

— Şi apoi, cârciumile voastre... Cu adevărat splendide! Nu ca magherniţele sordide frecventate de concetăţenii mei. Am văzut localul unuia pe nume Baldo, ce are casă deschisă dincolo de zidurile vechi. Îl cunoşti? Acolo se joacă, ştii? Şi sunt şi femei frumoase.

— Cecco, izbuti Dante să zică în cele din urmă. Aici, Comuna nu e tolerantă cu cei ce ţin localuri cu jocuri de noroc şi nici cu dezordonaţii, în general. În cetatea lui Ioan Botezătorul, noi încercăm să punem virtutea la temelia acţiunilor noastre. Fii cu băgare de seamă să nu dai de necaz. Nu cunoşti infernul, dacă nu ne-ai vizitat niciodată temniţele. Cât despre Campaldino, armata noastră a dat puţin înapoi, şi numai la începutul zilei, spre a se întoarce apoi la asalt, înfrângând obrăznicia aretină cu forţa braţului nostru.

— Aşa o fi precum spui dumneata. Poate că nu mi-am dat seama că fugeai cu florentinii dumitale pentru că eram prea ocupat să-mi iau tălpăşiţa cu sienezii mei. Dar de ce să ne amărâm cu tristeţile războiului, când plăcutele pajişti ale păcii se deschid dinaintea speranţelor noastre? Ţi-am citit *Rimele* şi imprecaţiile împotriva frumoasei Pietra. Aşadar, rana produsă în inima dumitale de Beatrice s-a însănătoşit? Atunci e adevărat, cum am auzit spunându-se printre poeţii iubirii, că Dante Alighieri s-a întors în împărăţia cărnii şi a căcatului?

Dante roşi, fără să mai răspundă. Privea în jur, în căutarea unui pretext de a se despărţi.

Celălalt păru să îi observe stânjeneala. Fu cât pe ce să stăruie în sarcasmul lui, însă mai apoi schimbă subiectul, revenind la accentele frivole de cu puţin timp în urmă.

— Am asistat la înscăunarea voastră la San Piero. O ceremonie impresionantă, cu adevărat. Puterea Cerului îmbinată cu forţa pământească. M-am bucurat pentru şansele mele: o prietenie puternică e cea mai bună merinde pentru un surghiunit.

Priorul deveni rigid.

— Erai şi dumneata la San Piero, la idele lui iunie? Dar când ai sosit în oraş?

— De trei zile. Taman la vreme ca să asist la triumful dumitale.

Taman la vreme ca să fii de față în noaptea crimei, se gândi Dante scrutându-și interlocutorul, care continua să sporovăiască privind în jur. De pe terasa cu portic se zărea în perspectivă Piazza Maggiore: vederea spre Arno era împiedicată de temelia impunătoare a turnului clopotniței, pe care Giotto îl ridica.

— Se pare că orașul vostru capătă proporții uriașe, messer Alighieri, odată cu înfumurarea voastră, a florentinilor. Dar și la Siena, concetățenii mei au așezat fundația celui mai mare dom al creștinătății. De pe acoperișul lui o să vă dăm cu tifla vouă, florentinilor, și în jos, până la papa de la Roma, zise Cecco, făcându-i din degete semnul cu pricina.

Dante nu izbuti să își înfrâneze un zâmbet. Parcă îl vedea: Cecco, în vârful unei clopotnițe, ocărând cu gestul acela scârbavnic.

— Că tot veni vorba de Bonifaciu, face bani frumoși, cu povestea asta cu Jubileul. Voi sfârși și eu prin a mă alătura gloatei aceleia de pierde-vară ce roiește acolo, pe valea Tibrului, ca să-i îmbogățească pe preoți. Da, peste zece ani, orașul ăsta va fi de nerecunoscut.

— E de nerecunoscut de pe acum, murmură Dante. Și nu spre mai bine. Așadar, cunoști cârciuma lui Baldo?

— Mai mult îți spun: chiar acolo am tras. Ticălosul acela ciung voia să scoată de la mine o avere ca să-mi dea găzduire, dar m-am dat mare cu numele dumitale și s-a muiat pe dată. Se pare că ești într-adevăr cineva în orașul dumitale. Sau, cel puțin, așa ești la cârciuma lui Baldo, zise Cecco zâmbind răutăcios.

Continua să-l măsoare din ochi zeflemitor, ca și când ar fi fost, într-un fel sau altul, stăpân pe destinul lui. Priorul simți cum mânia îi răbufnește. Poetastru nesuferit! Avusese și neobrăzarea să-l ia peste picior în versuri, cu imoralitatea lui provincială. Își înăbuși un răspuns feroce.

— Care va să zică, ce te aduce la Florența? În afară că ești nevoit să te ferești de zbiri, precum ai zis, se mărgini să îi replice.

— Nu-ţi imaginezi? E o adunare a învăţaţilor în oraşul dumitale. Se face un Jubileu al înţelepţilor de ţi-e mai mare dragul, cu acel *Studium* al vostru. Am venit să-mi ofer serviciile şi învăţătura.

— Te exprimi în enigme, ca un evreu cabalist. Ce vrei să predai în facultatea Artelor? Se pare că nu eşti lipsit de dialectică şi de retorică, dar, până să faci din ele obiect de disertaţie...

— Dar cine ţi-a zis că eu m-aş pregăti să tratez aceste obscure discipline, messer Alighieri? La Siena am învăţat cu totul alte lecţii! Trei doamne-n jurul inimii veniră... la fel ca în cazul dumitale. Şi m-au luminat.

— Cine ar fi acestea, în cazul dumitale?

— Femeia, cârciuma şi zarul.

Dante îl ţintui cu o privire îngheţată, pe care celălalt o susţinu impasibil.

— Zarul e bărbătesc, îi replică.

— Câtă vreme nu îl corijezi cu ceva plumb. După aceea, devine femeiesc şi el şi, ca o femeie, se pleacă dinaintea poruncilor stăpânului ei.

— Ştii, Cecco, ce m-am întrebat de cum te-am văzut?

— Nu, ce?

— Cu care dintre bestii te asemeni, din câte prevede ştiinţa fiziognomică.

— În ultima vreme ţi s-a întâmplat să întâlneşti multe asemenea bestii în calea dumitale?

— Multe, în afară de a dumitale.

— Şi care ar fi aceea?

— Vasiliscul, zise poetul, devenind serios.

— Dar vasiliscul nu există.

— Dar otrăveşte şi ucide ca şi când ar exista, la fel ca vorbele calomniei.

8

În aceeaşi zi, după crepuscul

Dante ajunse la masa înţelepţilor fără să şovăie. De acum era limpede că ungherul acela al tavernei constituia cu adevărat un spaţiu privat. Aliniaţi pe scaunele lor erau toţi bărbaţii pe care îi cunoscuse. Aceştia se ridicară în picioare, răspunzându-i în tăcere la salut. Îl priveau plini de curiozitate, însă nici unul nu părea să aibă intenţia de a lua cuvântul cel dintâi.

Teofilo Sprovieri fu cel care rupse tăcerea.

— Iată-te din nou în Cerul al Treilea, messer Alighieri. Nădăjduiam că te vei întoarce să ne faci cinstea. Eram nerăbdători să aflăm concluziile dumitale asupra problemelor pe care le-am discutat seara trecută, zise el după ce îi făcuse loc lângă dânsul. Dacă acestea există.

Lui Dante îi păru că surprinde o nuanţă ironică în glasul spiţerului. Era pe punctul de a-i răspunde cu aceeaşi monedă, dar Cecco d'Ascoli i-o luă înainte.

— De ce, prieteni, vreţi ca preţuitul nostru oaspete să ne vorbească despre un subiect atât de neplăcut, când soarta ne dăruieşte privilegiul de a ne folosi de părerea sa în unele domenii cu mult mai elevate ale învăţăturii? Spune-ne, mai curând, ce opere te gândeşti să întreprinzi în puţinele ceasuri de zăbavă pe care ţi le lasă îndatoririle dumitale de cârmuire?

— Mă gândesc la o scriere în care, ca într-un banchet, i se va împărţi oricui doreşte pâinea ştiinţei, răspunse Dante.

— Un banchet? întrebă un glas care îl determină să se răsucească.

În spatele lui își făcuse apariția Cecco Angiolieri. Ai fi putut crede că, până în clipa aceea, stătuse ascuns sub masă ori că imitase pășitul fără zgomot al tâlharilor, pe care îl deprinsese cu prilejul repetatelor sale vizite prin închisori.

— Și va fi deschis pentru toată lumea, nu numai pentru învățați?

Își roti privirea, ca pentru a solicita atenția celorlalți asupra vorbelor pe care era pe cale să le rostească. Nu părea că neruşinarea cu care se apropiase de masă ar fi tulburat pe cineva. Dimpotrivă, lui Dante i se păru că surprinde câteva zâmbete amuzate, ca și când vorbele sale de duh ar fi fost bine cunoscute.

— Nu crezi, messer Alighieri, continuă Cecco după ce adresase un salut grăbit întregii adunări, că masa dumitale s-ar putea reduce la o adunătură nesuferită de calici și de escroci? Ce regiuni ale cercetării filosofice vei trata în opera dumitale? adăugă el așezându-se lângă Veniero și turnându-și vin în cupa venețianului.

— Pe toate, răspunse priorul cu răceală, scandând cuvintele. Rânduite pe teme. De la forma cosmosului până la tainicele mișcări ale sufletului. Și voi încheia cu virtutea cea mai sublimă până la care ne e dat să ajungem.

— Care?

— Justiția.

Dante privi în jur, oprindu-se asupra fiecăruia. Păreau cu toții surprinși de ultimele sale cuvinte.

— Firește, Justiția e centrul și suportul virtuților, murmură Antonio da Peretola. Dar proiectul dumitale ne readuce la acel subiect tenebros pe care Cecco d'Ascoli voia să îl ocolească. Cum vei trata cauzele crimei?

— Așa e, messer Alighieri, interveni Bruno Ammannati. Aș dori să aflu. Și ce ocazie mai nimerită decât moartea mozaicarului, ca să discutăm despre asta? Opinia majorității e că dacă un motiv personal puternic te poate determina să săvârșești o crimă, o forță sufletească la fel de mare te poate opri. Dacă așa stau lucrurile, atunci Ambrogio a fost ucis fie de o ființă slabă, fie dintr-o cauză foarte puternică.

— Cred că așa e.

— Cum ai socoti ipoteza că meşterul din Como ar fi fost asasinat de tovarăşii săi de breaslă?

— Care să fi fost cauza?

— Una foarte puternică, fără îndoială. Mândria artei lor, de care meşterul voia să-şi râdă. Ai văzut mozaicul şi cele cinci părţi ale sale, în valoare descrescătoare. Sunt sigur că, în acea reprezentare, voia să facă aluzie la cei mai mari cinci mozaicari ai Italiei.

Ammannati se întoarse către ceilalţi, parcă cerându-le aprobarea.

— Vă amintiţi probabil că Ambrogio obişnuia să-şi ridice în slăvi propria operă, comparându-se cu ceilalţi patru care împărţeau cu el gloria breslei: Buondelmonte, Martino, Giusto da Imola. Şi dumneata, messer Iacopo. În cele din urmă, dar cu siguranţă nu cel din urmă.

Auzindu-şi numele pomenit, arhitectul răspunse printr-un zâmbet palid, aplecându-şi capul încetişor în semn de apreciere.

— Şi că nu a făcut niciodată un secret din faptul că se considera superior tuturor celorlalţi, uneori frizând chiar denigrarea. Cred că alegerea de a folosi materiale de valoare diferită în reprezentarea bătrânului, care simboliza prin trupul său totalitatea breslei, era o aluzie limpede la o ierarhie în rândul artizanilor.

— Aşa e, confirmă Cecco d'Ascoli. Îmi aduc bine aminte cum confrunta adesea iscusinţa celorlalţi cu a sa proprie. Dar de aici şi până să ne gândim că...

— Cunoaşteţi cu toţii regulile dure ale Artei pietrei, continuă Ammannati. Se interzice cu cea mai mare rigoare defăimarea unui tovarăş, sub ameninţarea pedepsei celei mai severe. Şi nu ar fi pentru prima oară când membrii unei Arte îl pedepsesc cu cruzime pe cel ce încalcă regulamentele. Iar dumneata ar trebui să o ştii prea bine, messer Alighieri, după câte se povestesc despre vopsitorii florentini.

Dante încuviinţă în tăcere. Era faimoasă în întreaga Italie expediţia pe care breasla spiţerilor o organizase până în Franţa pentru a ucide doi vopsitori vinovaţi că dezvăluiseră taina colorării ţesăturilor. Ulterior, vestea fusese pusă în circulaţie,

spre a servi drept avertisment pentru toată lumea. Însă o moarte atât de oribilă părea o pedeapsă disproporționată pentru o simplă rivalitate.

Totuși, teologul părea convins de această ipoteză, care, printre altele, avea avantajul că înlătura orice bănuială de la membrii celui de-al Treilea Cer, cu excepția lui Iacopo Torriti. Era evident, observând chipurile celor de față, că fiecare dintre ei ar fi preferat această soluție.

— Pe ce elemente îți întemeiezi ipoteza? întrebă Dante prudent.

În sinea lui, se îndoia că acea teorie ar fi avut vreun temei, dar, încurajând discuția, poate că ar fi surprins vreun indiciu ulterior.

— Gândiți-vă la felul în care a fost asasinat mozaicarul, răspunse Ammannati. Recurgându-se la materia primă a meseriei sale, varul, ca și când asasinul ar fi vrut să ateste că pricina crimei trebuia căutată tocmai în meseria victimei.

— Dar crezi cu adevărat că rivalitatea în breaslă ar putea satisface necesitatea unei cauze foarte puternice? interveni Teofilo, prea puțin convins.

— Ați uitat cea de-a doua condiție: un suflet slab. Când se simte lezat în propria demnitate, un spirit nu tocmai solid și nu prea bine întărit în învățătura creștină poate fi cu ușurință împins spre crimă. La unii oameni, slăbiciunea morală se poate transforma într-o armă, dând viață unei neașteptate vigori trupești. Nu este necesar ca răzbunarea să fi fost consumată de toată breasla. Un singur om jignit poate fi și el răspunzător. Găsiți numele cui s-a recunoscut în teracota folosită de Ambrogio și veți avea vinovatul.

— Foarte dificil, interveni Antonio da Peretola. Nici unul dintre acei artiști nu a fost vreodată la Florența. În afară de dumneata, messer Iacopo. Dar măiestria dumitale te exclude de la orice bănuială, firește, se grăbi el să adauge.

De când Bruno Ammannati începuse să își expună ideea, Dante se tot gândea la umbrele zărite în subterană. Oameni ce nu mai fuseseră văzuți înainte vreme, potrivit lui Giannetto. Părea că nici unul dintre cei prezenți nu cunoștea acel amănunt.

Ori poate că ştiau şi încercau să îl îndrepte tocmai în acea direcţie.

— Dar toţi au lucrat la Roma, împreună cu neîntrecutul Giotto, la înfrumuseţarea Urbei pentru Jubileu, stărui Bruno. Iar acolo s-ar fi putut naşte rivalitatea care aici a explodat. Cât despre faptul că nici unul dintre ei nu a fost semnalat la Florenţa, cu toată vânzoleala de pelerini şi postulanţi, de armurieri şi de negustori care se aruncă peste oraş ca nişte tăuni pe o iapă gravidă, cred că e cu totul nerelevant ca argument *adversum*.

— Atunci, cine credeţi că ar putea fi meşterul cel mai dispreţuit? întrebă poetul.

Ceilalţi evitau să răspundă, schimbând între ei priviri perplexe, ca şi când ar fi ezitat să formuleze o judecată estetică ce putea echivala cu o condamnare.

— Teza dumitale ar putea explica de ce a fost zugrăvită Roma. Dar de ce să nu fi aşezat colosul deasupra ei, dacă mozaicul se referă la un episod înregistrat acolo? Şi ce oraş e reprezentat în partea din dreapta a lucrării? continuă poetul.

— Poate că eu îi cunosc numele, murmură Antonio da Peretola, atrăgând atenţia tuturor. Damietta.

Dante deveni dintr-odată atent.

— Damietta, repetă celălalt cu un glas mai sigur. Cu o mare poartă din piatră şi patru lei. Mi-a spus-o Baldo.

— Eşti sigur că tocmai cârciumarul ţi-a vorbit despre asta?

— Da, sunt sigur. De altfel, cine altcineva dintre noi ar putea avea cunoştinţe despre un pământ atât de îndepărtat? Dacă nu cineva care a călătorit peste mare...

Poetul îşi roti privirea în jur, căutând o confirmare pentru acea ipoteză, dar nimeni nu părea să aibă nimic de spus.

— Îl puteţi chema la masa noastră pe proprietarul localului? continuă priorul.

Undeva în fundul cârciumii, capul lui Baldo se iţea peste ale comesenilor săi aidoma unui dovleac plutind în voia valurilor.

Veniero, care până în acea clipă rămăsese tăcut, se ridică şi se duse spre cârciumar. Schimbară câteva cuvinte. Dante

văzu cum cruciatul îşi îndrepta de mai multe ori privirea spre dânşii, cu o expresie perplexă. Apoi, cei doi se apropiară.

De cum ajunse, Baldo se opri rezemându-şi singurul braţ de masă şi îl fixă pe poet în ochi, semeţ. Mâna sa, acoperită cu o mănuşă grea din postav verde, strângea suprafaţa de stejar.

— Mi s-a spus că vrei să-mi vorbeşti, messere.

Strânsoarea de pe masă părea să se accentueze, iar Dante avu cu adevărat impresia că lemnul plângea. Toată forţa omului părea concentrată în braţul care supravieţuise, ca şi când natura ar fi voit să îi compenseze pierderea pe care oamenii i-o produseseră. Dar ceea ce surprindea era vederea celuilalt braţ sau, mai bine zis, a puţinului care mai rămăsese din el. Imediat sub articulaţia umărului, ieşea printr-o crăpătură a vestonului ca o suliţă de flanc, acoperit de o cupă din alamă, probabil un vas din cârciumă.

Omul surprinse privirea poetului.

— Îţi place Graalul meu, messere? întrebă cu un glas ironic, apropiindu-i ciotul de faţă.

— La Damietta ai fost rănit? îl întrebă Dante, forţându-se să nu-şi ferească ochii. Ostentaţia aceea îl deranja. Oare cârciumarul credea că îl impresionează cu mizeriile lui? De parcă nu ar fi văzut şi el oase sfărâmate şi capete rostogolite în praf, la Campaldino.

— Nu, messere. La Acri a început moartea să mă urmărească. Dar am văzut bine Damietta în călătoriile mele.

— E adevărat că zidurile ei sunt împodobite cu o mare poartă din piatră albă, încununată de patru lei pe fronton? interveni Antonio, care părea în căutarea unei confirmări la afirmaţia sa de nu cu mult timp în urmă.

— E întocmai aşa cum spui domnia ta, messere. O poartă mare, largă precum poarta iadului, încununată cu patru lei, care i-ar sfâşia pe cei ce ar încerca să o treacă cu forţa. Dar mai bine ar fi fost să pună acolo patru balauri, ca strajă pentru acea văgăună a infamiei.

Bărbatul părea cuprins de o emoţie violentă. Pe neaşteptate, începu să cânte cu un glas răguşit şi distonant.

Per te venit hac tribulatio
O quam pravo ducti consilio
Exierunt Duces in praelio
Damiata tu das exilio
Maledicta fatorum series.

Încă de la primele cuvinte, o tăcere neașteptată se așternu în tavernă. Dante văzu nu puțini ochi umezindu-se. Cu toții, chiar și mușteriii cei mai umili, păreau să sufere încă din pricina tragediei cruciadei. Damietta, floarea Nilului, cetate martiră, unde trupele creștine suferiseră o înfrângere cumplită, recucerită și pierdută în două rânduri din încăpățânarea cruciaților de a rămâne între ziduri, în loc să se retragă pe o poziție mai lesne de apărat.

Masacrarea apărătorilor, lăsați singuri de întăririle care nu mai sosiseră. Mizeria oportunismelor și a responsabilităților neasumate. Nebuneasca mândrie a templierilor, care voiseră să pornească la bătălie singuri, convinși de invincibilitatea lor, și rivalitatea cu celelalte ordine, care dezertaseră. Ferocitatea bestială a maurilor.

După cincizeci de ani, amarul acelei înfrângeri încă mai otrăvea creștinătatea, cu trena ei de polemici nerezolvate. Dante își aducea aminte cum, în copilărie, de armindeni, se cântau isprăvile de vitejie ale companiei florentine care participase la acea întreprindere nefericită.

— Ați auzit? exclamă Antonio, întărit de cuvintele lui Baldo.

— Da... s-ar putea, recunoscu poetul. Dar, în acest caz, mai curând decât cetatea, mozaicul ar părea să zugrăvească abandonarea ei. Prin stranietatea sa cvintuplă.

— S-ar putea să fiu în stare să vă ajut eu, messeri.

Toate privirile alergară spre Veniero. Căpitanul ședea într-o parte a mesei, ușor separat de grupul celorlalți, care se îngrămădeau în jurul lui Baldo.

— Ați ascultat cantona *O quam pravi ducti exilio*, înșelați de o sugestie mârșavă. Apărătorii au fost trădați. Și eu am fost peste mare. Înainte să... părăsesc marinăria, am condus

de mai multe ori grupuri de pelerini pe drumul spre Ierusalim. Adesea, la bord, se comenta şi se blestema tocmai căderea Damiettei. Cinci erau actorii acestei tragedii ce erau chemaţi în cauză: francezii, lombarzii, teutonii şi genovezii. Şi apoi Ordinul Templului. Şi mereu se ajungea la o dispută legată de care dintre aceştia era cel mai răspunzător pentru cădere. Poate că meşterul Ambrogio a vrut să reprezinte în mozaicul lui tocmai aceste cinci forţe, acordându-i fiecăreia un grad de valoare în acord cu materialul ales...

— Însemnând-o cu nevrednica teracotă pe aceea care, după părerea lui, era răspunzătoare pentru trădare, interveni Antonio. Poate că există cineva care nu voia să fie acuzat de laşitate într-o biserică a creştinătăţii... unde se va ridica şi colegiul general al *Studium*-ului.

— Până într-acolo încât să ucidă? întrebă Dante.

Întrebarea nu îşi află răspunsul. Dar faptele vorbeau, cu evidenţa lor de moarte. Între timp, ceilalţi se năpustiseră pe această nouă pistă, discutând cu însufleţire feluritele ipoteze. Priorul le urmărea disputa în tăcere, distras. Să îi desemnezi ca vinovaţi pe francezi sau pe lombarzi era ca şi când nu ai fi acuzat pe nimeni. Şi apoi, de ce să fi ales imaginea unui bătrân, dacă trădarea era subiectul mozaicului? Vârsta reprezentase dintotdeauna un semn de înţelepciune şi de virtute, de îndepărtare de patimi. De ce ar fi trebuit Ambrogio să întoarcă pe dos acest simbol? Şi de ce să îl îndrepte către Roma?

După primele momente de entuziasm, în jurul său, conversaţia începuse să lâncezească, fără să fi ajuns la nici un rezultat. Dante i se adresă din nou cârciumarului, ce rămăsese în preajma lor, cu mâna lui îndoită ca o gheară pe masă.

— Ai spus că moartea a început să te urmărească la Acri. Ce voiai să zici?

Omul strânse din dinţi şi, dintr-odată, îşi lăsă prada pentru a atinge cupa din alamă, ca şi când un junghi i-ar fi străbătut ciotul.

— Messere, îmi zgândăreşti o durere veche. Dar îţi voi răspunde. Pe când, alături de tovarăşii mei, apăram ultimele ziduri sub soarele torid al păgânilor, am fost rănit de o

săgeată otrăvită. Am văzut-o cum venea către mine şi abia am avut vreme să mă feresc cu mâna. Vârful săgeţii mi-a trecut prin mănuşă. De îndată, otrava a început să-mi urce în trup, aşa cum hoardele barbarilor urcau pe bastioanele noastre. Iar trupul meu nu rezista, slăbit de luptă, şi ceda...

Glasul lui Baldo îngheţase. Prin faţa ochilor săi păreau să se perinde încă imaginile acelei ciocniri.

— Chirurgii Ordinului au hotărât că, pentru mine, nu exista altă speranţă în afară de amputarea mâinii. Şi, cu singura întărire a lotusului, mi-am oferit braţul fiarelor cu care ei lucrau.

Privi în jur, fixând cu mândrie pe toţi cei de faţă, care parcă erau străbătuţi de un fior. Fiecare dintre ei părea să retrăiască în carne şi oase chinul povestit de ciung.

— Dar otrava necredincioşilor s-a dovedit mai rapidă decât s-ar fi crezut şi cangrena mi s-a ivit la încheietură, iar mai apoi la cot. Astfel, de încă trei ori mi-am oferit fiarelor braţul deja amputat, iar fiarele încercau să alunge otrava. Şi acesta, conchise el fluturându-şi ciotul, e al cincilea braţ al meu. Pe lângă singurul pe care mi-l încredinţase natura.

— Dar cum ai supravieţuit?

Lui Dante i se întâmplase să vadă câteva dintre aceste dramatice amputări pe câmpul de luptă sau în spitalele florentine: rareori se sfârşeau cu bine. Faptul că omul acela rezistase la patru intervenţii şi era încă sănătos tun era ceva miraculos.

— Salvarea mea se datorează ocrotirii stelei mele celei bune, se hotărî în cele din urmă să răspundă cruciatul printre dinţi.

Poetul îl măsură din priviri perplex.

— Razele ei... m-au însănătoşit. Şi rugăciunea.

Dante continua să îl fixeze, întrebându-se oare ce voia să îi ascundă. Apoi i se adresă veneţianului:

— Messer Veniero, ştii ceva despre vreo stea a miracolelor care lecuieşte braţele retezate? Ai întâlnit-o în navigaţiile dumitale?

— Vai, nu, messer Alighieri. Mă tem că sub nici un cer nu se găseşte o asemenea stea, răspunse cel întrebat pe un ton ironic. Dar, dacă s-ar găsi, tare aş vrea să...

Veniero se oprise dintr-odată, atras de ceva. Dante îi urmări direcţia privirii, plin de curiozitate. Antilia îşi făcuse apariţia în fundul tavernei şi se îndrepta spre dânşii.

Femeia înainta cu paşi lenţi, învăluită până la glezne în mantia ei de păun. Nu părea să se pună pe dănţuit. Se opri lângă masă, aproape de Dante, în timp ce Baldo se dădea grăbit la o parte. Poetul înţepeni, pradă unui neaşteptat sentiment de ruşine. Pentru o clipă, amintirea Beatricei care umbla pe străzile Florenţei se suprapusese peste mişcarea mlădioasă a şoldurilor dansatoarei.

Acum avea, în sfârşit, ocazia de a privi de aproape trupul acela statuar ce îl stârnise într-o asemenea măsură.

Picioarele goale se iveau de sub tivul turcoaz al mantiei, împodobite cu lucitoare inele de aur. Pe chipul ei, pe lângă ochii cum nu se poate mai negri, se distingeau pielea arămie şi dinţii mari şi albi. Culoarea roşiatică a carnaţiei amintea de eleganţa unei statui antice. Clătină încetişor din cap, scuturându-şi cerceii mari din aur. Apoi, cu un gest plin de graţie, se aşeză pe scaun, lângă dânsul. În mişcare, marginile de jos ale mantiei se deschiseră un pic, lăsând să se întrezărească strălucirea trupului gol.

Faţa lui Dante se aprinse. Ceilalţi trebuie că surprinseseră şi ei acea splendoare, dacă era să te iei după agitaţia care şerpuia în rândul membrilor *Studium*-ului. Nici unul dintre muşterii nu părea să fi observat ceva; erau cu toţii concentraţi asupra vinului, ca şi când prezenţa femeii nu ar fi mai constituit, pentru ei, un izvor de minunare... Sau ca şi când nu ar fi cutezat să îşi ridice privirile asupra grupului lor.

În ciuda tulburării pe care o iscase, Antilia era perfect în largul ei, aşezată printre dânşii, ca şi când băncuţa unei cârciumi ar fi fost pentru ea jilţul din odaia unei femei.

Poetul era îngrozit la gândul că cineva ar fi putut să vadă şi să povestească: un prior al Florenţei abia ales stând la masă cu o dansatoare într-un loc dubios.

Între timp, după o clipă de nemişcare absolută, femeia îşi mişcase capul, lăsându-şi privirea să alunece peste chipurile bărbaţilor aflaţi la masă. Cel din urmă îl fixă pe Dante, care,

dimpotrivă, se încăpăţâna să încerce a privi în gol, străduindu-se să ignore forţa acelor ochi care îi străpungeau. Dar fără patimă, ca şi când dânsul ar fi fost o piesă de mobilier din încăpere. Şi totuşi, privirea femeii nu se urnea.

Cu încetineală, se întoarse spre ea. Pometii ridicaţi sub pleoapele alungite de machiaj îi confereau o expresie indescifrabilă, pierdută într-un spaţiu şi într-un timp îndepărtate. Îşi aminti că, odinioară, văzuse un chip asemănător în grajdul unui gospodar ce găsise o sculptură pe câmpurile lui răscolite de plug. Se spunea că era capul unei nobile doamne aparţinând poporului etrusc, care îi precedase pe romani.

O compară pe Antilia cu toate femeile frumoase pe care le cunoscuse, cu doamnele pe care le iubise. Nici una dintre ele nu suporta asemuirea cu strălucirea dansatoarei, cu excepţia Beatricei, cu zâmbetul ei ceresc. Respinse încă o dată, înciudat, comparaţia aceea nepotrivită, care însă continua să îi revină în minte.

— Ei bine, messer Durante, pe cât se pare, Antilia ţi-a lovit şi domniei tale imaginaţia, zise cu un zâmbet viclean Cecco Angiolieri, care îi observa atent reacţiile.

Rămăsese tăcut până atunci, aparent contemplându-şi cupa de vin, ca şi când povestirea despre soarta Damiettei l-ar fi plictisit. Dar apariţia Antiliei îi trezise şi lui interesul.

— Întocmai, încă nu ne-ai oferit şi nouă părerea dumitale despre frumuseţea ei, exclamă Antonio da Peretola. De la un poet al iubirii cum eşti domnia ta ne-am putea aştepta la un entuziasm mai viu faţă de graţia feminină. Ai închinat versuri fermecătoare femeilor de tot soiul. De ce nu ne bucuri inimile făcând acelaşi lucru cu ea?

— Versurile mele sunt rodul deşteptării iubirii în taina sufletului meu, nu al furiei simţurilor, cum păreţi a crede. Ele cântă nobleţea doamnei şi apropierea sa de Dumnezeu, iar nu formele ei aparente, care ne tulbură vederea.

Dante pronunţase ultimele cuvinte cu o iritare crescândă, căutând să nu o privească pe Antilia. Poezia lui pentru femeia aceea, o târfă străină...

— Înţelegem prea bine reţinerea de a-ţi târî versurile printre mesele unei cârciumi, zise iarăşi Cecco Angiolieri,

care nu avea de gând să se dea bătut. Cu siguranţă, munca migăloasă a rimelor ca meserie nu face defel casă bună cu o improvizaţie precum aceea pe care ţi-o cerem. Ca atare, aş vrea să te ajut eu, recitând ceva scris de dumneata. Şi să-mi spui chiar domnia ta, după aceea, dacă aceste versuri nu par scrise pentru ea.

Cine va şti vreodată să privească
în ochii astei fete preafrumoase,
neînfricat, când mie mi se trase
din ei doar moarte pururi nemiloasă.

Cecco făcu o pauză.

— I-ai văzut ochii, messer Alighieri? I-ai privit cu adevărat?

Rostise versurile pe un ton neobişnuit de dramatic, adresându-se dansatoarei. Ea îl asculta cu luare-aminte. Dante se întrebă ce putea ea pricepe din cuvintele acelea pronunţate într-o limbă diferită de a ei, pentru o altă femeie. Antilia continua să îl fixeze. Dintr-odată, începu să cânte, la început în şoaptă, ca un susur. Din gura ei întredeschisă ieşea un cântec monoton, puternic ritmat, un ansamblu de cuvinte aspre şi de neînţeles. Apoi tonul cântecului urcă, o melodie tristă care ajunse până la bolta tavernei.

Dante o asculta fascinat. Nu era nici una dintre limbile creştine pe care le cunoştea; nici ebraica sau idiomul barbar al maurilor. În efortul cântării, femeia îşi mişcase un umăr, iar marginea mantiei coborâse, descoperindu-i gâtul. I se păru că o flacără îi ţâşneşte din piept, urcându-i pe gâtlej într-o vâlvătaie sinuoasă. Era un tatuaj, care se căţăra din adâncurile tainice ale trupului ei, ajungând în cele din urmă să îi strângă sânul. Văzu capul unui şarpe stacojiu împodobit cu o creastă stranie, probabil un vasilisc din tărâmurile de la Răsărit. Se simţea pradă unei emoţii de neoprit, gândindu-se unde şi-ar fi putut afla văgăuna monstrul acela.

Acum, el era cel care îi căuta ochii. Dar privirea Antiliei devenise fugară. Îşi curmă cântarea brusc, după o ultimă notă prelungită până la chin. Apoi se ridică încetişor, fixându-l

încă o dată, pentru o clipă, pe poet, şi se îndepărtă spre refugiul ei dindărătul cortinei, în fundul tavernei.

Privirile tuturor celor de faţă o urmaseră. Cecco Angiolieri fu cel dintâi care deschise gura, dovedind că îşi recăpătase tonul zeflemitor atunci când făcu o aluzie la formele femeii, evidente sub vălul subţire de mătase. Dar nimeni nu părea dispus să îl asculte.

— Ar trebui să fii măgulit, messer Alighieri. Antilia a cântat pentru dumneata. E pentru prima oară când se întâmplă, spuse Antonio pe un ton invidios. Până acum, noi credeam că e mută.

Dante roşi. Privirea profundă a acelei creaturi, plină de o depărtare nesfârşită, ca şi şarpele stacojiu care se adâncea în trupul ei îşi făcuseră sălaş în inima lui.

9

19 iunie, dimineaţa

Culoarea aramei încă îi umplea ochii când se deşteptă. Simţea că trebuia să o alunge, într-un fel sau altul. Atracţia ce-l stăpânea era imorală şi vătămătoare. Ceva din femeia aceea purta ghinion, era sigur de asta.

Dante încercă să se concentreze asupra treburilor publice. Pentru acea zi nu era prevăzută nici o întrunire a Consiliului, însă instinctul îi sugera că nu era oportun să stea deoparte în acele momente. Ceilalţi cinci priori erau în stare de orice, din josnicie, din ambiţie şi din ferocitate obtuză – trei fiare ce devastau Florenţa. Era nevoie de înţelepciunea lui, de ştiinţa şi de intuiţia lui pentru salvarea oraşului.

Dar trupul Antiliei continua să îi umble printre gânduri.

Îşi încordă urechea la sunetele din preajmă. Nu se auzeau glasuri, nici zgomot de paşi. Mănăstirea părea pustie, ca şi când toţi locuitorii s-ar fi evaporat. Ieşi din chilia lui şi le controlă repede pe toate celelalte. Într-adevăr, nu era nimeni. Poate că priorii se întorseseră pe la casele lor. Putea profita de asta pentru a se ocupa în tihnă de crimă.

Până în clipa aceea, explorase locul delictului, străbătuse străzile din împrejurimi, căutase printre posibilii autori. În schimb, încă nu examinase victima, altfel decât în grabă, atunci când cadavrul fusese descoperit.

Trupul fusese transportat la Ospedale della Misericordia. La ora aceea, medicul-şef trebuie să fi terminat examinarea *post mortem*. Poate că beţivanul acela descoperise ceva folositor.

Parcă îl avea şi acum în faţa ochilor pe bătrânul medic. Un şarlatan şi un invertit. Era unul dintre numeroasele produse ale corupţiei vremurilor: habar nu avea de astrologia elementară, de fiziatrie, de ştiinţa fluidelor şi a umorilor şi era lipsit de orişice competenţă în privinţa simplilor şi a compuşilor. Totuşi, preluase acea funcţie de mare importanţă numai pentru că aparţinea unei familii de îmbogăţiţi care storcea tezaurul public. Şi avea să lupte ca să şi-o păstreze. Dar, mai devreme sau mai târziu, va fi avut de-a face cu el. Era pe listă. Ca şi blestematul acela de *Bargello*. Ca şi atâţia alţii.

Ieşi cu paşi repezi. De-a lungul traseului, prin claustru şi apoi până la poartă, nu întâlni pe nimeni, ca o confirmare a stării de părăsire în care se găsea locul. Încă un semn de decadenţă dacă, în loc de Palatul priorilor, politica se făcea în casele potentaţilor şi în adunări secrete. La ce va fi slujit noul edificiu aflat în construcţie? O coajă goală pe dinăuntru, care să marcheze prin inutila sa enormitate dreptul şi justiţia de acum veştejite, precum arcele triumfale ale vechilor romani.

Dinaintea porţilor pieţei de la Orsanmichele era obişnuita aglomeraţie din zilele de lucru. Fu surprins să zărească, prin mulţime, siluetele lui Augustino şi Antonio, stând de vorbă cu cineva întors cu spatele spre el. Îl recunoscuseră la rândul lor. Veniră spre dânsul, abandonând dintr-odată acea atitudine confidenţială, în timp ce necunoscutul se îndepărta cu repeziciune, fără să-şi fi arătat faţa.

— Messer Durante! Te afli pe aici cu treburile dumitale oficiale? întrebă Antonio.

— Sau pe urmele asasinului? adăugă celălalt.

— Şi una, şi alta, treaba mea de prior fiind lupta împotriva răului.

— Ai şters-o deja din amintire pe splendida Antilia spre a urmări din nou enigma cvintuplă? întrebă Antonio.

În tonul său exista o perfidie subtilă, ca şi când ar fi fost în continuare deranjat de favoarea pe care dansatoarea i-o rezervase.

— Da, i-o reteză scurt Dante. Dar întâlnirea noastră poate fi una de bun augur, întrucât cred că mă puteţi ajuta. Vreau să aflu mai multe despre planul vostru de a da viaţă acestui

Studium. Cine v-a condus la Florența? Cine a planificat totul? Și în ce măsură această idee a căpătat contur în mintea lui Bonifaciu, cum se spune?

Cei doi interlocutori își azvârliră o căutătură fugară, ca pentru a se consulta pe ascuns. Apoi privirile lor reveniră asupra lui.

— Nimeni, messer Durante, răspunse Antonio. Nimeni nu ne-a convocat. Papa încurajează apariția universităților, pentru ca prin ele să se răspândească gândirea favorabilă cauzei sale în disputa cu teologii imperiali. Dar asta nu ne-a influențat cu nimic discernământul. Fiecare dintre noi a venit la Florența pe drumul său. Abia aici ne-am cunoscut și abia aici am resimțit golul pe care absența unui *Studium* îl constituie pentru răspândirea acelei științe la care ținem atât de mult.

— Pricep. O întreprindere lăudabilă, dacă nu ar fi fost îndoliată de moartea lui Ambrogio.

Cei doi se priviră din nou pe furiș, dar nu luară în seamă aluzia.

— Există patru mari universități în Italia. *Studium florentinum* va fi cea de a cincea.

— A cincea, murmură Dante gânditor.

Numărul acesta revenea mereu. Cinci maeștri de bresle, pentagrama trasată pe mozaic, cinci posibili trădători... Iar acum cinci universități.

Mintea începu să îi divagheze. Din preajmă, abia mai percepea glasurile celorlalți, care continuau să turuie. Se tot gândea la numărul acela obsedant. Fiecare raport de care își aducea aminte miza pe cantități diferite: unicitatea lui Dumnezeu adevărat, Adam și Eva, Treimea nemăsurată și necognoscibilă, cei patru călăreți ai Apocalipsei, cei patru evangheliști, cele patru fundamente ale naturii...

Oricât s-ar fi străduit, nu izbutea să găsească nici un grup semnificativ compus din cinci elemente. Cei șapte înțelepți, cele șapte minuni ale lumii, cele nouă ceruri, cei doisprezece apostoli... ca și când cinci ar fi fost cu adevărat un număr blestemat, exclus din numărătoarea condiției umane.

Puteau fi cinci obiecte. Sau cinci condiții. Sau cinci vârste, lucrul cel mai evident. Dintr-odată, îi reveniră în amintire

frânturile de fraze, cuvintele pe care le auzise uneori şoptite în unele săli rezervate din *studia*, în povestirile populare, în unele *scriptoria* din mănăstiri. De asemenea, în taverne şi în staţiile de poştă de pe Via Francigena, de la pelerinii ce coborau dinspre Nord sau care se întorceau de peste mare. A cincea Evanghelie. Cei cinci evanghelişti.

Să fi vrut Ambrogio să îl celebreze pe Iacov, despre care se şoptea că scrisese prima Evanghelie, cea mai veche? Însuşi fratele lui Isus Mântuitorul, umbra aceea mereu prezentă şi mereu alungată în istoria Bisericii?

Dar de ce să fi recurs la metafora uriaşului? Fiecare evanghelist îşi avea propriul semn, consolidat în timp şi în obişnuinţă, de pictori şi de istorisitori. Şi pentru ce a cincea Evanghelie ar fi trebuit simbolizată prin teracotă? Nu era oare absurdă o ierarhie de valori, aplicată cuvântului lui Dumnezeu?

— De ce clatini din cap, messer Alighieri? îl auzi spunând pe Augustino.

Dante se scutură.

— Mă gândeam la subiectul mozaicului. La alegoria aceea inexplicabilă.

— Mda, cu adevărat ciudată. O inspiraţie biblică. Şi cu atât mai stranie, dacă e să ne gândim la meşterul Ambrogio, interveni Antonio.

— De ce?

— Maestrul din Como nu excela, cu siguranţă, în religiozitate. L-aş fi încadrat mai curând în şcoala lui Epicur. Pasămite, plăcerile lui Eros nu îi repugnau. Avea mereu pe buze un nume femeiesc...

— Ce nume?

Celălalt şovăi o clipă, înainte să răspundă. Părea stânjenit.

— Oh, un nume pe care îl cunoşti prea bine. Beatrice.

Dante se opri brusc, cu ochii larg deschişi de surpriză. Îl înşfăcă de un braţ, silindu-l să se apropie. În minte îi reveniseră cuvintele juristului din timpul întâlnirii lor în chilia de la San Marco.

— Nu mi-ai vorbit dumneata despre simpatiile imperiale ale meşterului?

— Da... sau cel puțin așa se zvonea la Roma, răspunse Antonio, surprins de agitația poetului. Te gândești că ar putea exista vreo legătură?

Dante nu îi răspunse. Îi dăduse drumul și, între timp, reflecta.

Patru metale și un material mai umil, dar tenace. Fragil, dar durabil. Bronzul și fierul anticilor se făcuseră praf și pulbere, dimpreună cu umbrele lor. Dar cărămizile romanilor erau încă acolo, în arce și în bazilici, depunând mărturie pentru măreția Imperiului.

Fărâmicioasa teracotă pe care se sprijineau speranțele supraviețuitoare ale unui mare edificiu. Și tocmai într-o biserică din Florența, cetatea dușmanilor Imperiului. Un zâmbet îi încolți pe buze: dacă într-adevăr așa stăteau lucrurile, cât de subtilă fusese perversiunea care însufleți acel proiect! Nici măcar Cecco Angiolieri n-ar fi fost în stare să egaleze un gest atât de ireverențios. O zeflemea.

Sângele reîncepu să îi clocotească, la fel ca pe vremea când, alături de Guido Cavalcanti, bântuia prin nopțile florentine în căutarea nevestelor tinere ale unor soți bătrâni.

Ceilalți doi continuau să îl observe. Păreau curioși de expresia lui. Dar poetul nu voia să aibă de-a face cu întrebările lor. Nu acum. Mai întâi, trebuia să aibă veștile despre trupul celui ucis.

— Vă salut, messeri. Din păcate, încurcăturile cotidiene mă silesc să mă despart de domniile voastre. Necesitățile Comunei sunt presante, mai zise el întorcându-le spatele și apucând-o spre colțul străzii.

10

În aceeaşi zi, pe la amiază

Dante trecu, cu capul plecat, pragul porţii de la Ospedale della Misericordia. Din grupul de bărbaţi cu glugi ai confreriei ospitalierilor care staţionau pe sub portic, nici unul nu păru să îl bage în seamă. Se îndeletniceau cu băutul, pe rând, dintr-un mic ulcior, rezemaţi de marginea căruţei pe care o foloseau pentru morţi.

Ajuns la etajul superior, îşi deschise drum de-a lungul galeriei fostei mănăstiri, până la chilia medicului-şef. Intră fără să bată la uşă şi se opri în prag cu braţele încrucişate.

— Sănătate, messer Durante, zise după o clipă de surprindere bărbatul din interior, înăbuşindu-şi un gest de mânie.

În momentul în care Dante intrase, tocmai număra nişte monede într-o cutie din fier. Se grăbi să închidă capacul, ridicându-se brusc pentru a-i ieşi în întâmpinare.

— Ce motiv te aduce la noi, curmându-ţi apăsătoarele sarcini ale slujbei dumitale? Sper că nu e din pricina vreunei afecţiuni a trupului, al dumitale sau al rudelor. Într-un asemenea caz, ne vom grăbi să vă oferim adăpost şi leacuri.

Era un tip subţire, cu trăsături ascuţite. Un nimb de păr alb îi cobora abundent pe ceafă, atingându-i spatele acoperit cu o bogată vestă de mătase. Avea nişte ochi reci, lipsiţi de inteligenţă şi învolburaţi de nu puţine păcate capitale. Încă din uşă, poetul apucase să recite o rugăciune scurtă împotriva deochiului, urmată de o rapidă invocare a Fecioarei Maria.

„Blestemat! De trei ori blestemat!" se gândi priorul.

— Vreau veşti despre mortul de la San Giuda. Ce ai descoperit la examinarea trupului său? zise el apoi.

Medicul-şef îşi recăpătase aerul de superioritate.

— Nimic. E mort.

Părea sincer surprins.

— Ce-ar fi trebuit să descopăr?

Dante închise uşa, înaintând lent către om, până când aproape că dădu peste el. Îi vorbi în şoaptă.

— Că-i mort e o veste care a făcut înconjurul Florenţei. Stă în legile firii ca omul să străbată o scurtă bucată de drum pe Pământ, după voia Domnului, şi mai apoi să se întoarcă în ţărână. Dar uneori măsura prevăzută e redusă de oameni, iar noi avem de-a face cu unul dintre aceste cazuri. Iar atunci, ne aşteptăm ca medicul-şef al Comunei să afle ceva mai multe decât să constate că nu mai răsuflă.

Omul începuse să se bălăbănească pe picioare, din ce în ce mai agitat.

— Când am trimis să vă fie predat trupul am ordonat să se efectueze o cercetare necroscopică minuţioasă. Asta înţelegeam eu să se facă.

— Dar e tocmai ceea ce am realizat eu însumi, respectându-ţi întocmai ordinele, priorule.

Medicul adăugase şi titlul, ca pentru a explica faptul că numai de aceea se supusese dorinţelor lui.

— Bine ai făcut. Aşadar?

— Spiritul său s-a separat de trup cu violenţă, prin sufocare.

— Şi mai ce?

— Nimic. Erau semne de lovituri la cap, dar nici o rană. Nici un semn criminal, afară de...

— Afară de ce?

— O rană superficială pe piept, produsă cu un vârf. Un fel de zgârietură, un soi de desen...

— Arată-mi. Repede!

Dante se blestemă pentru că nu efectuase el însuşi examinarea trupului în noaptea când fusese descoperit.

— Acum e în subterană, lângă incurabili...

Medicul-şef îşi încreţise nasul contrariat.

— E o simplă zgârietură.

— Orice poate fi important. Să mergem.

Priorul dăduse uşa de perete şi ajunsese deja în galerie. Medicul îl urmă fără nici un chef.

Străbătură în grabă marile încăperi pregătite pentru îngrijirea bolnavilor, atingând paturile simple din lemn. Între ele erau întinse pânze din bumbac, iar în micile celule astfel obţinute se înghesuiau rudele, venite să îi hrănească pe cei dragi. În fundul ultimei săli se deschidea o uşă care dădea către o scară îngustă. Pe acolo se cobora în subteranele edificiului, împărţite în două compartimente. Cel dinspre râu, dincolo de peretele de cărămidă din faţa lor, la care se ajungea trecând printr-o uşă joasă, era folosit ca închisoare a Comunei. Celălalt, pe care cei doi tocmai îl parcurgeau, era destinat strângerii morţilor şi muribunzilor, mai mult pentru a-i ascunde vederii, decât pentru a le respecta agonia.

Infernul.

Subterana cea joasă, iluminată slab de luminile provenite din puţinele ferestruici aflate la nivelul străzii, era înţesată de miasme insuportabile, devenite şi mai cumplite din pricina căldurii de afară. Spaţiul era ticsit cu scânduri orizontale pe care zăceau forme omeneşti acoperite de zdrenţe. Alte trupuri erau rezemate de-a lungul pereţilor, cu capetele plecate peste piept. Câte unul avea puterea să se ţină pe picioare, târându-se cu mişcări smintite, încete, parcă încercând să scape din ghearele morţii. Însă nici unul nu părea să depăşească o linie imaginară aflată în dreptul peretelui din fund. Acolo, despărţite doar printr-o fâşie de spaţiu gol, parcă într-o alegorie a râului ce marchează hotarul cu împărăţia morţilor, se găseau băncile cadavrelor în aşteptarea îngropăciunii.

Vii şi morţi laolaltă, se gândi Dante, ca în rotirile unui dans macabru. Poate că era un lucru bun faptul că acel spectacol înfiorător era ascuns de vederea oneştilor cetăţeni. Poate că vechii persani aveau dreptate: exista într-adevăr o regiune a tenebrelor sustrasă ochiului luminos al lui Dumnezeu, un loc unde chiar şi puterea lui ceda locul mizeriei cărnii.

Revăzu atmosfera apăsătoare din cripta de la San Giuda. Ce deosebire exista între trupurile la care se uita acum şi acelea descompuse şi mumificate, care zăceau pe fundul acelui

soi de pâlnie infernală? Poate că, în doar câteva ceasuri, cele de aici vor fi precum cele de acolo, destrămate şi pierdute până la Ziua Judecăţii.

Ori de câte ori cobora o scară, descoperea o cetate a durerii, o *via crucis* subterană, dintre ale cărei opriri aceea era, poate cea mai îngrozitoare.

Lângă dânsul, medicul-şef îşi trăsese o mască medicală, cu o protuberanţă la nivelul nasului care îl făcea să semene cu o pasăre scârboasă de mlaştină. Era plină de ierburi şi de esenţe cu care să învingă duhoarea cumplită de carne moartă şi vie.

Dante îşi înăbuşi senzaţia de vomă care îi urcase în gâtlej.

— Unde e cadavrul? întrebă.

Celălalt îi arătă spre una dintre băncile aflate lângă perete. Trupul lui Ambrogio zăcea complet despuiat, în parte ascuns vederii de cineva care stătea lângă el, aplecat să observe. Pentru o clipă, Dante se gândise că unul dintre muribunzi încerca să iscodească pe chipul mortului propriul viitor cumplit. Dar veşmintele sale deschise la culoare nu păreau să fie zdrenţele sfâşiate sau linţoliile în care erau înfăşuraţi ceilalţi. Acesta purta uniforma Artei medicilor. Era cineva din lumea celor vii, sub sutana lui de dominican.

Bărbatul se întoarse cât ai clipi, auzind zgomotul paşilor, şi se îndepărtă rapid de cadavru.

— Cine eşti şi ce faci aici? îl întrebă brusc priorul.

Celălalt şovăi o clipită. Părea să se gândească înainte de a hotărî ce să răspundă.

Între timp, poetul se apropiase, iar când o subţire rază de lumină căzu pe chipul omului, îl recunoscu.

— Eşti Noffo. Noffo Dei.

Era unul dintre inchizitorii florentini legaţi de partida lui Bonifaciu. Îl zărise deseori în compania cardinalului de Acquasparta, nunţiul apostolic, cu doar un pas în spatele acestuia. Un spion al lui Bonifaciu. Unul dintre cei care ar fi trebuit izgoniţi din Florenţa, dar nu există dovezi pentru crimele lui. Nu încă.

— Fratele Noffo a cerut să vadă cadavrul.

Glasul medicului-şef din spatele lui răzbătea atenuat de mască.

— Spre a aduce mângâierile creştinei milostenii.

Dominicanul rupsese tăcerea. Stătea drept în faţa lui Dante, cu capul afundat în glugă şi cu mâinile încrucişate în golul mânecilor.

— Şi eu te cunosc, messer Alighieri, şi mă plec dinaintea funcţiei dumitale, a învăţăturii şi a tăriei credinţei dumitale.

— Faptul că însăşi căpetenia Inchiziţiei împarte atâta milostenie e un izvor de speranţă pentru noi toţi. Aceasta întăreşte credinţa umililor păcătoşi cum sunt şi eu. Dar inspectarea rămăşiţelor pământeşti face parte din riturile de rămas-bun? Credeam că domniilor voastre vă e rezervată îngrijirea spiritului şi pioaselor femei aceea a trupurilor, răspunse ironic poetul.

Dominicanul rămase impasibil. Dante se apropie şi mai mult. Era nerăbdător să priceapă la ce se uita atunci când îl surprinseseră. Pieptul lui Ambrogio era însemnat cu o evidentă serie de răni în dreptul inimii, care îl traversau de la un umăr la celălalt. Trebuie că erau zgârieturile pomenite de medicul-şef. Tăieturile, vădite, erau constelate de picături de sânge închegat, dar nu păreau deosebit de adânci şi nici nu se putea să fi fost produse pentru a-i istovi mintea şi simţirile meşterului, ci mai curând pentru a-i înteţi durerea.

Acum uitase de prezenţa celorlalţi, de gemete şi de mirosuri. Parcă spiritul său explora acea piele sfâşiată aidoma unui explorator într-o ţară necunoscută. Tăieturile nu erau făcute la voia întâmplării: lama executase exact cinci trăsături în forma unei pentagrame. Din nou, acel simbol, acel număr blestemat.

Îşi ridică privirea spre călugăr. Era inutil să încerce să scoată informaţii de la dânsul. Mai uşor ar fi fost să violeze un mormânt şi să interogheze un cadavru. Numai cu un fier înroşit în ochi ar fi vorbit, se gândi el, şi poate că într-o zi acest lucru va fi cu putinţă.

Prea multe întrebări despre rolul Bisericii în această chestiune rămăseseră încă fără răspuns. Meşterul Ambrogio

simpatiza cu Imperiul. Cu numele Beatricei pe buze. Un nume care putea explica atâtea alte lucruri. Inclusiv prezența unui inchizitor într-o morgă.

Însă ar fi fost inutil să se încăpățâneze să îl interogheze pe Noffo Dei, când i se putea adresa nemijlocit stăpânului acestuia, cardinalul de Acquasparta, legatul pontifical la Florența.

11

În aceeaşi zi, după-amiaza

Nunţiatura pontificală era găzduită cu mărinimie pe cheltuiala Comunei într-o aripă a mănăstirii Santa Maria Novella. Când, la începutul anului, cortegiul care îl însoţea pe cardinalul de Acquasparta trecuse pe sub Porta Romana prin mulţimea care, despărţită în două, aplauda curioasă, toată lumea avusese cu adevărat impresia că la Florenţa îşi făcuse intrarea marele mediator, bărbatul care avea să stingă ura şi să pacifice oraşul în numele frăţiei creştineşti.

Numai Dante rămăsese deoparte, neliniştit, asemenea unui troian la vederea marelui cal. *„Timeo Danaos et dona ferentes"*, se gândise el. „Nu mă încred în câinii ăştia nici dacă îmi zâmbesc." Nimic nu îi plăcuse din acest om şi din curtea lui. Aspectul fizic al cardinalului îl indica drept un laş concupiscent, cu chipul marcat de ipocrizia curială. Iar când, în sala Consiliului, făcuse marele gest de a refuza o cupă plină cu florini de aur, lui Dante nu îi scăpase strălucirea de lăcomie care îi măturase faţa cu o lumină sinistră. Refuza banii ca să obţină mult mai mulţi în continuare.

Poetului nu-i erau pe plac nici secretarii cei înşelători, curteni precum inchizitorul Noffo Dei, care se înrolaseră de partea lui, asmuţiţi de îndată pe străzile Florenţei, în căutare de nu se ştia prea bine ce anume. Dar mai ales nu îi erau pe plac cele două duzini de mercenari înarmaţi cu arbalete şi cu lăncii care, în ciuda opoziţiei sale din Consiliu, fuseseră autorizaţi să îl urmeze pe înaltul prelat între zidurile cetăţii

şi care acum transformaseră Santa Maria Novella într-un fel de avanpost al forţelor lui Bonifaciu, o gheară a leului înfiptă în stâna cu miei.

Îşi convocă repede „familia", doisprezece străjeri de cartier care îi fuseseră atribuiţi pentru apărare şi pentru a face faţă unor eventuale probleme de ordine publică.

— Ce naiba se petrece, messer Alighieri? strigă unul dintre ceilalţi priori. E o revoltă? Unde ne este garda?

— Nimic care să vă tulbure somnul, messer Lapo, răspunse Dante sarcastic. O simplă acţiune a poliţiei, adăugă el pentru a-i linişti.

În timp ce cobora, îl auzi pe unul dintre ei că întreba în gura mare de *Bargello*, care să dea fuga cu oamenii lui.

Se opri la baza treptelor Prioratului, aşteptând ca gărzile să se alinieze pe două rânduri în faţa lui, gâfâind sub povara armurilor. Le ceruse să se înarmeze cu echipamentul complet, inclusiv cu spadele lungi şi să îmbrace şi tunica exterioară, cu însemnele Comunei. Şase oameni purtau pe umeri grelele arbalete genoveze, inutile într-o ciocnire pe îngustele străzi citadine, dar impresionante prin formele lor de hircocerbi din oţel.

Să-şi intimideze adversarul: asta îşi propunea Dante. Până în clipa aceea, preferase să se mişte cu discreţie. Mârşăvia ascunsă îndărătul morţii lui Ambrogio îi sugerase să nu implice Comuna în acea crimă. Dar acum împrejurările se schimbau: orbita răului îl ducea spre încrucişarea cu o autoritate egală cu a lui.

El însuşi purta toate însemnele funcţiei. Apoi le ordonă soldaţilor să mărşăluiască spre Santa Maria Novella. Voia ca spionii lui Acquasparta, care cu siguranţă dădeau târcoale, să aibă timp să îi anunţe sosirea.

Parcurse cu repeziciune strada care separa locuinţa lui de nunţiatură. La fiecare pas, vacarmul şi gloata sporeau, ca şi când toţi locuitorii Florenţei şi-ar fi dat întâlnire sub încartiruirea vicarului papal. Pe ultima bucată de drum îi veni greu să mai înainteze. Escorta sa era nevoită să îşi

deschidă drum cu forţa prin mulţimea de clerici, negustori, străjeri înarmaţi şi mai cu seamă cerşetori, care ţipau scoţându-şi la iveală mizeriile, şi printre cete de copii care fugiseră de pe la meşteri sau din prăvăliile taţilor lor. Dinaintea unei prăvălii de stofe, proprietarul, rezemat cu braţele încrucişate de uşorul uşii, părea să savureze spectacolul.

— De ce naiba se chinuieşte toată lumea asta şi se agită în felul ăsta? îl întrebă poetul.

Omul nu păru prea impresionat de însemnele lui şi de oamenii înarmaţi care îl urmau.

— Chestiuni preoţeşti, messere, îi răspunse. Azi este zi de audienţe publice, acasă la cardinal. Dat fiind că de acum e casa lui, nu? adăugă el cu un zâmbet amar.

— Santa Maria este şi va rămâne doar casa florentinilor, de lucrul ăsta să fii sigur.

— O fi cum spui domnia ta, dar va trebui să îl faci să priceapă asta şi pe cardinal, care îşi ţine curtea aici.

— Dar de ce au venit atât de mulţi?

— Astăzi se acordă indulgenţe şi, mai ales, provizii de drum pentru pelerinii Jubileului.

O presimţire nefastă străbătu mintea poetului; poate că ar fi fost mai bine să aleagă un alt moment pentru a cere audienţă. Dar urgenţa funcţiei trecea înaintea oricăror considerente de oportunitate. Şi apoi, nu trebuia să se întâlnească cu un angajat oarecare al Curiei, ci cu Acquasparta în persoană. Prin urmare, tot acel vacarm putea juca în favoarea lui.

Între timp, ajunsese, împreună cu suita sa, dinaintea faţadei încă neterminate a bisericii. Acolo se sfârşea autoritatea teritorială a Comunei şi se intra în jurisdicţia Bisericii. Dădu ordin gărzilor să se alinieze la intrare, iar apoi se îndreptă singur spre claustrul din partea stângă a edificiului.

Marele spaţiu pătrat, înconjurat de porticuri, fusese lăsat deschis pentru cetăţeni cu prilejul zilei de audienţe şi dădea pe dinafară de bărbaţi şi femei care se înghesuiau aşteptând cine ştie ce. Poetul îşi făcu loc înghiontind înspre trepte, încercând să îşi salveze veşmintele şi blestemând rânduielile

justiției care îi interziceau să alunge și să risipească toată gloata aceea.

Trecu printr-un salt de prima treaptă, înțesată de cârpele mizerabile pe care vânzătorii își expuneau mărfurile. După ce își recăpătă echilibrul, începu să urce anevoie, atent să nu se ciocnească de cei care coborau.

Fu nevoit să dea înapoi nu o dată, ca să nu fie târât la vale, iar apoi profită de pragul deschis de un grup de negustori lombarzi, corpolenți și organizați. Aceștia urcau deschizându-și drumul ca niște lăncieri care atacă rândurile dușmane. Luându-se după aceste furii, Dante izbuti în cele din urmă să ajungă la capătul de sus al scării, în spatele străjerilor înarmați care îi interogau pe postulanți, spre a le da drumul să treacă dincolo de o ușă joasă ori spre a-i respinge potrivit unor criterii misterioase. Păreau să fie la ordinele unui arbaletier echipat cu o armură impunătoare, masiv precum un clopot de catedrală. Mișelul acela era autoritatea supremă, șezând pe un butoi și judecând prin câte un mormăit sau prin câte un gest vag al mâinii, iar uneori pur și simplu ridicând din sprâncene.

Presat de mulțimea care îl înconjura, Dante avu timp să îl studieze. Postulanții care veneau dinspre partea stângă erau privilegiați în mod sistematic față de ceilalți. Ca și când, pentru arbaletier, stânga ar fi fost partea celor merituoși, în timp ce dreapta, printr-o stranie răsturnare a normei universale, era partea repudiată. În orice caz, Dante se aruncă puternic spre partea stângă, ajungând printr-un ultim efort la poalele butoiului.

— Sunt Dante Alighieri, prior al cetății Florenței. Cer audiență imediată la vicarul lui Bonifaciu, spuse el pe tonul cel mai solemn de care era în stare, ridicându-se cât era de înalt în fața celuilalt, care ședea în continuare liniștit.

Numele și funcția sa nu prea suscitaseră nici o impresie deosebită. Omul se mărgini să îl măsoare cu luare-aminte, din cap până în picioare.

— Așteaptă, zise el apoi pe un ton sec.

Iar îndată adăugă:

— Dumneata şi toată Comuna florentină.

Rosti aceste cuvinte cu o sfidare ce spunea multe despre sentimentele zbirilor lui Bonifaciu faţă de oraşul său. Accentul îi trăda originea îndepărtată. Trebuie că era unul dintre mercenarii francezi ai cardinalului.

Dante se aplecă încetişor, îndoindu-şi genunchiul, până când ajunse în dreptul feţei sale mari şi urâte.

— Anunţă-mă de îndată cardinalului dumitale! Prin reaua-voinţă şi prin lenea dumitale întârzii o misiune de care pot atârna triumful justiţiei şi relaţiile dintre patrimoniul Sfântului Petru şi nobila Comună a Florenţei. Vei fi spânzurat, dumneata şi ticăloşii care îţi fac cortegiu, atunci când...

— Du-te şi te fute, messere, îl întrerupse celălalt fără măcar să dea semne că se va ridica şi însoţindu-şi cuvintele cu un căscat. *„Vade et repetito"*, se simţi dator să adauge.

— *Repete*, idiotule! strigă Dante. Anunţă-mă, fecior de curvă, sau diseară o să dormi la Stinche.

Omul se uită la el aşa cum te uiţi la un nebun. Apoi păru să îşi dea seama, în sfârşit, de straiele lui fastuoase. Zăbovi cu privirea peste însemnele prioratului, în timp ce unul dintre străjeri se apleca să îi şoptească ceva la ureche. Poate că îl recunoscuse ori poate că observase escorta de poliţai aliniaţi la intrare. Acum, omul era perplex, dar încă nu părea să aibă intenţia de a ceda. Apoi, cuprins parcă de un neaşteptat sentiment de milostenie pentru postulantul care se agita în faţa lui, ridică din umeri.

— Dat fiind că pari să fii cineva, poate că e bine să faci o vizită cardinalului: va şti el să te lămurească. Intră. Dar ai grijă să nu îl stingherești.

Dante trecu de uşă fără măcar să-şi dea seama, pradă unei mânii oarbe. Să ajungă să treacă o uşă în oraşul său, al cărui prior era, cu permisiunea unui ticălos francez! Dacă ar fi privit pe cineva în acel moment, l-ar fi preschimbat în stană de piatră, atât de multă otravă adunase în sine. Aşa trebuia să se fi născut Gorgona.

Un funcţionar al Curiei îl însoţi de-a lungul unui scurt coridor, iar apoi dincolo de terasa deschisă, până la capătul

construcției. Acolo era un bărbat întors cu spatele, care contempla orașul. Pentru o clipă, Dante îi zări profilul cu trăsături brutale. Un stăpân care își contempla posesiunile.

În timp ce călugărul care îl anunțase se îndepărta în tăcere, bărbatul se răsuci. Înalt și masiv, cu un nas lat care îi ploua peste buza superioară, ar fi putut constitui magnificul portret al unui împărat din perioada decadenței. Un Commodus, poate. Sau un Nero, dacă nu i-ar fi lipsit cu desăvârșire acea tinerească scânteie de nebunie care luminase trăsăturile romanului. Pe chipul cardinalului nu se citea decât îndelunga obișnuință cu intriga și corupția.

— Iată că ne întâlnim în sfârșit, messer Durante. De mult voiam să te cunoaștem. Asta nu înseamnă că nu vă cunoșteam întru spirit, prin mijlocirea versurilor de iubire ale domniei tale, începu înaltul prelat.

— Arta mea s-a ridicat până la atențiile Bisericii? întrebă Dante cu un piculeț de mândrie.

— Și totuși, nu întotdeauna ideile dumitale și cu atât mai puțin faptele dumitale au fost de așa natură încât să suscite părintească noastră bunăvoință. Noi am fi preferat ca un bun creștin, cum ești domnia ta, să dovedească o mai mare înțelegere pentru dorințele noastre, care sunt acelea ale papei Bonifaciu. *Ergo*, ale lui Dumnezeu.

Ochii poetului scăpărau, în timp ce pumnii i se încordaseră. Lăsă să treacă un moment înainte să răspundă.

— Silogismul domniei voastre e unul îndrăzneț, cardinale, replică el încercând să mențină un ton potolit. Eu fac deosebire între infinitatea lui Dumnezeu, maiestatea Bisericii și scurtul veac al lui Bonifaciu. De altminteri, încă dinainte de a îmbrăca straiele de prior, am avut prilejul de a constata opoziția dintre intențiile papei și sfatul, cuvântul și faptele mele.

Fața lui Acquasparta se încordă într-o grimasă.

— Se pare că încăpățânarea domniei tale nu s-a domolit, cu toate că responsabilitatea rolului pe care îl îndeplinești ar trebui să te îndemne la atitudini mai împăciuitoare. Ce anume îți induce atâta siguranță? Ești cu adevărat atât de sigur că faptul că aparții de partida Albilor te pune la adăpost

de capriciile sorții? Acum ai spatele acoperit mulțumită ocrotirii de care vă bucurați din partea familiei Cerchi, așa cum în urmă cu câțiva ani te-ai sustras justiției mulțumită ocrotirii familiei Cavalcanti. Inchiziția numără deja printre procedurile în curs manuscrisul cărțuliei dumitale, *Fiore*, cu indecentele sale luări în derâdere la adresa fețelor bisericești.

Dante rămase impasibil. În fond, se așteptase ca, mai devreme sau mai târziu, cineva să coreleze acele sonete care făceau aluzii la el, cu toate că avusese grijă să le pună în circulație doar în copii anonime. Însă dinaintea acelor ipocriți blestemați nu avea să retracteze nimic.

— Se vede treaba că ai mei concetățeni au în privința mea o părere ceva mai măgulitoare, dacă e să ținem seama că mi-au încredințat destinele lor, se mărgini el să răspundă.

— Poate că ai dumitale concetățeni nu știu ceea ce știm noi. Ne întrebăm de ce un om care și-a administrat atât de prost propriul avut ar trebui să exceleze în gestionarea lucrurilor publice. Iar acum ne-a parvenit știrea că te interesezi de o crimă. Pierzania pare să te urmărească, messer Alighieri, așa cum umbra unui câine urmărește câinele.

— Sau așa cum pașii morții îi urmăresc pe ai celor care îi sunt nesuferiți lui Bonifaciu, în orașele lui creștine.

Cardinalul se ridică brusc, cu chipul împurpurat de furie.

— Cum cutezi, nerușinatule! Te vei căi pentru nebuneasca semeție cu care asociezi numele Sanctității Sale cu gestul unui scelerat. Uiți, se vede treaba, că nu ești în lanțuri numai prin benigna răbdare a Bisericii, care încă nu și-a încheiat socotelile cu domnia ta.

Își împinse către el inelul, lovindu-l peste gură, în timp ce, cu ochii săi aprinși, îi impunea să i-l sărute. Dante sări se și el în picioare, cu mâinile întinse spre grumazul celuilalt, care își retrăsese instinctiv capul între umerii masivi, ca o broască țestoasă care se apără de un corb. Degetele priorului nu izbuteau să deschidă o breșă printre pliurile cărnii, în timp ce prințul Bisericii, depășind stupoarea inițială, începuse să-și tragă suflarea ca să cheme ajutor, cu ochii sticloși de groază.

Poetul își slăbi prada cu mâna dreaptă, bâjbâind pe birou după o sfeșnic cu care să îl lovească. Între timp, Acquasparta îl prinsese de talie cu brațele, încercând la rândul lui să îl târască spre ușă, pentru a se pune în siguranță. Sub strânsoare, mânerul dăgii ascunse îi apăsa coastele. Dante o înșfăcă și o apăsă pe beregata adversarului său.

— Ai cuteza... așa ceva! În casa vicarului lui Dumnezeu! Să însângerezi pragul casei lui Petru! murmură cardinalul cu glasul întretăiat de gâfâială și cu vârful dăgii peste mărul lui Adam. Nu vei ieși viu de aici... niciodată!

— Nici domnia ta nu vei ieși din Florența! șuieră Dante, încercând să îi muște o ureche.

Dar între timp cântărea, grabnic, debitul și creditul pe balanța pe care destinul i-o oferea. Viața sa pentru eliminarea unuia dintre dușmanii cei mai acerbi ai libertății Florenței. Îl putea, în sfârșit, da la o parte pe omul acela veninos, putea strivi capul șarpelui care își depusese ouăle în orașul său. Lipsit de această *longa manus* de care dispunea în Toscana, Bonifaciu va trebui să se lase păgubaș în îndeplinirea scopurilor lui.

Apoi, gestul îi apăru în întreaga sa enormitate. Nu îi păsa să își jertfească viața, însă Acquasparta era totuși un vicar al lui Dumnezeu. Și apoi, să reteze un cap Hidrei nu ar fi folosit la nimic, când alte o sută erau deja pregătite, cu fălcile căscate. Îi dădu drumul încetișor, făcând un pas îndărăt. Celălalt, de cum simți slăbind strânsoarea, își reluă respirația îngreunată, frecându-și grumazul pe care rămâseseră pe deplin vizibile urmele degetelor. Își dădu drumul greoi pe unul dintre micile tronuri din încăpere, nespus de palid. După o clipă, poetul șezu și el în fața sa.

— Căiește-te... mortifică-ți cruzimea dinaintea umilei noastre măreții și vei redeveni fiul nostru... murmură cardinalul.

Orice urmă a ipocritei sale sacralități se făcuse nevăzută. Acum apărea drept ceea ce era pe dinăuntru: un politician angajat într-un duel cu un adversar neînduplecat. Pierduse prima ciocnire și încerca să își adune forțele pentru a ataca din nou.

— Şi apoi, ce te-a adus în aceste încăperi, în afară de perfida dorinţă de a ofensa sacra noastră persoană?

— De ce se interesează Biserica de uciderea meşterului mozaicar? De ce v-aţi trimis zbirul, pe Noffo, să îi iscodească rămăşiţele? replică Dante, la rândul său, cu un glas întretăiat de gâfâială.

Cardinalul avu o mişcare bruscă de nerăbdare.

— Nu am nimic să îţi explic. Sfânta Biserică romană măsoară ceasul binelui şi al răului, răspunse el cu un aer de superioritate, în timp ce, încetul cu încetul, îşi recăpăta culoarea. O crimă feroce într-un loc sacru face oricând obiectul atenţiei sale. Precum şi al atenţiei Inchiziţiei, în cazul în care se descoperă în ea urma diavolului.

— Şi aţi recunoscut această urmă în uciderea mozaicarului? Aşa e, prin urmare? Credeţi că un diavol l-a omorât? Ghearele lui Belzebut au sfâşiat sărmanul trup al lui Ambrogio? De ce anume vă temeţi, de fapt, din această moarte? Iar mai înainte? De ce vă puteaţi teme din viaţa lui?

Celălalt păru să nu surprindă tonul său zeflemitor. Se apropiase de fereastră, parcă în căutare de aer. Apoi se răsuci, cu o scăpărare de răutate în ochi. După ce renunţase la masca sa curială, acum părea un negustor şiret, gata să vândă şi să cumpere.

— De ce ar trebui să se teamă Sfânta Biserică de moartea unui biet artizan? Sau de viaţa lui?

— Nu un simplu artizan, ci un mare maestru al artelor. Un meşter din Como. Pe deasupra, de credinţă ghibelină.

Cardinalul îşi păstră atitudinea indiferentă. Lui Dante îi reveni în minte contractul pentru lucrările din mănăstirea San Paolo pe care îl găsise în chilia mortului.

— Omul lucrase şi pentru Bonifaciu, la Roma.

— Şi ce-i cu asta?

Poetului i se păru că distinge un timbru de nelinişte în ultima întrebare. Hotărî să încerce un salt înainte.

— Dacă, aşa cum totul lasă să se presupună, moartea meşterului e legată de opera lui, multă lume e de părere că în acea lucrare el voia să transmită un adevăr de care aflase

la Roma. Oraş din care îşi luase tălpăşiţa în mare grabă, pentru a-şi găsi adăpost aici.

Se opri pentru a cântări efectul cuvintelor sale asupra adversarului.

— Un adevăr despre care considera că trebuia revelat prin forţa artei. Vă amintiţi că această biserică va deveni sediul universităţii florentine. Sub acea imagine se vor fi desfăşurat marile bătălii ale ştiinţei. Iar dacă Biserica nu ar fi binevoit...

— Şi care crezi că ar putea fi acest adevăr aşa de neplăcut Bisericii?

Ochii legatului pontifical se reduseseră la o fisură.

— Aţi vrea să susţineţi că nu ştiţi?

— Care e acest adevăr, messer Alighieri? Ce ar fi vrut să reprezinte meşterul din Como? repetă celălalt, de acum cu ochii complet închişi şi cu faţa brobonită de sudoare.

Dante mai lăsă o clipă să se scurgă înainte să răspundă.

— Este posibil să fi avut intenţia de a fixa în piatră un simbol al familiei imperiale de Hohenstaufen.

Cardinalul îşi redeschise brusc ochii, pe buze cu un zâmbet crispat şi dispreţuitor.

— Această ipoteză nenorocită e rodul minţii dumitale strălucite? Acestea sunt rezultatele cercetărilor domniei tale? Şi ce pagubă i s-ar trage moştenitoarei triumfătoare a lui Cristos dintr-o înşiruire de morţi deja înfrânţi şi eliminaţi din veac?

Tonul acela sarcastic avu efectul unei plesnituri de bici. Fără să mai reflecteze, priorul abandonă orice prudenţă.

— Înfrânţi, dar nu eliminaţi. Poate că meşterul nu voia să celebreze doar generaţiile trecute, ci şi pe cea prezentă.

— Ce vrei să spui? Despre care generaţie vorbeşti? Eşti nebun?

— O uiţi pe cea de a cincea fiică a lui Manfredi, Beatrice. Ultima moştenitoare a lui Frederic al II-lea.

Chipul prinţului Bisericii părea din piatră. Se ridică dintr-odată cât era de înalt, măsurându-l de sus din priviri. Dante se aşeză mai comod în jilţ, potrivindu-şi cutele hainei. Glasul

lui Acquasparta deveni strident, pierzându-şi orice urmă din aparenta sa bonomie.

— Nu există nici o fiică! Manfredi, bastardul, a avut numai patru urmaşi şi sunt morţi cu toţii.

— Şi dacă legenda ar fi adevărată? Poate că tocmai asta aflase meşterul la Roma şi asta voia să dezvăluie.

Cardinalul îşi pierduse orice stăpânire de sine.

— Nu există nici o Beatrice, îţi spun! bâigui.

— Poate că aşa e, dar puterea legendelor învinge puterea realităţii. Dacă imperialii se pregătesc să prezinte o Beatrice ca moştenitoare legitimă a coroanei imperiale, poate că Bonifaciu ar da peste câteva obstacole în drumul către dominarea Italiei.

— E o minciună...

Dante simţea că deschisese o breşă în siguranţa interlocutorului şi continuă implacabil:

— După înfrângerea şi moartea lui Manfredi la Benevento, fiii săi de parte bărbătească au fost capturaţi. Erau patru. Dar se spune că lângă rege era o doamnă. O femeie care îi purta sământa în pântec şi care a izbutit să fugă cu tezaurul imperial.

— De unde ai aflat de povestea asta?

— Biserica nu e singura ce are ochi şi urechi. Şi poate că mintea mea e mai ascuţită decât credea domnia voastră, şuieră poetul.

Ceva se schimbă brusc în atitudinea lui Acquasparta. Chiar şi tonul glasului său, devenit dintr-odată mai puţin trufaş, căpătase o nuanţă împăciuitoare.

— Te afli pe un drum cu totul greşit, messer Alighieri. Şi nu aş ezita să te las în eroare, dacă din rătăcirea unui cârmuitor al cetăţii nu s-ar putea naşte o pagubă pentru iubita noastră Florenţă. Nu ne sfida puterea. Nu se cade din partea dumitale. Dimpotrivă, încrede-te în mărinimia Bisericii. Noi chiar dorim să ne oferim obrazul dinaintea sărutului împăcării. Bonifaciu poate fi darnic, chiar şi cu duşmanii. Noi ştim de dificultăţile dumitale domestice. Adăposteşte-te sub marile noastre aripi şi vei regăsi nu doar credinţa părinţilor

dumitale, ci și ajutorul de care ai nevoie. Nici un cămătar din Florența nu poate fi atât de generos ca noi.

Dante se apropie, pregătit mai curând să muște decât să sărute.

— Credeți că pentru salvarea mea aș fi dispus să vând libertatea Comunei? Și, încă mai înainte, adevărul?

— Biserica știe bine slăbiciunile oamenilor, întrucât le este milostivă păzitoare încă de la trădarea lui Petru. Spiritul care ne însuflețește nu își găsește măsura în ani, ci în milenii. Noi știm să așteptăm. Te vei întoarce la noi, în cele din urmă, și numai de domnia ta atârnă să hotărăști dacă o vei face ca un fiu risipitor sau în lanțuri. Ești făcut din țărână, ca toată lumea. Navighezi în cerurile muzelor, însă corăbioara dumitale se sfărâmă pe valul câtorva florini.

Priorul sări ca ars.

— Numai Dumnezeu e păzitorul destinului meu! Nici măcar Bonifaciu nu are putere asupra lui, câtă vreme Florența îl va înfrunta cu fruntea sus. Cât despre mine, îmi voi continua cercetările, iar glasul meu se va face auzit încă și mai puternic, spre a vă împiedica scopurile atintite împotriva libertății noastre!

— Dacă ții neapărat, urmează-ți pista dumitale, messer Alighieri. Dar nu vei ajunge la nimic. Ambrogio nu a fugit de la Roma pentru motivele pe care le crezi. Nu pentru asta a fost ucis, spuse cardinalul în timp ce îl concedia cu un gest.

Dante dădu să plece, dar, ajuns în dreptul ușii, se opri, chemat de glasul strident al lui Acquasparta.

— Ni s-a relatat despre dansatoarea ce se produce în taverna cruciatului. Se pare că te interesează, iar cunoscându-te, e lesne de intuit genul de pasiune care te împinge către târfa aceea. Dar să nu te lași în voia iluziilor dumitale de poet: acea femeie e primejdioasă, un vas de preacurvie mereu gata să dea pe dinafară.

Poetul coborî treptele fără măcar să-și dea seama de înghesuiala ce continua să vină de pretutindeni, deschizându-și drumul prin masa de trupuri, izbindu-se și lovind, și călcând,

ca şi cum Furiile însele i s-ar fi rotit în jurul capului ori cei patru călăreţi ai Apocalipsei ar fi galopat alături de dânsul. Fiecare muşchi al trupului îi era încordat până la chin. Avea senzaţia că, dintr-o clipă în alta, săgeata unei arbalete i-ar fi putut rupe şira spinării. Abia după ce ajunse în stradă, începu, încetul cu încetul, să se destindă.

Afară îşi regăsi escorta, ce rămăsese aliniată în faţa treptelor. Îi văzu înciudat pe poltronii aceia cum se hlizeau, făcându-le cu ochiul şi aruncându-le replici lascive slujnicelor care umblau încoace şi încolo ducând comisioane. Se căia că ţinuse neapărat să facă paradă de o forţă pe care, în realitate, nu se putea bizui. S-ar fi descurcat mai bine de unul singur, se gândi el în timp ce îi concedia scurt. Şi apoi, pentru ceea ce avea de gând să facă, ar fi fost oportun să bată la ochi cât mai puţin.

O coti grabnic pe o stradă laterală, atent ca nimeni să nu îl urmărească. Când ieşise din nunţiatură, nu se uitase nici în stânga, nici în dreapta şi nu era exclus ca vreun zbir al cardinalului să îi fi luat deja urma.

Scrută cu luare-aminte chipurile trecătorilor, fără să observe însă nimic suspect. Continuă să înainteze cu paşi repezi, lipindu-se de faţadele edificiilor, cu capul plecat, reflectând asupra celor abia întâmplate.

Acquasparta negase totul. Dar faptul că ajunsese la Florenţa imediat după sosirea meşterului din Como putea fi, într-adevăr, o simplă coincidenţă? Poate că Ambrogio, fugind de la Roma, lăsase în acest oraş o urmă a intenţiilor sale, iar acea urmă fusese găsită de oamenii papei, ca nişte lipitori în căutare de sânge.

Dante umbla căutând să treacă neobservat, dar acest lucru era practic imposibil, cu însemnele pe care le purta.

— Dă-mi un braţ de postav, de care o fi, îi ceru imperios unui negustor care îşi expunea stofele pe o bancă, undeva în zonă. Omul se zori să îi ofere o bucată de postav stacojie care încă mai mirosea a vopsea, speriat de tonul său imperios

și de veșmintele sale. Parcă nu se aștepta nici la bani, dar Dante i-i azvârli grăbit pe bancă, îndepărtându-se.

De cum dădu colțul, poetul își lepădă bereta și o înfășură grijuliu în bucata de postav, împreună cu măciulia aurită. Apoi, cu bocceaua strânsă sub braț, își continuă drumul cu capul descoperit, sub văpaia soarelui. Dar după ce făcu nici măcar o sută de pași, o slăbiciune neașteptată, însoțită de amețeală, îl sili să se rezeme de zid.

În timp ce încerca să își revină, cu ochii închiși, așteptând ca vertijul să se oprească, își aminti că nu pusese nimic în gură de o zi întreagă. În afară de vinul lui Baldo, își zise el clătinând din cap.

Agitația spiritului datorată ultimelor evenimente părea să fi șters cu totul exigențele trupești, iar acum trupul, slăbit, se răzbuna. Ducându-și mâna streașină la ochi, zări la capătul celălalt al străzii însemnele unei cârciumioare și se îndreptă într-acolo.

— Cu ce vă pot sluji, messere? îl întrebă îndatoritor cârciumarul, care îi ieșise de îndată în întâmpinare. Pe tejghea erau expuse câteva tăvi cu felii de brânză și de șuncă, înconjurate de câteva farfurii cu legume. Omul urmări privirea poetului.

— Văd că îmi prețuiți mâncarea. Nu vă veți căi de alegerea domniei voastre, luați loc, îl pofti el cu mare veselie.

Dante se lăsă să cadă pe o băncuță.

— Adu-mi ceva, ce ai, se mărgini să spună sumbru. Și de băut. Alb.

Lăsă bocceaua pe masă și își luă capul în mâini. Încerca să pregătească un discurs convingător pentru a aborda încercarea ce îl aștepta. Însă ar fi plătit orice ca să o evite. Alungă mânios o muscă ce părea să-l fi ales drept latrină.

Norul de insecte din preajmă nu părea să se deosebească prea mult de creditorii care îl chinuiau.

— Iată, pentru domnia voastră, messere!

Glasul cârciumarului îl distrase de la gânduri. Acesta îi depusese în față un platou din lemn, acoperit cu felii de pâine neagră, îmbibate într-o zeamă roșiatică. Deasupra se aflau

două felii de brânză, cu o coajă groasă, atacată deja de mucegai.

— Şi iacătă şi vinul, adevărat nectar al sfântului Dionisie! exclamă adăugând o carafă de teracotă ieftină şi umedă.

— Dionisos, murmură Dante obosit.

— Sfântul Dionisos?

— Nu. Dionisos, zeul.

— Pentru Dumnezeu, messere, chiar că aveţi dreptate; acela era sfântul Damaso.

Priorul îl alungă cu un gest, în timp ce căuta zadarnic ceva care să semene cu o lingură. O privire rapidă îi fu de ajuns ca să vadă că în toată cârciuma nu exista nici urmă de aşa ceva. Cu un oftat, se resemnă să-şi afunde degetele în farfurie, după ce îşi suflecase mâneca vestei. În cele din urmă, izbuti să ia o înghiţitură picurătoare. În fond, nu era atât de rău, în afară de semnele evidente de mucegai. Nu foarte diferit de ceea ce i se pregătea în bucătăriile de la Palatul priorilor. Se aruncă asupra vinului aproape cu disperare.

Orice ar fi mâncat, începea să se simtă mai bine. Ar fi vrut să mai rămână câteva minute să se odihnească, dar asediul insectelor la rămăşiţele de zeamă devenise insuportabil. Îşi luă bocceaua şi ieşi, după ce lăsase o monedă printre resturile de mâncare. Cel puţin, nemernicul de cârciumar avea să-şi murdărească şi el degetele, dacă voia să o capete.

Cardinalul putea să nu aibă deloc dreptate, însă, fir-ar să fie, în privinţa nevoilor sale băneşti, avea. Imaginea lividă a lui Mannetto îi reveni în minte. Parcă îi vedea dinţii ascuţiţi, de jder, şi culoarea hidoasă de bilios. Şi nici măcar nu era singurul său creditor, ci doar cel mai supărător şi mai neruşinat.

Pe măsură ce se apropia de capăt, dispoziţia lui Dante devenea din ce în ce mai întunecată. Când dădu colţul spre Via dei Cambiari, ar fi putut ucide un om numai din privire, într-atât clocotea de mânie. Un efect a ceea ce ingurgitase, dar şi a ceea ce vedea în jur, cu amintirea umilitoare a vizitelor sale precedente. Pe strada aceea, îngustă şi modestă, bătea adevărata inimă vie a Florenţei, cu tejghelele ei de

negustori, cu depozitele de mărfuri şi, mai ales, cu prăvăliile celor mai mari cămătari din oraş.

Nu era pentru prima oară când trecea unul dintre acele praguri. După moartea tatălui său, averea Alighierilor se subţiase odată cu prăbuşirea valorilor funciare ale pământurilor care constituiau patrimoniul de familie. Veniturile se reduseseră la mai nimic, arse de anii proşti şi de lăcomia arendaşilor, aşa încât, din ce în ce mai des, Dante fusese nevoit să ceară câte un împrumut de la oamenii aceia de joasă speţă.

La începuturile angajamentului său politic, nu puţini cămătari făcuseră un pas în faţă în mod spontan, oferindu-se să îi acopere cheltuielile. A concura la alegerea unui membru al Consiliului Celor O Sută valora mult, în termenii schimburilor de favoruri.

Dar mai apoi începuse să îi alunge urât pe primii care veneau să încaseze rodul investiţiei, iar deasupra capului său prinseseră să dea târcoale corbii nenorocirii. De acum, era pentru el din ce în ce mai dificil să obţină un împrumut, chiar recurgând la garanţiile fratelui său Francesco.

Străbătu cu încetineală o bucată de stradă, până ce se opri dinaintea prăvăliei lui messer Domenico, un mic zaraf care, mulţumită asocierii sale cu marea familie Bardi, dispunea întotdeauna de bani mulţi. Nimeni n-ar fi zis că, îndărătul intrării simple, din lemn, abia protejată de o fâşie roasă din bumbac, se ascundea una dintre cele mai mari puteri economice din cetate şi, poate, din întregul Imperiu.

Poetul îşi aduna forţele ca să intre, când, dindărătul uşii, auzi cuvintele unei conversaţii care se apropia. Înainte să apuce să se dea la o parte, îl văzu apărând pe Veniero, care ieşea în compania zarafului. Între cei doi părea să existe o frumoasă armonie. Messer Domenico îl însoţea afară cu o graţie neobişnuită, atingându-i cotul, pe când celălalt îşi lua rămas-bun la fel de ceremonios.

Dante se opri dintr-odată, uluit.

Văzându-l, messer Domenico arboră o atitudine grăbită şi deranjată, ca şi când s-ar fi aşteptat la ceea ce venise să îi ceară. Poetului i se păru că măsurase printr-o ocheadă

bocceaua pe care continua să o strângă sub braţ. Credea oare că avea la el ceva de lăsat drept gaj? Lipitoare afurisită, i-ar fi azvârlit în faţă însemnele, de îndată ce ar fi rămas singuri.

Veniero, dimpotrivă, îşi întredeschise gura într-un zâmbet larg, ca şi când ar fi fost bucuros de întâlnire.

— Messer Alighieri, văd că afacerile dumitale te poartă taman pe drumul meu. Şi dumneata tot în căutare de florini? îl apostrofă.

— Însă cu slabe speranţe să îi obţin. Aurul se împacă prost cu poezia. Îmi închipui că ştii asta, răspunse Dante urmărindu-l cu privirea pe cămătar, care se zorise să intre la loc după un rapid semn de salut.

— Dacă aşa stau lucrurile, mă tem să tot prost se însoţeşte şi cu umblatul pe mări.

— Şi totuşi, nu e marea scrinul tuturor bogăţiilor?

— Dacă e aşa, atunci pentru mine scrinul acela a rămas bine închis, iar acum sunt silit să caut pe uscat, replică celălalt, arătând cu un gest spre uşa prăvăliei din spatele său.

Dante ar fi vrut să pătrundă dincolo de suprafaţa acelei veselii forţate. I se părea că veneţianul ţinea să îşi subaprecieze în mod voit posibilităţile, pe când el zărise prea bine scânteierea de lăcomie din ochii lui messer Domenico.

Nu acela era, în mod sigur, tratamentul pe care câinele acela hrăpăreţ îl rezerva cuiva care se umilea în faţa lui pentru un împrumut. Nu, ar fi jurat că Veniero venise să ofere, mai curând decât să ceară.

— Însă, chiar dacă scrinul rămâne închis, căile apelor poartă către împărăţiile bogăţiei. Şi cine altcineva dacă nu un marinar ca domnia ta le-a putut străbate şi culege roadele? stărui.

Veniero se opri, apucându-l de un braţ. Poetul simţea strânsoarea fermă prin mânecă.

— Pentru Dumnezeu, priorule! Nu neg că aş fi luat cu asalt câteva bogate corăbii sarazine, la vremea mea, şi chiar şi genovezii m-au primit nu o dată în vizită, înainte ca faptele vieţii mele să mă împotmolească între colinele voastre. Cu siguranţă, cu câţiva ani în urmă, aş fi putut înarma de unul

singur o galeră de luptă, iar messer Domenico nu ar fi avut plăcerea de a face cunoştinţă cu mine.

Bărbatul păru să alunge o umbră.

— Totuşi, nu numai în virtuţi îmi este bogată viaţa, messer Alighieri, ci şi într-o anumită nebunie. Iar aceasta e sursa nenorocirilor mele.

— Ca pentru toată lumea. De unde altundeva decât din nebunie izvorăsc toate nefericirile noastre? Dar să fii aprins de iubire nu aş numi-o a fi o nebunie, decât pentru spiritele grosolane...

— Ah, da, ce-ţi spuneam la cârciumă... Nu iubirea mă aduce la o prăvălie cămătărească, ci un demon mai sinistru, îl întrerupse Veniero izbucnind în râs. Jocul, messer Alighieri! adăugă de îndată, văzându-i expresia perplexă. Şi nenorocirile sale.

Dante încuviinţă, zâmbind la rândul său.

— Nu mă miră, dacă aceasta e cea de-a doua pasiune a dumitale.

— Nu a doua. Pe domnia ta nu te ispiteşte să îţi sfidezi soarta? Ar fi o cinste să mă măsor cu dumneata. Sunt sigur că ai fi un jucător formidabil.

— Aşa cum dumneata eşti un mare navigator, presupun. Să se laşi în voia zarurilor sau a valurilor pretinde acelaşi curaj.

— Ai mers vreodată pe mare?

— Niciodată pe distanţe lungi. Cred că firii mele i se potriveşte mai curând continuitatea stabilă a uscatului.

— Şi totuşi, eşti un om al studiilor şi al cunoaşterii. Dacă excluzi din orizonturile dumitale împărăţiile lui Poseidon, îţi este interzis accesul la cea de-a patra parte a Globului, cea mai întinsă.

— Şi, în acelaşi timp, cea mai nestatornică şi mai nesigură. Dumnezeu a separat în planul Său apa de pământ şi l-a încredinţat pe acesta oamenilor, iar pe prima peştilor. Prefer să rămân de partea oamenilor. Şi apoi, ce ai învăţat din călătoriile dumitale, messer Veniero, ca să trebuiască să te invidiez?

Marinarul deveni dintr-odată serios.

— Am învățat despre cumplita diformitate a locurilor și a oamenilor.

— S-ar spune că ai ajuns până în Insulele Fericite, despre care circulă povești.

Venețianul ridică din umeri.

— Ordinele Serenissimei erau clare: să protejez cu galera mea de prădătorii sarazini corăbiile de transport care se îndreptau spre Palestina. Și asta am făcut, pentru mulți ani de zile. Dar, o dată, am îmbarcat pe nava mea un însărcinat al Republicii, la întoarcerea de la Ierusalim, purtător al unor ordine aparte care îmi impuneau să rămân în serviciul lui. Un om bătrân, dar încă în putere. Mi-a ordonat să întorc pânzele spre apus, către coastele Marocului. Mai bine de o lună am navigat pe lângă coastele Africii, până la Coloanele lui Hercule.

— Le-ai depășit?

— Da.

Dante se întinse spre el.

— Și ce-ai văzut?

— La sud, pe linia ecuatorială, aștrii celeilalte emisfere. Ce splendoare de lumini, atât de diferite de ale noastre! Iar Dumnezeu și-a lăsat și acolo semnul, anunțând venirea lui Cristos. Există o constelație din patru stele mari, care alcătuiesc o cruce perfectă.

Dante asculta cu gura căscată și cu ochii larg deschiși.

— Și ce altceva ai mai văzut?

— Munți de apă și pești nemăsurați, monștri înfiorători și caracatițe cu tentacule ce urcau peste bord, răpind marinarii pe timp de noapte. Nimic altceva, în afară de frigul nopții și de arsura de peste zi. Poate că ar fi trebuit să atârn la prova pe vreunul dintre dușmanii mei, ca să am mai mult noroc!

— Așa e. Și grecii credeau că un sacrificiu omenesc ar fi prielnic navigației. Dar ce căuta omul pe care îl transportai?

— Era un om de știință. Cunoști secretul polului magnetic?

— Te referi la tija de metal care caută mereu nordul? Cea adusă de amalfitani? E un instrument deja cunoscut.

— Da. Dar poate nu știi că orientarea ei deviază dinspre septentrion cu un unghi crescător, pe măsură ce se înaintează către occident. Bătrânul avea sarcina de a măsura acea deviație, pentru fiecare grad de longitudine. Acum, rezultatul muncii sale zace în arhivele Serenissimei, încă o armă în războiul împotriva necredincioșilor, răspunse Veniero cu o cută de amărăciune pe buze, ca și când amintirea acelei aventuri i-ar fi deșteptat o emoție dureroasă.

Sau poate că numele patriei pierdute era cel care îl chinuia.

— Zile și nopți de trudă și de jale, consumate pentru o căutare nesăbuită, adăugă el după o scurtă pauză, pe un ton batjocoritor.

— De ce vorbești așa? Să înaintezi în cunoaștere e cea mai nobilă încercare. Nu crezi?

— Nu cred nimic, messer Alighieri, și totuși sunt sigur că nu am nici o nevoie de toate acele cifre ca să cârmuiesc o galeră la asaltul coastelor maure. Dar poate că voi, înțelepții, sunteți alcătuiți dintr-un alt aluat. Detestați spațiile goale de pe hârtiile voastre și aveți mereu nevoie să le umpleți cu semne. Vă osândiți sufletul ca să descoperiți un mic adevăr inutil, ca bătrânul acela. El studiase în profunzime obiceiurile popoarelor de la Răsărit. În lungile nopți de navigație, în fața sobei din castelul de proră, îmi povestea ceea ce învățase despre religiile lor și despre demonii pe care știau să îi invoce. Culte stranii care au ajuns și la noi, în traistele pelerinilor, ca niște semințe de lepră. Sunt popoare ce adoră pietrele, mândre de convingerile lor și împătimite de ciudata lor credință. Așa cum e și messer Bruno.

— Bruno Ammannati, teologul de la *Studium*? întrebă Dante surprins.

Și el sosise de peste mare, potrivit raportului pe care îl citise.

— Da, chiar el. Ai ascultat vreodată o predică de-a lui, în biserica Celor Patruzeci de Mucenici? Te asigur că sunt emoționante. Meșterul Ambrogio era și dânsul fascinat de ele. I-am văzut deseori împreună, adânciți într-o conversație aprinsă.

Căpitanul zâmbi.

— Poate că omul nostru din Como era un credincios. Cetatea voastră pare să atragă sufletele cuvioase, precum Angiolieri.

Rostise ultimele cuvinte cu un sarcasm evident.

— Mda, messer Cecco, zise încet priorul. Un poet bizar şi un om deopotrivă de original, nu găseşti?

— Cu siguranţă, dar poate că mai chibzuit decât mulţi alţii.

— Se poate să fie precum spui. Îl cunoşteai dinainte?

Dante aruncase această ultimă observaţie cumva distrat, ca şi când s-ar fi gândit la altceva. Dar era încredinţat că Veniero acorda o mare atenţie fiecărui cuvânt.

— Nu, messer Alighieri. Eu sunt un om al mării. Totuşi, curând am descoperit în sentimentele sale o anumită afinitate cu ale mele, care m-a făcut să îl îndrăgesc. Împărtăşim o aceeaşi pasiune, cu siguranţă nu pentru poezie. Iar tocmai această afinitate poate crea ideea unei obişnuinţe precedente. Dar acum chiar că trebuie să te salut. Nu vreau să îţi răpesc timp preţios din obligaţiile dumitale de cârmuire. Sau din altele, conchise Veniero cu o strălfulgerare vicleană în ochi, pe care şi-i îndreptase spre uşa zarafului.

Dante îl urmări cu privirea pe bărbatul care se îndepărta, iar apoi intră în prăvălie cu pas hotărât. Proprietarul şedea la locul lui, înapoia umilei tejghele din lemn ros, încărcată de hârtii şi de registre.

Nu dădu să se ridice, mărginindu-se la un scurt semn din cap. Privirea îi lunecă pe bocceaua stacojie, înainte de a-l fixa din nou pe Dante cu suficienţă.

— Doriţi să îmi propuneţi un gaj, messere?

Poetul îşi muşcă limba pentru a şi-o ţine în frâu. Nu o putea rupe cu Domenico. Nu acum, cel puţin. Câinele acela era singura lui speranţă de a face faţă dificultăţilor. Dar în sinea lui ardea din pricina umilinţei. Încercă din greu să îşi amintească discursul pe care şi-l pregătise pentru un nou împrumut, dar cuvintele îi ajungeau spre buze amestecate cu insulte şi invective.

Şi mai era şi Veniero, cu prezenţa lui neprevăzută. La naiba cu Mannetto şi cu pretenţiile lui, îşi zise. Va mai fi vreme pentru asta.

— Autoritatea Comunei are nevoie să stea de vorbă cu dumneata, messer Domenico, în legătură cu o faptă de natură criminală.

Omul își schimbă expresia dintr-odată.

— Natură... criminală? Ce vrei să spui, priorule?

Poetul observă cu satisfacție că, în sfârșit, Domenico îi pronunțase titlul cu deferența de rigoare.

— Ai auzit cu siguranță de uciderea în orașul nostru a unui meșter din breasla de la Como. Comuna m-a însărcinat să caut vinovatul.

— Și aveți de gând să îl căutați aici? bâigui cămătarul pălind.

— Oriunde s-ar putea ascunde. Dar acum altceva vreau să aflu. Ce afaceri a venit să trateze cu dumneata messer Veniero, cetățean al Serenissimei?

— Nici una... deocamdată. M-a întrebat doar dacă sunt dispus să accept o scrisoare de credit.

— Iar dumneata ce i-ai răspuns?

— Că depinde de solvabilitatea garantului.

— Și el?

— A... a zis că nu trebuie să îmi fac griji pentru asta. Că garantul lui are acoperire în toate ținuturile Imperiului.

Dante tăcu, încercând să reflecteze.

— Dar...

Domenico își dresese glasul și parcă voia să adauge ceva. Pe chip îi coborâse din nou masca vicleană a meseriei sale. Ca întotdeauna, era gata să vândă orice oricui. Iar acum, era cazul să reintre în grațiile priorului.

— Dar mi s-a părut ciudat...

— Ce?

— Atâta vorbărie despre garanții și imperii, iar apoi a sfârșit prin a-mi cere un avans sub gaj. Un cerc de aur, zise cu un zâmbet strâmb, arătându-i un inel galben pe care îl scosese de sub tejghea. Toți sunt la fel, marinarii ăștia, conchise el făcând din ochi cu un aer complice.

Dante îl ignoră. Înșfăcă bijuteria, un inel mare încrustat cu mici semne aproape nedeslușite, și o examină cu atenție, înainte să o înapoieze zarafului.

— Mda, toţi sunt la fel. Voi mai trece să te văd, messer Domenico. Trebuie să vorbim şi despre altele.

Dădu să plece, însoţit de privirea perplexă a cămătarului. Trecând, dădu cu bocceaua peste tocul uşii înguste, lăsând să îi scape o înjurătură.

Trebuia să se întoarcă la Priorat şi să se descotorosească, în sfârşit, de acea piedică.

12

În aceeaşi zi, după-amiaza târziu

Dante intră în micul naos întunecat al Celor Patruzeci de Martiri şi se apropie de altar ţinându-se pe lângă perete, ca să nu bată la ochi. Spre fund, alături de masa simplă din piatră, înconjurată de scaune din lemn, fusese aranjată o estradă grosolană din scânduri. De pe acel amvon improvizat, un om vorbea adresându-se micului grup de credincioşi îngrămădiţi în jurul său.

Nu era multă lume, poate că două duzini de persoane, bărbaţi şi femei. Unii împrăştiaţi printre coloane, alţii şezând pe nişte bănci simple din lemn, iar alţii ghemuiţi pe pardoseală, cu toţii adânciţi în ascultare. Tocmai feţele lor uimite, feţe simple, de oameni de la ţară, îi atraseră atenţia, înaintea omului care vorbea. Părea sub o vrajă.

— Messer Durante! Rupe cu noi din pâinea îngerilor. Apropie-te.

Bruno Ammannati se întrerupsese, iar acum îl fixa cu o expresie inspirată. Numele său nu părea să fi suscitat vreo reacţie deosebită în rândul celor de faţă. Doar câţiva credincioşi se mărginiseră să îi arunce câte o privire bănuitoare, de îndată potolită de tonul confidenţial al predicatorului.

După acel scurt salut, părea că şi Bruno uitase de dânsul. Îşi desprinsese privirea, întorcându-se cu fervoare la predică, cu ochii aprinşi îndreptaţi către cer. Trebuia să fie spre sfârşit, judecând după tonul său concluziv. Dar, chiar şi aşa, poetul nu avu nici o dificultate în a-i recunoaşte imediat

sursa. În acel moment, spunea ceva în legătură cu etapele succesive ale vieţii omului pe Pământ. Ca să ajungă, era sigur, la exaltarea epocii viitoare, al treilea timp al Duhului, eliberarea de povara cărnii şi a materiei, ştergerea păcatului şi a egoismului într-o societate de egali în care Biserica, reînnoită de influxul înviorător al Sfântului Duh, avea să devină în sfârşit campionul libertăţii şi al justiţiei.

Chipurile stinse ale acelor plebei erau terenul ideal pentru însămânţarea de vise. Încă un rod al marelui arbore sădit de Gioacchino da Fiore, călugărul exaltat care, cu mai bine de un secol în urmă, încercase să înnoiască Biserica prin profeţiile lui.

Bruno continua, cu însufleţire, să îşi presare cuvântarea cu imagini ale mântuirii. Cum putea un rafinat maestru de teologie să se piardă îndărătul acestor viziuni grosolane, pentru minţile simple? Oare nişte prostii asemănătoare îl făcuseră curios pe Veniero?

Dante începuse să se înstrăineze, urmându-şi şirul propriilor gânduri. Asculta din ce în ce mai distras cuvintele omului. Apoi ceva, o schimbare în ritmul predicii sau în tonul vocii, îi solicită atenţia.

Cantilena despre măreţia epocii care avea să vină, alcătuită din aspiraţii inefabile şi din expectative extraordinare, lăsase loc unui subiect mai sumbru. Dumnezeu părea să fi dispărut dintr-odată din orizontul teologului, lăsând locul unei bezne tulburi, infernale.

Acum, Bruno nu mai însoţea gândurile şi visele ascultătorilor săi către un viitor îndepărtat. Se întorsese, dimpotrivă, către trecutul cel mai îndepărtat al omului. Şi, pe măsură ce înainta în evocare, cuvintele sale apăreau din ce în ce mai diferite de tezele lui Gioacchino. Acum, teologul vorbea despre epoca Îngerilor care se răsculaseră împotriva lui Dumnezeu, a Uriaşilor, care se născuseră din oasele Îngerilor şi stăpâniseră Pământul asuprindu-l cu puterea lor. Despre o epocă a Profeţilor, care primiseră darul de a vedea şi muriseră orbiţi de ceea ce întrezăriseră, şi a Anticilor, care ridicaseră monumente nemăsurate, însângerându-le cu bătăliile lor. În sfârşit,

despre epoca Celor din Urmă, care aveau să moştenească Pământul, dacă aveau să ştie cum să evoce puterile nemăsurate ale celor dinaintea lor, ale căror trupuri dormeau în subsol, în aşteptarea deşteptării.

La acele cuvinte, un murmur străbătuse rândurile credincioşilor. Dante surprinse câteva comentarii şoptite despre oasele enorme găsite la o fermă din Mugello. Dar Bruno continua fără să ia în seamă comentariile.

— Cei dinaintea noastră zac în gropile lor, nu morţi, ci adormiţi, declamă cu ochii mijiţi, ca şi când ar fi căutat în sinea lui dovada pentru propriile cuvinte. E cu putinţă să îi deşteptăm şi să şedem cu ei la masa Domnului. Acest lucru e cu putinţă. E cu putinţă. E cu putinţă! repetă el de trei ori preschimbându-şi glasul pe neaşteptate într-un strigăt. Aştrii, trupul vizibil al vechilor seminţii adormite, îi vor indica momentul Maestrului, prin mişcările lor. Începând cu steaua serii, cvintuplul simbol al stăpânei îngerilor.

Dante era scandalizat. Nu exista nimic creştin în cuvintele lui Bruno, ci doar aiureala mârşavă a tenebrelor. Pentru cu mult mai puţin decât atât, alţii fuseseră deja zdrobiţi de Inchiziţie. Cum era posibil ca acele învăţături să fie propovăduite într-o biserică? Îi reveniră în minte vorbele lui Veniero, convins că şi meşterul din Como căzuse în acea capcană. Dacă, într-adevăr, Ambrogio împărtăşea această perversiune, poate că cele cinci vârste ale unei lumi părăsite de Dumnezeu voise el să le reprezinte. Care alţii, dintre membrii celui de-al Treilea Cer, l-ar fi putut urma pe acea cale a pierzaniei? Trecu în revistă, în minte, toate acele feţe purtătoare de mască animalieră. Cineva iscusit la calcule, stăpân pe ştiinţa cerească...

Se reapucă să studieze feţele credincioşilor, întrebându-se ce consecinţe putea avea asupra lor acea cosmologie deformată. Păreau nişte somnambuli ori parcă se aflau sub efectul unui narcotic. De câteva clipe, predicatorul intona un psalm necunoscut, la care cei de faţă răspundeau, în antifon, mormăind nişte fraze într-o latină de neînţeles. Izbuti să descifreze doar o formulă, repetată de mai multe ori: *„Mater*

salva nos!", referitoare la un nume de neînțeles, aidoma șuieratului unui șarpe.

Aruncă încă o privire în jur. Era cu putință ca nimeni să nu fi obiectat la acele cuvinte? Nici o reacție, nici o deconcertare. Un cor abject ce continua să se prosterneze în mod mecanic, invocând neantul.

Un singur bărbat, observă el, rămânea tăcut, fără să răspundă la formulele ritului. Acesta stătea ușor separat de ceilalți, de cealaltă parte a naosului față de dânsul, cu fața înfundată în glugă. Tocmai când Dante se uita într-acolo, își mișcă încetișor capul, dezvăluindu-și chipul pentru o clipă. Un fior îi străbătu poetului șira spinării, în timp ce, instinctiv, se retrăgea îndărătul unei coloane.

Chiar și în penumbră, nu putea să se fi înșelat. Era același om pe care îl surprinsese examinând cadavrul lui Ambrogio. Noffo Dei, inchizitorul.

Reflectă agitat ce era mai bine să facă. Dacă acest călugăr se afla acolo, însemna că Biserica era la curent cu cele ce se petreceau la Cei Patruzeci de Martiri și că Bruno era pierdut. Și poate că și el, acum, se gândi el lipindu-se și mai tare de coloană. Și-ar fi dorit să dispară în marmură. Nu știa dacă Noffo era deja prezent atunci când el intrase. Dacă așa era, de acum, era prea târziu pentru orice. Nemernicul acela l-ar fi putut acuza de complicitate cu nebunia aceea.

Nu putea lăsa o asemenea armă în mâna cardinalului. Poate că ar fi fost mai bine să plece cât mai repede. Sau să întrerupă ceremonia și să îl acuze pe Bruno de omucidere. Arestându-l ca autoritate civilă, l-ar fi smuls din mâinile Inchiziției, împiedicându-l pe nebun să urce singur pe rug.

Se pregătea să facă un pas în față, când privirea i se încrucișă cu a teologului, care părea să fixeze colțul unde se afla Noffo Dei. Ceva absolut imprevizibil îl blocă.

Văzuse o privire de înțelegere circulând între cei doi. Bruno știa de prezența călugărului, și totuși nu avusese nici o reținere în a-și ilustra propria cosmologie nesăbuită.

Căuta martiriul? Ori se simțea atât de sigur, încât să își râdă de călău? Pentru o clipă, fu ispitit să creadă că ciuma aceea asiatică prinsese rădăcini într-un mod nebănuit, infestând

chiar și nivelele cele mai înalte ale ierarhiei ecleziastice. Se mai uită o dată către inchizitor. Omul nu părea să aibă de gând să intervină: se întorsese și o pornise încetișor spre ieșire, furișându-se de-a lungul peretelui. Lângă poartă, trecu pe lângă un grup de femei. Dante, care îl urmărea cu privirea din adăpostul său, aruncă în treacăt o privire asupra lor.

Atunci o văzu, pe jumătate ascunsă înapoia unei coloane dintr-o capelă laterală. Era învăluită într-un lung veșmânt din bumbac turcoaz și purta pe chip una dintre acele măști din bumbac pe care multe nobile doamne o purtau pe afară, pentru a se feri de praf. Dar îi fusese suficientă o mișcare ușoară, în timp ce se ridica pe vârfuri ca să vadă mai bine, pentru a o recunoaște, cu intuiția amintirii unui bărbat îndrăgostit.

Nu mai știa ce hotărâre să ia. În clipa aceea, femeia se deplasă și ea spre ieșire, cu pasul ei mlădios. Pentru câteva momente, poetul avusese impresia că Noffo îi făcuse un semn atunci când trecuse pe lângă dânsa.

Un inchizitor, un ereziarh, o târfă. Trei cărți ieșite dintr-un absurd pachet de tarot, reunite într-o biserică. Nu izbutea să priceapă relația dintre ele. Poate că Noffo nu venise să îl supravegheze pe Bruno, ci pentru femeie.

Așteptă preț de câteva clipe în spațiul porții, înainte să iasă în stradă. Afară, nu mai exista nici urmă de călugăr, iar Antilia era deja departe.

Dante păși cu fața ascunsă sub vălul beretei, prefăcându-se că se ferește de văpaia soarelui amiezii. O urmărea pe femeie de la o oarecare distanță, pentru ca ea să nu îi observe prezența, în caz că s-ar fi întors.

Antilia luneca prin mulțime ca și când ar fi fost nevăzută, ascunzându-și frumusețea sub faldurile largi și sub mască. Pasul ei rapid nu părea deranjat de căldura încă intensă, în pofida umbrelor edificiilor, care se alungeau. De acum, străbătuseră întreg cartierul, dar ea își continua drumul, fără să-i pese de oboseală și de norii de insecte care se roteau pretutindeni.

Ajungând lângă o fântână, se opri să bea. Pentru a face asta, își ridicase pentru o clipită masca, întorcându-se ușor.

Dante îi văzuse scăpărând ochii de onix, ca şi când femeia i-ar fi căutat privirea. Apoi îşi reluă drumul. Trecu şi el de bazinul din piatră, cu efigia lui lugubră. O urmărise pe Antilia fără să ia seama pe unde umbla, concentrându-şi întreaga atenţie ca să nu se lase descoperit. Abia acum îşi dădea seama încotro îl purtase, căci zărea în depărtare prăvălia spiţerului.

Văzând-o cum îşi încetineşte paşii, se opri. Pentru prima oară o zări uitându-se în jur, ca şi când ar fi fost îngrijorată că cineva i-ar fi putut iscodi mişcările. Din fericire, chiar în momentul acela, trecea o căruţă încărcată cu butoaie, ascunzându-l. Când vehiculul trecu mai departe, ea dispăruse în interiorul prăvăliei.

Dante şovăia dacă să o urmeze sau dacă să o aştepte să iasă, iar apoi să o supravegheze în continuare fără să se lase văzut. Hotărî să aştepte înapoia unei coloane din galeria de pe colţ, după ce alungase cu violenţă un milog care şi-o alesese ca loc pentru cerşit.

Omul se deplasă cu doar câţiva metri, cu toate că el îl ameninţase că va pune să fie biciuit de poliţai, şi se tolăni la loc pe jos, cu mâna întinsă la pomană. Lui Dante i se păru că îl măsurase cu un ochi ameninţător. Un alt ticălos din Arta secretă, fără îndoială. Dacă nu ar fi fost nevoit să o supravegheze pe femeie, i-ar fi chemat de îndată pe poliţai ca să îl aresteze. Mai azvârli o privire ameninţătoare spre zdrenţăros, care îşi expunea din nou nenorocirile dinaintea trecătorilor.

Era ceva aparte la el. După întâlnirea cu Giannetto, poetul privea altfel acea realitate pe care, înainte vreme, nu o luase în seamă, întrucât nu o putea suferi. Cerşetorul părea cu adevărat stăpânul străzii, aidoma unui câine care îşi marcase colţul. Îşi aminti de sinistra profeţie a lui Giannetto, de aparenta lui siguranţă în a prevesti năpaste pentru Partida albilor. Ce ştia turma aceea de repudiaţi despre viitorul Florenţei ori chiar despre destinul lui? Simţi din nou cum pământul îi fuge de sub picioare şi suportă o înţepătură în ochiul stâng.

Se uită iar spre poartă. Deodată, auzi zarvă undeva în spate. Un al doilea cerşetor se apropiase de primul şi părea că între cei doi izbucnise o ceartă. Parcă recunoştea glasul lui Giannetto care îl insulta pe celălalt pentru că îi cotropise teritoriul. Apoi cei doi se apucară să se păruiască, într-o devălmăşie de mâini şi de picioare. Dar primul învinse repede: cu un răget, se aruncă asupra noului sosit, lovindu-l cu un şut puternic într-o parte. Acesta strigă de durere, în timp ce aluneca la pământ, ţinându-se cu mâna de coasta ruptă.

Dante sări în faţă, alergând spre cei doi. Cu siguranţă, nu avea intenţia să potolească o ceartă între doi zdrenţăroşi, însă ceva îi atrăsese atenţia în mod pregnant. În vârtejul ciocnirii, haina primului cerşetor se deschisese peste piept, scoţând la iveală, pentru o clipă, o suprafaţă întunecată şi compactă, probabil din piele sau din bronz. Se pare că omul purta o platoşă. Voia să verifice, dar văzându-l cum se apropia, milogul se grăbi să se desprindă din strânsoarea potrivnicului, care continua să mugească de durere. Îndreptându-se brusc din şale, cu o iuţeală nebănuită pentru înfăţişarea sa masivă, se ridică în picioare şi o zbughi pe partea cealaltă a străzii, strecurându-se printre trecătorii care se apropiau curioşi şi făcându-se nevăzut în masa de capete, după ce îi adresase poetului un gest obscen.

— Sunt prior al Florenţei, animalule! Să-i dai cu tifla căţelei de maică-ta! strigă Dante, în timp ce falsul cerşetor îi pierea din vedere. Tersit mizerabil! mai avu puterea să adauge, gâfâind de efort şi de enervare.

Zări cum un tânăr ieşea din mulţimea de curioşi şi o lua pe urmele fugarului. Părea să poarte uniforma poliţailor. Speră că va izbuti să-l prindă.

— Cine era pungaşul acela? îl întrebă apoi pe Giannetto, care încă mai azvârlea blesteme şi obscenităţi împotriva adversarului său.

— Nu ştiu, răspunse acesta cu o grimasă de durere ce îi accentua expresia de şoarece. Nu-l cunosc. Unul nou, care de câteva zile dă târcoale prin părţile astea şi cere de pomană fără permisiunea Breslei. Sunt mulţi ca el, de o vreme încoace, veniţi cine ştie de unde.

— Mulţi?

— Da, tare mulţi. Blestemaţii!

Dante se rezemă de pilastru, respirând adânc pentru a-şi potoli agitaţia, iar apoi îşi deschise drum prin mijlocul gloatei, spre tavernă. În prag, Teofilo avea aerul că îl aştepta.

Intră hotărât, urmat de spiţer, care se dăduse la o parte pentru a-l lăsa să intre. Întrucât împrejurările deciseseră în locul lui, acum avea să o interogheze pe femeie. Îşi roti cu repeziciune privirile în jur, căutând-o.

— Unde e...

— Antilia? Pe ea o cauţi? întrebă Teofilo pe un ton şiret. A fost pe aici nu demult.

— Unde a plecat? întrebă Dante încurcat.

Era sigur că nu o văzuse ieşind. Dar, în confuzia produsă de bătaie, ieşirea din prăvălie îi scăpase din vedere.

— A plecat, n-ai văzut-o? Am auzit zgomotele de afară şi mi s-a părut mai prudent să plece fără să bată la ochi. Cunoşti condiţia ei deosebită, riscurile...

Poetul încuviinţă din cap. Avea senzaţia că Teofilo îi ascunde ceva.

— Ce căuta aici? întrebă el deodată, fixându-l.

Spiţerul părea să reflecteze asupra unui răspuns, ca şi când ar fi vrut să măsoare cu precizie adevărul pe care voia să îl introducă în propriile cuvinte, cu aceeaşi meticulozitate cu care calcula dozele amestecăturilor sale.

— Ceea ce toată lumea caută în prăvălia mea, zise în cele din urmă pe un ton enigmatic.

— Ceea ce caută toată lumea?

— Toată lumea. Inclusiv domnia ta, messer Durante.

Dante aşteptă ca celălalt să mai adauge ceva.

— Sensul alegoriei dumitale îmi scapă, declară el apoi, văzându-l cum tăcea în continuare.

— Durerea şi cum să te eliberezi de ea. Sau...

— Sau?

— Cum să o declanşezi. Durerea e primul motor al acţiunilor noastre. La asta se gândea marele Aristotel atunci când şi-a imaginat maşinăria cerească.

— Nu, te înşeli. Iubirea este aceea care conferă mişcarea înlănţuirii de ceruri. Dorinţa de iubire a ultimului cer, cufundat în iubirea esenţei dumnezeieşti, este aceea care le determină rotirile, voind ca în fiecare punct al său să experimenteze infinita bucurie a iluminării, zise Dante distrat, ca şi când ar fi repetat o lecţie.

Se gândea la Antilia.

Jocul acela de aluzii îl deranja. Deschise gura pentru a-l pune la punct pe spiţer, însă acesta i-o luă înainte.

— Şi totuşi, messer Durante, nu crezi că Algos este zeul care stăpâneşte peste Pământ? Nu pentru el luptăm, iubim, construim şi murim? Chiar domnia ta confirmi acest lucru, urmând cuvântul lui Aristotel: dacă primul cer se roteşte frenetic pentru a fi cu Dumnezeu în fiecare punct al său, atunci plinătatea bucuriei sale nu se întemeiază pe o lipsă defectuoasă?

Vorbise în şoaptă, ca şi când s-ar fi temut că zeul durerii îi asculta. Poetul ridică din umeri. Nu îi ardea să se adâncească într-o dispută teologică la ora aceea. Era convins că Teofilo iniţiase acea polemică doar pentru a-i distrage atenţia de la femeie.

— Antilia ţi-a cerut medicamentul acela al dumitale?

Spiţerul izbucni în râs. Părea să fi redevenit, dintr-odată, petrecăreţul din tavernă.

— Se numeşte *chandu*... Oh, nu, nimic atât de grav. Căuta doar un săpun de calitate, care să îi priască pentru frumuseţea pielii. Dar, cine ştie, poate că pentru o femeie ocrotirea propriei frumuseţi e o sursă supremă de durere...

Dante continua să privească în jur. Nimic din ceea ce îi spunea Teofilo nu i se părea de bun-simţ. Antilia se îndreptase spre prăvălie îndată după ce ascultase predica lui Bruno.

— Deunăzi mi-ai spus că leacul dumitale e compus din cinci elemente. Chiar nu le cunoşti?

Spiţerul avu o tresărire imperceptibilă. Ochii îi fugiră instinctiv spre casa de fier, ca şi când ar fi vrut să se asigure că e bine închisă.

— Compoziţia lui e secretă, messer Durante, zise el pe un ton evaziv. Dumneata i-ai experimentat efectele. Prin urmare, eşti în măsură să îi estimezi întocmai valoarea.

— Mozaicarul a fost ucis pentru că se pregătea să dea în vileag cele cinci părţi, din ceva. De ce nu cele cinci elemente ale compusului... pe care l-ar fi putut primi de la dumneata, ori putea să ţi-l fi sustras. Spui că eu însumi îi pot estima valoarea. Aşa e, şi consider că această valoare e una extremă, astfel încât ar putea determina pe cineva la omucidere, pentru a şi-l însuşi. Sau pentru a-l apăra.

Spiţerul părea dintr-odată preocupat.

— Oare nu cu el îi prosteşte messer Bruno pe discipolii cultului său profan, din care faci parte şi dumneata? îl presă Dante.

— Doar nu te gândeşti... bâigui celălalt.

— De ce nu m-aş gândi?

Teofilo mai şovăi preţ de câteva clipe, iar apoi îşi ridică brusc mâna dreaptă, cu degetele aranjate după semnalul de recunoaştere al Artei spiţerilor.

— *Auxilium peto*, exclamă dânsul.

Era formula prin care un confrate îi cerea ajutor altuia. Dante repetă mecanic acest gest, silit să respecte jurământul care îl lega:

— *Auxilium fero*, răspunse.

Acum, Sprovieri părea îmbărbătat. Îl apucă de un braţ, strângându-l cu putere.

— Pe bună dreptate considerăm important acest secret. Dar nu e singurul, sub bolta cerească. Există altele mai mari şi poate că e bine ca un confrate să le cunoască.

— Ce vrei să spui?

— Cine ştie, poate că într-adevăr vei fi în măsură să mă ajuţi... poate că ştiinţa dumitale... continuă Teofilo fără să răspundă la întrebare.

Mai rămase o clipă nemişcat, ca şi când ar fi voit să depăşească o ultimă perplexitate, iar apoi se apropie de un scrin. Îl deschise şi scoase caseta perfect cubică, făcută din întunecatul şi preţiosul lemn african iubit de faraoni. Meşteri

ceva scurt pe una dintre laturi. Dante auzi o uşoară declanşare şi îl văzu ridicând un mic diblu. Probabil că acţionase vreo încuietoare ascunsă, întrucât cutia se deschise, scoţând la iveală, in interior, un obiect rotund din metal galben. Luă parcă temător acel obiect şi i-l întinse.

Era un cerc din metal aurit, acoperit cu încrustări subţiri, asemănătoare cu literele din alfabetul unei limbi necunoscute. Foarte asemănător cu inelul pe care poetul îl văzuse în prăvălia lui messer Domenico.

Cântări obiectul în palmă, după ce îl observase cu luare-aminte.

— E ceea ce pare?

— Da, messer Durante. E aur.

Dante continua să sucească obiectul în mâini. Îşi ridică ochii.

— De unde provine?

— Poate că ar fi mai nimerit să întrebăm de la cine provine. De o vreme încoace, aceste inele au apărut la Florenţa, însoţite de un zvon. O legendă, poate.

— Şi ce spune această legendă?

— Că aurul acesta nu provine din măruntaiele pământului.

— Vrei să spui că cineva l-a... fabricat? murmură poetul, examinându-l din nou cu luare-aminte.

Apoi îl duse la buze, atingând metalul cu limba.

— Dacă ceea ce afirmi e adevărat, o mare primejdie pluteşte asupra finanţelor Comunei. Orice mijloc cunoscut pentru a descoperi metalul ordinar în lucrarea falsificatorilor ar fi inutil.

— Aşadar, nu crezi că secretul acesta e mai mare decât cel al leacului?

— De la cine ai primit inelul? Şi cine păzeşte secretul metamorfozei? Cineva din Cerul al Treilea? Vorbeşte! îl presă Dante.

Era cât pe ce să repete gestul de recunoaştere, dar se abţinu de îndată, ascunzându-şi mâna.

— Nu vreau să răspunzi sub jurământul Artei, ci dinaintea autorităţii Florenţei.

— Nu știu, ți-o jur! Ambrogio mi l-a dat, cu puțin înainte să fie asasinat. Dar nu mi-a spus nimic despre originea lui.

Părea răvășit, ca și când numele mortului i-ar fi invocat și spectrul.

— Acest secret nu îmi aparține. Eu însumi sunt în căutarea lui, adăugă el mai apoi, parcă vorbind cu sine.

Dante reflectă asupra ultimelor cuvinte. Cu siguranță, medicamentul era extraordinar. Dar ce putea însemna în comparație cu ceea ce îi arătase Teofilo? Și cine din Florența s-ar fi putut dedica unor asemenea studii? Dus de gânduri, ajunsese în dreptul ușii. Apoi se întoarse la loc.

— Cercul de aur... mi-l poți încredința pentru câtăva vreme?

— Desigur, messer Alighieri, răspunse celălalt întinzându-i-l. Crezi că poți descoperi de unde provine?

Priorul nu răspunse. Mintea îi era deja în altă parte, în timp ce se îndepărta de prăvălie fără măcar să-l fi salutat pe spițer, cu o involuntară nepoliteță. Se simțea surescitat de dezvăluire și de noile perspective pe care aceasta le deschidea.

Teofilo îl urmă până în prag, fără să scoată nici el o vorbă. Apoi se grăbi să închidă ușa prăvăliei, după ce se asigurase că Dante se făcuse nevăzut. Un ușor foșnet în spatele lui îl determină să se întoarcă brusc. Unul dintre panourile din lemn ale mobilei aflate lângă perete se deschisese, scoțând la iveală o încăpere. În dreptul ușiței își făcuse apariția Antilia. Teofilo îi parcurse cu privirea formele, care transpăreau cu farmecul lor sub pliurile delicate ale rochiei, aidoma unei statui a Venerei întemnițată în veșmântu-i drapat. O picătură de sudoare îi coborî pe frunte.

Femeia își scosese de pe față masca de călătorie, iar acum i se arăta în întreaga ei frumusețe.

— Ai ascultat? o întrebă el.

Antilia încuviință din cap. Fixa cutia de abanos care zăcea încă pe tejghea.

— Nu am spus nimic, adăugă Teofilo cu un freamăt în glas. Când... când ai de gând să pleci?

Ea continua să tacă.

— Aş putea să vin şi eu cu dumneata?

Spiţerul se apropie şi ridică mâinile până când îi atinse umerii. Ea îi urmărea impasibilă mişcările. Bărbatul începu să dezlege şireturile care îi închideau rochia, dezvăluindu-i încetul cu încetul trupul arămiu.

13

20 iunie, în cursul dimineţii

— Negustori blestemaţi. Oameni de nimic, şuiera Dante străbătând înainte şi înapoi atriumul sediului Calimalei, breasla negustorilor de stofe, cea mai importantă din Florenţa.

Bogaţi, înfumuraţi şi neobrăzaţi. Cel puţin jumătate dintre funcţionarii Comunei erau, mai mult sau mai puţin făţiş, în serviciul lor. Iar cei care nu erau se temeau de ei.

— Îşi permit să mă lase să aştept. Aş pune să fie spânzuraţi cu toţii, dacă ar exista un călău.

Izbutise să fie primit doar folosindu-se de autoritatea lui, însă anticamera devenea umilitoare. Într-o jumătate de ceas, văzuse negustori corpolenţi, oameni trudnici şi alţi indivizi de nimic trecând înaintea lui. Simţea cum îi sporeşte ura faţă de mârlanii aceia îmbogăţiţi, acum umflată de dorinţa de răzbunare. Din pricina unora ca ei devenise Florenţa ceea ce devenise. Un oraş care ar fi putut fi noua Romă prin înţelepciunea legilor şi o nouă Atenă prin splendoarea operelor de artă se preschimba într-un nou Babilon, în privinţa corupţiei moravurilor. Nu exista nici o funcţie publică nescoasă la mezat, nici o lege care să nu poată fi îmblânzită printr-un pumn de florini, nici o sentinţă care să nu fie răstălmăcită după cum le cădea mai bine judecătorilor.

Sala de aşteptare dădea spre un şantier. De cealaltă parte a străzii se ridica un palat impunător, pe locul căsuţelor din vechiul cartier. Dar exista ceva nesănătos îndărătul fastului noilor construcţii, care se înălţau printre podgorii pentru a

găzdui gloata forfotitoare a orășenizaților veniți de la țară în căutarea norocului. O crăpătură ascunsă precum fisura nevăzută din bronzul unui clopot, pe care numai o ureche exersată o poate percepe înainte ca acesta să crape pe nepusă masă. Iar urechea poetului, rafinat de muze și de obișnuința cu glasul anticilor, percepea în mod limpede acea disonanță, ca zgomotul unei cascade din depărtare.

— Oraș de tâlhari, repetă el plecând de la fereastră.

În sfârșit, un slujbaș, îmbrăcat în uniforma țipătoare a Artei, îl chemă fără politețe și îl conduse la etajul superior, deasupra galeriei ce acoperea spațiul vechii Piețe.

Rectorul ședea înapoia unui pupitru înalt de scris, înconjurat de alte pupitre mai mici, ocupate de o duzină de contabili ce rânduiau în câteva mari volume actele comerciale ale companiilor și ale negustorilor.

— Ce pot face pentru domnia ta, priorule? Comuna se interesează de Arta noastră? îl întrebă.

Bărbatul îi vorbise cu un glas rece și incolor. Același ton cu care s-ar fi adresat ultimului slujbaș.

Dante se apropie de catedră până când atinse cu pieptul suprafața din lemn.

— Comuna se interesează de binele și de răul Florenței. Astăzi de rău.

Rectorul era derutat. Se așteptase la obișnuita solicitare de favoruri sau de bani.

— Ce înseamnă asta? întrebă cu o grimasă.

— Am însărcinarea de a conduce cercetările pe seama supliciului suferit de meșterul Ambrogio.

— Meșterul mozaicar... Am aflat. Dar nu înțeleg ce are de a face cu Calimala...

— Nici eu. Cel puțin, nu până acum. Tocmai de aceea explorez diferitele căi ale adevărului.

— Iar aceste căi te-au purtat aici?

— Calimala este Arta în care toate științele converg, se spune. Fă, îngrijește-te, rânduiește: nu asta e deviza voastră?

Rectorul încuviință din cap cu prea puțină convingere.

— Oricum, mă aflu aici ca să stau de vorbă cu unul dintre colaboratorii domniei tale, adăugă Dante. Flavio Petri, genovezul.

— Meşterul colorist? Şi despre ce...

Nu îşi termină întrebarea. Pe chipul poetului coborâse o mască impasibilă care nu lăsa loc pentru discuţii. Cu o frază seacă, rectorul îi ordonă unuia dintre copişti să îl însoţească.

Laboratorul era situat într-o vastă subterană cu tavanul jos, ticsită cu mari recipiente din aramă şi cu pietre de moară pentru fărâmiţarea şi amestecarea culorilor. Miasme grele făceau aerul aproape irespirabil.

Flavio era singur şi tocmai turna o substanţă într-unul dintre ceaune cu o măsură din sticlă. Dante îl văzu schimbând câteva vorbe cu însoţitorul său, iar apoi îi ieşi în întâmpinare şi avu impresia că solicitudinea acestuia urmărea mai cu seamă să îl distragă de la acţiunea sa. Oricum, politeţea lui îi plăcu, după modul cum fusese tratat mai înainte.

Doi ochi cum nu se poate mai negri îi străluceau cu vioiciune pe chipul zbârcit, cu toate că vârsta îi cocârjase trupul.

— Ce pot face pentru domnia ta, messer Durante?

— Am nevoie de înţelepciunea dumitale într-o privinţă aparte.

— Toată ştiinţa mea, deşi modestă, se află la dispoziţia dumitale.

— Eu nu îţi subestimez învăţătura. Eşti cel mai învăţat în ştiinţele naturii. La Florenţa şi în Italia. Şi poate pe toate pământurile creştine.

Celălalt înclină uşor din cap, cu un zâmbet reţinut. Îl aştepta să continue.

— Ce ştii despre fabricarea aurului?

Dante încercase să formuleze întrebarea pe un ton întâmplător, dar îşi dădea seama el însuşi de enormitatea cuvintelor sale. Fu surprins mai întâi de seninătatea cu care genovezul îi răspunse, ca şi când ar fi fost vorba despre o chestiune întemeiată.

— Am auzit câte ceva, în îndelungata mea viaţă. Multe iluzii, o cercetare cu sângele clocotind în vine. Ani întregi de

insomnie închinați acestei lucrări... nu știu dacă divină, prin dorința de a pătrunde în matricea naturii, ori numai inspirată de demonul lăcomiei. Acest dubiu conștiința nu îl poate rezolva, ori de câte ori mintea noastră pătrunde într-un secret al naturii, cât de mic.

— Dar credeți că se poate face? Sau că s-a făcut deja? întrebă Dante, ignorând scrupulele morale ale bătrânului, care ridică din umeri cu privirea ațintită într-un punct din depărtare.

— Unii afirmă acest lucru. Am întâlnit oameni de toate soiurile care se jurau că erau în posesia secretului. Șarlatani și aventurieri, de cele mai multe ori, incapabili să ofere măcar dovezile cele mai superficiale ale vreunei cunoștințe a artei alchimice... În afară, poate, de o singură dată.

— Și ce ai aflat?

— Cineva care era sigur că poseda arta mi-a vorbit despre cinci treceri pentru transformarea aramei în aur. Aceasta era esența secretului său: nu sublimarea plumbului, cum crede multă lume, ci scoaterea din focul ascuns în aramă a forței ce germinează aurul.

— Și... ai experimentat-o? întrebă Dante cu nerăbdare.

— Nu am încercat să cunosc adevărul până la capăt. Secretul aurului e secretul regilor. Prea mulți dintre cei ce afirmau că îl cunosc au fost uciși de cei care voiau să știe... sau care voiau să nu mai știe nimeni altcineva.

Bărbatul nu părea să mai aibă nimic de adăugat.

Dante era perplex. De prea multe ori ascultase prin taverne povestiri legendare și lipsite de temei.

— Așadar, ai auzit vorbindu-se despre asta demult, pe timpul călătoriilor dumitale. Pe tărâmuri îndepărtate, îmi închipui, reluă el cu un dram de ironie.

Meșterul colorist îl fixă în ochi.

— Nu, messer Durante. Am auzit vorbindu-se despre asta în orașul dumitale, nu demult, răspunse el cu asprime. Și nu era vorba doar despre vorbe. Îți voi arăta ce s-a găsit pe fundul unei bărci abandonate pe coasta pisană de un pescar din partea locului. Un agent de-al nostru a avut curiozitatea și l-a trimis la sediul Artei.

Deschise un sertar şi scoase ceva ce părea a fi o piatră roşiatică, mare cât o nucă.

— Priveşte. Ai mai văzut vreodată aşa ceva?

Dante observă obiectul cu luare-aminte.

— E aramă?

— Merele Hesperidelor, răspunse Flavio pe un ton misterios. Da, e aramă. Cât se poate de pură.

— Şi poate fi preschimbată în aur?

— Poate.

Genovezul se apucă din nou să învârtă pipeta între degete.

— Arama se găseşte în natură sub forma unor subţiri filamente amestecate cu mase impunătoare de rocă şi de pământ. N-am văzut niciodată...

— Dar cum îţi explici această ciudăţenie? îl întrerupse poetul.

— Nu mi-o explic. Ar putea fi primul act al transformării. Se pare că muntele ştiinţei creşte în chip vertiginos la Florenţa. Turnuri infinite se înalţă către cer. Bolţi de temple atât de întinse, încât ar putea acoperi o câmpie se înmulţesc peste capetele noastre. Maşinării nemaivăzute sunt ridicate ca să îl ajute pe om în aceste construcţii. Poate că cineva a smuls fructul din arborele cunoaşterii.

— Da, într-adevăr, s-ar putea ca cineva să fi muşcat din acel fruct. Ce părere ai despre asta? întrebă Dante scoţând inelul de aur din punga pe care o purta la centură şi arătându-i-l.

Omul întinse mâna brusc, cu o expresie plină de curiozitate.

— Încă unul dintre inelele acelea...

— Încă unul? Ai mai văzut şi altele?

— Da... cel puţin alte două, foarte asemănătoare cu acesta.

— Ce îmi poţi spune despre metal? E aur? Vreau să spun aur natural...

Flavio îi azvârli o privire ironică, în timp ce apropia inelul de o lamelă de jasp negru aflată pe prichici şi apucându-se să îl frece de piatră lovindu-l uşurel.

— Parcă certitudinile domniei tale nu mai sunt atât de neclintite, priorule... Da, e aur, zise el apoi, privind cu

luare-aminte striațiile pe care metalul le lăsase pe lamelă. Cu totul lipsit de impurități. Însă nu îți pot spune dacă e lucrarea naturii sau a omului: pentru asta nu există piatră de încercare.

— De unde proveneau celelalte inele pe care le-ai văzut?

— Au ajuns în sipetele Artei, într-un fel sau altul. Asta e tot ce știu. Și nu ți-aș spune mai mult nici dacă aș ști. Afacerile Calimalei sunt acoperite de sigiliu, iar acest sigiliu e moartea.

Îi înapoie inelul. Dante se pregătea să replice, când atenția îi fu atrasă de ceva care zăcea pe masa de lucru, lângă recipientele pentru culori. Era o foaie mare de hârtie împăturită. Pe fața la vedere recunoscu albastrul cursurilor de apă și ocrul lanțurilor muntoase. Se apropie și o luă ca să o vadă mai bine, surprinzând la interlocutorul său un gest de mânie. Ba chiar i se păru că ar fi vrut să i-o smulgă din mână, dar mai apoi se reținuse.

— Recunosc cetatea Parisului, cu insula sa cu turnuri. Îți slujește și ea la lucru? întrebă poetul pe un ton indiferent.

— Cunoașterea principiilor geometrice face parte din competențele mele. Este unul dintre felurile în care îi pot fi de folos Artei. Înregistrarea exactă a străzilor și a hotarelor e importantă pentru comerț, la fel ca atâtea alte cunoștințe. Dar să nu spui nimic despre ceea ce ai văzut, adăugă meșterul colorist, de această dată smulgându-i harta din mână și împăturind-o grijuliu.

— De ce cunoașterea formei lumii trebuie ținută secretă? De ce să rămână ascunsă înfățișarea lumii create? E tot una cu a ascunde chipul lui Dumnezeu, îl provocă Dante, uimit de purtarea lui.

— Căile pământului nu sunt doar nervii care leagă marele său trup: sunt venele prin care îi curge bogăția, messer Durante. A le cunoaște înseamnă a avea acces la acest sânge în mod neîngrădit, la adăpost de invidia rivalilor. Și apoi, cine știe, poate că forma lumii e într-adevăr splendidă și înfricoșătoare precum chipul lui Dumnezeu și, ca și acesta, trebuie învăluită, ca să nu ne orbească.

— Probabil că ai dreptate, messer Flavio. Dar se spune că în clipa cea din urmă, înainte să se prăvălească în tenebre, ochii condamnaţi la orbire cunosc o strălucire miraculoasă, care le dezvăluie forma lucrurilor. Poate că noi toţi căutăm tocmai acea strălucire.

Bătrânul ridică din umeri.

— Da, înainte de tenebre.

După ce se despărţise de meşterul colorist, Dante ieşi în strada aglomerată. Nu i se părea că ideile i s-au mai lămurit. La colţul străzii se găsea o cârciumioară. Se aşeză pe o bancă afară, sub copertina care ferea intrarea, în timp ce cârciumarul scotea din ulciorul de lângă drum o măsură de vin alb. Lichidul căldicel îi coborî pe gât fără să îi domolească arsura. Luciul aurului artificial îi răsărea în faţa ochilor printre aburii care se ridicau din stradă, otrăviţi de miasmele gunoaielor omeneşti şi animale.

Era oare cu adevărat posibil să fie fabricat, cu o puritate atât de mare, încât să înşele până şi ochiul unui meşter ca Flavio Petri? Ar fi trebuit să dea alarma la Monetărie. Îşi mişcă grumazul încoace şi încolo, încercând să risipească amorţeala produsă de căldură şi de vin. În mintea lui, gândurile continuau să se rotească.

Ce s-ar fi întâmplat dacă, într-adevăr, o enormă cantitate de florini ar fi fost introdusă în circulaţie? La început, o creştere nediferenţiată a bogăţiei şi a fericirii publice. Ştergerea datoriilor, sfârşitul taxelor comunale, eliberarea universală de necesităţi. Lapte şi miere.

Iar apoi, dezastrul, pierderea oricărei valori, atunci când aurul va fi devenit la fel de comun ca nisipul. O nouă epocă, precum aceea imaginată de Bruno Ammannati. Dar o epocă a disperării, într-adevăr a Celor din Urmă.

Vorbise cu glas tare, atrăgând atenţia crâşmarului, care se apropiase grăbit cu gândul la o nouă comandă. Căldura devenise insuportabilă.

— Acesta ar putea fi proiectul lor! strigă ridicându-se cât ai clipi, aproape răsturnând băncuţa.

Apoi se îndreptă către Ponte Vecchio, după ce îi azvârlise o monedă cârciumarului, din ce în ce mai derutat.

— Nu era messer Durante omul acela? zise unul dintre ceilalţi muşterii, care urmărise scena. Noul prior? Doamne, apără-ne şi păzeşte-ne.

14

În aceeaşi zi, pe la amiază

În raportul despre membrii celui de-al Treilea Cer, era indicat şi locul unde fiecare îşi ţinea, în mod provizoriu, lecţiile. Cecco d'Ascoli îşi aduna discipolii pentru cursul de astrologie medicală în mica sală capitulară a abaţiei San Sisto, de la San Frediano.

Dante, de cum îl recunoscuse în tavernă, îşi propusese ferm să îl reîntâlnească între patru ochi, pentru a se confrunta cu dânsul în privinţa tuturor aspectelor care îi despărţeau. De ani buni, ţinea dezbaterea lor de la distanţă asupra caracterelor astrologiei. Dar, după câte auzise în biserica Celor Patruzeci de Martiri, confruntarea devenise inevitabilă. Şi de ce nu acum, când fantezia sa încălzită de vin se găsea în cele mai bune condiţii pentru a avea câştig de cauză?

Îşi făcu intrarea în sală în timp ce maestrul asista la finalul polemicii dintre doi studenţi, din înaltul catedrei. Părea satisfăcut de mersul discuţiei. Partizanul lui *sic* îşi isprăvise argumentaţia, în timp ce susţinătorul lui *non* se pregătea să încheie. Tânărul citea în picioare, în faţa catedrei maestrului, în timp ce, în spatele său, ceilalţi studenţi, o jumătate de duzină, ascultau şezând pe o bancă şi luând notiţe pe tăbliţele de ceară. Lângă dânsul, rivalul său din această zi asculta atent, gata să surprindă orice contradicţie sau incongruenţă, pe care i le semnala magistrului ridicând degetul şi pronunţând cuvântul *nego*.

Dante sosise la timp pentru a prinde ultimele replici. Tema trebuia să fie influxul tranziturilor marţiene asupra secreţiilor umede ale plămânilor. Marte, planetă de foc, caldă şi uscată, generează în trupuri, prin suflarea sa, o ascensiune a spiritelor. Iar acest fapt, în opinia vorbitorului din acel moment, era semn sigur de reducere a fluxiunilor şi a expectoraţiei.

Adversarul trebuia să fi susţinut contrariul...

— ...cu siguranţă înşelat de evidenta izbucnire a lichidului seminal şi de sporirea viselor amoroase care se înregistrează cu prilejul tranziturilor. Dar se ştie, de altfel, că uscăciunea favorizează coitul, element susţinut prin mai marea fertilitate a speciilor animale în stagiunea caldă şi prin cunoscuta impetuozitate amoroasă ce caracterizează popoarele negre din Libia.

Tânărul rostise ultimele cuvinte pe un ton înţelegător, de parcă ar fi vrut să ierte eroarea adversarului, pe care o demonstrase cu maliţiozitate. Un ropot de aplauze îi însoţi replica. Se părea că tocmai teza lui convinsese micul auditoriu. Magistrul făcu şi el un semn de aplauze laudative, ca şi când ar fi dorit să îşi manifeste aprecierea, fără însă a răsădi în elevii săi sămânţa primejdioasă a trufiei.

Studenţii îşi luau rămas-bun, după ce adresaseră ceremonioase formule de salut la adresa magistrului. Abia atunci, Cecco d'Ascoli păru să observe prezenţa lui Dante, ce rămăsese lângă uşă. Coborî grabnic de pe estrada pe care era ridicată catedra, deschizându-şi braţele şi sărutându-l pe obraji.

— Messer Durante, fii binevenit! Dacă aş fi ştiut că ţineai să asişti la lecţia mea, aş mai fi adus în aulă încă un jilţ, ca să poţi şedea în dreapta mea şi să asişti ca un egal al meu.

Dante îi răspunse la salut înclinându-se uşor.

— Îţi mulţumesc pentru cinstea ce-mi faci, însă nu dispun de o *licentia docendi*. Cursurile pe care le-am frecventat la Bologna şi Paris nu îmi ridică ştiinţa la acest rang. Aşadar, locul meu e jos, printre studenţii domniei tale.

— Ştiu că excelezi în modestie la fel ca în înţelepciune, maestre. Dacă ai voi, ar exista pentru domnia ta un loc în

Studium. Şi tocmai la materia astrologie, în care ştiu că eşti expert.

Dante îl privi în ochi.

— M-aţi primi şi în Al Treilea Cer?

Celălalt deveni rigid. Expresia afabilă care îl însufleţise până cu o clipă în urmă se risipi.

— De ce nu? zise el apoi, după un timp ce păru că nu se mai sfârşeşte. Al Treilea Cer e al Venerei, iar domnia ta eşti un poet al iubirii... Unul foarte mare, adaug.

Trase aer adânc în piept, iar apoi începu pe neaşteptate să cânte *Iubirea care-n minte îmi grăieşte*, continuând prima strofă în întregime. Dulceaţa versurilor era accentuată de vocea sa caldă, în timp ce le scanda cu scurte semne din mână.

Poetul, după surpriza iniţială, cântă strofa a doua, iar apoi, din nou Cecco intonă versurile următoare, până la sfârşit.

După câteva momente de tăcere, în care armonia glasurilor parcă îşi păstră ecourile în sală, astrologul îşi reluă vorba.

— Ai nemurit obiectul pământesc al pasiunilor dumitale. Vai, timpurile nenorocite pe care le trăim împiedică aşa ceva, dar, într-o altă epocă, Beatrice a dumitale ar fi fost înălţată la treapta de stea, în virtutea versurilor extraordinare ale domniei tale. Aşa cum s-a întâmplat cu Berenice, cea cântată de Calimah.

— Nu nenorocirea timpurilor o împiedică, ci faptul că noi suntem creştini, fapt ce ne refuză probabilitatea de a ne înălţa la ceruri, pe altă cale decât aceea a lui Petru şi a corurilor sale îngereşti, replică priorul emoţionat.

— Aşa o fi, cum spui domnia ta. Îţi pot fi de folos în vreun fel?

— E o chestiune pe care aş dori să o supun ştiinţei dumitale. Are în vedere nobila materie a astrologiei, dar şi perversul episod al crimei.

Celălalt se apropie. Părea curios.

— Vorbeşte.

— Crezi că influxul cerurilor, care ne marchează destinele, e o necesitate sau un accident? Stelele ne călăuzesc

pașii în mod ineluctabil ori, dimpotrivă, se limitează să confere un impuls inițial mișcărilor noastre, guvernate ulterior de liberul arbitru?

Cecco d'Ascoli zâmbi imperceptibil.

— E o chestiune dezbătută, messer Durante. Dar, dacă îmi dai voie, numai printre spiritele grosolane. Cum prea bine se știe, corpurile cerești, care orbitează pe ceruri dincolo de sfera Lunii, sunt perfecte și incoruptibile. Dacă acțiunea lor ar fi evitabilă, aceasta ar fi defectivă și am avea o consecință incertă a unei premise certe, o cauză perfectă care dă naștere unor efecte imperfecte. Aceasta e contradicția pe care spiritul nostru o respinge. *Ergo*, destinul nostru e scris în stele cu o măsură exactă.

Dante ridică degetul arătător, din instinct. Nu rosti vorba *nego*, însă tot trupul îi era aplecat spre înainte, ca și când ar fi fost angajat într-un duel.

— Dar, dacă am admite că efectul cerurilor asupra naturii noastre e necesar, s-ar nărui întreg eșafodajul etic pe care se sprijină toate legile noastre, obiceiurile și însuși simțul nostru moral, replică el cu seninătate. Așadar, chiar și moartea meșterului Antonio ar fi înscrisă în eterna peregrinare a astrelor, iar mâna care a determinat-o ar deveni un simplu instrument iresponsabil. Ar fi fost inutilă Redempțiunea, întrucât ar fi fost absentă Vina. Însăși religia noastră, una a mântuirii, ar fi la fel de deșartă precum idolii păgânilor.

Cecco d'Ascoli îi susținu privirea cu răceală.

— Poate că a fost deșartă.

— Huleşti. Nu asta ne învăța marele Ptolemeu în *Almagest*! strigă Dante. Nici Sacrobosco. Nici Guido Bonnati, însuși magistrul dumitale!

— Știința mea nu se datorează doar lecțiilor lor.

Acum poetul era atât de aproape, încât îi simțea căldura respirației.

— Oare ai urcat în amvonul lui messer Bruno și aduci din pustiul spiritului său nefasta închipuire a altor zei? Crezi și dumneata că astrele sunt forma vizibilă, epifania unor ființe de o putere inimaginabilă, care ne-au precedat pe Pământ și

pe Pământ şi care acum nu se mai află aici, dar sunt gata să se întoarcă? Şi că prin observarea astrelor pot fi evocate acele fiinţe? Asta crezi?

— Am ascultat şi eu cuvintele lui messer Bruno, răspunse tărăgănat astrologul. Nu sunt ideile ştiinţei noastre. Ele provin de departe, din pământurile de la Răsărit, unde teologul a predicat în tinereţe. Dar nu trebuie să le acorzi mai multă importanţă decât li se cuvine: ele nu sunt primejdioase pentru nimeni, în afară poate de cei ce le nutresc la sânul lor.

Un zâmbet îi lumină chipul. Expresia îi deveni împăciuitoare, iar glasul îi reveni la tonurile afabile de la început.

— Haide, messer Durante, să părăsim calea asta primejdioasă, care supune frumuseţea scânteietoare a ştiinţei dinaintea mizeriilor Pământului. Cât despre Redempţiune, să ştii că ea nu îmi contrazice argumentul. De fapt, era prevăzută întocmai de roatele stelare şi anticipată de conjuncţia lui Marte şi Jupiter în Peşti, atunci când s-a născut Mântuitorul.

Dante îşi îndulci şi el tonul glasului.

— Ei bine, da, să lăsăm religia în seama preoţilor. Dar mai am un argument pentru a dovedi că al dumitale e falacios. Influxul stelar, cert şi incoruptibil, acţionează el oare şi asupra mineralelor ascunse în sânul Pământului?

— Neîndoielnic. Influxul lui Venus e cel ce determină virtutea antiavortivă a coarnei. După cum Marte face din onix un puternic leac împotriva otrăvii. Şi, în sfârşit, oare nu Soarele este cel ce îi conferă aurului virtuţile sale de plasticitate şi luminozitate?

— Dar dacă aurul e plăsmuit în virtutea lui de forţa Soarelui, cum explici că astrul cel mai mare şi mai luminos îi dăruieşte natura unui mineral atât de rar?

Cecco schiţă un zâmbet de suficienţă.

— Cine îţi spune că aurul e atât de rar, pe Pământ? Sau că va mai fi astfel pentru multă vreme?

Dante se opri fixându-l în tăcere.

— Oricum, chiar în condiţiile în care corpurile cereşti nu ar fi zei, aşa cum a crezut înţelepciunea antică, ele au cu

adevărat o putere de o virtute nemăsurată, aşa cum, prin evidenţa lucrurilor, aflăm zi de zi din învolburatele contingenţe ale vieţii. Mânia lui Marte, triumful lui Jupiter şi mai cu seamă energia de neoprit a lui Venus, steaua pentagonală, care năruieşte porţile cetăţilor, ultima dintre zeităţile care nu au pierit...

— Stăpânitoarea Celui de-al Treilea Cer, murmură poetul.

Cuvintele astrologului îi amintiseră de un amănunt. Ambrogio, în planurile lui, reprezentase şi el o mică stea cu cinci colţuri. Iar Bruno, în biserică, vorbise despre un astru cvintuplu.

Cecco încuviinţase din cap. Iar apoi începu, scandând cuvintele şi făcând câte o scurtă pauză după fiecare vers.

Steaua iubirii, în a treia roată,
nelinişteşte duhul cu lumina-i
frumoasă, care nu stă depărtată
de el când moartea stinge-a lui figură.

Dante ascultă în tăcere.

— Ce ai recitat? întrebă el apoi.

— Un catren dintr-un mic poem de-al meu despre configuraţia cerurilor. Aici e vorba despre cel de-al treilea şi despre regina lui.

— De ce ai spus că astrul serii e pentagonal?

Celălalt îi azvârli o privire ironică.

— Doar nu vrei să mă faci să cred că nu ştii, messer Durante, răspunse el pe un ton de stupoare simulată. Cu faima dumitale de cunoscător al mişcărilor cereşti?

Dante roşi, rănit de această observaţie.

— Nu, cu siguranţă. Dar de ce Venus şi iubirea ar trebui să aducă angoasă?

— Mă mai întrebi? Într-adevăr, nu ştii? Sau nu crezi că Amor călăuzeşte paşii Morţii? De ce te gândeşti că a fost ucis meşterul Ambrogio?

— Din dragoste pentru o doamnă?

— Care se numeşte Veritas.

— De ce ar fi fost mozaicarul victima adevărului?

— Oare nu suntem cu toţii, într-un fel sau altul? Nu eşti şi dumneata, messer Durante?

Dante îşi amintea ceea ce citise în raportul despre Al Treilea Cer: toţi veniseră de la Roma. Dar, înainte încă, toţi fuseseră în Răsărit. Ca şi Baldo, cruciatul. Şi Antilia...

Avea impresia că Cecco acoperea sub mantia demnităţii astrologice ceva mai tulbure. Şi că Antilia s-ar fi putut să fie ceva mai mult decât o dansatoare. Un fior îi străbătu pielea când îşi aminti de trupul ei. Trebuia să o vadă. Acum. Singur.

Ca să afle mai multe despre ea, firește.

În aceeaşi zi, la începutul după-amiezii

Taverna lui Baldo era aproape pustie la ora aceea. Doar doi servitori îşi făceau de lucru în preajma vetrei, îndoiţi sub greutatea legăturilor de nuiele pe care le adunau pe lângă perete. Cruciatul şedea pe una din băncuţe, bând nişte vin dintr-o cupă de metal, în timp ce, din ochi, supraveghea munca acelor oameni truditori.

Când îl văzu intrând, Baldo aşeză cu o mişcare nervoasă cupa pe masă, vărsând o parte din conţinut, ca şi când ar fi vrut să-şi ţină slobod singurul braţ spre a fi gata să se apere.

Cu siguranţă, în oraşul acela, nici un om cumsecade nu ar fi trecut pragul unei cârciumi înainte de ora a treia, la sfârşitul zilei de lucru. Probabil, cârciumarul se gândea că are de-a face cu un beţiv.

Dante strâmbă din nas. El, prior al Florenţei, tratat ca un beţiv de către un zdrenţăros, pe deasupra şi ciung. Mâna îi alergă la daga ascunsă, în timp ce fantezia îi era străbătută de imaginea cumplitei tehnici de apucare a cruciatului. Trebuia să rămână în gardă, nelăsându-l să se apropie dincolo de hotarul de siguranţă.

— Te pot servi cu ce am mai bun, messer Alighieri? zise omul prevenindu-i cuvintele.

— Nu sunt aici ca să îți apreciez vinul, răspunse Dante fără să dea semne că ar vrea să ia loc. Vreau să vorbesc cu femeia care dansează în taverna ta.

Baldo își mângâia bărbia în timp ce îl scruta cu viclenie.

— Așadar, o vrei pe Antilia mea. Pe splendida Antilia.

Subliniase cuvântul „splendida" cu un accent lasciv.

— A ta?

Poetul nu se gândise niciodată că femeia putea fi o sclavă, capturată într-una dintre bătăliile din Răsărit ori cumpărată. Pe de altă parte, legile creștinătății nu interziceau sclavia păgânilor.

— Am spus „a mea"? Oh, iartă-mă, messere. A fost, cu siguranță, din admirația pe care i-o port. Antilia nu aparține nimănui, în orașul ăsta. Pentru mulți bărbați, acest adevăr e o sursă de mare chin. Iar eu mă număr printre dânșii, conchise ciungul dându-i un dupac peste umăr ca pentru a se arăta solidar cu el.

Priorul dădu înapoi, fie din teamă față de modul de prindere a cruciatului, fie din deranjul provocat de acea confidență.

— Vreau să îi vorbesc, i-o reteză el scurt.

— Desigur, Antilia nu locuiește, messere, în casa mea modestă. Mai sus va trebui să îți ridici ochii, dacă vrei să o vezi.

— Cum, nu locuiește în localul dumitale? răspunse Dante uluit.

Își amintea că așa citise în raport.

— Nu, cu siguranță e sub protecția cuiva și acolo va trebui să te duci, dacă vrei să îi vorbești...

— Spune-mi cine e amantul ei, repede!

— Messer Alighieri, mulți sunt îndrăgostiți de frumoasa Antilia, zise omul. Și aș putea să îți indic și numele lor, dat fiind că din când în când stați la aceeași masă. Cu siguranță, și eu fac parte dintre ei... și poate că și dumneata, adăugă el fără menajamente. Dar pe adevăratul amant, acela căruia îi răspunde ea cu dragoste, nu-l cunoaște nimeni. Pe el va trebui să-l găsești, dacă vrei să dai de urma Antiliei.

— Vrei să spui că nu știi cum să dai de femeia care însuflețește nopțile în cârciuma dumitale și care de la dumneata își primește mijloacele de viețuire?

— Te înșeli, messere. Ea nu primește nimic de la mine. Nici n-aș avea mijloacele. Nu, doar un prinț ar putea plăti atât de mult.

Dante era din ce în ce mai uluit.

— Nu e o dansatoare profesionistă? Și atunci de ce...

— Nu știu. Nimeni nu știe, îl întrerupse cruciatul. Ea m-a întrebat dacă putea dansa în taverna mea, fără nici o răsplată. Dimpotrivă, am avut impresia că ar fi fost dispusă să îmi ofere ea bani ca să o facă, dacă aș fi refuzat-o.

— Dar tu nu ai refuzat.

— Nu. Nu cred că există un bărbat în toată Florența care ar fi făcut așa ceva.

Dante era tot mai derutat. Baldo păru să îi citească gândurile.

— Eu nu sunt un om de litere ca dumneata, messer Alighieri. Dar am văzut multe peste mare, poate că mai multe decât sunt scrise în cărțile dumitale. Și multe altele le-am auzit povestite de la cei care s-au aventurat spre tărâmurile Indiei, urmând pașii marelui Alexandru.

— Ce ți s-a povestit?

— Că acolo, unele popoare își cinstesc zeii nu prin cuvinte sau prin cântece, ci prin mișcările trupului. Ei bine, messere, eu cred că Antilia, într-un fel sau altul, pe aceia îi cinstește prin dansul ei.

Poetul strânse din buze. Pentru o clipă, fu pe punctul de a da dreptate intuiției primitive a acelui om necioplit. De altminteri, oare nu percepuse el însuși ceva magic și ritualic în pașii femeii prima oară când o văzuse? Dacă ideea nu ar fi fost blasfemiatoare, el chiar ar fi admis că exista ceva divin în mișcările ei, asemănătoare cu ale unei preotese, mai curând decât cu ale unei prostituate. Se spune că în stepele de la Răsărit trăiau niște triburi feroce de nomazi, ai căror regi și preoți erau femei de o frumusețe statuară și miraculoasă. Acestea erau îngropate în morminte somptuoase, acoperite

cu bijuterii splendide şi cu semnele măreţiei lor, printre stoluri de curteni ce erau jertfiţi pentru ca ele să nu înfrunte singure întunericul şi groaza călătoriei. Preotese care dialogau cu moartea, interogând-o după ce băuseră poţiuni stranii, chemând umbrele la adunare.

Se întrebă dacă Ambrogio nu fusese cumva prima victimă a acelei zeiţe barbare, tovarăşul ei pe drumul către casa morţilor.

Între timp, Baldo îşi trecea singura mână peste frunte.

— Simt uneori că otrava maurilor nu s-a stins în mine, ci doar a adormit, precum un şarpe care aşteaptă sub o piatră soarele de mai, ca să lovească din nou.

— Iar Duhul este cel ce te ocroteşte? Acela al părinţilor noştri, care a asistat pe Golgota la jertfa divină?

Cârciumarul ridică din umeri.

— Peste mare am cunoscut multe duhuri.

Dante îl fixă în tăcere. Apoi îşi înmuie degetul arătător în cupa de vin şi trasă pe masă pentagrama scrijelită pe mozaicul lui Ambrogio. Cruciatul păli, dar rămase impasibil, ca şi când n-ar fi priceput.

— Ţi-ai precupeţit oare mântuirea trupului cu aceea a sufletului? îl întrebă poetul.

Baldo nu răspunse.

Dante se ridică încetişor.

— Iar Duhul tău cere în schimb jertfe de sânge?

Avu impresia că ciungul încerca să îi evite privirea.

— Şi ceilalţi? Căror duhuri şi-au consacrat ei credinţa?

— Ceilalţi? Cine?

— Învăţaţii care par să îşi fi ales taverna ta ca altar al riturilor lor. Ce ştii despre ei?

— Nimic. Sunt oameni de ştiinţă. Ce ar putea avea ei de a face cu mine?

— Multe, dacă ştiinţa lor e aceea a intrigii. Iar în ştiinţa asta, şi tu ai putea fi doctor.

Baldo nu răspunse, mărginindu-se să treacă mecanic o cârpă umedă peste marginea mesei.

— Nu numai eu, zise el în cele din urmă.

La aceeaşi oră, în mănăstirea Santa Maria Novella

În camera sa, cardinalul de Acquasparta şedea într-un jilţ. Avea faţa întoarsă către mica fereastră de la care se zărea clopotniţa Abaţiei, o tăietură de cuţit în azur. Clopotul bătea ora a noua.

Auzi în spate o mişcare uşoară şi un suspin. Cineva parcă voia să îi atragă atenţia, dar cu discreţie. Îşi îndreptă încet privirea spre el.

Noffo Dei era în picioare în faţa uşii. La un gest al cardinalului, îngenunche, sărutând inelul pe care acesta i-l întindea, cu gluga dată pe spate dezvăluindu-i tonsura.

Înaltul prelat îl mângâie pe ceafă binevoitor cu mâna liberă.

— Ce ai aflat? îl întrebă cu o nuanţă de nelinişte în glas.

— Ceea ce ştiam deja. Pentagrama e vizibilă în mod limpede. Iar mesajul ei e fără echivoc.

— Crezi că intrigantul acela i-a înţeles semnificaţia?

Noffo scutură din cap.

— Omul e şiret şi inteligent. Dar ştie încă prea puţine. Încă.

Pronunţase ultimul cuvânt pe un ton îngrijorat, care nu îi scăpă prinţului Bisericii.

— Crezi că se află pe pista cea bună?

— Nu. Sunt sigur de asta. E confuz, orbit de perversa lui credinţă în raţiune. Se văd bine amprentele maeştrilor de la Facultatea de Arte.

— A fost şi el la Paris? Dar trebuie că era abia un copil...

— Diabolica lor lecţie, cu mesajul ei înşelător, a secerat infinite victime. Iar în omul nostru această lecţie s-a tradus în nebuneasca încredinţare că raţiunea omenească ar putea pătrunde toate secretele naturii şi ale faptelor omeneşti. Tocmai de aceea, acum, e pierdut într-un labirint, fără să priceapă că înşişi paşii lui sunt cei care îi zămislesc deviaţiile şi unghiurile oarbe, pe măsură ce înaintează în cercetare.

Acquasparta schiţă un zâmbet crud.

— Asta ne dă timp ca să prevenim mișcările târfei.

— Credeți că e într-adevăr cu putință... continuă Noffo.

— Nu știu. Dar fie și doar umbra îndoielii trebuie stinsă.

— Așa gândesc și eu, eminență. Vă veți aminti că am sugerat deja...

Legatul pontifical îl întrerupse cu un gest brusc.

— Știi că e cu neputință, în orașul acesta. Câțiva priori sunt deja de partea noastră, dar nu a sosit încă vremea pentru o acțiune directă. Ar fi luată drept ceea ce și este: un afront adus suveranității Comunei și, pe deasupra, pe teritoriul ei. Și ne-am pomeni că ni se vor opune și cei care simpatizează cu Bonifaciu. Nu am face decât să le furnizăm pretexte tuturor ghibelinilor ascunși... ca Alighieri acela. Știi bine că doar garda de cartier poate efectua arestări.

— Am putea să o acuzăm de vrăjitorie și să solicităm intervenția brațului secular.

— Am luat deja în considerație această posibilitate. Dar, dacă a venit la Florența, asta înseamnă că aici are prieteni de nădejde și, poate, puternici. Dacă dăm greș, ne-am putea pomeni implicați într-un proces public. Iar dacă totul ar fi adevărat, iar dânsa ar vorbi...

Glasul înaltului prelat se frânsese acum de mânie.

— Cum a fost posibil să scape de sub supraveghere, de îndată de a debarcat în Italia? Nimeni să nu fi fi urmărit mișcările, nimeni să nu o fi împiedicat să treacă granița? Cum a putut străbate teritoriile Bisericii ca să ajungă până aici?

Noffo ridică din umeri.

— Nu știm. A apărut la Florența ca prin farmec. Se crede că a călătorit cu o corabie. Probabil la bordul unei nave genoveze... Pentru bani, piratii aceia sunt gata de orice. Se află în oraș și sienezul acela milog, Cecco Angiolieri. S-a alăturat de îndată companiei. Ei îl așteptau, evident.

— I-am citit chestiile, zise cardinalul cu un zâmbet disprețuitor. E taman omul potrivit pentru dânșii.

— Poate că e omul potrivit și pentru noi. Cu câțiva florini, o să-l avem în mână.

— Știu de planul dumitale, dar i-ai cântărit bine consecințele? Dacă vei fi descoperit...

Inchizitorul scutură din cap.

— Nimic nu va putea fi niciodată pus în legătură cu persoana domniei voastre și nici cu sfânta Biserică.

Acquasparta începu să străbată încăperea înainte și înapoi, învârtindu-se în jurul lui Noffo, ce rămăsese nemișcat. Apoi se opri dintr-odată.

— Ei bine, fă-o, hotărî el în cele din urmă, oprindu-se.

— E deja făcut. Mă bizuiam pe aprobarea eminenței voastre.

15

În aceeaşi zi, după-amiaza târziu

Bargello se înfăţişă din nou în chilie. Dante începea să creadă că omul acela era o piază rea. Iar expresia lui îngrijorată nu dezminţea această senzaţie. I se păru că desluşeşte din nou această presimţire neplăcută.

— Ce s-a mai întâmplat? Când te văd, nu ştii niciodată dacă să mă bucur pentru solicitudinea dumitale sau dacă să nu blestem dinainte motivele care mi te aduc.

— E ceva ce ar fi mai bine să ştii... cel puţin domnia ta.

— De ce? Pentru că sunt poet?

— Nu. Arta poeziei nu are de-a face. Dar poate că... Mă rog, e ceva grav.

— Vorbeşte.

— Azi dimineaţă, slujitorii de la bucătării aranjau buţile de vin rezervat priorilor... aşa zic ei.

— Aşa zic ei?

— După mine, încercau să tragă o băută pe cheltuiala Comunei, hoţomanii aceia.

— Aşadar? Ai venit să pui în discuţie sobrietatea servitorilor de la palat?

— Nu. În timp ce le deplasau, aşa zic ei, o bute a căzut şi s-a spart.

Poetul înaintă spre om, îndreptându-şi umerii ostentativ.

— Doreşti un ajutor pentru curăţenia din pivniţe?

— Nu, firește.

Bargello roşise. Îi întinse mâna pe care, până în clipa aceea, o ţinuse ascunsă la spate.

— Înăuntru, chiar în vin, era asta.

Dante înşfăcă obiectul, aproape smulgându-i-l din mână. Părea un săculeţ din pânză, căptuşit cu ceva moale. Ţesătura era încă îmbibată de vin şi un miros puternic invadase chilia.

După ce examină scurt exteriorul, luă daga şi începu să taie o fâşie de ţesătură.

— Oare e un blestem, priorule? O faptă de magie neagră? întrebă agitată căpetenia gărzilor.

Fără să răspundă, Dante scoase din interiorul săculeţului o parte din conţinut, folosindu-se de vârful lamei, atent să nu atingă nimic cu mâinile. Păreau să fie nişte frunze şi nişte flori putrezite.

— Sau poate ceva pentru aromarea vinului, vreo găselniţă de-a vierilor? îşi mai dădu cu presupusul celălalt, însă fără convingere.

Tot în tăcere, Dante se apropie de fereastră pentru a examina mai bine acea materie vegetală. Chipul i se întunecă şi o brazdă evidentă îi despărţea acum fruntea în două. Durerea din tâmple i se ascuţi şi ea.

— Fă să dispară tot vinul din pivniţe, *Bargello*. E mai bine ca priorii Florenţei să bea apă, cel puţin pentru câteva zile.

— Despre ce este vorba? Ai aflat?

— E ciumăfaie. Frunzele plantei şi florile, partea cea mai nocivă.

— Este... o otravă?

— Da. În doze mari aduce moartea, dar diluată e poate încă şi mai periculoasă.

— De ce?

— Tulbură şi întunecă mintea celui ce ar trebui să vegheze. Produce vise şi vedenii. O minte perversă trebuie că s-a gândit să o folosească împotriva guvernului Florenţei. O otravă care ne-ar fi ucis, pur şi simplu, ar fi provocat în sânul Comunei o criză gravă, dar care se putea depăşi. În schimb, să fim împinşi pe tăcute spre nebunie, să fim purtaţi pe nesimţite în tenebrele halucinaţiilor e cu adevărat o lucrare

diabolică. Să păstrezi tăcerea cea mai deplină asupra acestei infamii. Trebuie ca cei care au instrumentat-o să nu afle de avantajul nostru.

— Iar domnia ta ce vei face?

— Eu trebuie să îmi continui cercetarea. Dacă izbutesc să pun mâna pe unul dintre capetele balaurului, le voi avea pe toate celelalte.

După ce căpetenia gărzilor se îndepărtă, o agitaţie frenetică puse stăpânire pe Dante. Prin urmare, răul se revărsa şi, din subterana de la San Giuda, ataca nici mai mult, nici mai puţin decât camerele cârmuirii?

Era exasperat. Ieşi sub imperiul furiei, ajungând în piaţă aproape fără să îşi dea seama. Îşi simţea din nou capul în flăcări, în timp ce se îndrepta spre taverna lui Baldo. Şi de astă dată, sub pretextul secretului, evitase escorta. Astfel, se putea mişca nestingherit.

Dar, în realitate, nu din această pricină voia el să fie singur. Trupul Antiliei continua să îi danseze în faţa ochilor. Voia să o interogheze singur, imediat după dansul ei. Îşi tot repeta că singurul său obiectiv îl reprezenta pedepsirea vinovăţiei. Şi poate că era adevărat. Dar vinovăţia cobora şi înlăuntrul său.

Se asemuia pe sine însuşi cu Iacov, prins în lupta lui nocturnă cu îngerul. Continua să se zvârcolească dizgraţios, asemenea unui trecător căzut într-o băltoacă de apă întunecată, unde îi va fi fost dat să se înece.

Cerul al Treilea nu era complet, atunci când ajunse în tavernă. Locul lui Teofilo era neocupat. Pe masă se afla un ulcior mare cu vin, la care cei de faţă apelaseră deja. Dante îşi umplu şi el cupa, după ce îi salutase pe toţi, unul câte unul, chemându-i pe nume.

Se uită din nou spre locul rămas liber. Tocmai se pregătea să ceară veşti despre el, când glasul răsunător al lui Cecco Angiolieri i-o luă înainte.

— De câte ori, messer Durante, am vorbit în aceste zile despre dragoste. Şi totuşi, cu mult mai solemne ar trebui să

ne fie îndeletnicirile minții, pentru niște oameni de știință cum suntem. Ce este, așadar, după părerea dumitale, această forță ce pare să prevaleze asupra oricărei înțelegeri a rațiunii?

— Mai întâi, interveni Bruno Ammannati, e nimerit să vorbim despre o forță? Sau nu ar fi mai bine să definim iubirea ca fiind o slăbiciune a minții, insuflată de fuga precipitată a spiritelor vitale? Oare dragostea e ceva care se adaugă, ca o virtute, iradiind prin forța proprie din obiectul iubit ori e o boală nevindecabilă ce sărăcește spiritele?

Între timp, din fundul tavernei, ajungea sunetul tobelor, ce începuseră să răpăie cu ritmul lor obsedant, anunțând intrarea Antiliei. În loc să răspundă, Dante își întoarse privirea spre femeie. Era oare dragoste acea senzație de rătăcire pe care o încerca, acea dorință de a-și contopi propriul trup cu al ei, de a se afunda în ea ca într-o vâltoare, de a se pierde? Și era el același om care tremurase la simpla trecere a Beatricei? Iar dacă se schimbase, forța iubirii era atât de mare încât să preschimbe într-un mod atât de pervers însăși firea omului? Aceasta era forța care îi smulsese pe cei dintâi părinți din paradisul terestru?

Luă cupa de vin plină până la margine și bău cu înghițituri mari. O văpaie de fierbințeală îi urcă din stomac până la tâmple.

— Ai citit, cu siguranță, cantona lui Cavalcanti, prietenul dumitale, *Doamna mă roagă*.

Tot Cecco fusese cel care vorbise. În urechea lui Dante, glasul său răsunase parcă undeva în depărtare, ca și când toți s-ar fi dat dintr-odată deoparte pentru a-i face loc Antiliei, care se apropia legănându-și șoldurile. Era sigur că ochii ei negri îi căutau pe ai lui și că, dintre toți, femeia îl alesese pe dânsul ca destinatar al dansului. Încercă o ură arzătoare față de ceilalți bărbați care, în acea clipă, o căutau și o doreau, vinovați că îi încetineau mișcările, cu strigătele lor și cu mâinile lor întinse către ea.

Era gata să se ridice în picioare și să își declare autoritatea de prior. Urma să cheme gărzile, să închidă cloaca aceea de vicii, să o târască pe târfa aceea la Ospedale Maggiore. Unde se ascundea și cu cine, atunci când fugea de la taverna

lui Baldo? Voia să ştie şi avea să îi smulgă acest secret de îndată ce îşi va fi isprăvit hidosul spectacol.

Ciungul o adusese de peste mare. De la el pornise totul. Glasurile din jur îl zăpăceau.

— De pildă, messer Durante, Antilia noastră, îl auzi spunând pe Augustino. E neîndoielnic faptul că prezenţa ei aprinde căldura în trupurile bărbăteşti şi le predispune la împreunare. Iar aceasta se întâmplă în virtutea razelor luminoase care, iradiind din trupul ei, pătrund în cavităţile oculare, dilatând prin acţiunea căldurii canalele flegmei. E o virtute proprie naturii feminine. Orice femeie bine proporţionată care se oferă privirii bărbatului generează aceeaşi reacţie, care stă la originea reproducerii. Însă cum explici fascinaţia pe care femeia e în măsură să o exercite inclusiv atunci când e absentă? Eu aş jura că numai gândul Antiliei încălzeşte mădularele bărbaţilor, ca şi când forţa s-ar menţine intactă, chiar şi atunci când ea se află departe. Prin urmare, fluidele noastre conservă în timp impresiunile şi modificările pe care radiaţia le-a imprimat-o, la fel cum s-ar întâmpla cu un lichid care păstrează forma recipientului în care a fost vărsat?

Între timp, Antilia îşi schimbase direcţia. Părea că, de această dată, se hotărâse să îşi termine spectacolul la masa unui grup de negustori cherchelţi care zbierau lângă cămin.

Dante se scutură cu un efort de voinţă, acordându-i din nou atenţie celui ce îi vorbise.

— Desigur, cantona lui Guido... Cred că iubirea e o comoţie a sufletului. Dar că nu se naşte din influxul radiant, cum pretinde necredinciosul Al-Kindi în tratatul său. Iubirea e o virtute care aparţine prin natură sufletului nobil, care o cultivă în sine din momentul naşterii, aşa cum virtutea minerală aparţine prin natură matricei pietrei preţioase. Femeia, prin frumuseţea ei, se mărgineşte să activeze această virtute latentă care aşteaptă doar să fie deşteptată pentru a continua. Acest argument răspunde îndoielii voastre despre cum poate femeia să îşi exercite fascinaţia inclusiv atunci când e absentă sau chiar după moarte, precum eu însumi am experimentat. Voi ştiţi de divina Beatrice.

— Aşadar, după domnia ta, spiritele iubitoare există cu adevărat. Dar de ce, în timp ce toţi oamenii sunt predispuşi la reproducere, numai unii dintre ei cunosc ştiinţa iubirii?

— Pentru că ştiinţa iubirii este ştiinţa supremă, care susţine progresul cunoştinţelor din toate ramurile cognoscibilului. Aşa cum, de altfel, credeţi şi domniile voastre, răspunse Dante privindu-i pe toţi cei prezenţi.

— Noi? zise Cecco.

— Desigur. Când aţi numit Al Treilea Cer colegiul care va da viaţă noului *Studium*, nu voiaţi oare să vă revendicaţi de la amor ca stăpân al vostru şi ca prim motor, după Dumnezeu? Nu aţi ales-o pe cereasca Venus ca stăpână a întrunirilor voastre?

Ceilalţi se priviră unii pe alţii, ca şi când i-ar fi cântărit cuvintele.

— Însă aţi trecut cu vederea un lucru, atunci când aţi ales-o pe Venus, şi nu pe Minerva ca muză a consfătuirilor voastre. Iubirea este forţa iluminatoare, dar, dacă nu e cârmuită, duce spre pierzanie. Sub semnul Venerei v-aţi împărtăşit din pâinea ştiinţei. Dar sub acelaşi semn a fost asasinat Ambrogio.

Dante luă din nou cupa, pe care între timp cineva avusese grijă să i-o umple la loc, sorbind o duşcă zdravănă de vin. Simţea cum arsura îi creşte, ca şi când măruntaiele i-ar fi fost în flăcări. Văzu că ceilalţi tăceau în continuare.

Veniero fu cel care vorbi.

— Messer Alighieri, argumentul domniei tale e, cu siguranţă, sugestiv. Însă pentru mine, care mestec mai puţin din învăţătura dumitale dar am vizitat, în schimb, multe porturi şi multe mări, femeia e ca vântul care umflă pânzele în larg sau care frânge catargul la dezlănţuirea furtunii. Este forţa care ne lipseşte nouă, bărbaţilor, pentru a traversa marea vieţii şi pe care încercăm să o capturăm în pânzele noastre.

Îşi îndreptă privirea spre dansatoarea ce tocmai se apropia.

— *Nec tecum nec sine te*, murmură.

Poetul mai goli o cupă. Vinul alb şi rece, un pic îndoit cu apă acidulată, îi oferea la fiecare sorbitură o clipă de odihnă, urmată de reaprinderea unor noi văpăi.

— Cum ai interpreta atunci, messer Alighieri, versul acesta? „Vine din văzută formă care se înţelege", zise Augustino. Vrei oare să spui că Guido Cavalcanti reduce pur şi simplu originea îndrăgostirii la vedere? Şi că, prin urmare, nu e cu putinţă să te îndrăgosteşti dacă eşti la distanţă? Dar atunci, cum să explicăm pasiunea trubadurului Rudel, mort din iubire pentru o femeie pe care nu a văzut-o niciodată?

— Şi faptul că această vedere trebuie înţeleasă sau redusă la ceva deja cunoscut intelectului nostru? adăugă Augustino. Atunci, cum să justificăm iubirea lui Adam pentru Eva cea dintâi, despre care nu putea să fi cunoscut nimic?

— Şi că Iubirea, messeri, dacă e să judecăm după consecinţe!... exclamă Cecco Angiolieri, care până atunci tăcuse mâlc, cu o expresie de dezgust din ce în ce mai mare, ca şi când toate acele discursuri nu erau decât nişte pălăvrăgeli sâcâitoare. Dat fiind că noi toţi încă mai plătim faptele străbunului nostru dintâi, se naşte întrebarea dacă nu cumva ar fi procedat mai bine dedându-se la practica lui Onan solitarul.

— Derâderea dumitale blasfemiatoare nu ne ajută să înaintăm pe calea adevărului! interveni Augustino, înţepat.

— Eu spun că Guido Cavalcanti greşeşte. Şi încă mult, reluă Cecco pufnind. Iubirea nu vine din vedere, precum după frumoasele spirite florentine messer Guido, Lapo şi ceilalţi. Ci din atins, şi din muşcat, şi din supt, şi din băut, şi din mirosit, şi din ţipat, şi din răsucit în pat, şi din smulsul părului. Poate că aş putea să vă amintesc şi eu, cu modestie, câteva dintre versurile mele. Însă mă tem că messer Alighieri s-ar supăra dacă aş face comparaţie între Becchina mea, cu graţiile ei, şi Selvaggele şi Beatricele, cu spiritele lor.

În timp ce discuţia despre poezia de iubire îşi urma cursul, Dante simţea cum gândirea i se înceţoşează încetul cu încetul, ca şi când noroiul din adâncuri s-ar fi ridicat, învolburând apele. Ordinea riguroasă a argumentelor i se curma adesea, iar cuvântul exact întâmpina dificultăţi în a prinde contur, pe când, dimpotrivă, mintea îi era un vulcan de figuri şi de ipoteze. Raţionamentul părea să o ia înaintea limbii.

Era o senzaţie pe care o mai încercase, mai cu seamă în tinereţe, când, împreună cu grupul său de cântăreţi ai dragostei, la calendele lui mai, se lăsau în voia celebrării Venerei şi a lui Bacchus. De când se apucase de cariera politică, însă, fusese mereu foarte atent să se manifeste sobru, cel puţin în public.

Poate că era doar o surescitare momentană pe care încă o înghiţitură de vin avea să o potolească, ajutându-l să îşi recapete echilibrul. Ridică din nou cupa şi o duse la buze, dând pe gâtlej o înghiţitură prelungă.

Voia să replice la ceea ce îi păruse a fi o falsitate... însă care era ordinea argumentărilor? Ori poate că ar fi trebuit să ilustreze o premisă? Încercă să se ridice în picioare, dar căzu la loc în scaun. Cineva, în spatele său, trebuie să îl fi reţinut. Cine îşi permisese? Un junghi îi străbătu creierul, iradiind din ochiul stâng. Avea nevoie de poţiunea lui Teofilo. Dădu din nou să se ridice, pentru a doua oară, dar mai întâi trebui să se descotorosească de jonglerul acela enervant care îi urcase în cârcă, iar acum îi agita clopoţeii pe la ureche. Îşi duse braţul drept la ceafă, încercând să îl înşface înainte ca ceilalţi să îşi dea seama de gluma vulgară al cărei obiect era.

În cele din urmă, izbuti să se ridice în picioare. Încercă să îşi îndrepte haina cea lungă, care dintr-odată îi părea nemăsurată, într-atâta îl împiedica să se mişte. Între timp, se iscase un vânt nespus de puternic, ce măturа întreaga cârciumă, izbindu-i pereţii şi tavanul. Flăcările din vasele cu jăratic se agitau ameţitor. I se păru că duşumeaua de scânduri i se legăna sub picioare, ca şi când statura i-ar fi crescut pe neaşteptate. Şi totuşi mintea îi era cât se poate de fermă, dacă n-ar fi fost acea durere sfâşietoare. Iată că urzeala imaginilor se recompusese, iar slăbiciunea argumentărilor lui Cecco Angiolieri apărea cum nu se poate mai lămurit.

— Nu e aşa, izbuti el să spună în cele din urmă adunându-şi forţele.

Bărbaţii din *Studium* păreau spectatorii unei comedii, cu ochii aţintiţi asupra lui, aşteptându-i cuvântul lămuritor. Aveau ochi de sticlă opacă.

Simți o mână cum i se așeza cu blândețe pe umăr și auzi un glas care îi păru cunoscut. S-ar fi rotit să vadă cine era, dar mai întâi trebuia să își desprindă haina, care i se încurcase în scaun. Nu voia să se arate neîndemânatic, în ochii acelor străini. Se pregătea să se răsucească, dar își aminti că trebuia să termine de vorbit împotriva lui Cecco.

— Nu e așa, repetă el și îi păru că fusese minunat de concluziv.

Glasul îi vorbi iarăși la ureche.

— Nu simți și dumneata cât de greu a devenit aerul din cârciumă? Fumul din vasele acelea afurisite întunecă totul. Nu ai prefera să ieși, ca să poți respira mai bine?

Cu siguranță, greața aceea era cauzată de vasele de jăratic. Încercă din nou să se ridice, în timp ce mâna dinapoia lui parcă voia să îl ajute. Se propti în masă pentru a se ridica în picioare și o apucă spre ieșire. Apoi se opri, înșfăcând iarăși cupa. Voia să o golească, înainte să plece. Dar părea lipită de masă și nu izbuti să o ridice nici măcar ajutându-se cu cealaltă mână. Trebuia să fi fost încă o glumă a blestematului de cârciumar.

— Ciung nenorocit! strigă el. Blestematul!

Afară, vântul umed și cald îl izbi peste față ca o scatoalcă. Simțea cum, pe gât, picăturile de sudoare se condensau și înghețau. Pământul pe care pășea era moale și îi ceda sub picioare ca o saltea din păr și fibre. Florentini afurisiți, cu străzile lor pline de noroi. Acum, slobod să se miște, izbuti să vadă omul care îl însoțea. Sigur că îl cunoștea.

Celălalt i-o luase binișor înainte. Clătinându-se, Dante îl ajunse din urmă, apucându-l de braț.

— Acum, sensul *văzutei forme* îmi este limpede. Cu siguranță, așa e. *Quod erat demonstrandum.*

Continuă să strângă brațul omului, pe al cărui chip trecu o umbră de dezgust, în timp ce încerca, fie și cu politețe, să se elibereze. Dar priorul îl strânse și mai tare.

— Este sufletul senzitiv, unde se întipărește urma iubirii. De aceea rămâne chiar dacă femeia care a inițiat-o dispare. Așa cum și în somn rămâne amintirea respirației. De aceea

putem iubi ceea ce nu vedem. De aceea îi putem iubi pe cei morţi.

— Poate că îţi este mai pe plac să studiezi efectele iubirii, messer Alighieri, decât cauzele sale, zise omul după o scurtă tăcere.

De acum, renunţase să se mai elibereze. Glasul i se îmblânzise.

— Ai spus multe despre iubire. Vino cu mine în Paradis. Cel mai bun dintre cele cinci.

Bălăbănindu-se, Dante făcu vreo câţiva paşi în direcţia pe care celălalt i-o indica. Iarăşi numărul cinci. De ce numărul acela afurisit îi tot răsuna în cap? Era deranjat de trupul însoţitorului său, care continua să îl ciocnească şi să îl împiedice.

— Cel mai bun dintre cele cinci. La... la ce te referi? întrebă el.

Faţa lui Veniero se apropie de a lui. Omul avea aerul că îl scrutează în adâncul ochilor, ca pentru a verifica dacă era în stare să îl priceapă.

Dar poetul pricepea totul.

— Cel mai bun dintre cele cinci, repetă el cu un glas somnoros.

— Există cinci case ale dragostei în Florenţa, messer Alighieri. Iar fiecare e situată în apropiere de una dintre porţile cetăţii. Ar trebui să ştii acest lucru, ca prior.

— Priorii nu merg la lupanar.

Cinci porţi. Cinci bordeluri. În ce se transformă Florenţa sub coruptul Bonifaciu?

— „Paradisul"? Casa monnei Lagia... murmură Dante.

Acum pricepea, era totul limpede.

— Îl cunoşti? întrebă Veniero pe un ton ironic. Credeam că doar Angiolieri este expert în aceste locuri.

Dintr-odată, poetul se reînsufleţise, ca şi când ar fi conceput o nouă idee. O rupse la fugă, lăsându-şi stupefiat însoţitorul, care după o clipă se zori să îl ajungă din urmă. Îl apucă uşor de cot, abătându-i mersul către o străduţă laterală.

— De ce încolo? întrebă Dante, care continua să se simtă dezorientat. Pentru „Paradisul" trebuie să mergem în partea cealaltă.

— Cercul zidurilor vechi: acesta este ceea ce leagă casele... Un cerc. Iar un cerc poate fi parcurs în ambele sensuri, messer Alighieri, răspunse Veniero.

Poetul era sigur că acele cuvinte ascundeau un adevăr profund. Dar nu izbutea să înţeleagă care. Căpitanul era cu adevărat un expert în navigaţie, chiar şi pe rutele de pe uscat. Straniu: un om al uscatului călăuzit de un om al mării.

Aerul mai răcoros al nopţii şi umblatul începeau să îi risipească ceaţa din creier. În memorie îi reveni desenul pe care îl găsise printre planurile meşterului din Como.

— Messer Veniero, galerele dumitale au velele şi sub chilă? îl întrebă.

Marinarul se opri dintr-odată, fixându-l. Îşi retrăsese mâna şi nu îl mai susţinea. Dante fu cuprins de o ameţeală violentă, fu nevoit să se agaţe de braţul lui, în timp ce strângea puternic din pleoape, aşteptând ca lumea să se oprească din învârtit.

— Nu, firește. Opera moartă e scufundată în apă. Ce sens ar avea o velă sub chilă? replică apoi veneţianul cu o încetineală studiată. Cum de ţi-a venit o asemenea idee?

— Şi totuşi eu am văzut o corabie cu pânzele pe dos.

— Unde?

Glasul lui Veniero parcă venea de la mari depărtări. Dar, chiar şi aşa, Dante îi deslușea curiozitatea.

— Unde? repetă.

— Printre planurile meşterului Ambrogio, răspunse priorul.

Încercă să caute în buzunarul interior al veşmântului. Însă mai apoi îşi aminti că pusese la păstrare hârtia la San Piero.

— O extravaganţă. Ambrogio era un mare artist şi constructor, dar ştia prea puţine despre marinărie. Sau o fi vrut să închipuie cine ştie ce alegorie nemaivăzută. Ai spus că era printre planurile lui?

O lumină pâlpâia confuz în depărtare. Dante recunoscu cele două felinare ce marcau intrarea în casa monnei Lagia, ridicată tot peste rămăşiţele unei vile romane, ca şi taverna

lui Baldo. Toate casele depravate păreau să prindă corp din rămăşiţele străvechilor părinţi, ca viermii dintr-un hoit.

Dar, în locul acela, transformările erau mai puţin evidente. Construcţia îşi menţinuse forma iniţială: o serie de camere încăpătoare la parter se aliniau pe laturile unei curţi interioare pătrate, cu o galerie la exterior. Deasupra acestora se dezvolta un al doilea nivel, împărţit în cubiculumuri restrânse.

Intrară în străvechiul *impluvium*, transformat în adăpătoare, păşind peste resturile pardoselii. Sub picioarele lor, o corabie înconjurată de delfini negri sfârşea prin a se dezagrega în naufragiul ei secular, călcată de copitele cailor purtători de clienţi. Iar în jurul fântânii, pe jumătate şterse de timp şi de neglijenţă, simbolurile constelaţiilor şi cele şapte planete cu orbitele lor. Un întreg zodiac în descompunere, care se întindea pe toată suprafaţa curţii interioare.

Dante era dezorientat. Câte nopţi îşi petrecuse pe acele semne cu conştiinţa şi cu simţurile orbite de lascivitate? Cerul Paradisului... Dar exista cu adevărat un Paradis pe undeva, în afară de acea obscenă parodie de piatră, unde şteoarfele dormeau cu amanţii lor ocazionali? Ici şi colo, piesele de marmură dispăruseră, însă traseul astrelor era încă vizibil şi, chiar dinaintea lui, se contura orbita arcuită a Venerei. Zeiţa îşi străbătea cerul despuiată, călare pe o stea.

Trecu de cercul lui Marte şi de al lui Jupiter. Apoi Saturn şi pulberea de stele fixe, dincolo de ecliptică, până la peretele din faţă, unde se deschideau arcadele vechilor magazii. În partea dreaptă se ridica o scară îngustă din cărămizi.

Începu să urce. I se părea că un râs sarcastic îi însoţea paşii. Se întoarse brusc, gândindu-se că îl va zări pe Veniero în spatele său. Dar era altcineva, care, ascuns în scobitura unui arc, supraveghea un punct aflat de cealaltă parte a curţii. Purta livreaua oamenilor lui *Bargello*. Îl spionau, blestemaţii. Se întoarse anevoie şi se duse spre dânsul cu un aer ameninţător.

Omul nu părea tulburat. Pe faţa lui se zărea o lucire azurie. Dante se opri nesigur, trecându-şi mâna peste frunte.

— Tu?

Necunoscutul nu spuse nimic, mărginindu-se să îl privească la rândul său.

— Aş vrea să-ţi mulţumesc pentru ieri noapte, la San Giuda, murmură poetul întinzându-i mâna. Steaua mea cea bună te-a adus lângă prăpastie.

Celălalt înclină uşor din cap. În această mişcare, lungile plete blonde ieşiră pentru o clipă din umbră, strălucitoare.

— Noi ne aflăm acolo unde suntem chemaţi, replică, uitându-se în continuare în sus. Deasupra. Eşti aşteptat, mai zise.

— Cine te-a chemat? îl întrebă Dante.

Dar omul acela îi întorsese spatele şi se îndepărta pe cărarea stelelor desenate, spre cai.

La capătul de sus al scării apăruse o femeie ce părea să îl aştepte. Abia ieşită din adolescenţă, cu părul lung şi despletit pe frunte. Un triumf de cârlionţi întunecaţi care se întindea peste umeri, încadrând o faţă prelungă, ca aureola unui martir. Îl fixa cu neobrăzare, cu capul aplecat pe o parte şi cu buzele strâmbate într-un zâmbet vulgar.

— Aşadar, iată-te din nou, messer Alighieri. La urma urmei, tot patul meu îl cauţi, îl apostrofă ea deznodându-şi şireturile rochiei şi arătându-i pieptul.

Glasul ei ascuţit tăia ca un pumnal.

Dante se oprise dintr-odată, cu două trepte mai jos. Fata se apropie şi se aplecă spre el, atingându-l cu sânul. Poetul simţi un miros confuz, suflarea animalică a unei iepe amestecat cu ceva artificial, unul dintre parfumurile acelea ieftine care se vindeau în pieţele din Oltrarno.

— Pietra, bâigui el. Tu eşti?

— Da, eu sunt, messer Alighieri. Sau trebuie să te numesc prior?

Se întinse şi mai mult spre el, căutându-i buzele.

Dante se retrase instinctiv, spre a evita contactul cu pielea ei goală. Femeia reacţionă cu o tresărire, aruncându-şi peste spate părul negru ca pana corbului şi lipindu-se la loc de perete, ca şi când ar fi vrut să intre în zid. Îl privea cu un

amestec de silă şi tandreţe. Apoi îi întinse din nou braţele, atrăgându-l spre dânsa.

El simţi din nou cum parfumul acela îi pătrundea în nări, în timp ce trupul i se deştepta la atingerea mâinilor care îl căutau pe sub veşmânt, cu răceala şi în acelaşi timp cu căldura pe care le cunoştea prea bine. Dar nu voia să cedeze. Îşi împinse braţele către ea, respingând-o.

— Pleacă, Pietra.

— Oh, messer Alighieri, în noaptea asta nu trebuie să te consolezi după soţie? Atunci, ce te aduce la „Paradisul"? zâmbi ea strâmb.

Din nou o senzaţie de ameţeală îi tulbură vederea.

— Nu... nu ştiu.

Privirea fetei păru să se îndulcească. Dar în ochi îi rămăsese o strălucire de viclenie.

— Stăpâna vrea ca nimeni să nu iasă de aici nemulţumit. Vino, zise ea întinzându-i o mână.

Dante o urmă de-a lungul coridorului, încercând să ţină pasul cu dânsa. Dar fata o zbughise de îndată, ca şi când s-ar fi grăbit nevoie mare, şi dispăru după colţul coridorului, după ce îi aruncase o privire.

Lui Dante i se păru că voia să se asigure că era văzută. După o clipă de şovăială, se hotărî să o urmeze. Trecu şi el de colţ, pătrunzând în cealaltă aripă a clădirii. Aici, odăiţele lăsau locul unor camere mai încăpătoare, aranjate cu mai mult lux. Paturi de lemn în locul umilelor saltele de paie, precum şi un minimum de mobilier. Deşi erau toate goale, trecând pe dinaintea uşilor deschise, descoperi că în fiecare dintre ele exista un mic opaiţ, care abia lumina spaţiul dinăuntru, populându-l cu umbre.

Nu izbutea să o găsească pe Pietra în nici o cameră. Sunetul paşilor săi pe podeaua din lemn revenea într-un ecou confuz, amestecat cu un zgomot metalic. Ceva ce era sigur că mai auzise cândva. Vinul continua să îl zăpăcească şi îi venea din ce în ce mai greu să desluşească tot ceea ce îl înconjura. De ce se afla acolo? Ce însemna toată acea nebunie? Încotro îl condusese Pietra, prefăcându-se că fuge? Era şi ea un

înger sau Mercur îi apăruse sub înfățișarea ei? Era mort și camerele acelea erau anticamera Hadesului?

Continuă să înainteze spre capăt, în timp ce sunetul devenea tot mai intens. În mintea sa înceţoşată luceau crâmpeie de amintiri, ce nu reuşeau să prindă contur. Apoi, dintr-odată, memoria i se limpezi, în timp ce ajungea la ultima cameră şi se oprea în prag, din nou pradă ameţelilor. Îşi aminti natura acelui sunet încă înainte să vadă.

Intră bălăbănindu-se şi îşi dădu drumul să cadă pe marginea patului, cu ochii aţintiţi asupra spectacolului din faţa lui. Aplecată pe pardoseală, cu braţele întinse în faţă, către un obiect aşezat pe jos, lângă genunchii ei, era Antilia. Sunetul pe care îl auzise era cel produs de plăcuţele din bronz legate de degetele ei, pe care femeia le lovea ritmic, în timp ce pronunţa o cantilenă pe limba ei. Printre cuvintele necunoscute i se păru că recunoaşte acelaşi nume şuierător invocat în biserica Celor Patruzeci de Martiri.

Când îl auzise intrând, femeia se oprise, ridicându-se grabnic după ce azvârlise un văl peste obiectul din faţa ei. I se păru că zăreşte o statuetă, probabil un idol păgân, dinaintea căruia ea îşi oficia unul dintre riturile sale.

Acum stătea dreaptă în faţa lui, învеşmântată într-o simplă tunică din mătase galbenă, care nu îi ascundea nimic din forme. Când se ridicase, cercurile de aur care îi împodobeau gâtul lung şi gleznele zornăiseră, iar acum continuau să răsune, mişcate de răsuflarea ei întretăiată. Părea agitată, ca şi când rugăciunea în care o surprinsese continuase de ceasuri întregi şi o extenuase.

— Ce faci... aici? murmură Dante. Aici, repetă el, arătând camera cu un gest vag.

Ar fi dorit să se scoale în picioare, dar se părea că gambele nu voiau să i se supună. Rămase aşezat, în timp ce femeia făcu un pas către el.

— Aici... zise iar.

Sau poate că doar se gândise să spună, iar sunetul se oprise în aerul dens. Într-un bordel, asta voia să spună. Târfa. Şi cum se făcea că era acolo, dacă abia o lăsase...

Antilia se apropie şi mai mult, întinzând o mână spre el. Avea o expresie neliniştită, fără nici o urmă din acea detaşare faţă de priviri şi de luxură care îl izbiseră pe poet la prima întâlnire. Părea mai umană, ca şi când pantera din ea dăduse bir cu fugiţii, lăsând îndărăt doar umbra fiarei. Chipul ei strălucea de reflexe, încă şi mai roşu în flacăra caldă a opaiţului.

Cu degetele, prinse a-i mângâia chipul, încetişor, cu blândeţe, ca o oarbă care căuta să descopere trăsăturile unui amant necunoscut. Onixul ochilor ei părea încă şi mai negru: două lacuri de tenebre fără fund. Dante se ridică spre dânsa, fără să îşi dea seama de uşurinţa cu care izbutea acum să îndeplinească această mişcare. Ea îşi duse o mână la spate, desprinzând un şiret. Rochia îi lunecă repede peste spate, dezgolind-o.

Pe trupul ei apăruse şarpele multicolor încuibat pe pântecele ei, de unde urca în spirală către arcuirea sânului. Ochiul bestiei îl fixa pe poet, chemându-l, în timp ce Antilia se apropia încă şi mai mult.

Dante simţi dedesubt rezistenţa saltelei, lenjeria mototolită şi jilavă de umezeală şi de sudoare, în timp ce trupul Antiliei se strivea de al său, alipindu-se cu toată disperarea unui suflet rănit de singurătate. Mâinile ei coborau să îl caute. Iar priorul se abandonă în voia atingerii ei şi se cufundă în sânul şi mai apoi în pântecele pe care i-l oferea, fără să se mai gândească.

Făcu dragoste cu dansatoarea cu faţa vopsită, care în umbra camerei se suprapunea peste amintirea unei alte femei, de acum pierdută, o femeie care devenea toate femeile, în afară de aceea ce era cu adevărat, aceea pe care el nu o cunoştea, îndărătul măştii de aramă.

Apoi, încetul cu încetul, îşi reveni. Îndepărtă trupul acela, a cărui greutate devenise apăsătoare. I se părea că se sufocă, ca şi când întreaga clădire ardea, iar flăcările pătrunseseră în odăiţă. În timp ce încerca să îşi potrivească haina, mut şi încruntat, simţea asupra lui ochii dansatoarei, înconjuraţi de umbre. Se întoarse cu faţa la perete, pentru a şterge

privirea aceea care îl sfredelea, iar apoi se întoarse la loc, învins.

Antilia îl fixa în tăcere. Se ridicase de pe pat și stătea nemișcată în mijlocul încăperii, în goliciunea ei triumfală. Șarpele multicolor strălucea cu inelele lui ce păreau însufleţite de răsuflarea femeii. Trupul, acoperit de un văl de sudoare, strălucea la flacăra opaiţului, ca și când toată umezeala nopţii înăbușitoare s-ar fi întins peste carnea ei de bronz. Chiar și de la acea distanţă, poetul continua să simtă parfumul acru al pielii sale în păr, în barbă, sub unghii...

— Cine eşti? șopti.

Ea își îndreptă degetul arătător spre piept. Chiar în lentoarea acestui gest, cercurile de aur vibrară, emiţând obișnuitul sunet metalic.

— Beatrice.

Pe Dante îl podidi un sughiţ.

— De unde ştii? băigui dânsul cu o voce sugrumată. Cine ţi-a spus acest nume? Pietra, curva aia...

— Beatrice, repetă femeia. Îmi vreau răsplata, adăugă ea cu un glas fără ton, ca și când nu ar fi priceput înţelesul a ceea ce spunea și s-ar fi mărginit să repete un sunet dintr-o limbă necunoscută.

Începu să plângă în tăcere. Dar rămăsese nemișcată, în picioare, în mijlocul încăperii.

— Răsplata.

Capul îl durea din nou. Niște înţepături ușoare, nu mâna de fier din anumite nopţi, ci atingerea ușoară a unui vechi dușman ce nu se vrea uitat. Mușchii de pe faţă i se contractară într-o grimasă. Simţea cum durerea Antiliei îl învăluia precum inelele șarpelui pe care îl purta pe piele.

Flacăra opaiţului părea să îi brodeze în jur o luminiscenţă putredă, aidoma celei a algelor descompuse, pe care o văzuse ivindu-se în Delta Padului. Ca și când dansatoarea nu s-ar fi aflat acolo și nu s-ar fi aflat nici el. Două vedenii care se întâlneau într-o oglindă.

Acea imagine cobora în abisul durerii dintr-un alt cer. Paradisul e un Infern răsturnat. Cum greșise Platon, cel totuși mare, atunci când imaginase că sufletul nostru coboară

din stele. Nu, sufletul vrea doar să se întoarcă acolo unde nu a fost niciodată. Își voia răsplata.

O curvă, ca și Pietra.

Sări în picioare și fugi spre coridor. Era sigur că Pietra fusese cea care îi dezvăluise acel nume. Ca să își bată joc de el, ca să se răzbune. Numele continua să îi bubuie în creier. O ura pe curva aceea.

Fata era din nou la capătul de sus al scării și părea să îl aștepte. Îl fixa cu privirea ei aspră, ca o păzitoare a Infernului.

— Ce i-ai spus despre mine, blestemato? Și ce vrea târfa aceea? murmură Dante. Cum trebuie să o plătesc?

Pietra ignoră insulta.

— E o femeie stranie. Are niște dorințe stranii.

— Ce vrea?

Fata șovăi o clipă.

— Timp. A zis că vrea timp.

— Ce înseamnă asta?

— Vrea timp, repetă ea ridicând din umeri. Asta mi-a spus să îți cer. Dumneata ești înțeleptul.

Dante încerca să înțeleagă, uitându-se nervos în jur, printre pereții aceia impregnați de preacurvie.

Pietra îl fixă pentru o clipă, iar apoi râsul ei vulgar i se aprinse iarăși pe buze.

— Așadar, messer Alighieri, curva cea roșie a izbutit să te facă să o uiți pe micuța dumitale Pietra? Sau tot pe cealaltă o ai în minte? Nu izbutești să o uiți, nu-i așa? E moartă de zece ani și este încă în gândurile dumitale. Și nici măcar nu te-a băgat în seamă!

— Tacă-ți gura, curvo! Ce vrei să pricepi tu din iubire? strigă Dante arzându-i o scatoalcă.

Ea își duse mâna la buze, unde se ivise un pârâiaș subțire de sânge.

— Nu te iubea, nu te iubea! îi strigă în față, în timp ce câteva picături îi stropeau rochia.

Apoi izbucni în plâns.

— Nimeni nu te iubește. O să sfârșești departe, de unul singur.

Dante simți cum se prăvălește într-un puț al durerii. Se adăpa din apa aceea amară cu înghițituri mari, ca un înecat. Fata o zbughise pe coridor, sughițând în plâns, iar el coborî treptele încet, cu pași îngreunați.

Când ajunse la capăt, se uită în sus, către stele. Văzu o lumină ieșind de la una dintre ferestrele cămărușelor și lunecând încetișor spre capătul coridorului acoperit, urmată de o formă nedeslușită. Erau umbrele unor umbre. Pentru o clipită, flacăra opaițului, plecată sub o adiere de vânt, lumină un obraz descoperit. Dar imediat, umbra o înghiți, ascunzând-o vederii.

Acum era abătut. Nu avea puterea de a se întreba dacă femeia pe care o văzuse fusese cu adevărat Antilia. Pe mâinile lui erau niște dungi roșii. Trebuie să fi fost carminul care îi preschimba pielea într-un triumf de bronz. Își frecă degetele de haină, mânios.

În curtea interioară, străbătu din nou orbitele celor șapte planete și își dădu drumul să cadă pe rămășițele fântânii. Apa susura dulce lângă el. Își înmuie o mână în băltoacă și o duse la frunte. Contactul răcoros îl făcu să își revină de-a binelea. Efectul vinului se risipea împreună cu orele nopții celei mai adânci. Simțea cum ideile începeau să i se limpezească, deși un vârtej de imagini și de chipuri femeiești continua să îi traverseze mintea.

Își ridică din nou privirea spre punctul unde crezuse că o zărește pe Antilia, dar acum tot peretele era învăluit în beznă.

Își roti capul în jur, căutând zadarnic un reper : cele patru laturi ale clădirii erau perfect identice, cu șirurile lor de ferestre acoperite cu pânze.

Pentru o clipită, încercă imboldul de a se întoarce sus și de a percheziționa toate cămărușele. Pentru a face asta, se putea prevala de autoritatea sa. Aruncă o privire spre Porta Carraia, cântărind iute timpii. Dacă s-ar fi grăbit, ar fi putut să ajungă la palat, să de alarma și să revină cu o jumătate de duzină de polițai, înainte de ivirea zorilor. Le-ar fi ordonat

mişeilor acelora să răscolească toate paturile, să se uite îndărătul tuturor perdelelor.

Dar simţea că pe femeie nu avea să o mai găsească. Aşa cum i se întâmplase şi în prăvălia lui Teofilo, de unde dispăruse fără să lase nici o urmă. Se ridică anevoie, apucând-o spre portal. Se mai întoarse o dată pentru a arunca o ultimă privire spre ferestre, iar apoi ieşi în stradă.

Dinaintea lui stătea un bărbat. Muşchii poetului se contractară instinctiv, în timp ce se punea în gardă. Apoi, de îndată ce recunoscu trăsăturile ironice ale lui Angiolieri, se linişti.

— Cecco, şi dumneata cunoşti Paradisul? murmură el.

— Pe acesta şi multe altele, de aici până la Siena. Dar acesta e cel mai divin dintre toate.

Se priviră preţ de câteva momente fără să vorbească. De ce ar fi trebuit să fie surprins că îl găsea acolo? L-ar fi putut urmări atunci când el şi cu Veniero ieşiseră din tavernă. Şi oricum, nu era ceva straniu să îl găsească într-un bordel.

Totuşi, Dante avea senzaţia că era acolo pentru un scop precis. Avea o expresie încordată, diferită de cea la care te puteai aştepta din partea unui client mulţumit.

— Ştii pentru ce mă am la cuţite cu părinţii mei? zise Cecco pe neaşteptate.

Poetul fu uimit de această întrebare ce, aparent, nu avea nici o legătură cu împrejurările.

— Gândeşte-te că am încercat să-mi ucid tatăl. L-am îmbrâncit de mai multe ori pe scări, la el acasă, şi numai dracul ştie cum de nu şi-a frânt gâtul.

— Pentru că eşti un om trăsnit, Cecco. Iată de ce.

Angiolieri îşi ridică uşor bărbia, mijindu-şi ochii. Era ca şi când ar fi revăzut scena. Un zâmbet îi încolţi pe buze, pentru a se preschimba mai apoi într-un rânjet.

— Nu-ţi dai seama? Nici măcar cu toată ştiinţa dumitale?

— Calul nebuniei e greu de urmărit. Mai ales atunci când aleargă la galop, ca în cazul dumitale, murmură Dante plictisit.

— Şi totuşi, nu sunt nebun. Chiar dacă am scris că melancolia m-a atacat cu atâta putere, încât m-a adus la un pas de moarte. Vrei să ştii de ce am făcut-o?

Cecco se trase lângă Dante, până când aproape că îl atinse. Își coborî glasul, făcându-i semn să se apropie.

— Mă tem că o să mă mănânce.

— Ce ai spus?

— Bătrânul. E un diavol. E în stare să înfulece un purceluș la cină de unul singur, numai ca să îmi facă mie o pagubă. Într-o zi devorează veniturile de pe trei vii întregi. Nu are să-mi lase nimic la moartea lui. A spus că o să mănânce totul până în ultima zi, așa încât nimic să nu îi supraviețuiască. Și apoi e zadarnic, fiindcă, în orice caz, va muri după mine. Îl are pe dracul de partea lui.

Dante nu reuși să își rețină un zâmbet. Dar pe el nu tatăl lui Cecco îl interesa.

— De ce ai venit la Florența?

— Ți-am mai spus. Erau vremuri grele pentru mine la Siena. Trebuia să mă îndepărtez cât mai grabnic.

— Dar de ce tocmai la Florența?

— Nu aici vine toată lumea? Nu e cetatea unde totul crește? Florinii în sipet, vârfurile turnurilor, pântecele femeilor? Unde totul se adună și se înmulțește mai abitir decât păinile și peștii Domnului nostru? Dacă Cristos ar fi fost pe malurile Arnului, în loc de balta aceea de Tiberiada, le-ar fi preparat discipolilor săi fazani și limbi de cerb, nu câte un codru de pâine. Aici e de lucru și pentru mine, sunt sigur. Nevoia și necesitatea sunt cei doi cai care trag la carul meu.

— Doar n-o să-mi spui că ai venit aici în căutare de lucru...

— Așadar, e chiar adevărat că o faimă nedreaptă mă urmărește! Ah, dacă ai ști cât m-am schimbat de când ne-am întâlnit la Campaldino... Și totuși, chiar asta am de gând: să îmi ofer brațul unei fapte oneste, din care să îmi poată ieși un mic profit.

— Care va să zică, domnia ta te-ai schimbat... Dar ți s-au schimbat și ideile?

Sienezul îi azvârli o privire enigmatică.

— În '89, la Campaldino, mi-am riscat pielea pentru partida guelfă. Și ce mi-a ieșit din asta? Sărăcie și surghiun. De data asta, am hotărât să îmi arunc zarurile.

— Acelea femeiești?

Celălalt încuviință din cap încetișor, scrutându-l ca și când ar fi căutat să îi citească gândurile.

— Nu îți dai seama ce se pregătește în oraș?

Parcă se aștepta ca Dante să fie la curent cu ceva. Dar cu ce? Care erau ideile pe care și le schimbase?

— Mi-ai spus că ai rămas cu buza umflată din partea guelfilor, încercă el să zvârle la întâmplare. Crezi că imperialii vor ști să fie mai generoși?

Cecco nu răspunse, așteptând ca poetul să continue.

— Marile familii ghibeline s-au întărit pe domeniile lor din nord și nu au nici o intenție să coboare mai jos de valea Padului. La sud, în Regat, puterea e în mâinile francezilor, care, deși strângând din dinți, sunt de partea lui Bonifaciu. Familiile Colonna și Orsini de la Roma îl urăsc pe Caetani și vor lupta împotriva lui, însă numai pentru a-și restaura puterea lor personală, și nu, cu siguranță, pentru a-i deschide unui suveran străin calea spre Urbe. Și apoi, cine s-ar putea așeza în fruntea unei asemenea încercări, după dezastrul de la Tagliacozzo? Bietul Corradino a murit fără să lase moștenitori.

Cecco rămăsese tot impasibil, ca și când acele observații nu l-ar fi zguduit în nici un fel.

— Pentru că nu există moștenitori la tronul imperial, nu-i așa? mai zise Dante. Ori sunt în eroare?

Sienezul își ridică preț de o clipită ochii spre ferestrele de la cămăruțe. Fu doar o scânteiere, iar apoi privirea îi reveni asupra lui Dante, cu aceeași indiferență dinainte. Fu suficient pentru ca poetul să se întoarcă brusc, aruncând o privire rapidă în jur. Nu văzu nimic; însă, dintr-odată, „Paradisul" apăru iluminat de o lumină diferită. Mai puțin sordidă, dar absurdă.

Oastea falșilor ciumați. Amestecați cu pelerinii care se îndreptau spre Roma, exilații ghibelini își dădeau oare întâlnire la Florența, odată cu aventurieri și cu intriganți precum Cecco, pentru a se pune sub călăuzirea unei regine ascunse? O târfă? Cei pe care Giannetto spunea că îi văzuse în refugiul cerșetorilor erau poate avangarda unei armate care se aduna pe tăinuite în criptă și ale cărei conciliabule

fuseseră luate de acel prostovan drept celebrarea unui rit ocult. Iar, în timp ce acesta își închipuia demoni și vrăjitoare, ei întindeau hărți, stabileau puncte de adunare, pregăteau depozite de arme...

— Cecco, știi biserica San Giuda din afara zidurilor?

Celălalt izbucni în plâns, dând în sfârșit un semn de viață.

— Ar trebui să mă întrebi mai degrabă dacă eu l-am asasinat pe meșterul din Como. Iar dacă mi-ai pune și această a doua întrebare, ți-aș da două răspunsuri: *sic et non*, ca în controversele deștepților din Cerul Al Treilea. Nu, nu l-am omorât pe mozaicar. Da, știu biserica. Dar o știe multă lume aici, la Florența, crede-mă.

— Ce vrei să spui?

Cecco își mușca buzele. Părea nehotărât, poate pentru că își amintea de vechea prietenie. Apoi, dintr-odată, vorbi ca și când ar fi voit să se destăinuie.

— Se pregătește o epocă nouă pentru Florența și, poate, pentru întreaga Italie. Gândește-te la dumneata, messer Alighieri, dacă vrei sau nu să înșfaci chica Fortunei trecătoare.

Se duse și trecu de pragul galeriei. De cum ajunse afară, Dante îl văzu cum se îndrepta spre Porta Carraia și o apucă, la rândul lui, pe același drum. Păși încet, tot gândindu-se la cele auzite.

Să înșface chica Fortunei...

Nu reușise încă, în prima jumătate a vieții sale. Și nici acum zeița cea legată la ochi nu părea să îi acorde favorurile sale. Îl aștepta o cale a măreției, nu a fericirii. Iar la glorie se ajunge cu virtutea, nu cu norocul. Căută ochii sienezului pentru a i-o striga în față, dar de acum era departe.

Se așeză pe o bornă din piatră, la marginea străzii. O ușoară ameteală încă îl mai chinuia. Să urmeze calea virtuții... Dar ce ar fi trebuit să facă, dacă într-adevăr ipoteza sa corespundea adevărului și masca de aramă de pe fața Antiliei era doar un truc iscusit pentru a-i ascunde trăsăturile nobile, înainte de izbucnirea revoltei? Ea însăși pronunțase numele Beatricei. Al ei. Cine ar fi căutat vreodată o moștenitoare a Hohenstaufenilor sub acoperișul unei taverne ori între pereții unui lupanar?

Ce era dator să facă? Să dea fuga la Palat şi să denunţe urzeala ghibelinilor? Să revină cu soldaţii, să înconjoare Paradisul, să o arunce pe Antilia în lanţuri, să îi smulgă cu focul o mărturisire, iar apoi să o dea pe mâna călăului ca să o decapiteze, aşa cum făcuseră cu Corradino? Să împiedice o curvă să urce pe tron?

Scutură din cap.

Femeia aceea era doar o dansatoare venită de peste mare. Era imposibil ca o regină să ajungă să se prostitueze. Cecco delira sau îşi bătea joc de toată lumea, ca de obicei. Poate că era beat.

16

21 iunie, în zori

La răsărit, cerul începea să se lumineze şi câteva subţiri fire roşiatice se amestecau cu negrul şi cobaltul nopţii. Pata imaculată a Venerei strălucea precum diamantul de pe fruntea lui Lucifer, împingând în umbră toate celelalte stele.

Poate că ar fi trebuit să aştepte, înainte să fie deschisă poarta. Ar fi putut să ceară acest lucru, folosindu-se de autoritatea sa, dar, dacă ar fi procedat astfel, toată lumea i-ar fi observat mişcările.

Când ajunse la poartă, o găsi, în mod neaşteptat, deschisă. Un grup de bărbaţi înarmaţi, aşteptând ceva, era aliniat dinaintea pragului. După o clipă de şovăire, se hotărî să meargă înainte. Dacă vor fi apărut probleme, avea să se facă recunoscut. Însă, după numai câţiva paşi, se pomeni înconjurat de lăncile gărzii, în timp ce un număr de braţe robuste îl înşfăcau.

Încercă să reacţioneze, eliberându-se şi strigându-şi numele. Auzi un glas ordonând gărzii să se oprească şi să îl lase slobod. *Bargello* apăruse ca prin farmec în mijlocul oamenilor săi.

— Şi domnia ta tot în recunoaştere nocturnă, messer Alighieri? îl întrebă când fură aproape unul de altul. E o recunoaştere dulce, dacă e să judecăm după locul de unde vii, adăugă el cu un zâmbet prefăcut, arătând spre „Paradis".

— Ce faci aici cu oamenii dumitale? îi replică Dante fără să ia în seamă insinuarea.

— Datoria, messer Alighieri. Se pare că cineva vrea să se infiltreze în oraş. Garda e dublată.

Poetul bolborosi ceva şi îşi continuă drumul spre arcadă. Celălalt nu dădu să-l urmeze, mărginindu-se să îl însoţească din priviri.

Se simţea distrus. Străbătu intervalul dintre poartă şi San Piero făcând apel la ultimele forţe. În sfârşit, se lăsă să cadă pe pat, în timp ce, de la fereastră, lumina zorilor începea să însenineze chilia.

În ciuda oboselii, la început nu izbuti să adoarmă. Mintea sa agitată străbătea camera într-un vârtej de figuri, ca o păsăruică rămasă închisă într-un hambar. Alerga de la masa de scris la pătuţ, iar apoi la ferestruică. Se opri pentru o clipă asupra scrinului din colţ. I se păru că vederea îi pătrunde dincolo de uşiţa de lemn, până la flaconul ascuns printre haine. Trebuia să mai fi rămas ceva din lichidul cel verde.

Era cât pe ce să cedeze în faţa somnului, când auzi un râset aspru. Se întoarse brusc în direcţia sunetului. În picioare, lângă pat, era o umbră. Îl recunoscu pe Guido Cavalcanti, îmbrăcat într-o tunică lungă. Trupul său părea alcătuit dintr-o materie subţire şi luminoasă, asemenea unui trunchi gol pe dinăuntru, căruia i se dăduse foc. Flacăra interioară mătura suprafaţa şi începea să transpară în brazdele subţiri, neobişnuit de clare, de pe chipul din umbră.

Guido îl privea şi continua să râdă. Parcă îi citea gândurile. Dante se simţi invadat de un fluviu de iubire.

— Sănătate, Guido. Ne reîntâlnim. Ce mai e nou?

— Am murit. Iar de când am murit am căpătat experienţa lucrurilor şi vreau să-ţi vorbesc despre asta.

Abia atunci observă Dante veşmântul straniu pe care prietenul său îl purta, asemănător cu uniforma vreunei confrerii. Pe piept avea brodat un scut, unde cinci culori se succedau în benzi verticale.

Probabil că Guido îi observase privirea, pentru că arătă spre propria inimă.

— Există cinci monştri pe drumul tău, îi zise.

Apoi schiță un pentagon în văzduh. Degetul său lăsa o dâră de sânge ca aceea de pe pieptul lui Ambrogio.

— Ce vrei să-mi spui? întrebă Dante neliniștit, în timp ce urma din aer se risipea încetul cu încetul.

— Noi, morții, suntem orbi în privința prezentului, întrucât în prezent este existența, care ne e refuzată. Însă vedem departe, ca și când viața noastră ar fi amplificată de una dintre acele sticle convexe pe care le șlefuiesc maurii pe pământurile Arabiei. Ca printr-o asemenea sticlă văd eu destinul tău. Vei umbla pe Pământ vreme de trei lustri, iar apoi vei cunoaște moartea cea umedă, care sapă cu febra ei în oase și în măruntaie. Dar nu vreau să te îndestulez pe seama celor viitoare, așa încât să le poți descoperi una câte una, cu durere. Mai mult nu îți spun și mai mult nu îți răspund.

— Continuă! exclamă Dante.

Era înfuriat. De ce prietenul îi vorbea în enigme? De ce îl părăsea în acea incertitudine?

— Ești un arogant osândit, cu tot neamul tău! strigă el. Nemernicul de Giannetto e viu și știe mai multe ca tine!

Umbra lui Guido se apropiase de fereastră. Ridică un deget spre înalturi, arătând spre cea mai luminoasă dintre stelele ce străluceau pe acea porțiune de cer.

Brazdele de pe chip îi deveniseră mai accentuate. Acum, o rețea de flăcări îi străbătea figura, ce începea să nu se mai deslușească. Doar anevoie trăsăturile omenești se mai puteau recunoaște în văpaia care, întinzându-se, îi devora trupul. Dante era orbit. Era cât pe ce ca flăcările să îl atingă, când, dintr-odată, se trezi.

Se ridică din pat tremurând. Privirea îi alergă spre fereastra deschisă, în căutarea astrului pe care îl visase. Se arătau zorii. Înaltă, peste zare, abia învăluită de primele dâre subțiri de lumină albastră, Venus strălucea de-ți lua ochii. Era astrul indicat de Guido, înainte să se facă nevăzut în flăcări.

Dante era uluit: prietenul său nu era mort. O știa cu siguranță. Atunci de ce îi apăruse ca un spectru? De ce stăruința aceea asupra formei pentagramei și referirea la Venus?

Dacă era în viaţă, nu se putea să fi fost sufletul lui cel care îl vizitase. Aşadar, era vorba probabil despre un *incubus* care luase înfăţişarea lui, pentru a-l înşela şi pentru a-l răni. Se spunea că, prin aceste sfâşieri ale conştiinţei, demonul s-ar insinua în mintea omenească.

Se spălă pe faţă, în timp ce simţurile îi reveneau încetul cu încetul la starea de veghe. Logica sa, întărită de dreapta judecată şi de harul lui Dumnezeu, nu putea fi înşelată de o putere diabolică. Trebuia să fi existat o altă explicaţie.

Se gândi iar la ceea ce aflase din cartea lui Artemidor, grecul care studiase secretul viselor. Imagini ale zilei, falsificate şi corupte de sufletul vegetativ. Ceva ce cunoaştem deja, fără să ne dăm seama. Visul nu e decât o amintire.

Câte legende nu ascultase, la câte predici înflăcărate nu asistase, în care se istorisea povestea prietenului mort care se întoarce să îl viziteze pe cel viu, pentru a-i da seamă despre regiunile de dincolo de mormânt. Conştiinţa sa recursese, de bună seamă, la acele amintiri pentru a da formă visului.

Misterul încă nerezolvat al celor cinci părţi ale mozaicului putea explica straniul veşmânt al lui Guido şi pentagrama trasată cu sânge. Cecco d'Ascoli vorbise şi el despre Venus ca despre steaua pentagonală.

Probabil că, în mintea sa, cunoştea motivul, chiar dacă acum, la lumina zilei, facultatea de a stabili o legătură între fapte părea să-i fi dispărut.

Îşi recapitulă în pripă noţiunile de astrologie. Într-un ungher al camerei, ascuns sub o grămadă de cărţi, era tratatul lui Guido Bonatti. Îl luă şi îl răsfoi absorbit. Spera că acea vagă senzaţie va căpăta în cele din urmă contur. Filele mari ale volumului îi alunecau pe sub ochi cu tabelele lor, cu calculul efemeridelor, cu mişcările planetare...

Apoi, dintr-odată, le văzu. Erau sub ochii lui, desenate de mâna fermă a unui copist ce reprodusese fără să reflecteze şi poate fără să priceapă ceea ce marele astrolog însemnase pe hărţile zodiacului. Ciclurile planetei Venus. Studiul conjuncţiilor cu Soarele pe arcul eclipticii.

Totul se afla acolo, sub ochii săi: din opt în opt ani, Soarele şi Venus se apropiau de cinci ori în mişcarea lor circulară, iar urma acestor conjuncţii pe bolta cerească alcătuia vârfurile unui pentagon perfect. Steaua cvintuplă. Aşa cum descoperiseră vechii babilonieni. Acum, sunetul acela şuierător, numele invocat de Antilia şi de ceilalţi, căpăta un sens. Ishtar, zeiţa iubirii, care le dăruia adepţilor ei extazul cărnii.

Încetul cu încetul, un plan prinse contur în mintea lui, ca atunci când, pe scena pustie a unui teatru, actorii îşi fac pe rând intrarea spre a da viaţă reprezentaţiei. Steaua zorilor, divina Ishtar, care le cerea preoteselor sale să îşi jertfească trupul, acuplându-se cu necunoscuţi.

Îşi luă capul între mâini, apăsând puternic pe tâmple, ca şi când ar fi vrut să oprească, pentru o clipă, confuzia din gânduri.

— Dacă măcar tu, tată, m-ai putea ajuta! se surprinse el gândindu-se.

— De ce m-ai ales pe mine drept călăuză? răspunse glasul drag al lui Vergilius.

— Pentru că eşti cel mai mare.

— Nu. M-ai ales pentru că sunt mort. Iar morţii nu fac umbră.

Un zgomot de paşi apăsaţi dincolo de uşă, apoi o serie rapidă de bătăi hotărâte îl smulseră din reverie. De acum cunoştea acele semnale.

— Messer Durante, trezeşte-te.

Poetul se grăbi să deschidă şi se pomeni faţă în faţă cu *Bargello*, gâfâind, îmbrăcat în armura obişnuită. Acum, în lumina clară a zilei, înveselită de cântecul păsărelelor şi de mireasma pâinii abia coapte, omul acela, cu echipamentul său de război, părea încă şi mai grotesc. Totuşi, ceva din privirea lui îl ferea de ridicol.

Era frica. Ochii apăreau injectaţi de sânge, iar partea de chip vizibilă sub coif era de o paloare spectrală.

— Vino repede. Încă un cadavru.

— Despre cine e vorba? exclamă Dante.

— Lângă Porta Romana, prăvălia meşterului Teofilo, spiţerul. Poate că el e mortul.

— Poate? Ce înseamnă asta?

— Trebuie să vezi cu ochii dumitale, îţi spun. E la fel ca data trecută.

Dante făcu un gest de supărare. I se părea că retrăieşte noaptea de la San Giuda. Se ridică pentru a-l insulta pe *Bargello*, dar ceva din privirea omului îl opri. Îl văzu cum se precipită pe scări, spre poliţaii înarmaţi cu lănci care îl aşteptau la poartă. I se păru că surprinde o expresie alarmată şi pe feţele soldaţilor.

Garda ar fi trebuit să îl escorteze, însă Dante, care nu era îngreunat de armură şi de arme, ajunse primul la prăvălia lui Teofilo. Poarta era larg deschisă, străjuită de un singur poliţai cu lancea pusă de-a curmezişul, pentru a-i ţine la distanţă pe curioşii ce începuseră să se înghesuie în preajmă. Omul se grăbi să se dea la o parte pentru a-l lăsa să treacă pe prior, de îndată ce îl recunoscu.

Trupul se afla dinaintea cuptorului de cărămidă, cu gâtul atârnat de unul dintre lanţurile lampadarului. Poate că era, într-adevăr, Teofilo. Hainele erau ale lui, iar inelul ce îi împodobea degetul arătător părea şi el să aparţină spiţerului. Abia acum, când vedea cadavrul, înţelese perplexitatea lui *Bargello*.

Capul îi era acoperit de o scursură gălbuie. Pe jos, în apropiere de cadavru, zăcea răsturnat un cazan din cupru în care se zăreau resturile materialului folosit pentru crimă: ceară de lumânări. Mâinile, legate la spate, rămăseseră încleştate în tentativa de a se elibera de sfori. Imaginea primei crime îi fulgeră lui Dante pe dinaintea ochilor, cu evidentele ei asemănări. Ceara era baza de preparare a multor specialităţi medicinale, şi aici, de asemenea, asasinul ucisese tot cu materialul meşteşugului victimei. Şi aici, acelaşi ritual, aceeaşi liturghie obscenă, pentru a şterge chipul ce ne face asemănători lui Dumnezeu.

Materialul moale se scursese peste chipul torturat într-un strat subţire, ce lăsa să i se întrezărească trăsăturile ca printr-un geam mat. Ajutându-se cu vârful unei dălţi luate de pe banc, poetul îndepărtă o fâşie de ceară întărită. Era vorba, într-adevăr, despre spiţer. Îi descheiase haina în

dreptul pieptului, scoţând la iveală cinci tăieturi care îl însemnau cu un pentagon ca acela al mozaicarului. Rănile păreau prea superficiale ca să fi fost mortale, iar alte semne pe trup nu se zăreau. Ceara clocotită fusese vărsată peste bietul om cât timp încă mai era în viaţă. Probabil că Teofilo urmărise până la sfârşit mişcările asasinului, înainte ca ochii să îi fie arşi de lichidul clocotit.

Îşi imagină spectacolul înfiorător ce avea să apară odată îndepărtat stratul solidificat.

— Mai negi că un vrăjitor îşi face mendrele în cetatea noastră? îngăimă *Bargello* în spatele lui.

Mortul părea să îşi strige acordul, cu gura deschisă în urletul de pe urmă.

Lui Dante i se părea că se cufundă în delir.

Până în acea clipă, îşi concentrase toată atenţia asupra trupului chinuit. Privirea îi alergă spre cufărul ferecat. Pe jos, dinaintea capacului deschis, zăceau foile pe care le zărise prima oară. Le culese cu aviditate, în timp ce constata că leacul miraculos dispăruse. Cel ce îl ucisese pe spiţer îl sustrăsese, după ce îşi executase macabra punere în scenă. Apoi trebuie că examinase foile, pe care Dante şi le amintea legate ordonat cu o sforicică.

Dezamăgirea îi spori. Paginile erau albe, în afară de două. Pe prima era doar o frază scurtă, în timp ce, pe cealaltă, o mână aşternuse cu semne grăbite câteva secvenţe numerice al căror sens nu izbutea să îl înţeleagă. Poate că asasinul sustrăsese partea deja scrisă a preţioasei lucrări cu care spiţerul se îndeletnicea, odată cu recipientul cu lichid verde. Pe jos se găsea doar un fragment de pergament ros de vreme, cu urme de o culoare ce îşi pierduse strălucirea. Restul unui desen sau al unei hărţi.

Era sigur că ar fi fost cu totul inutil să perchiziţioneze minuţios prăvălia. Se reapucă să examineze singura foaie scrisă.

— Ce înseamnă asta, priorule? îl auzi pe *Bargello* murmurând din spate.

Omul îi urmase circumspect toate mişcările şi se străduia nevoie mare să citească cele câteva cuvinte.

— *Non in trigono nec in tetragono...*

— ... *sed in pentagono secretum mundi*, completă Dante, deranjat de suflarea celuilalt, pe care o simţea pe grumaz. În pentagon stă secretul lumii.

— Asta ce înseamnă? repetă şeful gărzilor.

Poetul ridică din umeri. Se întreba dacă responsabilul era într-adevăr unul singur. Poate că fusese mâna mai multora cea care distrusese acele vieţi. Totuşi, conştiinţa sa respingea ideea unei crime colective: acele omucideri aveau o formă, iar în forma aceea strălucea absoluta individualitate a unui singur asasin.

Cine ucisese o făcuse dintr-un motiv unic, chiar dacă se ascunsese într-o pădure de simboluri. Totul începuse cu crima mozaicarului şi era cu neputinţă să nu fi existat un raport între cele două omucideri. În mintea poetului, însă, pentru o clipă se înfăţişă ipoteza că moartea meşterului din Como nu era esenţială în înlănţuirea evenimentelor; o simplă divagaţie pe calea scelerată a crimei.

Desigur, aceasta îi dezmintea toate convingerile. De fapt, aşa cum învaţă Filosoful, orice eveniment e determinat de un motor. Nu se îndoise niciodată că într-o serie de fapte ordinea temporală urma o logică necesară şi că, prin urmare, primul act de violenţă era la originea celui următor şi aşa mai departe, într-o înlănţuire cumplită. Dacă, însă, vinovatul ar fi avut ca scop principal moartea lui Teofilo, sfârşitul înfiorător al meşterului din Como putea fi doar un prolog tragic, o punere în scenă pentru a-i conduce pe toţi pe o pistă falsă.

Până în acel moment, căutase o raţiune pentru moartea lui Ambrogio. Dar acum, când şi spiţerul fusese ucis, va fi trebuit să descopere un element comun amândurora. Acel element care îl chemase pe asasin.

Exista unul, se gândi. Cercul de aur pe care meşterul din Como i-l încredinţase lui Teofilo. Aurul acela care poate fusese fabricat prin utilizarea unui secret teribil. Aurul acela care circula prin Florenţa pe ascuns, care strălucea pe pielea unei femei.

Trebuia să vorbească cu ea. Singur. Şi, de data asta, fără să se lase trădat de vin.

Dintr-odată, îi reveni în minte misterioasa dispariţie a Antiliei chiar din acea prăvălie.

— Cine a descoperit crima? îl întrebă pe *Bargello*.

— Au fost oamenii mei, răspunse celălalt cu un accent prostesc de mândrie în glas. Patrulau pe dinaintea porţii şi au auzit o vânzoleală suspectă înăuntru. Au intrat îndată...

— Vânzoleală? Aşadar, l-au prins pe vinovat asupra faptului? Unde e?

Dante aproape că strigase.

— Nu era nimeni înăuntru. Dar asasinul trebuie că fugise de puţin timp, fiindcă trupul victimei încă se zvârcolea în spasmele agoniei, mi s-a spus.

— A fugit? Pe unde? Prăvălia are o singură ieşire, spre stradă. Cum de nu l-a văzut nimeni dintre idioţii ăştia blestemaţi?

— Îţi spun că e o forţă diavolească dincolo de toate astea!

Poetul nu îl mai asculta. Privirea lui străbătea întreg localul, examinând din nou fiecare amănunt. Pereţii păreau din piatră compactă şi erau perfect vizibili, cu excepţia spaţiului dinapoia raftului pe care stăteau aliniate recipientele cu ierburi. Se zori într-acolo şi, înşfăcând un colţ al mobilei, o scutură din toate puterile, ca pentru a-i verifica soliditatea.

— Ajută-mă să-l deplasez, repede.

Bargello se apropie perplex. Apoi, o scăpărare de inteligenţă îşi deschise drum pe chipul său, în timp ce se arunca la rândul său peste piesa de mobilier, încercând să o urnească. Se pare... se pare că e prins în cuie de zid... gâfâi el, roşu de efort.

Fruntea lui Dante era şi ea brobonită de sudoare. Cu toate că împinseseră împreună, raftul nu se mişcase nici un deget. Ca un nebun, se aruncă peste şirul de recipiente, azvârlindu-le pe jos, spre a crea un spaţiu gol pe mijloc. Apoi, cu mânerul dăgii, începu să lovească în fundul de scândură. Un sunet înfundat răspunse la aceste lovituri.

— Aici, în spate, peretele e gol, zise el.

Se înapoi câțiva pași, în timp ce îi îndemna pe polițai să înainteze.

— Dărâmați aici!

Poate că era numai fantezia lui, dar i se păru că deslușește o mișcare dincolo de peretele din lemn. Era sigur că pe undeva exista un mecanism care să îl deschidă, dar nu avea vreme să-l caute.

Polițaii se apucară să izbească în scânduri cu spadele. Stejarul învechit rezista, descompunându-se încetul cu încetul într-un nor de așchii. Apoi, trosnetele sporite semnalară că structura era pe cale să cedeze. Îndepărtând oamenii cu un gest, Dante începu să împingă mobila din răsputeri, fără să îi pese de ultimele vase de ceramică ce se prăbușeau pe dușumea, spărgându-se cu mare zgomot.

În cele din urmă, structura cedă, rotindu-se spre înăuntru, în timp ce priorul, împins de propriul elan, căzea în cămăruța întunecată care se deschidea înapoia prăvăliei. Se ridică la loc nerăbdător, privind de jur-împrejur. Făcu un gest de dezamăgire când descoperi că era pustie. Undeva, sus, era un soi de ferestruică. O perdea smulsă atârna dintr-un colț al cadrului.

— Trebuie să fi fugit pe acolo. Repede, veniți după mine! strigă el în timp ce se agăța de marginea deschizăturii, încercând să se cațere.

Gâfâind, izbuti să își rezeme toracele de pervaz. De partea cealaltă, se deschidea un spațiu mai întins, cufundat în semiîntuneric. Se roti sprijinindu-se pe piept și își dădu drumul să cadă.

— L-ai prins, priorule? Îl vezi? îl auzi strigând pe *Bargello* de dincolo de perete.

Se găsea într-un loc neobișnuit. Ochii săi, încă orbiți de lumina de afară, avură nevoie de câteva momente până să se deprindă cu penumbra noului mediu.

I se părea că se află în corpul unei mari corăbii, o magazie largă, locuită de un popor de spectre care se agitau slab, în suflul unui curent ușor. De-a lungul axei longitudinale a construcției, pe o lungime de cel puțin optzeci de coți, dintr-o

parte în cealaltă, se întindea o serie deasă de frânghii, de care erau atârnate sute de ţesături multicolore. O atmosferă densă şi umedă, îmbibată de miasmele coloranților, satura spaţiul, făcând aerul imposibil de respirat.

Era un uscător, un depozit încăpător în care vopsitorii aduceau la uscat pânzele tratate, în urma procesului de colorare. Dante fu cuprins de o bruscă senzaţie de greaţă, în timp ce îşi recăpăta răsuflarea, aplecat pe vine. Dar mintea lui se străduia să traseze o hartă a locului. În spatele prăvăliei lui Teofilo se deschidea o magazie pe care, dintr-un motiv sau altul, spiţerul hotărâse să o menţină în legătură cu spaţiul principal. Iar asasinul lui trebuie să fi ştiut de asta.

— Îl vezi? strigă iar *Bargello.*

Masa de pânze împiedica perspectiva. Dante spera că idiotul acela va tăcea, permiţându-i să audă câte ceva. Uscătorul era cufundat în nemişcarea cea mai deplină, cu excepţia freamătului uşor al pânzelor. Probabil că arhitectul prevăzuse nişte deschideri, dispuse în aşa fel încât să genereze curentul acela uşor de aer pe care îl simţea pe chip. Aşadar, trebuie că existau şi alte căi de ieşire, îşi zise el alarmat.

Traversă rapid rândurile de ţesături, examinând lungile şi îngustele coridoare dintre ele. Tocmai se gândea, cu mânie, că asasinul probabil fugise deja, când i se păru că aude ceva mişcându-se în faţa lui. Acum, ochii i se obişnuiseră cu penumbra. I se păru că, printre pânze, distinge o umflătură care se deplasa spre partea opusă a construcţiei. Cineva umbla făcându-şi paravan din ţesăturile întinse, pentru a se îndepărta fără să fie văzut.

— Repede, *Bargello*, dă fuga cu oamenii dumitale; e încă aici! strigă el, în timp ce o zbughea către punctul unde zărise mişcarea.

Nu ştia dacă oamenii îi urmaseră ordinul, dar nu avea vreme să verifice. Zorindu-se, îşi deschise drum printre ţesăturile care îl împiedicau. Îşi ţinea mâna pe mânerul dăgii, fără a se întreba ce va face dacă s-ar fi pomenit faţă în faţă cu adversarul, în cazul în care acesta ar fi fost în posesia unei arme lungi.

Dar ceva din sinea lui îl asigura: nu cu fierul ucidea omul acela, dacă despre un om era vorba. Antilia dispăruse şi ea prin acelaşi loc.

Între timp, mişcarea se deplasase spre dreapta lui, străbătând în diagonală şirurile uscătoriilor. Dante văzu, în mod confuz, un trup sărind de pe un şir pe altul, spre a se face mai apoi nevăzut îndărătul barierei de pânze. Săritura fusese nespus de iute.

Simţi ceva mişcându-se lângă el, la câteva rânduri spre dreapta. Oare asasinul încerca să se întoarcă pentru a-l surprinde pe la spate? Se răsuci rapid şi trecu de bariera din pânză, înlăturând ţesăturile cu violenţă.

Alerga din nou către partea prin care intrase, când, cu un gest de uşurare, îşi dădu seama că pe ferestruica de sus începuseră să coboare, în sfârşit, soldaţii. Trupul îndesat al lui *Bargello* ocupa spaţiul gol dintre două rânduri de pânze. Rămăsese acolo ţintuit, trăgându-şi suflul, însă cel puţin sosise.

— Fiţi atenţi, e aici! Aleargă spre voi! strigă Dante.

Probabil că misteriosul adversar îşi dăduse şi el seama că sosiseră oameni înarmaţi, iar acum începu să fugă din nou în sens contrar, venind spre prior, ca şi când ar fi hotărât că, acum, acesta reprezenta primejdia cea mai mică.

Silueta învăluită în pânze se apropia fulgerător. Peretele se umflă cu o viteză surprinzătoare, ca şi când nu un om, ci o bestie feroce ar fi alergat în direcţia lui. Poetul îşi aminti cu groază că văzuse ceva asemănător la o vânătoare de mistreţ, pe colinele împădurite de pe lângă Fiesole. Tufişurile se deschiseseră în acelaşi fel, cu o clipită mai înainte ca un exemplar enorm să se precipite afară din desiş, sfâşiind cu colţii burta calului său.

Un fior îl scutură, la gândul acela. Din spate, gărzile se apropiau şi ele, dar se mişcau prea încet ca să ajungă la timp, împiedicându-se în lăncile care li se împleticeau pe culoarele înguste.

Mai curând decât să îi fie de ajutor, îl puneau în primejdie, acţionând ca nişte hăitaşi într-o vânătoare stranie. Se aplecă pe vine, încercând să ia o poziţie de apărare, strângând daga

din răsputeri, aşteptând ciocnirea cu masa care se năpustea asupra sa.

Dintr-odată, orice mişcare se opri la câţiva paşi distanţă, ca prin farmec. Omul rămăsese nemişcat. Poate că îşi lua elan pentru a-l ataca, se gândi Dante cu teamă.

Apoi, o pânză mare parcă se însufleţi de o viaţă proprie, ridicându-se de pe frânghia de susţinere, înainte să cadă peste el. Simţi cum pânza udă îl învăluia, în timp ce se lupta cu furie să se elibereze. Apoi, două braţe puternice îl strânseră prin stofă, imobilizându-l. Încercă să îi aplice la cap câteva lovituri disperate cu daga, însă ţesătura îl ascundea pe cel care îl înşfăcase. Nările i se umplură cu mirosul acru al culorii, un miros pe care niciodată nu l-ar fi asociat cu moartea. Se gândi cu groază că, peste o clipă, avea să simtă cum o lamă îi sfâşie carnea şi cum nimic nu îl mai putea salva.

Când braţele care îl strângeau îl împinseră într-o parte, se împiedică şi căzu la pământ. Simţea în continuare masivitatea trupului peste el, însă de dincolo de pânză nu sosise nici o lovitură. Era ca şi când agresorul ar fi vrut doar să îşi deschidă calea, îndepărtându-l din drum.

Acum, nu mai simţea acea prezenţă. Se luă iar la luptă cu pânza udă, spre a se descâlci din învălmăşeala căreia îi căzuse prizonier şi încercă să se repună pe picioare.

Percepu din nou o prezenţă alături de el şi două mâini care îl înşfăcau. De cum se eliberă din strânsoare, înţelese că erau soldaţii ce dăduseră fuga în ajutorul său. Lângă ei se afla *Bargello*, cu aerul lui nătâng. Părea amuzat.

— Era aici acum o clipă! strigă priorul. Nu-l lăsaţi să fugă!

— Cine? Noi n-am văzut pe nimeni.

— Vă spun că era aici, înăuntru... Nu se poate să se fi evaporat! Căutaţi-l!

Oamenii se uitară în jur perplecşi. Între timp, mai apăruseră şi restul.

— Distribuiţi-vă printre uscătorii şi străbateţi din nou culoarele, trebuie să-l înconjurăm! strigă Dante.

Soldaţii se întoarseră spre şeful lor, care făcu un semn de încuviinţare. În timp ce ei alergau, poetul se îndreptă către unul dintre coridoarele din centrul încăperii. Avea impresia

că tocmai acolo se ascundea atacatorul, după ce îl lăsase liber pe neașteptate.

Nu văzu pe nimeni. Nici ceilalți nu găsiră nimic în explorarea lor de-a lungul îngustelor defileuri de pânză. Țesăturile continuau să se unduiască ușor, mișcate de adierea uscătoriei. Dar asasinul dispăruse.

17

În aceeaşi zi, la începutul după-amiezii

Cei şase bărbaţi şedeau în cerc, pe jilţurile înalte, cu spătare sculptate, cufundaţi în lumina violentă ce pătrundea în valuri pe ferestrele înalte ale sălii capitulului de la San Piero.

Erau singuri. Garda se îndepărtase şi ea. O foaie mare cu antetul Comunei trecuse de mai multe ori din mână în mână.

— E un număr... mare, zise unul dintre cei şase, un bărbat scund şi descărnat ce mai că părea să dispară în jilţ. Poate...

Mâna în care ţinea pergamentul avu un uşor tremur. Omul îşi dădu seama, întrucât se grăbi să apuce foaia şi cu cealaltă, de parcă ar fi vrut să se asigure că nu va cădea.

— Trebuie să fim gata pentru orice.

— Dar atât de mulţi... Şi apoi, numele lor... Mulţi sunt în graţiile lui Bonifaciu.

— Credeţi că sunt prea mulţi? Că ar trebui să ne arătăm clemenţi faţă de vreunul dintre ei? îl presă Dante. Că ar trebui să îi iertăm pe cei care ne-au încălcat legile cu neobrăzare? Pe cei care au contribuit la transformarea Comunei dintr-o cetate nobilă, demnă urmaşă a marii Rome, într-o peşteră de tâlhari şi de codoşi? Pe cei care i-au murdărit străzile cu sângele vărsat în încăierări şi în ciocniri, care au deschis larg porţile templului războiului civil?

Poetul tăcu o clipă, cu pumnii strânşi pe braţele jilţului.

— Care, prin purtarea lor iresponsabilă, alimentează planurile lui Bonifaciu asupra libertăţii noastre?

La acel nume, un sentiment de stânjeneală îi lovi pe toţi cei de faţă.

— Nu... firește, zise celălalt prior încurcat. Dar să exilăm și familia Donati... Nu sunt înrudiți cu domnia ta?

— Soţia mea e o Donati. Şi ce-i cu asta?

Celălalt nu știa ce să zică. Dar încă nu părea resemnat să tacă.

— Dar sunt patruzeci şi nouă...

— Ai văzut greşit. Sunt cincizeci. Am adăugat un nume cu mâna mea. Ultimul.

Priorul ridică lista în dreptul ochilor, căutând nerăbdător. Apoi îşi aţinti privirile asupra ultimului vorbitor, ca şi când răceala tonului l-ar fi înţepat precum limba unui şarpe.

— Crezi că trebuie...

— E necesar. Pentru binele Florenţei.

Dante îşi trecu o mână peste frunte, căutând să îndepărteze durerea înţepătoare ce, dinapoia unui ochi, începuse să îl împungă în creier cu lama ei încinsă. Căldura după-amiezii redeşteptase şarpele care îşi făcuse cuibul în capul său.

Urmă o pauză de tăcere, în timp ce toţi cei de faţă îşi treceau din nou, cu încetineală, pergamentul, oprindu-se când peste un nume, când peste altul. Şi, pe rând, după ce terminau de citit, îl fixau pe poet. Căutau un semn de îndoială, umbra unei nehotărâri pe chipul său ascuţit. Însă el rămăsese impasibil, susţinând privirea celorlalţi cu fermitate.

— Ei bine, să fie aşa cum spui domnia ta.

Vorbise cel mai vârstnic. Apăsă inelul cel gros pe care îl purta pe degetul arătător într-un tampon de fetru muiat în cerneală şi, după o ultimă ezitare, aplică sigiliul.

— S-a făcut, se mărgini să adauge trecându-i lista vecinului de la dreapta sa.

Rând pe rând, cu repeziciune, ceilalţi patru priori repetară acest gest, ca şi când ar fi vrut să se descotorosească de o spaimă acţionând rapid. Al cincilea reţinu pentru o clipă documentul, înainte de a-l trece ultimului.

— Din fericire, mandatul nostru expiră la idele lui august. Intenţionez să plec în pelerinaj la Roma pentru marele Jubileu.

Vreau să mă îndepărtez de oraşul acesta. E ceva diabolic aici, în preajmă. Domnia ta ce vei face după aceea, messer Durante?

Dante smulse nervos pergamentul din mâinile vecinului şi se grăbi să îşi aplice sigiliul ridicând din umeri.

— Nu ştiu. Nu cunosc viitorul. Dar asupra unui lucru sunt de acord cu domnia ta. Se pare că diavolul umblă, într-adevăr, pe străzile Florenţei, de când...

— De când, messer Durante?

Dante nu răspunse imediat. Era stăpânit de o viziune. Apoi se scuturã.

— Aveţi grijă ca ordinul de exil să fie transmis gonfalonierului de justiţie, care să se ocupe de executarea lui. Până mâine, nici unul dintre aceşti oameni nu va mai trebui să se afle între zidurile cetăţii.

La ieşire, mai că îl răsturnă pe *Bargello*, care aştepta afară, la poartă. Strângea în mâini un fascicol legat cu o sforicică.

— Am venit să stau de vorbă cu domnia ta, priorule. Ai ordonat să ţi se raporteze orice amănunt ce ar putea avea vreo legătură cu crima.

— E ceva nou?

Şeful gărzilor îşi îndreptă privirea spre ceilalţi priori, neştiind cum să se poarte. Apoi, pe chipul impasibil al interlocutorului, citi ordinul de a nu le destăinui nimic celor de faţă.

Dante aşteptă să se îndepărteze toţi colegii, iar apoi se grăbi să îl întrebe. Nu avea prea mult timp la dispoziţie: nu îi scăpase privirea bănuitoare pe care unii priori i-o aruncaseră în timp ce părăseau încăperea. Ce ştiau ceilalţi despre toată situaţia? Ce putea să fi spus netotul acela de *Bargello*? Era cu putinţă ca vreunul dintre ei să fi fost implicat în ceva ce, cu o evidenţă tot mai mare, părea să fie o conjuraţie?

— Aşadar? îl zori.

Celălalt desfăcu nodul fascicolului şi îl deschise sub ochii poetului, arătându-i o pagină acoperită cu o listă de nume.

— E registrul intrărilor de la Porta di Francia. Gărzile mele scriu aici numele tuturor celor care trec, pentru vămuire.

Şi mi-au semnalat intrarea a două persoane suspecte, amestecate printre pelerinii care fac popas în drum spre Roma.

— Despre cine-i vorba?

— S-au prezentat ca doi negustori din Padova şi au tras la taverna lui Ceccherino, aceea care...

Dante ştia prea bine ce se spunea despre Ceccherino şi despre muşteriii săi. De altfel, în Franţa, nu se numea oare viciul florentin, după cum aflase de îndată ce ajunsese la Paris?

— Doar nu te vei îngrijora că încă doi poponari şi-au dat întâlnire la Florenţa, zise el cu asprime.

În această privinţă, mai rămânea de sperat doar ca Dumnezeu să nu supună oraşul aceleiaşi pedepse ca în cazul Sodomei.

— Dar şeful gărzilor vine de la Siena şi i-a recunoscut. Or fi ei padovani, dar cu siguranţă nu sunt negustori. Omul meu şi-i aminteşte prea bine: conduceau muncitorii pe şantierul de la domul cel nou în oraşul lui. Sunt doi meşteri constructori.

— La fel ca prima victimă?

În timp ce reflecta, Dante îşi plecă ochii asupra datei din josul paginii şi tresări.

— Dar s-a întâmplat acum mai bine de o săptămână! De ce ai aşteptat atât ca să îmi aduci la cunoştinţă?

Celălalt roşi stânjenit.

— Controlul registrului se face numai din zece în zece zile... Omul meu nu-şi putea închipui... îngăimă el.

Poetul ridicase glasul fără să vrea. Se grăbi să îşi coboare din nou tonul. Aşadar, ceea ce îi spusese infamul acela de Giannetto era adevărat, dacă şi *Bargello* era sigur de prezenţa celor doi meşteri din Como. Dar era oare vorba despre aceiaşi pe care îi zărise el în subterană? Şi pentru ce la Florenţa ajungeau atâţia tovarăşi de breaslă ai meşterului Ambrogio?

— Iar acum unde sunt?

— Fii liniştit, priorule. Omul meu are experienţă. Sunt sub supraveghere, cum e obligatoriu pentru oricine pătrunde pe teritoriul Comunei dându-se drept altcineva. Au fost urmăriţi până la Ceccherino, unde locuiesc.

— Dar eu vreau să știu unde se află în clipa asta!

— Păi... tot acolo, să se refacă după drum, cred...

— Crezi? Crezi?

Dante îl fulgeră cu privirea.

— Și ce altceva mai crezi? Ia spune!

— Nu mi s-a părut că e cazul să fac ceva, bâigui șeful gărzilor. În fond, e vorba despre doi nevinovați. Toată lumea spune că cei din Como au simpatii ghibeline, dar în comuna noastră nu s-au făcut vinovați de nici o fărădelege... nu-i nimic în care să poată fi implicați...

— În afară de două crime atroce!

La aceste cuvinte, *Bargello* păru să își recupereze ceva din siguranță. Se ridică, scoțând pieptul în față.

— De aceea am venit să te anunț, că vinovatul pentru uciderea spițerului a fost arestat acum o oră.

— Ce? exclamă Dante. Și cine...

— Oamenii mei au surprins un pehlivan cunoscut, unul pe nume Giannetto, care cerșește de obicei la Santa Maria Novella, în timp ce încerca să vândă în piața de pe Lungarno câteva recipiente din sticlă care au fost recunoscute ca provenind din prăvălia meșterului Teofilo. Acum e la Stinche, la tortură. Se declară nevinovat, dar nu va dura prea mult. Cum vezi, greșești când îi bănuiești pe cei din Como.

Dante își imagină fața răvășită a lui Giannetto, în mâinile soldaților. Milogul acela nu avea nimic de-a face cu crima. Cel mult, putea să fi prădat prăvălia profitând de moartea spițerului. Se pregătea să îi ordone lui *Bargello* să îl elibereze pe nenorocit, când un gând îi curmă vorba. Era just ca Giannetto să petreacă un sfert de ceas neplăcut, pentru viața lui imorală. Apoi, avea să intervină pentru a fi eliberat, înainte ca gărzile să îl omoare de-a binelea. Dar pentru asta ar fi fost nevoie de câteva zile.

Era bine că lucrurile merseseră în felul acela, oricum. Nu avea încredere în omul care acum îl fixa, în așteptare: poate că era doar prost, dar putea să știe cu mult mai multe decât spunea, în privința celor două crime. Poate că, în realitate, trecuse în slujba lui Acquasparta, iar în acest caz, era mai bine să îl lase să creadă că era convins de teoria lui.

— Dacă e aşa cum spui dumneata, măcar una dintre problemele noastre pare să se fi rezolvat. Mulţumită sârguinţei dumitale.

Şeful gărzilor părea interzis, iar Dante se gândi că poate se arătase prea pripit în a-i accepta concluziile. Probabil că nici el nu credea până la capăt în vinovăţia pomanagiului.

Fără să mai adauge nimic, plecă, îndepărtându-se spre scară, însoţit de privirea bănuitoare a celuilalt.

Se găsea încă sub portic, când văzu, în centrul claustrului, un grup de oameni înarmaţi purtând uniformele ţipătoare ale mercenarilor legaţiei pontificale. Îl înconjurau, cu lăncile lor, pe un bărbat îmbrăcat în sutana deschisă la culoare a dominicanilor. În lumina strălucitoare a soarelui, apărea mult mai firav şi mai descărnat decât îi păruse poetului în penumbra subteranei de la Misericordia.

Atunci, Noffo Dei se confrunta cu morţii. Acum, când se mişca printre cei vii, părea împiedicat, ca şi când s-ar fi simţit nelalocul lui.

Dante se opri lângă o coloană, spre a reflecta o clipă şi a se pregăti pentru întâlnire. Aşadar, lupul venise la stână împreună cu banditii lui. Cine le permisese unor oameni înarmaţi să pătrundă în Palatul priorilor, fără ca garda să fie alertată? Şovăi o clipă: poate că ar fi trebuit să se întoarcă şi să adune câţiva soldaţi, înainte să se apropie de inchizitor. Însă acesta îl zărise şi se mişcă cu repeziciune prin spaţiul pustiu al claustrului, parcă nerăbdător să ajungă din nou sub umbra ocrotitoare a porticului.

— Mă bucur să te întâlnesc în sediul oficiului dumitale, frate, îi zise, întinzându-i ostentativ crucea pe care o purta la gât.

Dante mişcă încet din cap, ignorând gestul.

Celălalt îşi retrase crucea cu iuţeală, fără să remarce încălcarea ceremonialului.

— Vă aflaţi aici ca să staţi de vorbă cu Consiliul? îl întrebă Dante.

— Nu cu Consiliul, ci cu domnia ta, messer Alighieri, care eşti glasul cel mai nobil al Consiliului.

— O noblețe care se naște din capacitatea de a rezista la lingușire, frate Noffo. Ce cauți aici?

Chipul gălbejit al inchizitorului se împurpură pentru un moment, iar apoi se ascunse înapoi sub masca diplomației.

— Poate că ar fi mai bine ca despre aceste lucruri să discutăm în camerele dumitale, la adăpost de priviri indiscrete, se mărgini să spună, privind bănuitor în jur.

Dante încuviință din cap, luându-i-o înainte spre chilia sa.

Șezură unul în fața celuilalt, pe băncuțele spartane. Noffo își lăsă gluga pe spate și își șterse fruntea brobonită de sudoare cu o pânză pe care o scosese dintr-o mică bandulieră.

Dintr-odată, expresia i se schimbase. Parcă umbra chiliei îi regenerase forțele. Omul acela creștea odată cu tenebrele. Privirea sa își pierduse orice urmă din ipocrizia precedentă, revenind la natura ei înghețată de torționar. Din instinct, poetul verifică dacă daga îi era la îndemână.

— Cu mâhnire m-am plecat să îți cer audiență, messer Alighieri, contravenind uzanțelor Bisericii și convingerilor mele personale, începu inchizitorul. Cred că păstorul cel bun trebuie să urmărească oaia pierdută în noapte, chiar pe furtună și în pustie. Însă dacă oaia se preschimbă în lup și se preface că s-a rătăcit pentru a-l atrage pe păstor departe de turmă, atunci păstorul trebuie să facă grabnic cale întoarsă și să se înarmeze.

— Alegoria dumitale e sinistră, frate. Oare eu să fiu oaia în straie de lup? Sau întreaga Florență, pe care eu o reprezint?

— Dumneata nu reprezinți nimic, messer Alighieri. Iar foarte curând vei avea măsura exactă a acestui nimic. Dar, deocamdată, joci un rol care te impune atenției noastre. Și numai pentru asta mi-am înfrânt mândria legitimă, urmând exemplul Domnului nostru, atunci când i-a spălat picioarele nedemnului Iuda.

— De unde se trage atâta bunăvoință? Oare dorești revocarea exilului?

Cine știe cine îl informase pe câinele acela de o hotărâre ce trebuia să rămână secretă până la executare. Însă era inutil să își mai bată capul. Oricare dintre ceilalți cinci priori putea fi în serviciul cardinalului.

Călugărul făcu o grimasă.

— Biserica nu nutreşte nici o preocupare pentru destinul oamenilor care se înfruntă în cetatea voastră. Şi nici nu cere revocarea nici unui surghiun: în curând, mâna noastră va fi cea care va închide sau va deschide porţile Florenţei, iar toţi cei drepţi vor fi rechemaţi în patrie. Nu, nu acesta e motivul care mă aduce la dumneata.

— Atunci, care este?

— Îţi cer să arestezi o femeie: Antilia, dansatoarea de la taverna de pe drumul spre Roma.

Înainte să răspundă, Dante lăsă să se scurgă câteva momente. Voia să studieze expresia celuilalt, ca să înţeleagă ce avea de gând. Însă inchizitorul rămăsese impasibil.

— De ce? întrebă atunci.

— Ca să fie împiedicată să facă rău, ca să fie dusă la Roma în lanţuri, unde va fi judecată pentru vinile sale. Şi ca să înapoieze ceea ce nu i se cuvine.

Aşadar, cardinalul se hotărâse să dea cărţile pe faţă. Mintea lui Dante se grăbi să recompună reţeaua de ipoteze într-o urzeală raţională, care în sfârşit îşi găsea o confirmare. Exista un singur motiv pentru care Bonifaciu putea dori să pună mâna pe o dansatoare umilă. Beatrice, ascunsă sub masa de carmin: moştenitoarea legitimă a tronului imperial.

Orice altă ipoteză se risipea dinaintea acceptării implicite a acestui fapt. Prin urmare, asta voise Ambrogio să dezvăluie în viitoarea aulă a *Studium*-ului? Aşa trebuia să fie.

— Care este acuzaţia? întrebă.

— Fapte de vrăjitorie şi împotriva naturii, răspunse călugărul pe un ton indiferent.

Era limpede că nici el nu credea ce spune, o formulă goală, de rit.

— Acuzaţia de trafic cu diavolii se potriveşte cu mai toate acţiunile potrivnice voinţei lui Dumnezeu. În fond, orice crimă comportă participarea lui Satan, ca spectator ori ca interpret activ. Prin urmare, autoritatea Comunei are nevoie de mai multe detalii pentru a lua o iniţiativă atât de gravă, mai cu seamă faţă de o femeie de stirpe regală.

Noffo Dei avea din nou fruntea acoperită cu picături de sudoare.

— Iarăşi cu legenda fiicei lui Manfredi... Eşti încăpăţânat precum catârii din ţinutul dumitale. Ţi-am spus că nu această acuzaţie i se aduce femeii.

Dante îl fixă cu un zâmbet sarcastic.

— Văd din cuvintele domniei tale că afirmaţia mea nu te surprinde. Atunci, de ce vrei să îţi fie predată? Cu siguranţă, nu fiindcă e vrăjitoare, zise el apropiindu-se ceva mai mult.

Călugărul pălise.

— De ce o acuzaţi? îl presă mai departe. Spune-mi ce i se impută cu adevărat!

— O acuzăm de furt.

Fruntea priorului se încruntă. De furt? Parcă revăzu inelul de aur pe care Teofilo i-l încredinţase şi care acum era ascuns în chilia de la San Piero. La fel cu altele care circulau prin oraş, după cum îi dezvăluise messer Falvio. Şi extraordinar de asemănător cu bijuteriile Antiliei. Se putea oare să nu existe nici un secret îndărătul originii sale misterioase, ci doar banala şiretenie a unui furt? Era prea de tot. Aşa ceva nu se putea.

— Ce vrei să spui? întrebă, ca să câştige timp, pe când evalua acest nou fapt.

— Femeia e în posesia a ceva ce aparţine Bisericii.

— Despre ce-i vorba?

Noffo rămase o clipă stânjenit.

— Nu... nu pot spune.

— La Florenţa nu e permisă inchiziţia fără vinovăţie manifestă. Crezi că eşti la Roma? replică poetul.

— Nu pot pentru că nu ştiu.

— Cum? exclamă Dante uluit. Ce înseamnă asta? Cum poţi să o acuzi, dacă nici nu ştii ce a furat?

— Ştim că cineva i-a dezvăluit un secret. Acest secret l-a furat ea din patrimoniul Sfântului Petru.

— De ajuns cu jocul ăsta de enigme! Ce secret? În ce privinţă?

— Moartea lui Celestin al V-lea, predecesorul lui Bonifaciu.

— Femeia cunoaşte numele asasinilor lui? Şi ai vrea ca pentru asta Florenţa să o azvârle îl lanţuri? Pentru a o împiedica să vorbească?

— Ce tot trăncăneşti despre asasini? De ce asociezi cuvântul acesta blasfemiator cu moartea senină a unui om sfânt?

— Pentru că până şi pietrele ştiu că Celestin a fost ucis! strigă Dante.

Apoi se opri.

— Sau... nu cumva femeia cunoaşte secretul transmutării aurului? Asta v-a sustras?

Călugărul nu răspunse. Pentru o clipă, păru pe punctul de a dezvălui altceva, dar apoi, cu un gest brusc, îşi îndreptă umerii firavi. O expresie de marmură îi coborâse din nou peste chip.

— Asta voiam să îţi spun, declară el ridicându-se. Suntem încredinţaţi că cererea noastră va fi primită cu solicitudine. E ultima ocazie de care dispui pentru a îndrepta opinia pe care ne-am făcut-o în privinţa domniei tale.

Dante îşi lipi arătătorul şi policarul de la ambele mâini, îndreptându-le spre spinarea omului care tocmai ieşea.

— N-am să ţi-o dau, câine, zise în sinea lui.

Era furios. Îl avusese pe acel şarpe în mână pentru a doua oară şi îl lăsase să-i scape fără a izbuti să-i smulgă nici o informaţie. Exista cu adevărat un secret sinistru îndărătul morţii lui Celestin, iar acest secret scăpase din ghearele lui Bonifaciu. Dar poate că exista o breşă în zidul de tăcere ridicat de Biserică în jurul acelei poveşti.

Îşi aminti de ceea ce îi sugerase Iacopo Torriti în legătură cu raporturile dintre cei doi priori. Arhitectul relatase doar zvonuri. Dar Antonio da Peretola putea să ştie mult mai multe. În răstimpul anilor petrecuţi în serviciul Bisericii, probabil că văzuse şi auzise multe pe coridoarele Lateranului. În gaura aceea de şerpi, moartea lui Celestin fusese cu siguranţă obiect de anecdote. Trebuia să îl constrângă să vorbească.

Se opri la jumătatea porticului. Voia să îi lase timp inchizitorului să ajungă la escortă şi să plece, înainte să o pornească

şi el la drum. Stătea cu privirea aţintită asupra treptelor, când auzi că cineva îl strigă pe nume. Se întoarse taman la vreme pentru a evita să fie luat pe sus de messer Duccio, care alerga spre el.

— Te-am găsit, în sfârşit! exclamă secretarul comunal, cu răsuflarea retezată de oboseală. Domnia ta niciodată nu poţi fi găsit.

De sub braţ scosese o foaie mare, făcută sul, pe care se tot căznea să o desfăşoare sub ochii lui Dante.

— Poate pentru că mă ocup cu ceva, replică poetul cu răceală, fără să catadicsească a privi spre foaie.

— Dar priorii nu ar trebui să se îndepărteze de Palat, pe timpul mandatului... ştii asta.

— Aşa spune norma. Dar viaţa iubeşte excepţiile, i-o reteză Dante, deranjat de acel contratimp. Ce-i aşa de important?

— Trebuie să hotărăşti instalarea.

— Instalarea a ce?

Priorul îşi plecă privirea peste foaia pe care celălalt continua să i-o împingă sub ochi. Părea un plan arhitectonic, schiţa unei clădiri. O structură lungă, împărţită într-un număr de încăperi mai mici. O mănăstire, poate. Sau un nou spital.

— Administratorul drumurilor insistă să fie situată pe Guardingo, faţă în faţă cu viitoarea Priorie. Spune că acela are să fie centrul Florenţei, în curând. Şi acolo ar fi oportun să se construiască, deschisă tuturor cetăţenilor angajaţi în afacerile publice. Şi tuturor străinilor în trecere, ca să povestească pe la casele lor despre virtuţile noastre civice.

Dante se uită încă o dată pe hartă. Era pe cale să întrebe ceva, când celălalt i-o luă înainte.

— A fost studiat de un artist de seamă, ca să poată găzdui cum se cuvine recoltele cetăţenilor. Proiectul a fost reluat după al romanilor. Împăraţii lor s-au îngrijit mereu să nu se piardă nimic. Iar noi, florentinii, acum vom face acelaşi lucru.

Poetul rămăsese cu ochii asupra planului. Desigur, galeria de acces era perfect recognoscibilă. Şi trebuie să fi fost impunătoare, judecând după numărul sălilor care se deschideau dinspre ea. Poate că mai exista o speranţă pentru acest oraş.

Doar în Franţa mai văzuse aşa ceva. Acolo, de ceva vreme, regii se apucaseră să îşi expună tezaurele, colecţiile de bijuterii şi de tablouri de la curte, pentru a-şi preamări propria cârmuire. Iar Florenţa nu era, cu siguranţă, mai prejos, în privinţa ingeniozităţii şi a iscusinţei propriilor artişti. Aici, cetăţenii privaţi puteau fi cei care să dea strălucire cetăţii, încredinţându-şi colecţiile acelui spaţiu. Doar papii mai aveau colecţii de artă atât de importante în Italia. Însă aceea avea să fie prima din Italia deschisă poporului. Un muzeu, iată numele just.

Se uită din nou peste proiect cu plăcere.

— În fiecare încăpere va trebui să fie expus un singur gen artistic, astfel încât, străbătând pe rând diferitele forme, ochiul să se poată bucura de întreaga creativitate omenească. Da, şi eu cred că sediul cel mai potrivit e în faţa Palatului comunal.

— I s-a cerut şi lui Arnolfo di Cambio, pe şantierul domului, replică messer Duccio.

Părea surprins de vederile largi ale poetului.

— Marele Arnolfo? Aţi procedat bine apelând la lumina sa.

— Vezi... faptul e că nu mi se pare oportun să deschidem intrarea spre piaţă. Mai curând spre în spate, eventual.

— De ce?

— Nu mi se pare demn ca viitorii noştri ambasadori să dea peste câte vreun mârlan cu nădragii descheiaţi.

Dante îl fixă deconcertat.

— Dar pentru ce naiba ar trebui cineva să-şi descheie nădragii, într-un muzeu?

— Nu ştiu despre ce muzeu vorbeşti. Dar cred că e cam greu să te uşurezi cu nădragii ridicaţi.

Poetul îi smulse foaia din mâini, examinând-o din nou în pripă.

— E o latrină! Vreţi să puneţi o latrină în faţa Palatului Comunei? exclamă roşind.

— Desigur, asta e ideea. Ar fi o sursă grasă de venituri, un impozit pe uree...

— Vreţi să adunaţi urina şi să faceţi negoţul ăsta scârbos taman în faţa Palatului priorilor?

— Dar urina e bună pentru argăsit... Şi împăraţii se îngrijeau de strângerea ureei...

— Du-te la dracu', messer Duccio, cu tot cu ureea dumitale! Treci cu bereta, dacă vrei să strângi ceva! strigă Dante exasperat, împingându-l într-o parte şi îndreptându-se spre ieşire.

După câţiva paşi, se opri brusc şi făcu grabnic cale întoarsă.

— Supune-i proiectul lui messer Lapo Salterello, colegul meu. El a adunat multă uree la viaţa lui, iar acum ar avea prilejul să o strângă şi pe cea comunală.

Apoi se grăbi să iasă din Palat, trecând printre poliţaii speriaţi, care dăduseră fuga din pricina zgomotului.

Pe stradă, apelă la întreaga sa energie ca să-şi potolească turbarea din minte. Se gândi încă o dată la misiunea sa. Mai era încă timp, înainte de ora stingerii. Străzile ce duceau spre San Marco mişunau de oameni lipsiţi de orice ocupaţie, după ce clopotele anunţaseră sfârşitul zilei de lucru. Însă, cu toată aglomeraţia, ajunse repede la locuinţa juristului. Avea senzaţia că, la trecerea sa, oamenii se dădeau la o parte intimidaţi.

Omul era în chilia lui, lucrând printre codice deschise pe masă şi foi de pergament, scriind la fel ca prima oară când Dante îl vizitase.

Când îl auzi intrând, îşi ridică ochii.

— Ce pot face pentru domnia ta, messer Alighieri?

— Poţi să îmi dezvălui ceva mai mult din ceea ce ştii.

— În legătură cu bula papală? Te-ai convins de eroarea dumitale... strania teorie a celor doi Sori? Am putea relua...

— În legătură cu Celestin al V-lea.

Antonio se întunecă la chip, ca şi când numele acela ar fi sunat nefast în urechile lui.

— Iarăşi papa cel laş?

— Sau cel sfânt, după cum...

— Celestin nu era un sfânt, crede-mă. Dar poate că nici un laş. Ce vrei să ştii?

— Informaţii pe care numai cineva care cunoaşte bine treburile Bisericii mi le poate da: că nu Bonifaciu l-a ucis pe

Celestin, spre deosebire de ceea ce crede toată lumea. Cineva ca dumneata, messer Antonio.

Celălalt şovăi o clipă. Părea măgulit.

— Aşa e. Nu neg că, mai devreme sau mai târziu, ar fi făcut-o. Doar că mai târziu tocmai. După ce îi va fi aflat secretul. Pe care, însă, mâna adevăratului asasin i l-a smuls.

— Ce secret?

Antonio îşi drese glasul, ca să câştige timp.

— Nimeni nu ştie. Imediat înainte să fie ales, Celestin a făcut o lungă călătorie la Lyon. Acolo, pentru câteva zile, a fost oaspetele comandamentului templier al oraşului. De acolo a ieşit pentru a primi învestitura la sfântul scaun. Dar se mai spune că a ieşit încărcat cu o ştiinţă care l-a condus la moarte. Secretul acesta îl caută Bonifaciu. Sau, cel puţin, aşa se spune la Roma.

— Dar de ce e convins că Antilia îl cunoaşte? murmură poetul. Dacă nu cumva nu o crede implicată în crimă...

— Dansatoarea? Nu pricep, zise Antonio perplex.

Apoi ridică din umeri.

— Totuşi, nu uita că sursele de informaţie ale Bisericii sunt incorecte, dar eficiente. Dacă ei cred că femeia e implicată, poate că aşa este, într-adevăr.

Dante asculta atent, jucându-se cu un şiret de la haină.

— Messer Antonio...

— Spune.

— Mănăstirea San Paolo fuori le Mura, la Roma, unde au lucrat Ambrogio şi Iacopo şi unde domnia ta ai contribuit la redactarea bulei lui Bonifaciu... E un comandament templier, ai zis.

— Da. Ca şi cea de la Lyon, dacă asta vrei să spui.

— Chiar asta voiam să spun. În legătură cu asta, ai auzit vorbindu-se despre un misterios cinci, eventual o pentagramă, legată, într-un fel sau altul, de acest secret?

Privirea juristului deveni dintr-odată mai vie, ca şi când acele cuvinte i-ar fi amintit de un amănunt uitat.

— Da, am auzit-o şi pe asta. Că secretul ar avea forma lui cinci, în alegorie. Îţi sugerează ceva?

Dante scutură din cap. Părţile mozaicului, semnul pe de cadavre, licoarea liniştitoare din Asia, stirpea împăratului Frederic... Numărul acela nu doar sugera un mesaj de moarte. Îl urla.

Se pomeni în stradă aproape fără să îşi dea seama, pradă unei nelinişti crescânde. Crima îl fascina. Însă era oare just să îşi dedice întreaga lumină a minţii faptei rele a unui singur individ, neglijând călăuzirea unui întreg popor?

Treptele ce duceau la camerele de oaspeţi de la San Marco dădeau către o străduţă laterală faţă de piaţa din faţa bisericii. De jur-împrejur, îmbulzeala celor lipsiţi de orice ocupaţie părea să sporească, într-o gălăgie confuză care îl asurzea. Ar fi vrut să se întoarcă de îndată la Palatul Prioriei ca să afle veşti despre executarea exilului, însă reuşea să înainteze foarte încet, împiedicat de mulţimea care se deplasa compact în sens contrar.

A nu se ştie câtelea ghiont îl smulse din gândurile lui. Se răsuci ca să tragă un şut în fundul obraznicului care îl lovise, un mârlan prost îmbrăcat, cu o faţă abrutizată. Dar omul îi ieşise din raza de acţiune, resorbit de fluviul de trupuri. Abia atunci îşi dădu seama de neobişnuita agitaţie din jurul său. Din spate, presiunea lumii aproape că îl ridica de la pământ, târându-l spre piaţeta de la capătul străzii.

Pe deasupra mulţimii de capete se zărea un vârtej de pânze colorate, înălţate ca nişte vele pe platforma unui car oprit pe latura scurtă a pieţei. Pe acea scenă improvizată se mişcau încoace şi încolo nişte trupuri îmbrăcate în straie multicolore, înconjurate de o mulţime care aplauda.

Ultimul lucru pe care şi-l dorea era să se pomenească, odată cu bestiile acelea, dinaintea unei paiaţării de saltimbanci. Încercă să se strecoare spre una dintre prăvăliile deschise în dreptul zidurilor de-a lungul străzii, însă toate uşile erau închise, la încheierea zilei de lucru. Înainte să mai apuce să se gândească la o alternativă, se trezi în spatele carului.

— Messere, chiar e un mare spectacol! strigă cineva lângă el, scuturându-i braţul ca să-i atragă atenţia. Probabil că

omul îl recunoscuse şi părea fericit că un prior împărtăşea cu el emoţia serii. Poetul îl îngheţă, îndepărtându-i brusc mâna.

— Ce-i aşa de mare în toată limbuţia asta, mojicule?

Celălalt nu păru să îi deslueşască tonul insultător.

— Lupta Îngerului cu Diavolul! îi explică el cu acelaşi entuziasm. Ca să-l salveze pe om de la Iad... Ia te uită!

Îl înşfăcase iarăşi de braţ. Eliberându-se din nou din strânsoare, Dante se hotărî în sfârşit să privească scena.

În centru, un tinerel îngenuncheat susţinea din spate o fantoşă de cârpă, construită în aşa fel încât să semene cât de cât cu un bărbat despuiat. Pe partea anterioară a capului era schiţat un chip grosolan: doi ochi larg deschişi, cavităţile negre ale nărilor şi o gură plină de dinţi în ceva ce putea fi un zâmbet, un rânjet ori un strigăt îngheţat. Păpuşa era singura fiinţă vie de pe scenă, îmbrăcată într-o haină obişnuită de lucru. La stânga sa, ţopăia şi zbiera un mic grup de actori costumaţi cu nişte tunici ţipătoare, cu feţele ascunse îndărătul unor măşti groteşti şi înarmaţi cu nişte furci de care atârnau nişte fâşii de pânză stacojie. La dreapta, sobri în tunicile lor albe împodobite cu aripi mari din pânză aurie, tot atâţia îngeri, cu feţele prostite într-o beatitudine idioată, psalmodiau laude într-o latină anapoda.

— Îngerii încearcă să le smulgă diavolilor sufletul mortului. Ia te uită! mai zise omul de lângă el.

Într-adevăr, la stânga era mare agitaţie. Ceata de diavoli înconjurase fantoşa, împungând-o cu furcile şi sfâşiind în mai multe locuri suprafaţa de pânză. Din răni ieşea un val de rumeguş. Capul fantoşei se legăna violent, însă expresia rămânea aceea de stupoare îndurerată, imprimată de artizan, ca şi când n-ar fi priceput nimic din disputa al cărei obiect îl constituia în lumea de dincolo.

Între timp, îngerii îşi înteţiseră invocaţiile cereşti şi prinseseră să ţopăie încoace şi încolo, într-o simulare de zbor, agitându-şi aripile din carton. Departe de a evoca o ardoare serafică, acea frenezie dezlânată aprinse în fantezia lui Dante imaginea unui stol de harpii care se năpusteau asupra fantoşei moarte. Oricare ar fi fost scopul acelei pantomime, se gândi el, atât îngerii, cât şi demonii ar fi făcut mai bine să se

grăbească, întrucât hemoragia de rumeguș epuiza cu repeziciune obiectul atenției lor.

— Vezi cum ispitesc trupul cele șapte Păcate capitale? Numai că cele șapte Virtuți nu le lasă să-l ia pe bietul om! mai exclamă mojicul, ce părea să nu piardă nici o replică din aprinsa dispută.

— De ce trebuie salvată de la Iad păpușa aceea? întrebă priorul, devenit curios, ca urmare a certitudinilor granitice ale interlocutorului său.

— Nu pricepi? Și-a mărturisit păcatele, s-a căit!

— Și e de ajuns ca să se salveze? O lăcrimioară?

— Desigur, dacă vrea îngerul. Acum i se va hotărî soarta, dacă e să urce sau să coboare, răspunse celălalt arătând, pe rând, spre cele două grupuri de pânze vopsite de pe laturile scenei.

Dante urmări cu privirea mișcarea degetului. Ceea ce la prima vedere îi păruseră a fi doar niște zdrențe colorate se dovedeau a fi, la o examinare mai atentă, o tentativă grosolană de decor: la unul dintre capete, obișnuita mână necioplită schițase un soi de cavernă ce dădea spre un plai deșertic, întrerupt ici și colo de fragmente de stâncă și de câteva tufișuri scheletice. Din fundul acestei deschideri izbucneau niște lungi limbi roșii, o jerbă de flăcări incandescente.

În partea opusă, un palid albastru de fond acoperea întreaga suprafață a pânzei, întrerupt de petele alburii ale unor nori împrăștiați la nimereală, în timp ce o serie de cercuri concentrice plasate în partea de sus călăuzeau privirea către un punct indefinit către care tindeau în mod evident salturile și fâlfâirile îngerilor, înflăcărați în a trage de partea lor păpușa, care, cu aerul ei tâmpit, părea să nu priceapă ce era mai bine pentru ea. Dante își ascuți privirea ca să înțeleagă ce anume intenționaseră să deseneze actorașii în centrul perspectivei acelor cercuri. Părea să fie o floare, un soi de trandafir care bătea în alb.

— Acela e Raiul, messere! se simți îndatorat să-l lămurească omul, care îl urmărise încotro privise. Vezi drumul astrelor? Cercurile?

Părea foarte satisfăcut să poată ajuta un prior să interpreteze complexitatea scenei. Dante îi azvârli o privire înghețată.

— Și pentru ce e o floare în centrul cercurilor?

— Asta-i bună... Acolo e Dumnezeu. Iaca de ce!

— Și de ce o floare?

— Și de ce nu? pufni celălalt.

Dante se uită în altă parte, deranjat de o asemenea insistență. Se gândea la *Floarea* pe care o scrisese: numai loc al Domnului nu era. Totuși, Paradisul terestru ar fi putut să semene într-adevăr cu paiațăria aceea. Cel puțin acela al monnei Lagia așa era. Cine știe dacă nu cumva saltimbancii nu își găsiseră inspirația, pentru reprezentația lor, într-un popas făcut la curve. Orbitele circulare, cerurile, Mercur, Luna, Soarele, Venus, cerul al treilea...

În acea clipă, unul dintre Păcate, care se aplecase să înșface fantoșa, se roti brusc, sărind cu un mârâit spre public. O exclamație de teamă străbătu masa spectatorilor. Omul de lângă Dante țipă și el. Poetul tresări: masca diavolului, cu trăsăturile ei bestiale, amintea, în mod cu totul și cu totul ciudat, de aceea înspăimântătoare a lui Ambrogio.

Poate că trăsăturile groazei se aseamănă toate între ele, însă nu și manifestările lor, își zise el. Există o gamă cât se poate de întinsă a modalităților de a păcătui. Poate că era nevoie să exploreze toate locurile crimei, să le rezume într-un plan comprehensibil, să schițeze harta cetății păcatului și sulfului, hotarele lui Dite.

În jur, lumea continua să se îmbulzească, râzând de nenorocirile fantoșei. Preacurvia se apucase să îl gâdile obscen în părțile de jos, în timp ce Lăcomia se prefăcea că se îndoapă fără măsură în fața ei. Dante privi în jur, parcurgând cu privirea fețele din acea mulțime urlătoare. Ce deosebire exista între chipurile acelea și fața impasibilă din pânză și din paie? Dacă cele șapte Păcate ar fi coborât din car și ar fi străbătut străzile orașului, n-ar fi întâlnit decât niște orbi la fel ca ea. Cu ce se deosebea Florența de Iadul desenat pe pânza care flutura în vânt deasupra creștetului său? Infernul era și el circular, o cetate înconjurată de ziduri, care găzduia poporul perverșilor. Harta întregii ferocități posibile.

Se smulse din acele gânduri. Se lăsau primele umbre ale serii. În mintea lui se aliniau fragmentele unei lucrări, aşa cum piesele din mozaicul lui Ambrogio desenaseră figura cea neterminată.

Dar, până una-alta, trebuia să îşi continue cercetarea, lăsându-i pe cei din Como deoparte. De acum, mulţumită zăpăcelii lui *Bargello*, îşi putuseră găsi refugiu oriunde. La Cerul Al Treilea trebuia el să ajungă încă o dată. Întrucât acolo erau înfipte rădăcinile crimei.

Se gândi la lecţiile la care asistase la Paris: i se părea că evocă străvechea ceartă asupra Universaliilor, care îl pasionase atât de mult în răstimpurile în care compunea rimele de iubire pentru Beatrice.

— Da, murmură el. Nu există entităţile colective. Universaliile, ca şi cabalinitatea lui Platon, trăsătura comună tuturor cailor, gândită nemijlocit de Dumnezeu în lumea ideilor, sunt numai o abstracţie a minţii.

Cu siguranţă, nu putea exista un asasin orb şi impersonal, de acest lucru era încredinţat. Unul singur ucisese, unul singur trebuia găsit. Dar cine? Şi de ce? Şi, mai ales, de ce în felul acela barbar, în ambele cazuri? Trei erau răspunsurile pe care le căuta, iar necesitatea logicii impunea să izbutească să ajungă la toate trei în acelaşi timp, altminteri ar fi fost zadarnic.

Fruntea îi ardea. O nouă intuiţie îşi croi drum în mintea lui. Până atunci căutase un singur răspuns, care să dea seama de toate cele trei enigme. Însă cel care îşi pătase mâinile de sânge putea să fi fost mişcat de o motivaţie diabolică şi să fi ales acea modalitate pentru un alt scop. Era posibil ca eşecul anchetei sale, întemeiată pe convingerea că exista o asemănare logică între formele crimei şi mintea asasinului, să se fi datorat tocmai acestui fapt. Atrocitatea asasinatelor îi sugerase practica unui cult diabolic. În postura nefirească a victimelor citise cumplita răsturnare a preceptului creştin al odihnei veşnice, voinţa de a păstra stăpânirea asupra trupurilor inclusiv dincolo de pragul tenebrelor.

Dar dacă, dimpotrivă, asasinul era altcineva? Dacă el încerca, în felul său pervers, să completeze opera pe care Ambrogio o lăsase neterminată?

18

În aceeaşi zi, la apus

Pentru a cincea oară, Dante trecu pragul scund al tavernei şi se îndreptă spre masa în jurul căreia se adunau membrii celui de-al Treilea Cer. Din mers, examină sala aruncând o privire rapidă: toţi membrii *Studium*-ului şedeau la locurile lor şuşotind între ei. Exista o tensiune în aer şi pe chipurile lor, pe care fiecare rid apărea mai adânc. Parcă îmbătrâniseră cu mulţi ani în răstimpul unei singure nopţi. Numai Cecco Angiolieri părea în largul său, hlizindu-se cu vecinul său. De acum fusese primit cu drepturi depline, se gândi.

Observându-le expresiile, îi reveni în minte imaginea unui consiliu de bestii înţelepte, unde Cecco era vasiliscul care venea să li se alăture celorlalte. Dar jilţul gol al lui Teofilo era acolo spre a aminti că, printre acele bestii, se ascundea o fiară.

Până şi Baldo părea tulburat şi nu veni la masă cu solicitudinea sa obişnuită. Dimpotrivă, parcă voia să se ţină la distanţă. Dante fu nevoit să îl cheme de mai multe ori până când, în cele din urmă, se hotărî să îl servească.

Poetul goli cupa dintr-o sorbire.

Cecco Angiolieri i se adresă primul, apostrofându-l cu obişnuitul său ton zeflemitor.

— Ei bine, până la urmă, ai început lucrul la Ospăţul acela al dumitale? Acea sumă a înţelepciunii despre care ne-ai vorbit?

Dante ceru din nou să i se umple cupa. După ce cruciatul execută comanda, poetul o luă cu amândouă mâinile,

rămânând nemişcat în acea poziţie, cu buzele strânse. Apoi, după câteva clipe, se scutură.

— Nu. Opera aceea, care îmi părea atât de oportună acum câteva zile, în ultimele ceasuri, şi-a pierdut orice interes pentru mine. Acum mă gândesc la un volum cu totul diferit.

— Şi cu ce se va ocupa acest volum, messer Alighieri? interveni Veniero.

— Cu ceva în care dumneata eşti expert. O călătorie.

— O călătorie? Nu ştiam că ai descoperit bucuriile mişcării şi ale primejdiilor sale. Şi despre ce ţări vei povesti?

— Voi povesti despre o cetate. Cetatea durerii. Şi voi descrie, rând pe rând, multul rău şi puţinul bine pe care l-am aflat între zidurile ei. Toată frenezia crimei şi toată slava virtuţii care i se împotriveşte. Aceasta va fi opera mea, o *Summa criminalis*. În versuri scrise în limba populară, după uzul modern.

— Binele, răul, virtutea şi nelegiuirile? Dar va ieşi la iveală o comedie înfricoşătoare, exclamă Cecco Angiolieri izbucnind în râs.

— Da, o comedie... în anumite privinţe, murmură poetul căzut pe gânduri. Acum nu e momentul cel mai prielnic ca s-o mai lungesc despre proiectul meu. Dar unde e obişnuita veselie a întrunirilor voastre? continuă el fără a i se adresa nimănui în mod deosebit.

Cei de faţă se îndreptară spre el parcă mecanic, precum capetele de turci dintr-o căruţă de bâlci, trase de sfori.

— Desigur, moartea meşterului Teofilo a spulberat armonia celui de-al Treilea Cer, lipsind bolta cristalină de una dintre stelele ei. Vă înţeleg suferinţa, continuă priorul.

— Mai întâi meşterul Ambrogio, iar apoi Teofilo, bâigui Augustino. Şi Teofilo... Pentru ce?

— Uneori, moartea face câte un ocol larg, pentru a-şi atinge ţinta, zise Veniero, absorbit în contemplarea propriului pahar. O vedem că o ia la dreapta, iar mai apoi ne surprinde din partea stângă.

Ceilalţi continuau să îl fixeze pe Dante în tăcere. Pecetea animalieră de pe chipul lor devenise şi mai accentuată, pe măsură ce tensiunea interioară venea la suprafaţă.

— Un chin făcut încă şi mai dureros de oroarea care umblă printre noi, adăugă poetul cu răceală.

Tensiunea spori. O umbră se coborî, ca un văl funebru, peste expresia tuturor.

În cele din urmă, Cecco d'Ascoli rupse tăcerea.

— Oroarea... printre noi? Vrei să spui ferocitatea oarbă care i-a lovit pe cei doi exponenţi ai *Studium*-ului? Ucigătoarea dispoziţie a cerurilor, care a provocat o asemenea pierdere?

— Vreau să mă refer la cel care, dintre voi, i-a ucis pe Ambrogio şi pe Teofilo. Care, cu viclenie vinovată şi cu forţa unui intelect înclinat spre rău, a curmat acele vieţi, a căror măsură doar Dumnezeu ar fi trebuit să o potrivească.

Nu urmă nici o reacţie la această acuză. Fiecare se uita înainte, abia urnindu-şi ochii spre vecin, dar fără a merge mai departe. Evident, ştiau că la masa aceea stătea un asasin şi păreau să accepte acest lucru cu indiferenţă ori cu sordida solidaritate a complicelui.

Cecco d'Ascoli îşi ţinuse, până în clipa aceea, capul înclinat pe mâna cu pumnul strâns. În cele din urmă, se deşteptă din toropeală.

— Ai dreptate, messer Alighieri, şi poate că la asta ne gândim cu toţii. Nu numai dumneata ai scrutat printre umbrele acestui mister, ci şi conştiinţele noastre au fost tulburate de cele întâmplate, iar minţile noastre, ca şi a dumitale, s-au aplecat asupra anevoioasei cercetări a adevărului. Dar la fel cum inteligenţa domniei tale s-a vlăguit pe calea spre soluţie, nici ale noastre nu au izbutit să ajungă la nici o concluzie, în afară de aceea amară că moartea s-a interpus în drumul unui proiect ce putea fi ambiţios şi care ar fi adus glorie oraşului care a acceptat să ne dea găzduire. Moartea lui Teofilo, după aceea a meşterului din Como, marchează sfârşitul acestui *Studium florentinum*.

— Vreţi să închideţi Universitatea? întrebă Dante.

— Da, messer Alighieri, interveni Bruno. Dar nu numai din pricina tragediei care a lovit Cerul Al Treilea. Oraşul acesta încă nu e pregătit pentru acel sediu al studiilor superioare la care am visat. Comuna nu e interesată să apară un centru de învăţătură care să nu aibă scopuri negustoreşti.

Bonifaciu a decretat deja întemeierea unei *Sapientia Urbis* la Roma. Padova şi Bologna sunt prea apropiate şi poate că atracţia lor asupra tinerilor voştri e prea mare. Nu, mă tem că Cerul Al Treilea s-ar fi întunecat oricum, chiar fără intervenţia lui Satan.

Dante simţi cum îi sporeşte mânia. Aşadar, acest eşec îi întrista pe ei, şi nu dubla omucidere? Aruncă o privire spre fundul tavernei, căutând-o pe Antilia. Un grup pe ipocriţi călăuziţi de un vrăjitor, cu simţurile zgândărite de o târfă şi asistaţi de zeităţi obscure. Şi printre ei un asasin. Ori poate că mai mulţi. Iar acum voiau să închidă prăvălia. Aşa, pur şi simplu.

— Prin urmare, intenţionaţi să vă întoarceţi în oraşele voastre? Totuşi, oraşul e în plină expansiune, noua împrejmuire de ziduri va adăposti mai bine de o sută de mii de suflete. Au fost deja aşezate fundaţiile unor lucrări imense, din toată Italia sosesc echipe de lucrători care vor concura la construirea acestei noi Atene. Comuna vă va susţine planul. Se pare că încă doi meşteri din Como au intrat ieri pe la Porta di Tramontana. Poate că lucrarea lui Ambrogio va fi reluată şi dusă la bun sfârşit.

Nu i se adresase nici unuia în mod particular. Nimeni nu îi răspunse. Privirea poetului continua să se perinde peste chipurile celor de faţă. Era sigur că măcar unul dintre ei era la curent. Însă expresiile lor rămâneau imperturbabile.

Numai Veniero reacţionă la aflarea veştii.

— Doi meşteri din Como?

— Apoi, locul acesta nu va mai fi acelaşi, atunci când şi frumuseţea îl va părăsi, zise Augustino, ca şi când n-ar fi auzit cuvintele priorului. Nu ai aflat că divina Antilia pleacă de la Florenţa?

Dante ţâşni în picioare.

— Dansatoarea? Sunteţi siguri? întrebă cu un glas curmat de emoţie.

Apoi îşi muşcă buzele de mânie că le confirmase celorlalţi opinia privitoare la sentimentele sale.

— Nimeni nu trebuie să părăsească oraşul fără permisiunea Comunei! Până când nu-l voi arunca pe făptaş la

Stinche! mai exclamă el, încercând să confere cuvintelor un ton oficial.

— Femeia e gata de plecare. Baldo ne-a dezvăluit acest lucru. Iar atitudinea de câine bătut a acestui om e cea mai bună dovadă că vestea e adevărată. Cât despre Stinche, doar nu vei fi crezând cu adevărat că dulcile ei mâini sunt pătate de sânge.

Blestematul acela de cârciumar îi ascunsese acest fapt. L-ar fi azvârlit pradă Inchiziţiei pentru asta. Ca să îi smulgă şi celălalt braţ. Ticălosul acela blestemat ar fi sfârşit putrezind în temniţă. Acolo, moartea l-ar fi ajuns pentru a cincea oară şi ar fi fost ultima, în sfârşit.

— Ştiţi încotro se îndreaptă? întrebă el, scuturându-se din acele gânduri.

O umbră se lăsă pe chipul lui Augustino, în timp ce schimba o privire cu ceilalţi.

— Cine ştie... Poate că spre adevărata ei iubire, zise el cu o nuanţă de sarcasm în glas. Diavolul acela...

— Oare îngerii şi diavolii nu sunt acelaşi lucru, în ochiul fără de timp al lui Dumnezeu? zise Bruno. În mintea lui, nu e totul omniprezent? Chiar şi Lucifer, în timp ce e pierdut în Iad, nu continuă oare să îşi încânte urechea cu dulcile note ale lirei, pe care varsă mierea cântării? Nu este oare timpul o iluzie penibilă a noastră? Simţurile înşelătoare nu sunt oare temnicerii noştri? Înger din cer sau diavol din măruntaiele pământului, Antilia e învăluită în strălucirea ei...

— Pentru că cele de sus sunt cum sunt cele de jos, murmură Cecco d'Ascoli. În cavernele cerurilor explodează aceeaşi flacără ce devorează pântecul vulcanilor.

Veniero rămăsese tăcut, contemplându-şi cupa pe care o strângea în pumni. Dar, la acele cuvinte, se deşteptă.

— Şi abisurile mărilor sunt biciuite de curente năvalnice, ca torentele de aer care umflă pânzele. Da, cu adevărat, messeri, cele de jos sunt cum sunt cele de sus... eu am văzut.

Îşi afundă la loc privirea în cupă, ca şi când ar fi vrut să alunge o amintire chinuitoare.

Dante era sigur că în acele cuvinte exista un sens ascuns. Era ca şi cum Cerul Al Treilea ar fi început să vorbească în alegorii.

— Dar, chiar dacă în mintea lui Dumnezeu, între ceea ce a fost şi ceea ce va fi nu există deosebire în virtutea omniscienţei inspirate de Sfântul Duh, zise el, finitudinea noastră omenească trebuie să constate că doi oameni au fost ucişi, drumul lor pe Pământ a fost curmat, timpul le-a fost furat. Această faptă strigă după răzbunare către Dumnezeu.

— La mine este răzbunarea şi la mine este iertarea, a zis cel Necuprins. Şi a interzis să fie atins Cain, murmură Veniero.

— La el este răzbunarea şi la el este iertarea, dar la noi este justiţia. Şi la noi este şi misiunea de a readuce ordinea cea dreaptă în finitudinea timpului care ne este dat, acea ordine pe care crima o corupe.

— Se pare că pui mare preţ pe ordinea a ceea ce se consumă pe Pământ, cu toate mizeriile sale. Şi totuşi...

Cecco d'Ascoli îşi depusese cupa pe masă. Fixa metalul lucitor, luminat de reflexele torţelor, ca şi când obiectul acela scânteietor i-ar fi captivat întreaga atenţie. Tot în tăcere, îşi sprijini un deget de baza pocalului, făcându-l să alunece într-o înceată mişcare circulară şi urmărindu-l din ochi. Dintr-odată, îşi reveni din visare.

— Şi totuşi, tot ceea ce trăieşte nu-i decât un palid reflex a ceea ce este în ceruri, conchise el.

— Vorbeşti despre slava lui Dumnezeu? întrebă Dante.

— Mă refer la forţa nesfârşită a astrelor, care gravitează în înălţimi şi ne atrag în vârtejul orbitei lor. Ele sunt adevărata temelie a Creaţiei. Ele ne fac să fim ceea ce suntem, aşa cum v-am mai spus.

— Dar în cavernele cerurilor nu există lanţuri pentru spiritul nostru. El este liber să aleagă şi să dorească. Raţionamentul dumitale e nu numai blasfemiator, ci şi defectuos. Uită-te în jur, chiar şi în cârciuma asta fără aer: mâini şi picioare frământate, patimi sufleteşti, emoţii aşijderea, oare nu înseşi acţiunile voastre imprevizibile sunt cea mai bună dovadă a ceea ce susţin eu? Nu ordinea supraurraniană şi dinainte rânduită e cea care îi călăuzeşte pe oameni. Forţa astrelor imprimă doar o slabă înclinaţie: ei trebuie să ajute planul lui Dumnezeu prin dreapta lor făptuire. Iar căutarea dreptăţii înseamnă netezirea căii către îndeplinirea voinţei Lui.

— Te înşeli, messer Alighieri. Circumscrii puterea astrelor în spaţiul infim al universului în care soarta ne-a hărăzit să trăim. Dar nu cu mult deasupra capetelor noastre, ca şi dedesubtul picioarelor noastre, această putere explodează cu o forţă însutită. Nu e oare dovedit că pietrele reţin această putere în măruntaiele pământului? Diamantul nu e rege oare printre minerale şi, în acelaşi timp, cel care se cuibăreşte la cea mai mare adâncime, aproape contopit cu materia însăşi a planetei noastre? Iar acest lucru nu se întâmplă oare tocmai pentru că, în interiorul său, fascicolul de raze, circumscris la suprafaţă, se amplifică, aşa cum focarul unei lentile se situează exact la jumătatea drumului dintre sursa de lumină şi punctul său de maximă iradiere?

— Vrei să spui că virtutea astrelor, preaputernică în ceruri, e mai slabă pe suprafaţa terestră şi se amplifică din nou coborând în adâncuri?

Astrologul se lumină.

— Cu siguranţă aşa e. *In interiore terrae erimus sicut deos.*

— Dumnezeu a despărţit lumina de întuneric, pământul de ape! Şi ne-a dat lumina şi Pământul în stăpânire, populând tenebrele şi apele cu creaturi monstruoase. Măruntaiele planetei nu sunt Tărâmul Făgăduinţei, ci văgăuna lui Lucifer! exclamă poetul pe un ton mâniat.

— Şi unde, altminteri, s-ar fi putut refugia prinţul îngerilor, dacă nu în locul în care totul converge, unde maximă e forţa?

Exasperat, Dante se pregătea să obiecteze la acea teorie incoerentă, când o idee îi trecu prin minte.

Îşi aminti de urmele din cripta de la San Giuda, semnele şi litaniile de neînţeles despre care îi vorbise Giannetto. Se concentră asupra chipului astrologului, asupra profilului său de acvilă. Aşadar el fusese cel care coborâse sub pământ, în căutarea forţei iradiante a astrelor? Glasul lui răsunase în acele galerii pline de oroare?

Dar Ambrogio? Dar Teofilo? Ce putere le ceruse vieţile?

Atât de simplu, atât de scelerat... Nu era un complot urzit împotriva Florenţei, împotriva Bisericii sau împotriva partidului guelf. Cerul Al Treilea conjura împotriva lui Dumnezeu.

Se ridică încetişor din jilţ, parcurgând cu privirea chipurile celor de faţă.

— Şi voi susţineţi teza meşterului Francesco? întrebă el cu răceală. Voi toţi?

Bruno sări în picioare, însufleţit de o vădită emoţie. Părea pe punctul de a răspunde, însă, oricare i-ar fi fost argumentaţia, ea fu înăbuşită de o larmă asurzitoare, provenită dinspre intrarea în cârciumă.

Un grup de oameni înarmaţi dădea năvală prin agitaţia muşteriilor din preajmă, care încercau să se îndepărteze în grabă, răsturnând bănci şi mese.

Dante se răsucise şi el, în timp ce mâna îi alerga spre daga ascunsă. Între timp, cu coada ochiului, căuta o cale de retragere spre centrul încăperii.

După ce îl zări pe cel ce părea să fie şeful năvălitorilor, păru să se liniştească. Un bărbat bondoc, purtând o armură greoaie, răcnea comenzi în dreapta şi în stânga şi, între timp, din ochi, părea să îl caute chiar pe el. Poetul îi ieşi în întâmpinare cu repeziciune, deschizându-şi drum prin gloata confuză de muşterii.

— Poate că providenţa mi te trimite aici, *Bargello*, zise el.

Oamenii aceia se puteau dovedi necesari, dacă voia să o oprească pe dansatoare şi să se asigure că nici unul dintre ceilalţi nu-şi va lua zborul. Se pregătea să dea ordinele, dar simţi mâna omului înşfăcându-l de braţ, cu faţa schimonosită într-o strâmbătură înfricoşată.

— Am nevoie de domnia ta, messer Alighieri, mai bine zis de autoritatea Comunei. Familiile Cerchi şi Donati se înfruntă lângă Ponte Vecchio, încălcând exilul şi legile. Eu dau fuga într-acolo cu oamenii mei, dar e indispensabilă prezenţa cuiva care să poarte simbolurile autorităţii. Ţi-am adus de la San Piero însemnele.

Unul dintre soldaţi se apropie, încredinţându-i bereta brodată şi sceptrul aurit.

— Nu te poţi adresa colegilor mei? îi replică poetul cu asprime, smulgând însemnele din mâinile asudate ale gardianului.

— Am încercat... dar ei...

— Ce?

— Nu vor să audă... Cred că se tem.

— Se tem de o încăierare cu cerşetorii?

— Nu... se tem de o revoltă.

Dante se abţinu cu greu să nu azvârle injuriile care îi veneau la gură împotriva unor bărbaţi atât de fricoşi şi împotriva meschinăriei lui *Bargello*, care nu ştia nici măcar cum să o scoată la capăt cu o răscoală fără să deranjeze un prior. Dar ceva din privirea omului îl făcu să intuiască cât de gravă era situaţia.

Poate că ar fi făcut bine să nu subestimeze primejdia. Dacă ciocnirea dintre Albi şi Negri ar fi explodat înainte ca dispoziţia de surghiun a căpeteniilor facţiunilor să fi dat vreun rezultat, toată Florenţa ar fi fost azvârlită în haos, autorizându-l pe Bonifaciu să intervină, eventual recurgând la ajutorul regelui Franţei, mereu în aşteptare să îşi umple cuferele cu florini. Trebuia să evite asta cu orice preţ.

Se grăbi să îşi tragă bereta pe cap şi se îndreptă în goană spre uşă, ordonându-le gărzilor să îl urmeze. Când ieşi, aruncă o ultimă privire către membrii celui de-al Treilea Cer, care rămaseseră impasibili.

Avea să se întoarcă. Mai ales pentru unul dintre ei.

19

În aceeaşi zi, după stingere

Bargello chemase toate gărzile de cartier câte putuse, dar fără să lase fără garnizoană porţile şi brigăzile de pompieri. În total, vreo patruzeci de oameni: prea mulţi sau prea puţini, în funcţie de ceea ce se întâmpla.

Străbătură în grabă strada care îi separa de Ponte Vecchio. Uneori alergând, atât cât i-o îngăduiau puterile, cu scurte pauze spre a-şi recâştiga suflarea.

— Se cunosc motivele ciocnirii? întrebă Dante în timpul unui astfel de răgaz.

— Cineva a răspândit zvonul că s-a proclamat surghiunul împotriva şefilor de facţiuni. Cei din familiile Cerchi şi Donati au coborât înarmaţi, fiecare pentru a-i apăra pe ai lor şi pentru a lovi în adversari.

Poetul strânse pumnii de mânie. Unul dintre priori vorbise. Iar cuvintele lui nesăbuite fuseseră sâmburele revoltei. Aruncă îngrijorat o privire spre gărzile care îl urmau. Dacă familiile Cerchi şi Donati coborâseră în piaţă cu efectivele complete, trupa aflată la ordinele lui *Bargello* nu avea să fie suficientă. Numai cei din clanul Donati erau în stare să scoată pe câmpul de bătaie cinci sute de oameni înarmaţi.

Ar fi trebuit să cheme arbaletierii sau chiar să ceară ajutor din partea gărzii de mercenari a lui Acquasparta. Astfel, şarpele acela avea să îşi realizeze planul pe care îl avusese în minte încă din prima clipă. Mai degrabă am da foc Florenţei, se gândi Dante. Mintea îi zbură la depozitele

de lemne dinspre mori, de-a lungul Arnului. Ocupaţi să lupte împotriva flăcărilor spre a-şi salva propriile averi, poate că oamenii aceia aveau să se potolească.

Alungă repede gândul acela dictat de disperare. După o ultimă cotitură pe Lungarno, larma sporise în intensitate. În depărtare, se zăreau deja torţele celor două tabere care se înfruntau. Era stranie această confruntare nocturnă, se gândi, în timp ce se oprea o clipă, aplecându-se din pricina efortului. Îi lipsea pe adversari de plăcerea de a se insulta faţă în faţă, de a-şi alege potrivnicul cel mai urât, de a-şi dezlănţui ranchiuna personală sub pretextul rivalităţii politice.

Avea senzaţia că omul acela ascuns fusese ucis în mod deliberat, pentru a ascunde ceva mai grav.

— Cine a stârnit răscoala? îl întrebă pe *Bargello*, care gâfâia lângă el.

Dar, înainte ca acesta să apuce să spună ceva, ştia cât de inutil ar fi fost orice răspuns. Tensiunea dintre cele două facţiuni ajunsese de mult la punctul culminant.

— Exilarea căpeteniilor de facţiuni... o acţiune imprudentă... Cum o să ieşim din nenorocirea asta? scânci şeful gărzilor.

— Ce vrei să pricepi din politica Comunei, bestie? Ce poţi şti despre ceea ce se agită chiar sub pământul pe care îţi sprijini labele?

Până şi idiotul acela îşi permitea să îi discute opţiunile. Acum, ar fi trebuit să îl convingă şi pe el, după ticăloşii ceilalţi de priori? Îşi reţinu anevoie mâna, care se ridicase deja asupra feţei înroşite a omului.

Dar neliniştea creştea şi în sinea lui. Surghiunul acela colectiv fusese ultima tentativă de a salva o situaţie deja disperată. O mişcare hazardată, în speranţa că se va repeta miracolul din urmă cu treizeci de ani, când Florenţa supravieţuise ciocnirii dintre guelfi şi ghibelini, care o devastase. Dar pe atunci erau coloşi precum Farinata degli Uberti şi minţi ascuţite precum Mosca de' Lamberti.

De această dată, cine avea să salveze oraşul? Toate speranţele păreau să îi fi fost încredinţate doar lui şi puterilor

sale. Cu siguranţă, era vorba despre misiunea Alighierilor, pe care i-o vestise steaua sa călăuzitoare.

— Minte îngustă, de ce crezi că m-am născut sub semnul Gemenilor, dacă nu pentru asta?

Bargello, ce frecventase prea puţin ştiinţa astrologiei, se limită să se dea uşor la o parte, interzis.

De pe cealaltă parte a râului, Negrii îi ocărau pe Albi, care se adunaseră îndărătul parapetului de la rampa de pe Ponte Vecchio şi agitau făcliile. Mai puţine decât se temuse, constată poetul cu uşurare. Poate că mai era încă posibil să repună stăpânire pe situaţie.

— De unde ştim că sunt Negri? strigă el spre *Bargello*.

În lucirea slabă a lunii se deslușea cu greu o masă confuză, dincolo de stăvilar. Puteau fi şi misterioşii ghibelini despre care vorbea toată lumea.

— Le-am zărit emblema: îl au pe Sfântul Gheorghe. Ai noştri răspund cu Ioan Botezătorul, răspunse celălalt.

Pe lângă Dante trecură câţiva bolovani, care se izbiră violent de pereţii din scânduri ai prăvăliilor. Evită alte pietre aruncându-se la adăpost îndărătul statuii mutilate a lui Marte de la capătul podului. O lumină intensă se aprinse dintr-odată pe partea cealaltă, ca şi când numeroase torţe s-ar fi apropiat spre a alcătui o singură flacără. Evident, voiau ca spectacolul să fie văzut cum trebuie. De fapt, câţiva dintre Negri îşi dăduseră jos nădragii şi îşi arătau dosul în semn de dispreţ.

Deodată, în centrul pasajului apăru un bărbat călare. Era un ins corpolent, cu capul masiv încadrat de o barbă albă şi deasă.

Faţa poetului se crispă într-o grimasă, dinaintea acelei priveliști. Chiar şi de la distanţă şi în lumina vagă a făcliilor, înţelesese de îndată cine era.

— Blestematul, şuieră glasul lui *Bargello*, care se adăpostise lângă el. Corso Donati, căpetenia acelor tâlhari. În loc să facă pace, e aici ca să îi asmută împotriva autorităţii Comunei. Ar trebui să i se aplice pedeapsa de la Pisa...

— Ce fac cei din Pisa?

— Cu cei ca dânsul? Îi închid într-un turn zidit. Sau îi atârnă de catargele galerelor, acoperiți cu păcură, ca să reziste mai mult fără să se descompună. Îi îngroapă în cer, barbarii!

Dante își amintea de înfiorătoarea poveste a contelui Ugolino, zidit de viu în turnul Muda, împreună cu copiii săi. Corso Donati ar fi meritat același tratament... astfel s-ar fi conservat pentru multă vreme, servind drept pildă pentru alții.

Un fulger îi străbătu creierul. Pentru o clipă, crezu că una dintre pietre îl lovise, atât de luminoasă fusese imaginea care îi revenise în minte. Cum de nu se gândise la asta? îi îngroapă în cer. Ceea ce este sus e la fel cu ceea ce este jos. Nu așa se spusese? Putea fi acela firul Ariadnei pe care îl căutase zadarnic? În momentul acela, văzu totul în mod limpede: pentagonul, Venus, cunoștințele sale despre stele.

Trebuia să se întoarcă imediat la tavernă și să pună să fie arestat vinovatul, să fie supus torturii ca să mărturisească totul. El era, *trebuia* să fie el. Se răsuci ca să strige ordinul către gărzi, dar mai apoi se abținu, aplecându-se la loc îndărătul adăpostului izbit de pietrele care se succedau fără răgaz.

Ceva în sinea lui îl oprea. Folosirea torturii drept principală procedură pentru obținerea adevărului îi repugnase dintotdeauna. Nu ar fi recurs niciodată la așa ceva față de un membru al celui de-al Treilea Cer. Însă nu din caritate creștină. Cel ce comisese acele crime își abjurase propria natură, întrebuințându-și întru rău darul ceresc al intelectului.

Nu, nu de asta. Asasinul îl provocase. Așezase în balanța sorții debitul și creditul. Îi pusese mâna în fața ochilor, sigur că el nu ar fi avut cum să vadă.

Acea provocare trebuia câștigată prin folosirea rațiunii, nu prin fiarele călăului. Chiar pus în lanțuri, asasinul avea să îl ardă cu privirea lui înghețată de batjocură, dacă ar fi trebuit să admită că nu cunoștea motivul răului. Pe care, de fapt, continua să nu îl știe.

Credea că știe numele vinovatului. Era ascuns printre numele din Cerul Al Treilea. Poate că în casa lui erau rațiunile

crimei. Trebuia să îl descopere cu orice preţ. Cu un salt brusc, se ridică din adăpost şi o luă la goană către pod.

— Încotro pleci, priorule? îl întrebă din urmă glasul alarmat al lui *Bargello*. Acolo sunt Negrii! Ai înnebunit?

Dante o luase pe scurtătură spre Ponte Vecchio. În jur auzea strigătele din ce în ce mai aprinse ale rebelilor.

— De ce alergi spre ei? Fugi? Fugi şi domnia ta?

Poetul continuă să alerge. *Bargello* avea să plătească şi insultele acelea. Dar acum nu era vreme.

Îi revenise în minte o amintire din copilărie, când mergea pe pod cu ceilalţi copii. Îşi aminti de prăvălia negustorului de pielărie, la mijlocul arcadei, cu mirosul ei dezgustător de urină de cal pentru tăbăcit. În spate era o scară. Pe acolo te puteai urca pe acoperişul prăvăliilor şi puteai trece podul mergând peste capetele pungaşilor care zbierau dedesubt. De mulţi ani nu se mai gândise la ea. Din fericire, scara încă mai exista, deşi mult mai părăginită decât cum şi-o amintea el. Speră că îi va putea suporta greutatea.

De pe partea cealaltă a podului, Negrii îi observaseră mişcarea. Văzându-l alergând în câmp deschis şi înaintând spre ei, gătit cu însemnele Comunei, mai întâi se temuseră că el conducea un atac al gărzii şi se precipitaseră îndărăt, către rampă. Însă când îşi dădură seama că era singur, îşi recăpătară curajul. În timp ce se căţăra grăbit pe scară, Dante îi auzi cum înaintau printre prăvălii.

Ajunse sus chiar în timp ce primul dintre ei se ivea în piaţeta de la mijlocul podului, ţintind cu lancea în direcţia lui. Îi aruncă în spinare o scândură de pe acoperişul prăvăliei şi sări pe cea alăturată. Lemnul acoperişului trosni ameninţător, însă rezistă. De acolo, printr-un alt salt, ajunse pe prăvălia următoare. Dedesubt, Negrii, dezorientaţi, avuseseră un moment de nesiguranţă, suficient ca să îi permită să ajungă pe ultima prăvălie. Se aruncă la pământ în spatele grupului, care abia în clipa aceea îi pricepu stratagema, pornind către dânsul cu lăncile.

Se rostogoli o vreme. Nu mai era sprinten, ca pe vremuri, se gândi el cu teamă, în timp ce se ridica în picioare, îndurerat.

Privi în jur, încercând să se orienteze prin beznă. Observă o umbră enormă în stânga, care se năpustea asupra lui.

Pentru o clipă, crezu că un centaur uriaş dădea năvală peste dânsul. Corso Donati ajunsese în momentul acela la colţul rampei şi îşi cabrase armăsarul strunindu-l violent din zăbală. Garda lui personală dădea fuga. Pericolul cel mai imediat îl reprezentau trei bărbaţi înarmaţi cu platoşe greoaie, ce alergau cu braţele întinse ca să pună mâna pe el.

Recunoscu plin de mânie tunicile gărzii mercenare a lui Acquasparta. Era şi omul care îl insultase pe treptele legaţiei pontificale. Bastarzii aceia începuseră deja să îi ajute pe Negri, aşa cum el bănuise dintotdeauna. Iar acum erau gata să îl înlăture, dacă nu pentru alt motiv, măcar ca să elimine un martor al afacerilor lor.

Se simţi pierdut, un şoarece în ghearele pisicilor. Apoi desluşi o posibilă cale de scăpare. Pe o latură a rampei carosabile a podului exista un rând de trepte înguste. Chiar dacă, cu greu, se putea zări abia prima treaptă, era sigur că ducea la malul râului. Alergă într-acolo, evitând cu puţin o ghioagă ţintuită care îi trecu pe lângă tâmplă, în timp ce o mână încerca să îl înşface de braţ.

Izbuti să se sustragă din prinsoarea străjerului împiedicat de greoaiele zale din fier, avântându-se pe primele trepte ale scării, pe când celălalt, sub imboldul propriului elan, se împleticea printre picioarele tovarăşilor săi, care se opriseră la marginea rampei întunecate, prăvălindu-i la pământ.

Cei trei urmăritori se prăbuşiră într-un amalgam de braţe şi de picioare, coborând ca într-o avalanşă un număr de trepte, înainte să se oprească, făcându-i scut cu trupurile lor împotriva durităţii pietrelor.

Ajuns la capăt, Dante reuşi să se ridice primul şi să o zbughească spre moara plutitoare de pe partea dinspre Ponte di Carraia, păstrându-şi un mic avantaj asupra urmăritorilor care o apucaseră pe acelaşi traseu, atenţi să nu alunece şi să nu se încurce între ei cu suliţele.

— Ticăloşi blestemaţi! strigă el spre oamenii înarmaţi care se apropiaseră de capătul treptelor. Ticăloşi blestemaţi,

feciori de scroafe ciumate! strigă cu întreaga mânie pe care o adăpostea, ridicând spre ei mâinile unite, cu degetele aşezate într-un gest obscen. În Iad să putreziţi, bastarzilor!

Doi dintre mercenari se străduiau să se repună pe picioare, în timp ce sergentul burtos se ivise dinspre taluzul podului, căutându-l cu ochişorii săi porcini, taman la vreme ca să primească în faţă blestemele. Îşi chirci buzele scârbit, descoperindu-şi dinţii galbeni şi strâmbi.

— Străinul acela ne blestemă! Ne deoache! Puneţi mâna pe necromant!

Oamenii se opriseră din râs şi acum se cruceau frenetic în numele lui Cristos. Apoi, după ce îşi înşfăcară din nou lăncile, se avântară în urmărirea lui Dante, care începu să alerge disperat de-a lungul malului, cu picioarele poticnindu-se în apa joasă şi ridicând stropi de noroi.

Alergă până la extenuare, auzind în urmă înjurăturile şi zăngănitul metalic al armurilor. Parcă o gloată de cazangii se rostogolea pe povârnişul prost pavat. Nu se opri nici să se uite în spate, arzând toată energia care îi rămânea.

Începea să simtă cum i se taie răsuflarea, în timp ce un junghi ascuţit îi prinsese stomacul. Poate că urmăritorii erau mai tineri decât el, se gândi cu disperare. Şi totuşi, cu orice preţ, trebuia să scape, pentru a nu trăda speranţele Florenţei. Cu siguranţă, acea răzvrătire era doar primul act al unei revolte generale împotriva facţiunii Albilor, aşa cum profeţise Giannetto, cobea aceea blestemată. Cerşetorul avea să fie făcut bucăţele, în temniţa de la Stinche. La naiba cu făptura aceea netrebnică!

Câţiva paşi mai în faţă, exista o crăpătură în zidul de cărămizi care îi închidea calea de fugă dinspre partea dreaptă. Sări înăuntru, sperând ca urmăritorii să treacă mai departe.

Pitulat în umbră, cu inima cât un purice, auzi zăngănitul de fier cum se îndepărta, în timp ce o sudoare îngheţată, în ciuda căldurii de vară, îi cobora pe grumaz. Junghiul din şold îl încovoia.

Speră că secera morţii îl cruţase şi rămase nemişcat, temându-se că va auzi din nou ropotul paşilor şi strigătele. Mai

devreme sau mai târziu, pungaşii aceia aveau să priceapă că fuseseră traşi pe sfoară şi aveau să se întoarcă. Trebuia să profite pe cât posibil de avantajul acela momentan, pentru a-şi căuta un refugiu sigur.

Cântări în grabă dacă era cazul să se întoarcă în stradă şi să încerce să ajungă la Porta Romana. Dar se temea că ceilalţi mercenari, călăuziţi de mistreţ, se puseseră pe urmele sale. Dacă primul grup ar fi făcut cale întoarsă, el s-ar fi pomenit încolţit pe uliţa de cărămizi, fără putinţă de scăpare.

În clipa aceea, zări o umbră în spatele său. Se răsuci dintr-odată, gata să lovească. În beznă, recunoscu chipul lui Cecco Angiolieri. Cum era posibil? Cu puţin timp în urmă, omul acela se afla cu el, în tavernă: trebuie că ieşise îndată după aceea şi ajunsese într-un fel sau altul pe malul râului. Dar pe unde? Cu siguranţă, nu putea cunoaşte Florenţa mai bine ca dânsul.

Cecco era acoperit cu o platoşă din piele, purta un coif cu panaş şi ţinea în mână o spadă scurtă de cavalerie. Părea că una dintre statuile romane răsturnate din Piazza di Santa Maria prinsese viaţă. Şi de data asta, undeva între ridicol şi cumplit, îşi zise Dante în sinea lui.

— Cecco! strigă el. Aşadar, asta e fapta care te-a adus la Florenţa? Fapta ce ar trebui să schimbe istoria? Să o faci pe codoşul Negrilor?

Celălalt îşi ridică bărbia, ca pentru a-l observa mai bine.

— Pentru un codoş se găseşte întotdeauna un colţişor căldicel. Şi nu e nevoit să plătească pentru ceea ce alţii trebuie să plătească cu bani peşin. Vorbesc despre acea floare dulce pe care o avem într-atâta la inimă şi eu, şi dumneata!

— Eşti de partea papei, Cecco? insistă poetul, neîncrezător.

— Ce credeai, messer Durante? Vino şi dumneata de partea asta, ascultă-mă pe mine, zise celălalt punându-i o mână pe umăr.

Dante îl respinse cu un gest brusc. Voia să adauge ceva, însă mai apoi se răsuci şi reîncepu să alerge spre ţinta lui.

— Nu pot, prietene. Am o întâlnire cu vinovăţia, strigă în timp ce se îndepărta fără să se întoarcă.

— Aţi fi făcut mai bine să beţi vinul acela, dumneata şi ceilalţi priori. Acum aţi visa, în loc să trebuiască să vă treziţi.

Între timp, apăruse unul dintre arcaşii mercenari, cu săgeata potrivită în arbaletă. Se aplecă într-un genunchi ţintind cu grijă spre spinarea lui Dante, care se îndepărta.

Mâna lui Cecco Angiolieri împinse arma în sus, deviind săgeata, care se pierdu peste capul fugarului.

— Stai. Şi-a făcut deja un mormânt de cuvinte, zise el arătând spre poet. Acolo va fi îngropat.

Străbătu drumul care îi mai rămăsese gâfâind, apelând la ultimele sale puteri. În fond, revolta aceea se dovedea a fi prielnică. Nimeni nu avea să reuşească să treacă de blocul de luptători de pe Ponte Vecchio, iar pentru a trece peste Ponte alla Carraia ar fi fost nevoie de prea multă vreme.

Ştia încotro să se îndrepte. Recunoscu de îndată turnul cel alb, după descrierea făcută în raportul asupra membrilor *Studium*-ului. Nu era nimeni pe strada mărginită de ziduri oarbe, pe care se deschideau doar arcele ferestrelor zidite pe vremea ultimelor revolte. Peretele turnului era întrerupt în partea de jos de o poartă din lemn întărit prin piroane de fier, iar pe zidul din piatră nu părea să existe nici un punct de sprijin spre a ajunge până la mica fereastră cu două arcade care se deschidea la cel puţin cinci coţi înălţime.

Pentru o clipă, Dante se simţi pierdut, iar apoi se rezemă de lemn pentru a verifica cât era de solid. În ciuda faptului că părea solidă, poarta se legănă sub greutatea trupului său. Poate că, în interior, era închisă doar cu un zăvor amărât. Sau poate că lemnul, la fel de vechi pe cât era şi clădirea, fusese ros de cari. Mai împinse o dată şi poarta mai cedă o bucată. Stărui, apelând la toate puterile sale.

Cu un pocnet sec, simţi cum ceva se rupe de partea cealaltă, iar poarta se deschise larg. Se propti cu putere în cadru, ca să nu se prăbuşească de-a dreptul peste uşa care ieşise din balamalele ruginite. Dinaintea lui era o cameră neluminată, complet pustie. În faţă începea o rampă din trepte mici din piatră. Slaba strălucire a lunii care pătrundea pe uşa smulsă

din ţâţâni abia dacă era suficientă ca să permită să te orientezi în spaţiul îngust. Zări o lampă cu ulei, aşezată într-o nişă din perete.

Scoase din pungă iasca şi amnarul. De îndată ce fu în stare să vadă pe unde păşea, urcă grabnic la primul etaj. Podeaua din scânduri scârţâia sub greutatea lui. Nădăjdui că se afla în mai bune condiţii decât uşa. Locul unde se afla era şi el aproape pustiu. Nu exista decât un pat grosolan din lemn, uşor înfrumuseţat de o pânză de in care emana o mireasmă subtilă de curăţenie, amestecată cu o aromă diferită, de carne femeiască. Pentru o clipă, imaginea trupului gol al Antiliei, întins dinaintea lui, îi umplu ochii în toată splendoarea sa, evocată de acel parfum. Aşadar, aceasta era ascunzătoarea ei, lângă bărbatul care îşi făcuse bârlogul în turnul năruit. Amantul secret, bărbatul pe care Baldo îl ura şi de care poate că se şi temea. I se păru că aude iarăşi cuvintele Pietrei. „Nimeni nu te iubeşte..."

Alungă acea imagine cu un gest de furie. Avea să o pedepsească, odată cu el. Într-un ungher al încăperii era un cufăr ce conţinea veşminte de femeie. Îşi afundă mâinile în valul acela de ţesături, ca şi când le-ar fi adâncit în părul Antiliei, şi din nou parfumul ei îi pătrunse în nări şi îi puse stăpânire pe gânduri.

Fu cuprins de ameţeală. Pentru o clipă, i se păru că timpul încremenise. Semnele posedării păreau din ce în ce mai puternice: prin sufletul vegetativ îşi fac drum diavolii în sufletul omenesc, deschizându-şi un prag unde conştiinţa cea dreaptă e mai puţin trează. Percepţia diminuată a spaţiului şi a timpului şi tulburarea imaginaţiei sunt semnele sale cele mai imediate şi mai lesne de recunoscut. Îl putea oare salva de la osândă conştiinţa faptului că era posedat? Ea îl privise la cârciumă. Oare nu cu privirea îşi îngheaţă prada vasiliscul? Oare mai putea scăpa de ritul acelei preotese infernale cu chipul de aramă?

Îşi afundă faţa în mănunchiul de veşminte pe care îl apucase, respirând adânc acea mireasmă. Poate că veşmintele erau îmbibate cu cine ştie ce poţiune magică, îşi zise el cu ceea ce-i mai rămăsese din conştiinţă.

Simți cum simțurile pierdeau bătălia cu mirajul. Apoi, dintr-odată, ceva îl readuse brusc la realitate, dându-i puterea de a se smulge din acea frenezie a iubirii.

Auzi un zgomot metalic sec și, la picioare, văzu cum un obiect se rostogoli pe dușumea: era una dintre brățările Antiliei. Se aplecă să o ridice, lăsând veșmintele să cadă îndărăt în cufăr. Extraordinara greutate a obiectului îl impresionă.

Femeia aceea trebuie că știa cu adevărat secretul fabricării aurului, dacă își putea permite să abandoneze o asemenea avere într-un cufăr nepăzit. Aruncă repezit pe jos conținutul lăzii, căutând alte bijuterii. Amestecate în devălmășie printre prețioasele tunici de mătase și de in se aflau duzini de asemenea podoabe. Cufărul era arca unei comori. Îl răsturnă, vărsându-i pe dușumea întregul conținut, care se împrăștie de jur-împrejur, strălucind. În turnul acela se găsea comoara unei împărății.

O împărăție... Antilia era cu adevărat urmașa marelui Frederic al II-lea. Așadar, pentru asta se supusese ea acelui spectacol obscen în Paradis. Orice, numai ca să își ascundă adevărata identitate. Iar podoabele erau doar un expedient pentru a ascunde măcar o parte dintre bogățiile imperiale, amestecate în felul acela ca să treacă neobservate? Oricine ar fi văzut acele brățări ar fi remarcat cât erau de prețioase, dar nu i-ar fi dat niciodată prin minte că femeia avea cu zecile. Astfel, etalarea lor devenea acoperirea cea mai bună a secretului.

În fantezia lui Dante, toate amănuntele poveștii se reașezau, precum piesele din mozaicul lui Ambrogio. Ura lui Acquasparta față de această femeie, încercarea lui de a o acuza de erezie ca să o poată aresta, urmărirea meșterului la Roma, iar apoi uciderea lui. Asasinarea lui Teofilo, care descoperise secretul aurului și cunoștea de unde provenea și care încercase să îl înșele, abătându-i atenția pe căile iluzorii ale științei alchimiei.

Era cu putință.

Și totuși, din acel plan complex, existau câteva amănunte care încă îi scăpau.

De ce ucigaşii lui Bonifaciu nu o eliminaseră pe femeie, pierzând vremea ca să o ardă pe rug şi să ţină ascuns secretul, în loc să reteze din rădăcină riscul unei reveniri a Svevilor în Italia?

Privi în sus, ridicând lampa. Scara continua să urce spre un alt etaj. Se grăbi pe treptele din piatră.

La nivelul superior se deschidea un spaţiu asemănător cu cele precedente, însă cu totul lipsit de mobilier, cu excepţia unei simple mese rezemate pe două trepiede, acoperită de o grămadă de foi mari din hârtie, aşezate la voia întâmplării. Poetul luă una şi o apropie de lampă. Se putea vedea o secvenţă încâlcită de linii trasate cu cărbunele, găurite ca şi când o colonie întreagă de gângănii ar fi dat năvală peste opera desenatorului. Foaia era murdară de negru de fum.

De emoţie, simţi cum inima i se face cât un purice. Găsise ceea ce căuta: cartoanele pregătitoare pentru mozaic de care meşterul Ambrogio se folosise spre a schiţa pe zid schema lucrării sale.

Examină frenetic un carton după altul, însă emoţia şi lumina slabă îi întunecau imaginea de ansamblu. Ici apărea un detaliu al unui picior, colo un braţ. Pe una era reprezentat chipul bătrânului; însă toate schiţele erau făcute de nerecunoscut printr-o serie de semne adăugate care împiedicau deslușirea sensului global. Se lăsă păgubaş. Ca să înţeleagă, exista un singur mod.

Adună grăbit cartoanele într-un mănunchi, căutând ceva în care să le înfăşoare pentru a le lua cu sine. Rezemată pe un taburet în deschiderea oblică a ferestrei cu două arcade, i se păru că zăreşte o perdea împăturită. O luă şi o deschise, aruncând-o pe masă.

Din nou, rămase stană de uimire. Nu era vorba despre o perdea pentru noapte, cum crezuse, ci de o bucată grea de lână albă. Deschisă, căpătă o formă de corolă: era o mantie, decorată într-o parte cu o cruce brodată preţios, ale cărei braţe se lărgeau la extremităţi. Crucea templierilor, aceeaşi care împodobea şi pumnalul găsit în biserică.

Prin urmare, dansatoarea era într-adevăr urmaşa casei de Svevia şi templierii continuau să o ocrotească? Sau...

Îşi dădu un pumn peste frunte. Acum îşi amintea vorbele lui Domenico, cămătarul.

Nu Ordinul Templului era cel care îi urmărea paşii Antiliei, care o ţinea de mână la primejdie, care îi mângâia trupul de aramă. Era un singur om. Locuitorul acelui turn.

Chipurile membrilor celui de-al Treilea Cer i se roteau prin minte asemenea unui vârtej. Strânse grăbit hârtiile în mantie şi alergă spre intrare. Trecu pe dinaintea cufărului fără să-l încerce măcar un gând la averea pe care o lăsa nepăzită.

20

În aceeaşi zi, pe la miezul nopţii

Dante aprinse una dintre torţele pe care străjerii le lăsaseră în preajma portalului. Tenebrele din jur rezistau cu îndărătnicie, cedând doar într-un cerc restrâns din jurul său. Străbătând acelaşi traseu îngust ce trecea pe lângă prăpastia din criptă, lumina se aşternu pentru o clipă peste masca funebră a lui Ambrogio, abandonată pe jos, redeşteptând la viaţă rictusul meşterului din Como.

Ajuns sub schelă, începu să se caţere anevoie, potrivind torţa într-unul dintre suporturile ce fuseseră înfipte în zid, în jurul zonei mozaicului. Probabil că Ambrogio aranjase totul astfel încât să poată lucra şi pe timp de noapte, ca şi când ar fi trebuit să se grăbească să îşi ducă lucrarea până la capăt, parcă urmărit de câinii Iadului.

Dezlegă mantia şi se apucă să scotocească printre planşe, în căutarea unui punct de plecare pentru reconstituirea desenului. Găsi repede cartonul cu capul bătrânului şi îl suprapuse peste mozaic. Pe schelă erau un ciocan de lemn şi o găletuşă plină ochi de cuie ruginite. Fixă iute cartonul pe perete, iar apoi căută un altul care să continue povestea.

Lucra de aproape un ceas. Stupoarea iniţială se transforma acum într-o curiozitate din ce în ce mai vie. La fel ca pe zid, fragmentele izolate ale acelei tragedii începeau să i se lege în minte, alcătuind un ansamblu neaşteptat.

Pe măsură ce diferitele cartoane îşi găseau locul, îşi dădea seama cât de diferită era schema lucrării de proiectul iniţial.

Nu exista nimic din aeriana armonie de ierburi şi de păsărele, de plante şi de flori ale Edenului. Ambrogio nu abandonase prima idee a lui *Arbor vitae* pur şi simplu pentru că această idee nu existase niciodată. Cu măiestria şi cu gustul său extraordinar pentru culoare, el dăduse formă unei alte imagini, cu mult mai senzuale.

Secretul pe care trebuia să îl ascundă cu orice preţ îl constituia oare cel de-al doilea trup omenesc, aflat la dreapta uriaşului, ce părea să îl aştepte la capătul drumului? O imagine de femeie, având pe chip privirea luminoasă a uneia care se pregăteşte să îmbrăţişeze iubitul îndelung aşteptat. Probabil că aşa îl întâmpinase Penelopa pe Ulise în patul ei, se gândi poetul.

Femeia întindea un braţ spre bărbat. Apărea în culmea tinereţii, la fel cum celălalt se găsea de acum pe povârnişul bătrâneţii. Era complet goală, aşa cum artiştii cutezaseră să o reprezinte numai pe Eva.

Recunoscu chipul Antiliei, sânul ei ridicat, pântecul triumfător. Îndărătul gambelor puternice ca nişte coloane, cu gleznele zvelte încercuite de aur, artistul reprezentase profilul unei cetăţi stranii, lipsite de ziduri şi de creneluri, înţesată cu turnuri în trepte, tipice pentru pustiurile de la Răsărit: un nou Babilon, cârmuit de femeia aceea, care domina peste oraş asemenea unei regine.

Între cei doi îndrăgostiţi era apă, nişte valuri curbate şi crestate, pe deasupra cărora pluteau păsări ciudate şi în care înotau blânzii delfini şi cumplitul Leviatan. Peste această barieră, braţul femeii atingea uşor mâna bărbatului, întinsă ca să îl apuce, iar împreună alcătuiau un semicerc. Existau şi nişte semne gradate şi nişte cifre arabe, care aminteau de un orologiu solar. În partea de jos, într-un cartuş, era scris: DECLINATIONIS MAGNETICAE GRADUUS.

Apăruse pe neaşteptate, ieşind din tenebre. Trebuie că urcase din puţ, prin galeria subterană.

Privirea sa nu avea nimic prietenesc, iar ochii albaştri îi străluceau ca nişte cristale de gheaţă. Venea spre el încet,

cu mâinile pe lângă trup. Însă, de fapt, mușchii săi erau încordați ca ai unei fiare gata să se repeadă asupra prăzii. Părea mai înalt, acum când își lepădase masca surghiunitului umil, iar sângele străbunilor corsari îi vuia din nou în vine. Pentru o clipă, Dante avu impresia că se pregătea pentru priza cruciatului. Făcu un salt înapoi, concentrându-și greutatea pe piciorul drept, plasat ușor în față, și se pregăti să administreze lovitura de picior ghibelină. Celălalt, intuindu-i mișcarea, își schimbă tactica pe neașteptate: ridică brațele până în dreptul pieptului arătându-i palmele și se opri, dându-i parcă de înțeles că era încă momentul cuvintelor.

Priorul acceptă răgazul tacit ce i se oferea. La rândul său, făcu un pas înapoi, adoptând o atitudine relaxată. În realitate, se blestema singur pentru că se lăsase copleșit de elanul cunoașterii, ducându-se acolo dezarmat și neînsoțit. Nimeni nu știa unde se afla, nimeni nu îi putea veni în ajutor. Unica armă pe care o avea era daga păstrată în buzunarul secret, dar se îndoia că celălalt avea să îi lase prilejul de a se folosi de ea.

E mai bine așa, își zise. Nu va avea nevoie de ajutor, dacă Dumnezeu și justiția erau de partea lui. Își ridică și el mâinile, repetând gestul celuilalt, în timp ce, cu coada ochiului, cerceta neliniștit îngusta porțiune iluminată, căutând ceva cu care să se apere.

— Ciudat loc să te găsesc, messer Alighieri. Nu într-un *scriptorium* sau într-o bibliotecă, unde ar fi de așteptat să dai peste un înțelept prieten al cuvintelor, ca domnia ta.

— Poate. Dar, pe de altă parte, nu suntem nici pe puntea unei galere, la arsenal ori pe plaje îndepărtate, unde cineva s-ar putea gândi să te găsească pe dumneata, messer Venuiero.

— Totuși, sub aceste bolți, există mai mulți coți de mare și de tărâmuri îndepărtate decât ai putea crede dumneata. Dar îmi închipui că știi.

— Nu pari surprins să mă vezi.

— Nu. Știam că ne vom întâlni. Și poate că acesta e locul cel mai nimerit... Cum de m-ai bănuit pe mine? întrebă venețianul după o lungă pauză.

În glasul său era o curiozitate sinceră. Parcă nu ştia ce să facă sau parcă aştepta pe cineva care să îi acorde un sfat ori să îi dea un ordin.

Poetul îşi întoarse uşor capul, arătând spre mantia care zăcea abandonată sub schele.

— Îmi închipui că e a dumitale. Aparţii Ordinului Templierilor.

Veniero schiţă un surâs palid.

— Cum ţi-ai dat seama?

— Nu din asta. Nici din pricina pumnalului pe care l-ai pierdut la San Giuda, când ai încercat să creezi impresia unui rit pervers, trasând pentagrama pe zid. Mi-a spus messer Domenico, cămătarul. El mi-a dezvăluit că i-ai cerut să accepte scrisori de credit garantate. Numai comandamentele templiere pot emite aşa ceva.

— Dar cum ţi-ai dat seama... de asta? îl întrebă din nou căpitanul, parcurgând cu un gest amplu al braţului fresca din spatele lor, până când se opri cu degetul îndreptat spre masca lui Ambrogio care urla împotriva morţii, la picioarele lui.

— Mi-ai destăinuit-o dumneata.

— Eu?

— Dumneata, cu vorbele dumitale. Mi-ai povestit cum, pe vremuri, oameni în carne şi oase erau legaţi la prora corăbiilor, ca jertfă, pentru câştigarea bunăvoinţei zeilor în privinţa călătoriei. Şi oare nu se obişnuieşte pe mare să se ungă trupul condamnaţilor cu bitum, pentru a-i păstra spre învăţătura de minte a celorlalţi? Acesta e şirul de gânduri care m-a condus la dumneata. Şi apoi, în drum spre „Paradis", când ai afirmat că un cerc poate fi parcurs în ambele sensuri. Ambrogio şi Teofilo se aflau pe acelaşi drum lipsit de speranţă şi numai printr-o întâmplare unul a murit înaintea celuilalt. Asta voiai să spui atunci când ai afirmat că spiţerul a fost ucis al doilea numai pentru că moartea alesese calea cealaltă. Dar eu am fost orb, până când, în seara asta, mintea mi s-a luminat la taverna celui de-al Treilea Cer, când ai comparat curenţii marini cu vânturile năvalnice şi ai spus că ceea ce este jos e la fel cu ceea ce se află sus. Acesta era

înţelesul desenului făcut de meşterul Ambrogio, nu-i aşa? Un mijloc de exploatare a curenţilor mării. Iar dumneata ştiai, deşi te-ai prefăcut că nu ştii.

Veniero încuviinţă.

— Da, un instrument străvechi, născocit de marinarii din Tyr, pentru a birui puternicii curenţi potrivnici de dincolo de Coloanele lui Hercule. Ei au descoperit că, la cincizeci de coţi în adânc, există un flux de curent care merge spre Apus, în direcţia oceanului. Şi au născocit o velă scufundată, ca să se folosească de forţa aceea, ca şi când ar fi fost un vânt, explică el cu însufleţire.

La această amintire, în ochi i se aprinsese o lumină, ca şi cum geniul acelor marinari din vechime continua să îi trezească admiraţia. Lui Dante i se păru că adierea mării sufla în preajma sa. Aşteptă un moment, înainte să continue.

— Dar nu numai pentru asta m-au purtat paşii până aici. Ei au fost călăuziţi de sufletul dumitale. Ţi-am spus că forma crimei e modelată după intelectul autorului ei. Gândeşte-te la tovarăşii dumitale, în Cerul Al Treilea. Francesco d'Ascoli, cu credinţa lui în rigoarea abstractă a mişcărilor cereşti, în geometria absolută a destinului. Şi Bruno Ammannati, teologul. Gata să urce pe rug, la capătul drumului său, călăuză oarbă a altor orbi. Antonio da Peretola, stăpânit de visul de a-i uni pe toţi oamenii sub semnul crucii şi dispus, pentru asta, să ne predea în masă în mâinile tiranului. Augustino di Menico, convins, ca anticii, că raţiunea poate ajunge la adevăr şi hărăzit, din această pricină, să rămână în tenebre, afară din casa Domnului. Şi Cecco Angiolieri, sfâşiat de melancolia care îl străbate ca o otravă fără leac. Fiecare ar fi putut ucide pentru pasiunea sa.

Veniero rămăsese nemişcat, ascultând în tăcere. Se mărgini să îşi încrucişeze braţele pe piept.

— Dar în acele crime nu simţeam gustul pasiunii. Purtau semnul unei alte umbre, mai zise poetul.

— Care?

— Durerea. Durerea unui suflet smuls de pe propriul pământ, aruncat în frigul surghiunului. Aceasta este poate cea mai mare durere, ce nu cunoaşte leac.

Veneţianul îşi plecase capul, parcă pentru a se apăra de acele cuvinte.

— Ştii ce am făcut. Dar ştii şi de ce? zise el ridicându-se brusc, cu un aer sfidător.

Privirea lui Dante alergă spre desenul imens, în sfârşit revelat în părţile care îi lipseau. Lumina torţelor, în valuri, părea să dea viaţă imensităţii mărilor.

— Da, acum da.

Parcurse cu ochii linia gradată ce străbătea spaţiul dintre trupul bărbatului şi al femeii, unind într-un semicerc masa de stânci şi de râuri cu pământul de dincolo de mare.

— O nouă parte a Lumii. După Europa, Asia, Libia şi cea de-a patra de ape. Aceasta...

Arătă spre masa întunecată marcată pe carton la picioarele femeii, cetatea cu turnuri stranii. Veniero se apropie, ca şi când ar fi vrut să vadă mai bine şi el.

— Da, zise el apoi. E o lucrare precisă. Ambrogio era într-adevăr un maestru. Îi fusese de ajuns o privire în arhiva secretă a Commendei de la San Paolo, la Roma, ca să priceapă totul. Pentru asta, Templul avusese nevoie ani întregi de cercetări. Voia să afle toată lumea. I-am oferit tot aurul din lume, numai să tacă. Era nebun.

De sub veşminte, scoase dintr-odată o spadă scurtă şi o lipi de pieptul poetului. Dante simţi vârful rece de oţel cum îi urca primejdios spre gât şi făcu un pas înapoi din instinct, urmat îndată şi de lamă. Celălalt parcă voia să păstreze neschimbată apăsarea mortală, fără să uşureze ori să îngreuneze ameninţarea. Buzele i se contractară la colţuri, ca şi când masca de fiară pe care Dante o cunoştea i-ar fi şters instantaneu de pe chip trăsăturile delicate de gentilom. Acum, inclusiv privirea sa era aceea îngheţată a unui leu. Dintr-odată, poetul se simţi pierdut.

Însă celălalt se mărginea să se joace cu gâtul său de parcă nu s-ar fi grăbit să pună capăt înfruntării. Poate că, asemenea unui mare actor, nu voia să părăsească scena fără un ultim gest de bravură, fără un ropot de aplauze la adresa ingeniozităţii lui.

— Şi nimeni din Cerul Al Treilea nu te-a bănuit vreodată. Şi nici pe Antilia, ascunsă între zidurile Paradisului precum ultima prostituată. Dar de ce Teofilo? Cum a fost prins spiţerul în plasa morţii? întrebă Dante. Ai fost cu adevărat abil.

Să caute să-l măgulească putea fi singurul mod de a câştiga timp.

— Cunoştea secretele metalelor. Ale pietrelor. Şi bănuia ceva despre originea Antiliei. Văzuse cuprul pur în minele din patria sa. Ştia că arama aceea nu există pe pământurile cunoscute. Am încercat să îl cumpăr şi pe dânsul cu o sticluţă de *chandu*. Am nădăjduit că, mai mult decât aurul, secretul acela avea să îi domolească mândria intelectuală. Dar el voia altceva... voia prea mult.

Privirea marinarului se îndreptă pentru o clipă spre femeie.

— Urma să caute şi să găsească. Şi el a plătit pentru excelenţa lui, adăugă cu un zâmbet palid. Poate că lumea e a fiinţelor mediocre. Numai ele umblă în siguranţă.

Dante observase o mică variaţie în tonul glasului său, ca o notă concluzivă. Cu siguranţă, se pregătea să îl lovească. Cine ştie dacă nu urma să expună şi trupul lui, ca figură de proră pe corabia sa, se întrebă în timp ce se gândea agitat la ce era de făcut. Simţea greutatea dăgii în buzunar. Poate că ar fi izbutit să ajungă la ea înainte ca celălalt să se fi repezit la dânsul.

Plonjă în faţă, în timp ce mâna îi alerga la mânerul armei. Veniero fusese luat prin surprindere şi reacţionă cu o clipă în întârziere, acordându-i timpul necesar de a încerca un atac la faţă, în timp ce cu mâna stângă îi înşfăca braţul drept, imobilizându-l. Lama săgetă spre gâtul adversarului, parcurgând un semicerc.

Nimerise ţinta imediat sub ureche, dar arma fusese respinsă de ceva. Probabil că Veniero purta un guler din oţel ce oprise lovitura mortală. Dintr-o săritură, poetul ridică din nou mâna, de astă dată ţintindu-l mai jos, în dreptul inimii.

Împlântă pumnalul din răsputeri. Dar celălalt izbutise, smucindu-se amarnic, să se elibereze din strânsoare şi, din nou, lama rată, deviind dinspre inima spre care se îndrepta

şi afundându-se în muşchiul umărului. Simţi cum forţa adversarului său cedă pe neaşteptate, ca şi când spiritele vitale l-ar fi abandonat.

Ridică încă o dată mâna, dar ceva îl apucă de braţ, încercând să îl oprească. Se întoarse din instinct, ca să lovească noul adversar ce îl ameninţa din spate, în timp ce cu stânga continua să strângă gâtul lui Veniero.

Antilia era aplecată asupra lui. Ceva din atitudinea ei îl reţinu: nu părea să privească spre el, ci dincolo de umărul lui, spre Veniero. Părea să nu se teamă de Dante, iar ochii îi erau plini de lacrimi. Poetul rămase nemişcat, cu arma ridicată spre cer, nesigur, gâfâind din pricina încordării şi a efortului.

Abia în clipa aceea, femeia arătă că îşi dădea seama de prezenţa lui.

— Te rog, messere, murmură ea.

Nu adăugă nimic, mărginindu-se să îl fixeze cu privirea aceea a ei, din depărtări. Însă o breşă părea să se fi deschis în zidul de umbră care o înconjura.

— Te rog, repetă ea.

Furia ucigătoare a lui Dante se potolise ca prin farmec. Coborî pumnalul. Sub mâna lui, trupul lui Veniero zvâcnea vlăguit. Slăbi strânsoarea, lăsându-l să respire, iar apoi se ridică, făcând doi paşi înapoi. Ea îi luă locul, aplecată peste trupul bărbatului, îndoindu-se din genunchi cu o mişcare sinuoasă, asemenea unui şarpe. Priorul îşi aminti ce îi povestise un călător pe tărâmuri îndepărtate despre dansul de dragoste al marilor cobre de peste mare, ce poate fi văzut în nopţile cu lună printre dunele deşertului.

Antilia îl acoperise pe Veniero cu mantia şi încerca să îl readucă la viaţă printr-o cantilenă rostită în şoaptă, alcătuită din sunete şi din cuvinte de neînţeles. Se lipea de el cu o vibraţie stranie, ca şi când ar fi voit să îi transmită o parte din propria ei căldură vitală.

Apoi se întoarse din nou spre poet, în timp ce veneţianul începea să îşi revină, tuşind.

— Fie-ţi milă de noi, zise ea.

Tonul glasului îi era slab, frânt de angoasă. Rostea cuvintele anevoie, trăgându-şi suflarea de emoţie, asemenea cuiva nevoit să se exprime într-o limbă prea puţin cunoscută, cuprins de groaza că nu va fi înţeles.

— Lasă-ne să ne întoarcem. Dumneata pricepi durerea surghiunului. Te-am auzit.

Chipul de aramă strălucea în lumina torţei, scăldat în lacrimi. Dante surprinse o mişcare uşoară a lui Veniero, care îşi recăpăta simţirea. Acum îşi deschisese larg ochii şi îl fixa. Dar privirea parcă îi trecea prin trupul său, pentru a ajunge la Antilia, aflată în spate. O privire fermă, fără urmă de teamă şi totuşi întristată de o durere adâncă.

Antilia se răsuci spre Dante, dar Veniero fu cel care vorbi. Glasul îi era calm, lipsit de resentimente. Îşi strângea umărul rănit, tamponând sângele cu mâna. Era nespus de palid.

— Îţi propun o învoială, priorule.

— Ce învoială?

— Îţi cer o oră. Numai una.

— Ce îmi oferi în schimb?

Căpitanul şovăi o clipă.

— Ai descoperit secretul celui de-al cincilea pământ. Dar această cunoştinţă, singură, e inutilă, ca aceea a pierdutei Atlantide. Ca să ajungi acolo, e nevoie de harta vânturilor şi a curenţilor marini, care permite ocolirea vârtejurilor şi a stâncilor. Asta îţi ofer: portulanul acelui nou pământ.

Tăcu. Femeia aştepta şi ea în tăcere, cu ochii măriţi de teamă.

— Un avantaj de o oră, zise încă o dată Veniero. Apoi, îţi vei putea relua urmărirea. O corabie a ordinului ne aşteaptă pe coastă. E lună plină, drumul până la ţărm e deschis. La schimbarea mareei vom părăsi Toscana.

Dante nu izbutea să îşi dezlipească ochii de templier. Poate că privirea diavolului era cea care îi transpărea din pupile. Lângă dânsul, chipul Antiliei se apropiase, patru ochi care îl priveau cu fermitate. Fu cuprins de o ameţeală uşoară. Nu era fiara Apocalipsei, care urma să îngheţe omul cu ochii săi nenumăraţi?

— Arată-mi despre ce vorbeşti.

Veniero scoase cu un efort de sub vestă câteva foi.

— Sunt hărţile meşterului Teofilo. Şi el voia să dea o formă acestui secret, murmură ridicându-şi privirea către perete. Desigur, cu mai puţină strălucire.

Printre foi era una cu mult mai mare, împăturită. O desfăşură, iar poetul se aplecă cu aviditate peste harta ce i se arăta, pătată cu sângele pe care el însuşi îl făcuse să curgă. Recunoştea imaginile pe care le studiase cu maestrul său, Brunetto. Forma lumii. Marea lucrare a lui Ptolemeu, transcrisă de o mână iscusită pe acel pergament. Cu fragmentarea ei în părţi, lanţurile de munţi, lungile şerpuiri de râuri, marile oceane.

Dar mai apoi exista şi un dincolo imens. Dante observa semnele cu pupilele mărite şi compara alegoria de pe zid cu exactitatea reprezentării din faţa lui. Aşadar, anticii avuseseră dreptate atunci când numiseră „fluviu" ceea ce intelectul pitic al contemporanilor lui se încăpăţâna să creadă a fi un ocean. Era, într-adevăr, un fluviu masa aceea de apă care se întindea spre Apus, aparent nesfârşită. Pe hartă era însemnat limpede malul celălalt, o cărare de pământuri, de insule şi de golfuri ce mergea paralel cu ţărmurile Europei şi ale Africii. Un tărâm fără hotar, o insulă în formă de clepsidră: două mari mase legate între ele printr-un istm.

A cincea parte a lumii. *In pentagono secretum mundi.* Tărâmul către care se îndrepta uriaşul în mişcare. La Apus, în punctul către care îi convergea privirea. Acesta era secretul pe care meşterul din Como încercase să îl reveleze prin opera sa. Un alt continent, dincolo de ocean.

Pământul aurului? Privirea lui Dante se deplasă pe brăţările Antiliei, cu inscripţiile lor indescifrabile. Femeia păru să îi intuiască gândul.

— Dar pentru noi nu are acea valoare pe care pare să o aibă printre voi. Pentru noi bogăţia e asta.

Scosese de sub vestă un colier din pietre verzui, cu reflexe domoale. Jad.

— Ia-l. E al dumitale, dacă accepţi învoiala. Te va face nemuritor.

Dante continua să fixeze planșa, în timp ce întindea, distras, o mână spre colier. Pe hartă nu erau indicate doar hotarele geografice, ci și rutele maritime, traseul vânturilor și al curenților, detaliul coastelor cu locurile prielnice debarcării și stâncile primejdioase, numărul de zile necesare pentru îndelungata călătorie și apoi cabotajul de-a lungul coastelor.

Copleșit de curiozitate, uitase cu totul de adversarul său. Se dădu înapoi dintr-un salt, adoptând o poștură defensivă. Dar Veniero renunțase la orice atitudine ostilă. Părea nerăbdător, în așteptarea unui răspuns.

— Am totul în mână. Pe dumneata, secretul dumitale, pe complicea dumitale. De ce aș accepta învoiala pe care mi-o propui? zise priorul după o clipă de tăcere, fluturând foile pe care le strângea în pumn.

— Fiindcă înțelegi durerea. Nu te vei năpusti asupra cuiva pe care l-ai învins, murmură venețianul, după care se ridică de jos cu o smucire nervoasă. Și pentru că de pe hărțile acelea lipsește un element esențial. Acela pe care nici măcar Teofilo n-a izbutit să-l descopere.

— Care? întrebă Dante bănuitor.

— Oceanul imens e măturat de vânturi constante și potrivnice. Ele au ocrotit acele pământuri peste secole. Numai într-un punct, pe o latitudine de câteva grade, ele suflă prielnic. Fără această cunoștință, orice tentativă e sortită dezastrului. Ai rătăci luni, ba poate chiar ani în șir pe un pustiu de apă, fără speranță.

Poetul cântărea în minte această ultimă afirmație. Poate că celălalt presupunea prea multe, în privința nobleței sale sufletești. Și nu își imagina instrumentele de persuadare existente în subteranele temnițelor de la Stinche. Ar fi putut afla acest ultim secret și fără să cedeze nimic.

Totuși, privirea bărbatului sugera că ar fi știut să reziste și la durerea cea mai intensă. Poate cu excepția unui singur lucru, își zise el fixând-o pe Antilia, care continua să își invoce zeii în spatele iubitului ei. Își închipui tortura acelui trup sfâșiat de fiarele călăului.

Însă nici el nu ar fi putut suporta așa ceva. Alungă acel gând cu furie, în timp ce curiozitatea îl biruia din nou. Voia să câștige timp.

Arătă din nou spre foi.

— Cum ai ajuns în posesia lor? Pe lume, Platon a fost ultimul care a avut știri despre un pământ de dincolo de ocean. Dar nici el nu vorbea dintr-o cunoaștere nemijlocită, ci pe urmele unei legende mai vechi...

Veniero zâmbi vlăguit.

— Ordinul Templului a săpat vreme îndelungată printre ruinele citadelei Ierusalimului, sub vechiul Templu. Și multă lume a crezut că se căuta comoara israeliților. Aurul ofrandelor, Chivotul legământului... Unii și-au imaginat chiar că se pornise în căutarea Graalului. Sminteli. Nu-i nimic acolo. N-a fost niciodată nimic.

O grimasă i se așternu trecător pe chip. Un junghi din pricina rănii sau durerea dezamăgirii.

— Zeii nu au pășit niciodată pe pământ. Acolo nu există decât miraje. Pietre arse de soare și de flăcările asediilor. Numai urma unei științe străvechi, pe care comunitatea evreiască din Alexandria o păstrase. Fragmente de hărți. Indicații despre călătorii pe tărâmuri îndepărtate. Mărturii pe care popoarele Egiptului le posedau. Pe Nil trebuia să se caute.

— Pentru asta s-au bătut templierii pentru Damietta dincolo de orice rațiune, inclusiv conducând la distrugere forțele creștine?

— Da. Găsiseră deja în Cipru un portulan incomplet, cu începutul unor rute trasate spre Apus. Știau că în vechea bibliotecă din Alexandria trebuiau să existe hărțile la care apelase Ptolemeu și că acele hârtii fuseseră luate de evreii fugari, atunci când orașul a fost distrus de arabi. Încetul cu încetul, toate fragmentele acelor cunoștințe au fost strânse laolaltă. În anul Domnului 1294, o corabie a Ordinului a fost trimisă pentru a încerca drumul trasat de geografii noștri. Ruta era calculată prin raportare la Venus.

— Nestemata căzută de pe fruntea lui Lucifer, murmură Dante. Cu cele cinci puncte ale ei fixe pe cer. Pentagrama pe care ai înscris-o pe carnea victimelor dumitale.

— Prin urmare, ştii şi dumneata. Mişcarea ei constantă e cea mai simplă de urmărit pe cer, inclusiv pe mările unde acul magnetic începe să trădeze.

Dante îşi ridică privirea spre mozaic. Lumina torţei se revărsa peste partea centrală a lungului arc de numere dintre cele două figuri, lăsându-le în umbră extremităţile.

— În cifrele acelea e măsura corecţiei? întrebă.

Celălalt încuviinţă, iar poetul îl privi ţintă în ochii ce păreau să vadă acel orizont îndepărtat. Cunoştea deja răspunsul.

— Dumneata ai comandat-o? întrebă oricum.

Veniero încuviinţă încă o dată. În ochi parcă încă îi strălucea amintirea acelor zile. Dante se întoarse brusc spre femeie.

— Şi dânsa? De acolo a venit, odată cu aurul şi cu arama acelui pământ?

Căpitanul îndreptă o privire drăgăstoasă spre Antilia.

— Da, şi e comoara sa cea mai preţioasă. Fericiţi zeii acelui pământ, care sunt cinstiţi cu dansul ei.

— Dar pentru ce să păstrezi secretul? De ce să ucizi ca să ascunzi o dezvăluire preţioasă pentru întreaga omenire?

Veniero lăsă să se scurgă câteva clipe înainte să răspundă. Când vorbi, în tonul său era o nuanţă ironică, de parcă ar fi vrut să-şi râdă de naivitatea poetului. O apucă pe femeie cu blândeţe de încheietura mâinii, pe care o ridică până în dreptul ochilor lui Dante, arătându-i brăţara.

— Există atât de mult, încât s-ar putea umple burta a o sută de galere de-ale noastre. Şi într-o măsură îndestulătoare pentru a sătura lăcomia tuturor regilor din Europa şi pentru a le finanţa războaiele pentru o mie de ani. Pentru a întemeia un nou imperiu... sau pentru a-l nărui.

Făcu o pauză, ca pentru a se asigura că celălalt îi înţelesese cuvintele.

— Pentru a-l chema din nou pe pământ pe Cristos. Pentru a aprinde flacăra unei noi religii. Pentru a urca la cer şi a scoate din ţâţâni înseşi porţile casei Domnului. Chiar te întrebi de ce trebuie păstrat secretul? De ce Ordinul Templului a încercat să îl ocrotească cu orice preţ? De ce oricine îl punea în pericol trebuia să moară?

Dante fixa harta nemişcat, ca şi când un vis i-ar fi sfâşiat vălul viitorului. Simţi o căldură neaşteptată curgându-i prin vine. Totul părea mic şi neînsemnat dinaintea viziunii care îi înflăcăra mintea: să înarmeze cea mai mare armată a Pământului, să reîntemeieze puterea romanilor, să facă din Florenţa centrul Lumii, să se aşeze printre cei mari, să dicteze noua lege pentru a potrivi soarta oamenilor după cuvântul Evangheliei. Să-l pedepsească pe Bonifaciu.

— Un răgaz de o oră în schimbul a ceea ce ştii, zise într-un târziu.

Veniero încuviinţă încet. Pentru o clipă, mâna lui se întinse către hartă ca pentru a o apuca, însă îşi înfrână gestul.

— Îţi mulţumesc, messer Alighieri. Învoiala e echitabilă. Însă, dacă păstrezi harta, vei lăsa deschise gurile Iadului. Inteligenţa dumitale ştie asta, zise el, după care scrise un număr, cu un deget înmuiat în propriul sânge.

Dante strânse pergamentul în pumn. Acum, nimeni şi nimic nu i l-ar mai fi smuls.

— Ce ştim noi despre Iad? Ce ştie despre el inteligenţa noastră? Doar lumina lui Dumnezeu ne luminează paşii, nu vechile voastre hârţoage. Dacă Dumnezeu ne încredinţează cheile acestei porţi, să nu o deschidem ar fi o insultă adusă voinţei Lui.

— Dumneata îţi faci scut lăcomiei din cuvinte. Dar fie precum doreşti, dat fiind că ziua asta îţi aparţine. Vor veni şi alte zile, crede-mă. Aminteşte-ţi: o oră.

— O vei avea. O oră.

Pe când cei doi treceau de pragul uşii, Dante i se adresă bărbatului:

— Messer Veniero!

Marinarul rămase nemişcat în prag, rezemat de Antilia, care se ţinea strâns de braţul lui.

— Dumneata ai văzut noul pământ?

Templierul încuviinţă din cap.

— Ce... ce ai văzut?

— Coasta, la sud de Ecuator. Marginea ei, întinsă către lumea noastră. O stâncă abruptă şi imensă, ce urcă spre cer. Acolo ne vom întoarce.

Dante ridică mâna într-un gest de salut.

— O oră. Iar apoi vă voi urmări.

În timp ce ieșeau, îl mai strigă o dată pe Veniero.

— Încă ceva. Ai întâlnit vreodată, în călătoriile dumitale, un loc în care apele se ridică peste nivelul pământurilor ieșite la suprafață?

— Niciodată, nicăieri.

— Știam. Aveam dreptate.

Poetul rămăsese singur. Ședea pe o scândură pe de schelă, sub figura impunătoare a femeii care își aștepta bărbatul iubit. Tropotul cailor lansați în galop spre Apus fusese ultimul zgomot pe care îl auzise în exteriorul bisericii. Se întrebă dacă sângele lui Ambrogio și al lui Teofilo avea să atragă cu adevărat bunăvoința divină asupra acelei călătorii. I se părea că e înconjurat de umbre, ca și când un grup de spectre și-ar fi dat întâlnire în spatele lui.

Harta celui de-al cincilea pământ era întinsă sub ochii lui. În lumina tremurătoare a torței, suprafața de pergament, lucioasă de ani și de uzură, părea să ardă precum aurul pe care îl promitea. Dante reflecta asupra pericolelor despre care Veniero îl pusese în gardă.

Se întrebă cu cine ar fi putut împărtăși secretul.

Cu nimeni. Numai el, în toată Florența, avea căderea de a ști. Nimeni altcineva.

Deodată, apropie marginea pergamentului de flacăra lămpii. O fixă îndelung, în timp ce flăcările o mistuiau. În spate, i se păru că deslușește o prezență prietenoasă, care îi scruta acțiunile.

— Am procedat bine, părinte?

— Da, răspunse vocea străveche ce sălășluia în sufletul său. Dar nu vei fi răsplătit. Ai acoperit ochii tovarășilor tăi, le-ai vărsat ceară în urechi. Fiindcă, precum Ulise, vrei să fii singurul care știe.

Epilog

22 iunie, la primele sclipiri ale zorilor

Dante se năpustise la drum lovind aprig din pinteni, istovindu-şi calul. La câteva mile de zidurile cetăţii Pisa, urmele fugarilor deviaseră spre coastă, părăsind strada care se îndrepta spre oraş.

Rafalele de vânt dinspre Marea Tireniană îl orbeau, umplându-i ochii de lacrimi. Drumul bătut se oprea la destule mile de coastă. Acolo, se întindea o mlaştină enormă, întreruptă de mici povârnişuri şi băltoace, cu câteva limbi de pământ nisipos. Oprindu-se în dreptul unui şir de colibe, ultimul pe drumul către plajă, Dante întrebase dacă prin părţile acelea exista vreun loc de acostare. Ţăranii se uitaseră lung la el, cu privirea lor tâmpită, înainte să îi răspundă. Da, era un mic port, ceva mai înainte, pe coastă. Da, trecuseră doi străini, care se îndreptau într-acolo.

Negura se risipea, eliberând mlaştina din întuneric. Trecu de o ultimă dună, în timp ce calul pufnea de oboseală, acoperit de sudoare. Dedesubt, ţărmul nisipos al Mării Tireniene, cu valurile încreţite ale unui curent violent. Marea era pradă unei furtuni de vară, care pe uscat părea încă îndepărtată, anunţată doar de rafalele de vânt umed şi cald.

Aruncă o privire rapidă de-a lungul liniei de coastă. Înspre stânga, către sud, recunoscu portul despre care îi vorbiseră ţăranii, un simplu chei din pari, abia adăpostit într-un golfuleţ micuţ, ocrotit de o scurtă limbă de pământ. Împrejur, câteva colibe din lemn alcătuiau un cătun de pescari.

Însă un alt amănunt îi atrase atenţia. Mai înainte, la vreo sută de coţi depărtare de coastă, zări silueta neagră a unei galere ce încerca să iasă în larg sub impulsul pânzei umflate de vânt. Îmbarcaţiunea era lipsită de pavoaz şi de orice alt semn de recunoaştere. Aplecată primejdios într-o rână, după cât putea vedea poetul, părea în dificultate. Dădu pinteni calului epuizat în direcţia corabiei. Animalul răspunse cu un nechezat la izbirea vârfurilor împlântate în burtă.

În cele câteva clipe de care fu nevoie pentru a acoperi distanţa care îl separa de locul de îmbarcare, se temu că nava va izbuti să iasă în larg. Însă această operaţiune se dovedea mai dificilă decât prevăzuse echipajul. Ajunse la capătul debarcaderului şi descălecă sărind pe scânduri. Ambarcaţiunea nu mai câştigase nici măcar un cot împotriva curentului; dimpotrivă, i se păru că distanţa până la ţărm se micşorase, ca şi când timonierul ar fi stat la îndoială dacă să înfrunte marea deschisă sau să redobândească siguranţa uscatului.

În zorii care se iveau, se detaşa netă lumina felinarului de la pupa, care strălucea peste marea neagră, legănându-se sub izbiturile valurilor. Deodată, lumina păru să se înteţească, ca şi când alte o sută de felinare s-ar fi aprins în acelaşi timp. Apoi, o fulgerare învălui întreg corpul navei, făcându-l să lucească în toată lungimea sa.

Dante auzise povestirile marinarilor din Pisa. Vorbeau despre corăbii cu năluci care lucesc în largul mării. Şi le luase întotdeauna drept ceea ce erau, nişte poveşti de beţivani, istorisite ca să îşi omoare vremea în nopţile când se cam ducea lipsă de vin. Dar, în clipa aceea, avea sub ochi una dintre acele apariţii: galera parcă devenise de foc. Îi deslușea cu precizie sarturile şi pânza, luminate de parcă toate razele soarelui s-ar fi adunat în punctul acela, şi vâslele ridicate în rând, parcă imitând aripile unui zbor nebunesc.

Pentru un moment, i se păru că galera dispărea într-un glob de flăcări, orbitor precum fulgerul care distrusese cu ani în urmă turnul de la Santa Croce. Apoi, un mănunchi de raze incandescente se ridică spre cer, depăşind gabia şi prăbuşindu-se în apă cu un sfârâit straşnic. În acea lucire crezu

că recunoaşte siluetele câtorva trupuri omeneşti care dansau în albul orbitor, ca şi când puntea s-ar fi preschimbat într-un templu în care se celebra un rit al străvechilor zei ai focului.

Corabia se înclinase într-o coastă cu violenţă, acum fără cârmaci, cuprinsă de flăcări, cu pânza transformată într-o limbă de foc ce se ridica spre cerul negru, aidoma unui drapel funebru. Atunci îşi aminti.

Mai văzuse albeaţa aceea care îţi răpea vederea cu ani în urmă, pe vremea studiilor sale de alchimie, spre a fi admis în breasla spiţerilor. O substanţă care se aprinde şi arde cu o scânteiere albă, dezvoltând o căldură cumplită, la fel ca gura Iadului.

Continuă să privească îngrozit corabia: în doar câteva clipe, structura se mistuise şi acum se scufunda, în timp ce mici flăcări de lumină ţâşneau de pe resturile catargului şi din ce mai rămăsese din castel pupa.

Fosforul.

Aceasta era singura explicaţie pe care mintea sa i-o sugera dinaintea acelui spectacol înfiorător, mai curând decât să închine steagul în faţa ipotezei unei epifanii diavoleşti. Trebuie că exista fosfor în cala galerei, iar acesta fusese aprins, accidental ori deliberat.

Îl copleşi un val de emoţie şi căzu în genunchi pe scândura debarcaderului, în timp ce primele revărsări de ploaie îl udau. Pe puntea în flăcări recunoscuse silueta Antiliei. Avu senzaţia că femeia i se adresa, cu un braţ ridicat. Erau probabil spasmele morţii, însă lui îi păru gestul politicos al cuiva care îşi ia rămas-bun.

I se păru că zăreşte cum chipul ei se topeşte ca ceara sub acea albeaţă orbitoare, iar părul i se aprindea într-un val alb. De ce se spune că negrul e culoarea morţii? Dimpotrivă, ea înaintează cu paşi mari învesmântată în lumină şi purpură.

Apoi apăru o umbră, şi ea învăluită în flăcări. O văzu cum se apropie de femeie şi cum o strânge de trupul său cu blândeţe, ca şi când ar fi voit să o ocrotească; acum se mai puteau vedea doar două limbi de flăcări mişcate de vânt, în apropierea căpătelor care se mistuiau.

Corabia dispăruse în talazuri. În lumina crepusculară, doar vârful catargului carbonizat se mai zărea peste creasta valurilor: o piatră de mormânt unduitoare, ce indica locul îngropăciunii marine.

Abia atunci Dante își dădu seama de prezența a două figuri călare, acoperite cu mantii greoaie de călătorie, cu fețele ascunse în glugi, țanțoșe în dreptul pragului uneia dintre colibele din mica așezare. Pesemne urmăriseră cu atenție toată drama, până la deznodământ. Sări ca ars în picioare, cutremurat de o intuiție: acei oameni erau cei doi meșteri din Como.

Alergă de-a lungul debarcaderului încercând să ajungă până la dânșii, dar ajunse la colibă taman la vreme spre a-i vedea întinzând-o tot înainte la galop. Unul dintre cei doi, un tânăr blond, îl fixă pentru o clipă cu ochii săi albaștri, în timp ce trecea pe lângă el. Poetul se gândi să îi urmărească pe cal, însă își văzu animalul țeapăn într-un ungher, prostit, incapabil nici măcar să pască puțina iarbă. Era atât de extenuat, încât ar fi pierit după câteva lovituri de pinten.

Dante își îndreptă privirea spre Apus. Dinaintea ochilor săi se întindea orizontul, o linie cenușie care separa două mase întunecate într-un chip diferit. Exista oare cu adevărat al cincilea pământ, dincolo de punctul acela, cu aurul și cu splendorile sale? Și exista oare într-adevăr înfricoșătorul promontoriu de stâncă despre care povestise Veniero, care, asemenea unui uriaș, se ridica din ape în fața navigatorilor, spre a le tăia calea, cu alaiul său de monștri?

Un munte la antipozi, în mijlocul unei mări clocotitoare. Cine știe căror locuitori le hărăzise Dumnezeu o asemenea viziune? Silueta Antiliei prinse contur dinaintea ochilor săi.

Poate că strămoșii noștri dintru început erau ca ea, se gândi. Poate că așa era Paradisul pământesc.

Mângâie cu mâna colierul de pietre verzi ascuns sub vestă.

Nemurirea.

Da, o va avea.

Mulţumiri

Multă lume a colaborat la întocmirea şi la tipărirea acestui roman. Care este, în definitiv, asemenea tuturor operelor fanteziei, un precipitat de glasuri, imagini şi vise găsite pretutindeni. Unii, constituind majoritatea, au făcut-o adesea pe neştiute, eventual vorbind despre altceva, fără să îşi dea seama de felul în care cuvintele lor, povestirile sau cărţile lor îmi ofereau material pentru scrierea mea. Prieteni ca Diego Gabutti, cu fantezia sa pirotehnică, cu adevărat ultimul dintre marii futurişti. Sau Igor Longo, extraordinar cunoscător al prozei detectivistice din întreaga lume. Şi apoi Leonardo Gori, Daniele Cambiaso, Renée Vink, autori şi pasionaţi cititori de romane istorice poliţiste, cu care de atâtea ori am schimbat idei şi impresii.

Alţii, care, în schimb, au contribuit nemijlocit la text, începând cu redacţia editurii Mondadori, care a îngrijit cu inteligenţă corectura şi tipărirea manuscrisului, revăzându-l în mai multe rânduri şi răbdându-mi, până la exasperare, toate indeciziile. Sau ca Giampaolo Dossena, din ale cărui cărţi despre Dante am extras mult din culoarea poveştii. Şi, în sfârşit, Piergiorgio Nicolazzi, agentul literar ce a urmărit întreprinderea în toate fazele ei, ajutând-o să ajungă la bun sfârşit cu energia pe care numai un prieten adevărat o poate pune la bătaie.

Tuturor, recunoştinţa mea. Şi preţuirea mea.

În colecţia THRILLER

au apărut:

Michael Crichton – *Frica*
Claudio Gatti – *Prevestirea. Thriller esoteric*
Arthur Phillips – *Egiptologul*
Giulio Leoni – *Crimele Mozaicului*

în pregătire:

Jeffery Deaver – *Colecţionarul de oase*

www.polirom.ro

Redactor: Bogdan Creţu
Coperta: Radu Răileanu
Tehnoredactor: Luminiţa Modoranu

Bun de tipar: mai 2006. Apărut: 2006
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. Box 266
700506, Iaşi, Tel. & Fax (0232) 21.41.00 ; (0232) 21.41.11 ;
(0232)21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33,
O.P. 37 • P.O. Box 1-728, 030174
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

Tiparul executat la S.C. LUMINA TIPO s.r.l.
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, Bucureşti
Tel./Fax: 211.32.60, 212.29.27, E-mail: office@luminatipo.com

Valoarea timbrului literar este de 2% din preţul de vânzare şi se adaugă acestuia. Sumele se virează la Uniunea Scriitorilor din România, cont nr. 2511.1-171.1/ROL

THRILLER

„Un thriller captivant şi doct, pe placul intelectualilor şi nu numai."

Oggi

„*Crimele Mozaicului* este nu numai un roman de acţiune, ci şi o reconstituire a disputelor intelectuale ale epocii."

Corriere della Sera

„Un thriller fascinant, cu o acţiune complexă, de inspiraţie vag chandleriană prin renunţarea la verdictul moral, care îl ţine pe cititor cu sufletul la gură şi îi îngăduie lui Leoni să prezinte diferitele faţete ale personalităţii unui Dante «umanizat», pe care îl descrie uneori cu ironie, fără să coboare însă până la caricatură."

Daniele Cambiaso

EDITURA POLIROM

ISBN 973-46-0264-0
978-973-46-0264-3

9 789734 602643

www.polirom.ro